

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελ.

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	4
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	8
1.3 ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	16
1.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	20
1.5 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	26
1.6 ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	33
1.7 ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	36
1.8 ΕΝΕΡΓΕΙΑ	38
1.9 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	39
1.9.1 Στοιχεία πανίδας και χλωρίδας	40
1.9.2 Περιοχές υπό καθεστώς προστασίας στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	42
1.9.3 Ιαματικές πηγές	46
1.9.4 Ορυκτός πλούτος	47
1.10 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ	47
1.10.1 Πρωτογενής Τομέας	47
1.10.1.1 Γεωργία	48
1.10.1.2 Κτηνοτροφία	48
1.10.1.3 Αλιεία	48
1.10.1.4 Υδατοκαλλιέργεια	60
1.10.2 Δευτερογενής Τομέας	66
1.10.3 Τριτογενής Τομέας	66
1.10.3.1 Εμπόριο	66
1.10.3.2 Τουρισμός - Πολιτισμός	67
2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	95

2.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ	95
2.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ	96
2.2.1 Αλιείς	96
2.2.2 Φορείς στον τομέα του τουρισμού	134
2.2.3 Υδατοκαλλιεργητές θαλάσσιων υδάτων	168
2.2.4 Τουρίστες	170
2.2.5 Δημόσιοι Φορείς (Διευθύνσεις Αλιείας – Φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης)	191
2.2.6 Κοινές ερωτήσεις για όλους τους φορείς	236
3. ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ, ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ (SWOT ANALYSIS)	246

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 : ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΡΓΩΝ ΕΠΑΛ 2000-2006

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 : ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΠΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ SPSS

Γενικά στοιχεία μελέτης

Η παρούσα μελέτη με τον τίτλο «Δημιουργία Διαχειριστικού Πλαισίου Ανάπτυξης Αλιευτικού Τουρισμού» ανατέθηκε από το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Βορείου Αιγαίου στην εταιρεία LAMANS ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ MANAGEMENT ΑΕ (**Lamans**).

Τα στελέχη της Ομάδας Μελέτης είναι τα ακόλουθα:

- Νίκος Αναγνώπουλος, Βιολόγος – Ιχθυολόγος MSc
- Γιώργος Τριανταφυλλίδης, Βιολόγος – Υδροβιολόγος PhD
- Νίκος Μπουρδανιώτης, Περιβαλλοντολόγος – Ωκεανογράφος MSc
- Σπυριδούλα Σωτηροπούλου, Γεωπόνος MSc
- Ειρήνη Καπουτσή, Γεωγράφος – Υποψήφια Διδάκτωρ
- Μιχάλης Βούλγαρης, Γεωγράφος MSc

Αντικείμενο της Μελέτης είναι η δημιουργία διαχειριστικού πλαισίου ανάπτυξης αλιευτικού τουρισμού και περιλαμβάνει τη σύνταξη και εφαρμογή κατάλληλου ερωτηματολογίου, τη συλλογή στατιστικών στοιχείων, την ανάλυση των πρωτογενών στοιχείων, τη μελέτη φέρουσας ικανότητας, τη δημιουργία βάσης δεδομένων, και τη μελέτη πλαισίου διαχείρισης αλιευτικού τουρισμού.

Το παρόν παραδοτέο που αποτελεί την επιτελική έκθεση, καλύπτει την Α' Φάση του έργου και περιλαμβάνει περιληπτικά τα εξής:

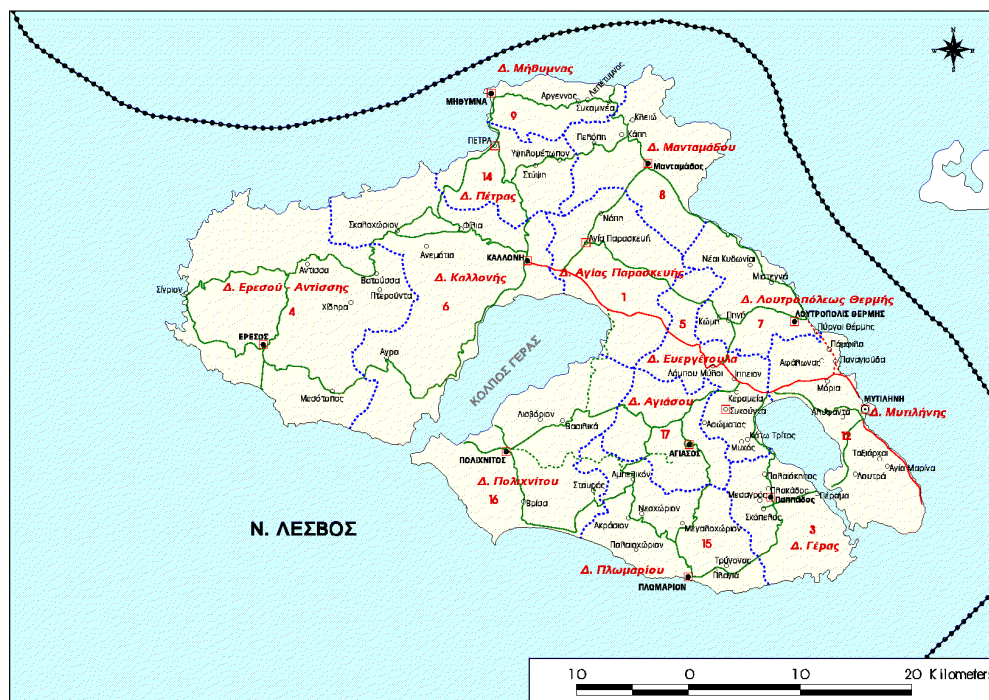
- Παρουσίαση του ερωτηματολογίου και ανάλυση των πρωτογενών στοιχείων που προέκυψαν από την εφαρμογή του
- Παρουσίαση και ανάλυση των στατιστικών στοιχείων που αφορούν την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου
- SWOT Analysis για τον αλιευτικό τουρισμό

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου είναι νησιωτική περιοχή, στα βορειοανατολικά σύνορα της Ελλάδας που διακρίνεται για τα όμορφα νησιά της που χαρακτηρίζονται από πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Διοικητικά η Περιφέρεια απαρτίζεται από τους Νομούς, Λέσβου, Χίου και Σάμου και έχει συνολική έκταση 3.836 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Συγκεκριμένα, το ποσοστό των ορεινών και ημιορεινών εκτάσεων καλύπτει ποσοστό 68,5% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας από τις οποίες οι περισσότερες είναι γεωργική γη, βοσκότοποι και δάση (www.perba.gr). Οι περιοχές αυτές μειονεκτούν σε σχέση με τις πεδινές εκτάσεις σε σχέση με το κλίμα, τη γεωμορφολογία τους αφού έχουν ορεινούς όγκους και τη θέση τους αφού απέχουν από τα αστικά κέντρα και δεν έχουν άμεση πρόσβαση στην θάλασσα. Επίσης λόγω των χαμηλών εισοδημάτων των κατοίκων, παρατηρούνται τις τελευταίες δεκαετίες σημαντικές μετακινήσεις πληθυσμού στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας αλλά και της ηπειρωτικής χώρας.

Ο Νομός Λέσβου περιλαμβάνει τα νησιά Λέσβο, Λήμνο και Άγιο Ευστράτιο και χωρίζεται διοικητικά σε 17 δήμους και μια κοινότητα.

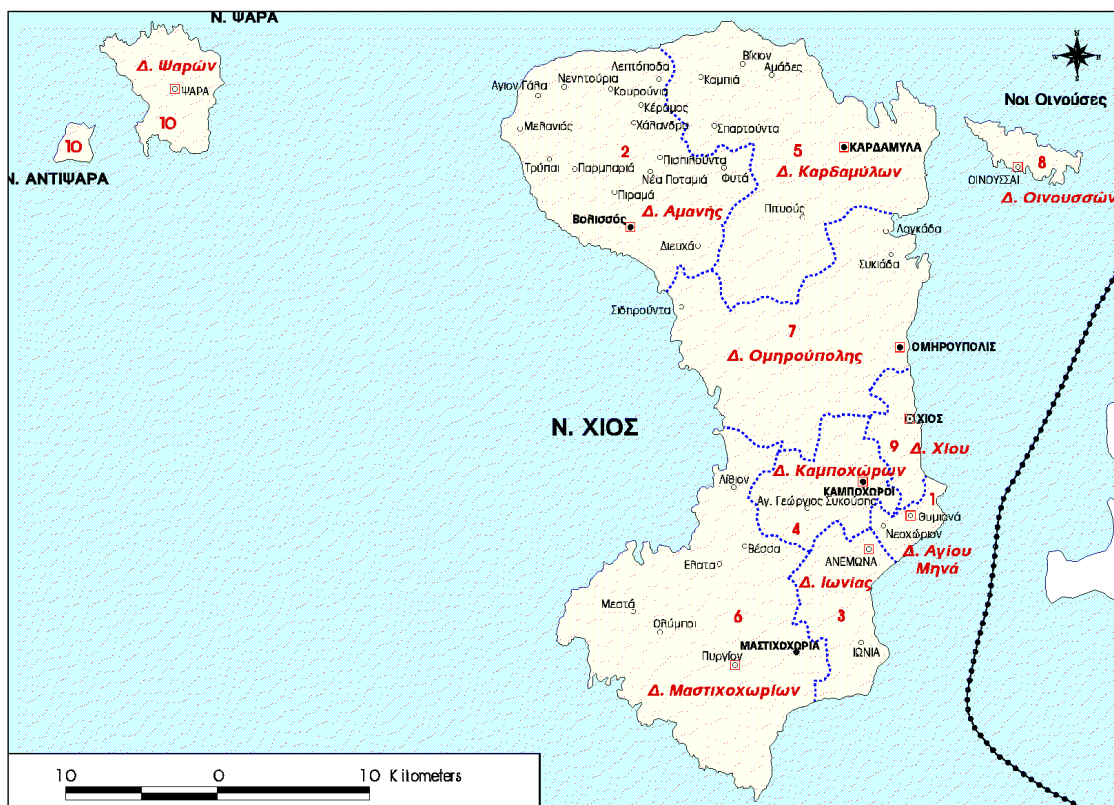

Πίνακας 1: Δήμοι και κοινότητες Νομού Λέσβου

Γεωγραφική περιοχή	Δήμος/Κοινότητα	Γεωγραφικός Προσδιορισμός
Νομός Λέσβου	Μυτιλήνης	Πεδινό
	Μύρινας	Πεδινό
	Αγίας Παρασκευής	Ημιορεινό
	Αγιάσου	Ορεινό
	Ατσικής	Πεδινό
	Γέρας	Ορεινό
	Ερεσού- Αντίσσης	Ημιορεινό
	Ευεργέτουλα	Ημιορεινό
	Καλλονής	Πεδινό
	Πολιχνίτου	Πεδινό
	Πλωμαρίου	Ορεινό
	Πέτρας	Ημιορεινό
	Νέας Κούταλης	Ημιορεινό
	Μούδρου	Ημιορεινό
	Μολύβου	Ημιορεινό
	Μανταμάδου	Πεδινό
	Λουτροπόλεως Θερμής	Πεδινό
	Κοινότητα Αγίου Ευστρατίου	Πεδινή

Πηγή: ypes.gr

Ο Νομός Χίου αποτελείται από τα νησιά Χίο, Ψαρά και Οινούσες και περιλαμβάνει δέκα (10) Δήμους.

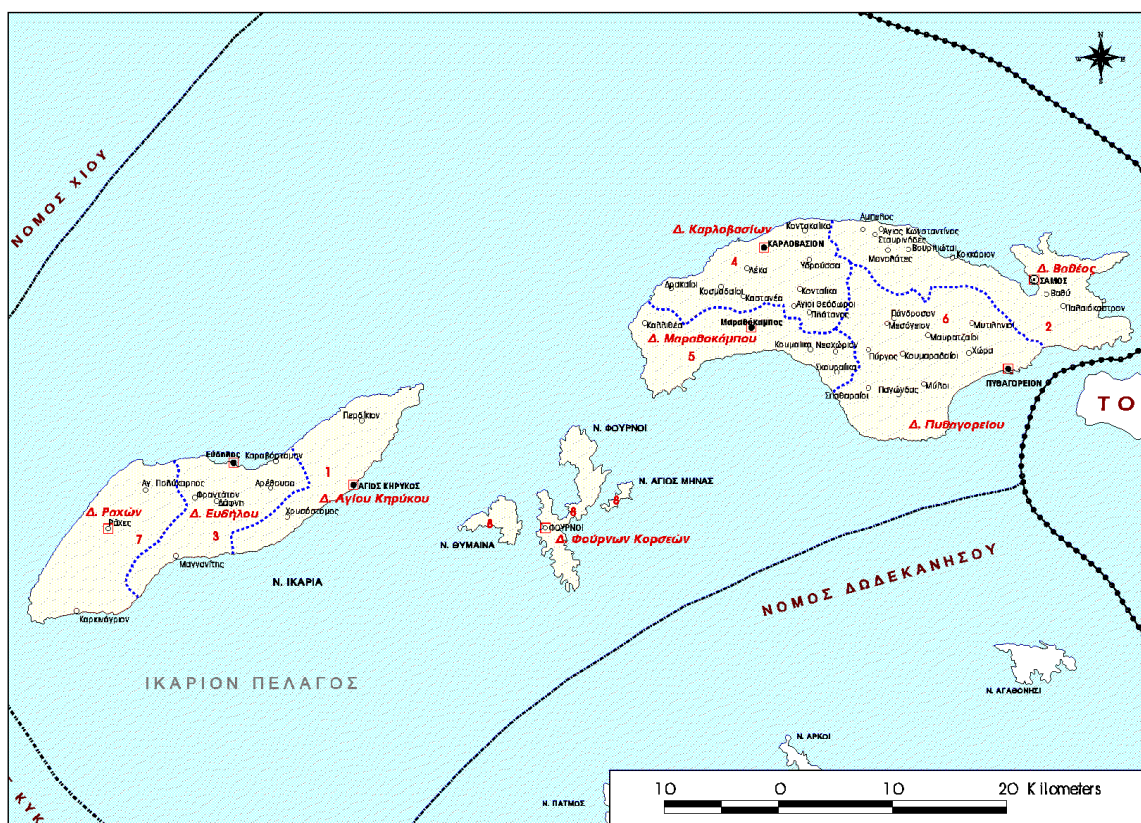
Πίνακας 2: Δήμοι και κοινότητες Νομού Χίου

Γεωγραφική περιοχή	Δήμος/ Κοινότητα	Γεωγραφικός Προσδιορισμός
Νομός Χίου	Δήμος Αγίου Μηνά	Πεδινός
	Δήμος Αμανής	Ημιορεινός
	Δήμος Ιωνίας	Πεδινός
	Δήμος Καμποχώρων	Πεδινός
	Δήμος Καρδάμυλων	Ορεινός
	Δήμος Μαστιχοχωρίων	Ημιορεινός
	Δήμος Οινουσσών	Πεδινός
	Δήμος Ομηρούπολης	Ημιορεινός
	Δήμος Χίου	Πεδινός
	Δήμος Ψαρών	Πεδινός

Πηγή: *ypes.gr*

Ο Νομός Σάμου, αποτελείται από τα νησιά Σάμο, Ικαρία και Φούρνοι και περιλαμβάνει οκτώ (8) Δήμους.

Πίνακας 3: Δήμοι και κοινότητες Νομού Σάμου

Γεωγραφική περιοχή	Δήμος/Κοινότητα	Γεωγραφικός Προσδιορισμός
Νομός Σάμου	Δήμος Αγίου Κηρύκου	Ορεινός
	Δήμος Βαθέως	Ημιορεινός
	Δήμος Ευδήλου	Ημιορεινός
	Δήμος Καρλοβασίων	Πεδινός
	Δήμος Μαραθοκάμπου	Ημιορεινός
	Δήμος Πυθαγορείου	Πεδινός
	Δήμος Ραχών	Ορενός
	Δήμος Φούρνων Κορσεών	Ορενός

Πηγή: ypes.gr

1.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου κατοικεί ποσοστό 1,88% (δηλ. 206.121 κάτοικοι) (ΕΣΥΕ, 2001) του πληθυσμού της Ελλάδας, από τους οποίους το 51,57% (ήτοι 106.301 κάτοικοι) είναι άρρενες και το 48,43% γυναίκες (99.820). Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου μετά την εξωτερική μετανάστευση που γνώρισε τις δεκαετίες του 1960 και του 1970 εμφανίζει μικρή πληθυσμιακή ανάκαμψη που οφείλεται στην αύξηση των επενδύσεων και της απασχόλησης.

Πίνακας 4: Πραγματικός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών ανά Νομό, Δήμο και Δημοτικό Διαμέρισμα (2001)

Γεωγραφική περιοχή	Σύνολο πραγματικού πληθυσμού	Άρρενες	Θήλεις	0-14 ετών	15-39 ετών	40-64 ετών	>65 ετών
Ελλάδα	10.964.020	5.427.682	5.536.338	1.664.085	4.074.331	3.394.064	1831540
Βόρειο Αιγαίο	206.121	106.301	99.820	30452	73651	58804	43214
Νομός Λέσβου	109.118	56.501	52.617	16032	39116	30768	23202
Δήμος Μυτιλήνης	36.196	18.086	18.110	5659	13969	10335	6203
Δ.Δ. Μυτιλήνης	28.879	13.988	14.891	4709	11058	8338	4774
Δήμος Αγίας Παρασκευής	2628	1342	1286	326	818	756	728
Δήμος Γέρας	6.985	3.572	3.413	1016	2330	2063	1676
Δ.Δ. Περάματος	633	370	263	94	284	159	96
Δήμος Ερεσού-Αντίσσης	5.530	2.808	2.722	723	1686	1699	1422
Δ.Δ. Σιγρίου	402	203	199	59	142	111	90
Δήμος Ευεργέτουλα	3336	1804	1532	474	1203	912	747
Δήμος Καλλονής	8194	4288	3906	1272	2807	2307	1808
Δήμος Λουτροπόλεως Θέρμης	3809	1952	1857	567	1336	1068	838
Δήμος Μανταμάδου	3210	1715	1495	398	1109	953	750
Δήμος Μήθυμνας	2.433	1.225	1.208	352	756	761	564
Δ.Δ. Μηθύμνης	1.667	862	805	235	548	531	353
Δήμος Μούδρου	4.842	2.620	2.222	675	1641	1260	1266
Δ.Δ. Μούδρου	1.039	615	424	155	481	223	180
Δήμος Μύρινας	7.488	4.047	3.441	1273	3195	1964	1056

Γεωγραφική περιοχή	Σύνολο πραγματικού πληθυσμού	Άρρενες	Θήλειες	0-14 ετών	15-39 ετών	40-64 ετών	>65 ετών
Δ.Δ. Μυριναίων	5.107	2.632	2.475	976	2091	1353	687
Δήμος Νέας Κούταλης	2880	1745	1135	393	1242	720	525
Δήμος Πέτρας	3749	1975	1774	574	1351	997	827
Δήμος Πλωμαρίου	6.698	3.389	3.309	939	2061	1953	1745
Δ.Δ. Πλωμαρίου	3.673	1.874	1.799	539	1190	1055	889
Δήμος Πολιχνίτου	5.288	2.757	2.531	609	1569	1413	1697
Δ.Δ. Πολιχνίτου	2.975	1.567	1.408	339	918	769	949
Νομός Σάμου	43.595	22.749	20.846	6229	15553	12516	9297
Δήμος Βαθέως	12384	6389	5995	1878	4633	3547	2326
Δ.Δ. Σαμίων	6.275	3.287	2.988	973	2579	1734	989
Δήμος Αγίου Κηρύκου	3.243	1.606	1.637	507	1035	964	739
Δ.Δ. Αγίου Κηρύκου	2.545	1.249	1.296	428	842	740	535
Δήμος Ευδήλου	2.831	1.486	1.345	343	716	954	737
Δ.Δ. Ευδήλου	726	382	344	108	239	223	156
Δήμος Καρλοβασίων	9.590	5.044	4.546	1375	3803	2535	1877
Δ.Δ. Καρλοβασίων	5.895	3.059	2.836	872	2489	1557	977
Δήμος Μαραθόκαμπτου	2837	1421	1416	383	797	911	746
Δήμος Πυθαγορείου	9.003	4.872	4.131	1225	3275	2452	2051
Δ.Δ. Πυθαγορείου	1.642	928	714	234	664	478	266
Δήμος Ραχών	2238	1196	1042	273	709	701	555
Δήμος Φούρνων Κορσέων	1.469	735	734	245	504	452	268

Γεωγραφική περιοχή	Σύνολο πραγματικού πληθυσμού	Άρρενες	Θήλεις	0-14 ετών	15-39 ετών	40-64 ετών	>65 ετών
Δ.Δ. Φούρνων	1.469	735	734	245	504	452	268
Νομός Χίου	53.408	27.051	26.357	8191	18982	15520	10715
Δήμος Χίου	23.779	11.811	11.968	3983	9136	6699	3961
Δ.Δ. Χίου	23.779	11.811	11.968	3983	9136	6699	3961
Δήμος Αγίου Μηνά	2686	1310	1378	402	935	802	547
Δήμος Αμανής	2668	1359	1309	299	677	937	755
Δήμος Ιωνίας	4650	2323	2327	768	1393	1363	1126
Δήμος Καμποχώρων	3154	1783	1371	455	1213	833	653
Δήμος Καρδάμυλων	2920	1453	1467	411	959	900	650
Δήμος Οινουσών	1.050	559	491	111	392	360	187
Δ.Δ. Οινουσών	1.050	559	491	111	392	360	187
Δήμος Ψαρών	422	208	214	60	130	122	110
Δήμος Ομηρούπολης	7335	3570	3765	1162	2558	2207	1408
Δ. Μαστιχοχωρίων	4.744	2.675	2.069	540	1589	1297	1318
Δ.Δ. Μεστών	565	296	269	71	155	172	167

Πηγή: ΕΣΥΕ (2001)

Σύμφωνα με την κατανομή του πραγματικού πληθυσμού στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και από τα επίσημα στοιχεία της απογραφής του πληθυσμού (ΕΣΥΕ, 2001) προκύπτει ότι:

- Στο Νομό Λέσβου από τα συνολικά 106 δημοτικά διαμερίσματα, τα 6 χαρακτηρίζονται ως αστικά¹ και τα 100 ως αγροτικά.
- Στο Νομό Σάμου, από τα 48 δημοτικά διαμερίσματα τα 3 χαρακτηρίζονται ως αστικά ενώ τα 45 ως αγροτικά
- Στο Νομό Χίου, από το 60 συνολικά δημοτικά διαμερίσματα τα 2 χαρακτηρίζονται ως αστικά και τα 58 ως αγροτικά.

Πρέπει να τονισθεί ότι σε σχέση με τον πραγματικό πληθυσμό των αστικών κέντρων υπάρχει υποεκτίμηση για δύο βασικούς λόγους που αφορούν την μετακίνηση ατόμων κατά την διενέργεια των απογραφών από τον τόπο κατοικίας στον τόπο καταγωγής, καθώς και την κατοικία γύρω από τα αστικά κέντρα, που ενισχύουν τον πραγματικό πληθυσμό των αστικών κέντρων. Βάσει αυτού του δεδομένου προκύπτει η ισχυρή διασύνδεση της οικονομίας των τριών νομών της Περιφέρειας με τις δραστηριότητες του αγροτικού χώρου και του πρωτογενή τομέα ειδικότερα, συμπεριλαμβανομένης και της αλιείας.

Από την πληθυσμιακή κατανομή προκύπτει ότι στους τρεις νομούς το ποσοστό των κατοίκων 15-39 ετών κυμαίνεται στο 35% ανάλογο με το αντίστοιχο σε επίπεδο χώρας (37%), ενώ το ποσοστό των κατοίκων ηλικίας μεγαλύτερης των 65 ετών διαμορφώνεται στο 21% στην Περιφέρεια μεγαλύτερο από το αντίστοιχο σε επίπεδο χώρας (17%).

Στα πλαίσια της δημογραφικής παρουσίασης η οποία προσδιορίζει την πληθυσμιακή εξέλιξη και την διακύμανση του εργατικού δυναμικού, στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η πληθυσμιακή πυκνότητα στην περιοχή μελέτης.

¹ αγροτικά: πληθυσμός έως 2000 κάτοικοι, αστικά: πληθυσμός περισσότερος από 2000 κατοίκους (ΕΣΥΕ 2001)

Πίνακας 5: Πραγματικός πληθυσμός , επιφάνεια και πυκνότητα πληθυσμού ανά Νομό και Δήμο και Δημοτικό Διαμέρισμα

Γεωγραφική περιοχή	Πραγματικός πληθυσμός	Επιφάνεια (τ.χμ.)	Πυκνότητα πληθυσμού ανά τ.χμ.
Ελλάδα	10.964.020	131.957,413	83,09
Νομός Λέσβου	109.118	2.153,727	51
Δήμος Μυτιλήνης	36.196	107,460	336,83
Δ.Δ. Μυτιλήνης	28.879	15,805	1.827,21
Δήμος Γέρας	6.985	86.350	80,89
Δ.Δ. Περάματος	633	2.627	240,96
Δήμος Μήθυμνας	2.433	50,166	48,50
Δ.Δ. Μηθύμνης	1.667	28,132	59,26
Δήμος Μούδρου	4.842	185.127	26,16
Δ.Δ. Μούδρου	1.039	19,095	54,41
Δήμος Πλωμαρίου	6.698	122,452	54,70
Δ.Δ. Πλωμαρίου	3.673	40,478	90,74
Δήμος Πολιχνίτου	5.288	172,629	30,63
Δ.Δ. Πολιχνίτου	2.975	60,671	49,03
Δήμος Ερεσού-Αντίσσης	5.530	290,947	19,01
Δ.Δ. Σιγρίου	402	39,708	10,12
Δήμος Μύρινας	7.488	82,049	91,29
Δ.Δ. Μυριναίων	5.107	8,747	583,86
Νομός Σάμου	43.595	777,945	56
Δ.Δ. Σαμίων	6.275	9,372	669,55
Δήμος Αγίου Κηρύκου	3.243	74,745	43,39
Δ.Δ. Αγίου Κηρύκου	2.545	33,346	76,32
Δήμος Ευδήλου	2.831	78,790	35,93
Δ.Δ. Ευδήλου	726	8,376	86,68
Δήμος Καρλοβασίων	9.590	100,330	95,58
Δ.Δ. Καρλοβασίων	5.895	21,001	280,70
Δήμος Πυθαγορείου	9.003	164,662	54,68
Δ.Δ. Πυθαγορείου	1.642	5,301	309,75
Δήμος Φούρνων Κορσέων	1.469	45,247	32,47
Νομός Χίου	53.408	904,227	59
Δήμος Χίου	23.779	22,823	1.041,89
Δ.Δ. Χίου	23.779	22,823	1.041,89
Δήμος Μαστιχοχωρίων	4.744	211,687	22,41
Δ.Δ. Μεστών	565	33,733	16,75
Δήμος Οινουσσών	1.050	17,427	60,25
Δ.Δ. Οινουσσών	1.050	17,427	60,25

Πηγή: ΕΣΥΕ

Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι οι υψηλότερες πληθυσμιακές πυκνότητες καταγράφονται στις παραλιακές περιοχές που γειτνιάζουν με τα αστικά κέντρα στα τρία μεγάλα νησιά στους Περιφέρειας. Ειδικότερα σύμφωνα με τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα στον Νομό Λέσβου την υψηλότερη πυκνότητα πληθυσμού ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο έχουν οι Δήμοι Μυτιλήνης και συγκεκριμένα το οικιστικό συγκρότημα της πόλης της Μυτιλήνης, ο Δήμος Μύρινας και ο Δήμος Περάματος. Στον Νομό Σάμου το πολεοδομικό συγκρότημα του δημοτικού διαμερίσματος του δήμου Σαμίων έχει την υψηλότερη πληθυσμιακή πυκνότητα όπως επίσης η πόλη του Πυθαγορείου και το Καρλόβασι. Στον Νομό Χίου αντίστοιχα η ομώνυμη πόλη του νησιού έχει την μεγαλύτερη πληθυσμιακή πυκνότητα έναντι των άλλων περιοχών και ιδιαίτερα των νησιωτικών. Δεδομένης της γεωγραφικής απόστασης της Περιφέρειας από την ηπειρωτική Ελλάδα, καταγράφεται πληθυσμιακή διαρροή με αποτέλεσμα ο μόνιμος πληθυσμός να διαφοροποιείται από τον πραγματικό.

Πίνακας 6: Μόνιμος Πληθυσμός ανά Νομό, Δήμο και Δημοτικό Διαμέρισμα (2001)

Γεωγραφική περιοχή	Μόνιμος Πληθυσμός
Νομός Λέσβου	108.288
Δήμος Μυτιλήνης	37.881
Δ.Δ.Μυτιλήνης	30.576
Δήμος Αγίας Παρασκευής	2454
Δήμος Αγιάσου	2581
Δήμος Ατσικής	2727
Δήμος Γέρας	6.945
Δ.Δ. Περάματος	631
Δήμος Ερεσού-Αντίσσης	5.111
Δ.Δ. Σιγρίου	396
Δήμος Ευεργετούλα	3242
Δήμος Καλλονής	8073
Δήμος Λουτροπόλεως Θέρμης	3481
Δήμος Μανταμάδου	3024
Δήμος Μήθυμνας	2.375
Δ.Δ.Μηθύμνης	1.636
Δήμος Μούδρου	4.518
Δ.Δ. Μούδρου	1.076
Δήμος Μύρινας	7.602
Δ.Δ. Μυριναίων	5.283

Γεωγραφική περιοχή	Μόνιμος Πληθυσμός
Δήμος Νέας Κούταλης	2698
Δήμος Πέτρας	3721
Δήμος Πλωμαρίου	6.385
Δ.Δ. Πλωμαρίου	3.619
Δήμος Πολιχνίτου	5.163
Δ.Δ. Πολιχνίτου	2.882
Κοινότητα Αγίου Ευστρατίου	307
Νομός Χίου	53.106
Δήμος Χίου	25.671
Δ.Δ. Χίου	25.671
Δήμος Αγίου Μηνά	2678
Δήμος Αμανής	1529
Δήμος Καμποχώρων	2870
Δήμος Καρδαμύλων	2758
Δήμος Ιωνίας	4474
Δήμος Μαστιχοχωρίων	4.322
Δ.Δ. Μεστών	437
Δήμος Οινουσών	855
Δ.Δ. Οινουσών	855
Δήμος Ομηρούπολης	7471
Δήμος Ψαρών	478
Νομός Σάμου	43841
Δήμος Βαθέως	12525
Δ.Δ. Σαμίων	6.384
Δήμος Αγίου Κηρύκου	3.401
Δ.Δ. Αγίου Κηρύκου	2.688
Δήμος Ευδήλου	2.811
Δ.Δ. Ευδήλου	748
Δήμος Καρλοβασίων	9.645
Δ.Δ. Καρλοβασίων	6.030
Δήμος Μαραθοκάμπου	2841
Δήμος Πυθαγορείου	8.989
Δ.Δ. Πυθαγορείου	1.711
Δήμος Ραχών	2142
Δήμος Φούρνων Κορσέων	1.487
Δ.Δ. Φούρνων Κορσέων	1.487

Πηγή: ΕΣΥΕ

Ο Νομός Λέσβου, σύμφωνα με την πρόσφατη απογραφή της ΕΣΥΕ, έχει 108.288 μόνιμους² κατοίκους με το μεγαλύτερο ποσοστό να κατοικεί στον Δήμο Μυτιλήνης, στον Δήμο Καλλονής και στον Δήμο Μυριναίων. Σε επίπεδο νομού, η περιοχή με τον μικρότερο πληθυσμό είναι η Κοινότητα του Αγίου Ευστρατίου. Αντίστοιχα, στον Νομό Χίου οι περισσότεροι κάτοικοι βρίσκονται στον Δήμο Χίου και δευτερευόντως στον Δήμο Ομηρούπολης και στον Δήμο Ιωνίας ενώ στον Νομό Σάμου το Βαθύ, δηλαδή η πρωτεύουσα του Νομού, είναι η μεγαλύτερη πληθυσμιακά πόλη ακολουθούμενη από τον Δήμο Πυθαγορείου και τον Δήμο Καρλοβασίου.

1.3 ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί βελτίωση των δεικτών που αφορούν την κατάσταση των υποδομών στην εκπαίδευση και την επάρκεια του διδακτικού δυναμικού. Ο αριθμός των σχολείων αυξήθηκε παρά την μείωση του μαθητικού πληθυσμού, ο οποίος παρουσιάζει τάση συσσώρευσης στα αστικά και ημιαστικά κέντρα των νησιών, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται ελλείψεις (κτιρίων, εξοπλισμού, χώρων άθλησης) στις περιοχές αυτές, ενώ αντίθετα στις αγροτικές περιοχές υπάρχει μεγάλος αριθμός μη χρησιμοποιούμενων σχολικών κτιρίων και αιθουσών.

Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου δεν υπάρχουν Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ) ή άλλες ανώτερες σχολές με ιδιαίτερα εμφανή την έλλειψη σχολής Τουριστικών Επαγγελμάτων, πράγμα που επηρεάζει αρνητικά τις τουριστικές δραστηριότητες.

Στο χώρο της Ναυτικής Εκπαίδευσης λειτουργούν στις Οινούσες το ΤΕΕ Ναυτικής Κατεύθυνσης και η Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού, στη Χίο η Μηχανική Σχολή και στα Καρδάμυλα της Χίου το Ναυτικό Λύκειο.

Η παρουσία της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Περιφέρεια είναι έντονη, με τη λειτουργία του Πανεπιστημίου Αιγαίου, το οποίο διαθέτει σχολές στα τρία μεγαλύτερα νησιά και περιλαμβάνει τα κάτωθι τμήματα:

---

² Ως μόνιμο πληθυσμό ορίζουμε το συνολικό πληθυσμό που δήλωσε ως μόνιμη κατοικία του κατά την απογραφή του τον συγκεκριμένο τόπο, ανεξάρτητα από το πού βρέθηκε και απογράφηκε στην επικράτεια της χώρας.

- ♦ Στη Μυτιλήνη την Σχολή Κοινωνικών Επιστημών όπου ανήκουν το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, το Τμήμα Κοινωνιολογίας, το Τμήμα Γεωγραφίας, το Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, καθώς επίσης και τη Σχολή Περιβάλλοντος στην οποία ανήκουν το Τμήμα Περιβάλλοντος και το Τμήμα Επιστημών της Θάλασσας.
- ♦ Στη Χίο τη Σχολή Επιστημών της Διοίκησης όπου ανήκουν το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, το Τμήμα Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών και το Τμήμα Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης.
- ♦ Στη Σάμο τη Σχολή Θετικών Επιστημών όπου ανήκουν το Τμήμα Μαθηματικών, το Τμήμα Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων και το Τμήμα Στατιστικής και Αναλογιστικής Επιστήμης – Χρηματοοικονομικών Μαθηματικών.
- ♦ Βασικός παράγοντας για την αποδοχή και την εφαρμογή καινοτόμων αναπτυξιακών δράσεων, όπως είναι ο αλιευτικός τουρισμός, είναι το επίπεδο εκπαίδευσης του τοπικού πληθυσμού όπως αυτό προσδιορίζεται από τα επίσημα στατιστικά στοιχεία.

Πίνακας 7: Μόνιμος Πληθυσμός και επίπεδο εκπαίδευσης

Περιοχή	Σύνολο	Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης	Απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	Απόφοιτοι Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
ΕΛΛΑΔΑ	10.296.798	1.627.509	3.858.908	3.139.907
ΝΟΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ	102.069	12.227	31.937	38.906
ΝΟΜΟΣ ΧΙΟΥ	50.174	6.657	18.784	18.050
ΝΟΜΟΣ ΣΑΜΟΥ	41.482	5.099	14.486	15.476

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Από την επεξεργασία των στοιχείων του παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι στο Νομό Λέσβου το 38,12% του μόνιμου πληθυσμού είναι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, έναντι του 31,29% που είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 11,98% ποσοστό των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Τα αντίστοιχα ποσοστά για το Νομό Χίου είναι 35,97% απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, έναντι 37,44% αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 13,27% αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τέλος για το Νομό Σάμου τα ποσοστά διαμορφώνονται στα 37,31% πρωτοβάθμιας, 34,92% δευτεροβάθμιας και 12,29% τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αντίστοιχα.

Πίνακας 8: Επίπεδο εκπαίδευσης ανά Δήμο

Περιοχή	Σύνολο	Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης	Απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	Απόφοιτοι Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Δήμος Μυτιλήνης	35.507	6.119	13.171	10.895
Δ.Δ. Μυτιλήνης	28.564	5.309	10.963	8.281
Δήμος Αγίας Παρασκευής	2.336	172	629	1056
Δήμος Αγιάσου	2.432	182	532	1077
Δήμος Ατσικής	2606	328	758	1048
Δήμος Γέρας	6.548	437	1.917	2.684
Δ.Δ. Περάματος	583	29	206	208
Δήμος Ερεσού-Αντίσσης	4840	310	1.133	2.234
Δ.Δ. Σιγρίου	376	36	100	171
Δήμος Ευεργετούλα	3075	221	787	1.245
Δήμος Καλλονής	7.564	640	2.009	3.267
Δήμος Λουτροπόλεως Θέρμης	3.310	157	940	1.448
Δήμος Μανταμάδου	2.871	225	722	1.319
Δήμος Μήθυμνας	2.244	228	585	990
Δ.Δ. Μηθύμνης	1.545	201	446	604
Δήμος Μούδρου	4.280	429	1180	2030
Δ.Δ. Μούδρου	1008	156	378	359
Δήμος Μύρινας	7.098	1.270	2.565	2.396
Δ.Δ. Μυριναίων	4882	1000	1863	1405
Δήμος Νέας Κούταλης	2.566	326	844	1.120
Δήμος Πέτρας	3.497	252	929	1.556
Δήμος Πλωμαρίου	6.061	506	1.711	2.515
Δ.Δ. Πλωμαρίου	3430	339	1069	1273
Δήμος Πολιχνίτου	4.942	376	1.457	1.896
Δ.Δ. Πολιχνίτου	2762	230	865	1024
Κοινότητα Αγίου Ευστρατίου	292	29	68	130
Δήμος Βαθέως	11.803	1947	4296	3962
Δ.Δ. Σαμίων	5970	1360	2413	1510
Δήμος Αγίου Κηρύκου	3223	393	1423	1045
Δ.Δ. Αγίου Κηρύκου	2534	351	1161	736
Δήμος Ευδήλου	2683	251	1063	1058
Δ.Δ. Ευδήλου	691	122	317	192
Δήμος Καρλοβασίων	9121	1096	3142	3512

Περιοχή	Σύνολο	Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης	Απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	Απόφοιτοι Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Δ.Δ. Καρλαβασίων	5664	769	2225	1932
Δήμος Μαραθοκάμπου	2698	257	757	1218
Δήμος Πυθαγορείου	8501	947	2760	3428
Δ.Δ. Πυθαγορείου	1622	213	665	535
Δήμος Ραχών	2050	180	750	791
Δήμος Φούρνων Κορσέων	1403	84	295	732
Δ.Δ. Φούρνων Κορσέων	1403	84	295	732
Δήμος Χίου	24028	3693	9914	7480
Δ.Δ. Χίου	24028	3693	9914	7480
Δήμος Αγίου Μηνά	2528	303	901	1003
Δήμος Αμανής	1487	90	382	732
Δήμος Καμποχώρων	2726	294	899	1215
Δήμος Καρδαμύλων	2637	296	993	936
Δήμος Ιωνίας	4229	490	1257	1929
Δήμος Μαστιχοχωρίων	4158	449	1134	1763
Δ.Δ. Μεστών	417	25	100	183
Δήμος Οινουσσών	828	106	387	250
Δ.Δ. Οινουσσών	828	106	387	250
Δήμος Ομηρούπολης	7078	886	2794	2542
Δήμος Ψαρών	448	50	123	200

Πηγή: ΕΣΥΕ

Ειδικότερα όσον αφορά τις εκπαιδευτικές υποδομές στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία καταγράφονται τα ακόλουθα: Ως υποδομές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης θεωρούνται τα νηπιαγωγεία και τα δημοτικά σχολεία και ως υποδομές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τα Γυμνάσια και τα Λύκεια της περιοχής.

Πίνακας 9: Υποδομές εκπαίδευσης ανά Νομό

Νομός	Υποδομές εκπαίδευσης	
	Μονάδες Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης	Μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Λέσβου	181	56
Σάμου	82	17
Χίου	57	25

www.northaegean.gr

Συμπερασματικά αναφέρεται ότι η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου ακολουθεί την μέση εθνική κατανομή του πληθυσμού ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης με την μεγαλύτερη συγκέντρωση στα χαμηλότερα εκπαιδευτικά επίπεδα δηλαδή στους απόφοιτους πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο ο Νομός Χίου παρουσιάζει το μεγαλύτερο ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

1.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η οικονομία της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου από την δεκαετία του 1990 στηρίζεται στον τριτογενή τομέα (τομέας παροχής των υπηρεσιών σε τομείς όπως είναι ο τουρισμός) με παράλληλη μείωση του ρόλου του πρωτογενή τομέα ως προς την απασχόληση όπως επίσης και μείωση της συμμετοχής του δευτερογενή τομέα στο ΑΕΠ. Ο παραγωγικός ιστός της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου αντιμετωπίζει διαρθρωτικά προβλήματα λόγω της παραγωγικής δομής και της γεωγραφικής φυσιογνωμίας. Παρατηρείται το φαινόμενο της εξειδίκευσης ορισμένων νησιών στην παραγωγή συγκεκριμένων αγροτικών προϊόντων τα οποία σύμφωνα με τις σύγχρονες καλλιεργητικές τεχνικές και τις απαιτούμενες επενδύσεις στον τομέα των μέσων παραγωγής και επεξεργασίας μπορούν να αυξήσουν το μερίδιο αγοράς τους.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα πρόσφατα επικαιροποιημένα επίσημα στατιστικά στοιχεία της ΕΣΥΕ, η Περιφέρεια Β. Αιγαίου παράγει το 1,25% του ΑΕΠ της Χώρας σε τρέχουσες τιμές του 2005 από το οποίο το 0,61% αντιστοιχεί στο Νομό Λέσβου, το 0,25% στο Νομό Σάμου και το 0,39% στο Νομό Χίου. Επιπλέον το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου και Νομών, κατά τη χρονική περίοδο 2000-2005, παρουσίασε αύξηση της τάξεως του 45% σε επίπεδο χώρας, έναντι αύξησης 37% σε επίπεδο Περιφέρειας, αύξησης 33% για το Νομό Λέσβου, αύξησης 27% για το Νομό Σάμου και αύξησης 53% για το Νομό Χίου

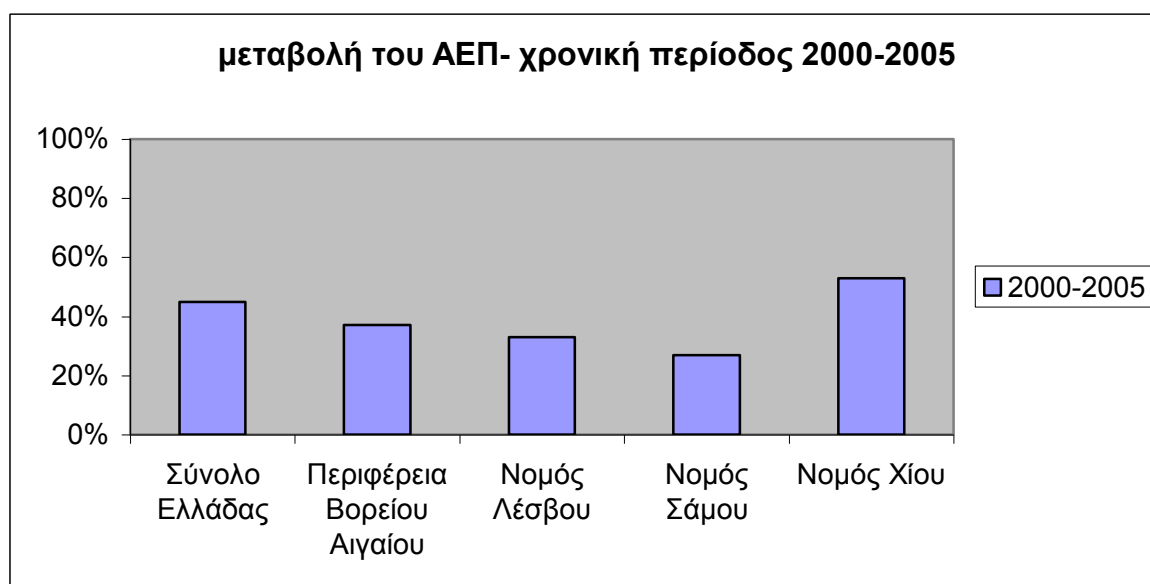

αντίστοιχα. Η αύξηση του ΑΕΠ για το Νομό Χίου είναι μεγαλύτερη σε σχέση με την αντίστοιχη σε επίπεδο χώρας αποδεικνύοντας ότι την ανάπτυξη της περιοχής.

Πίνακας 10: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) (σε εκατομμύρια ευρώ/ τρέχουσες τιμές) ανά Νομό και σύνολο χώρας (2000-2005)

Γεωγραφική περιοχή	Έτος αναφοράς					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Σύνολο Ελλάδας	136.281	146.260	157.586	171.258	185.225	198.609
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	1.805	1.978	2.027	2.334	2.348	2.481
Νομός Λέσβου	909	998	1.003	1.185	1.146	1.212
Νομός Σάμου	397	449	455	487	491	504
Νομός Χίου	499	531	569	662	711	765

Πηγή: ΕΣΥΕ

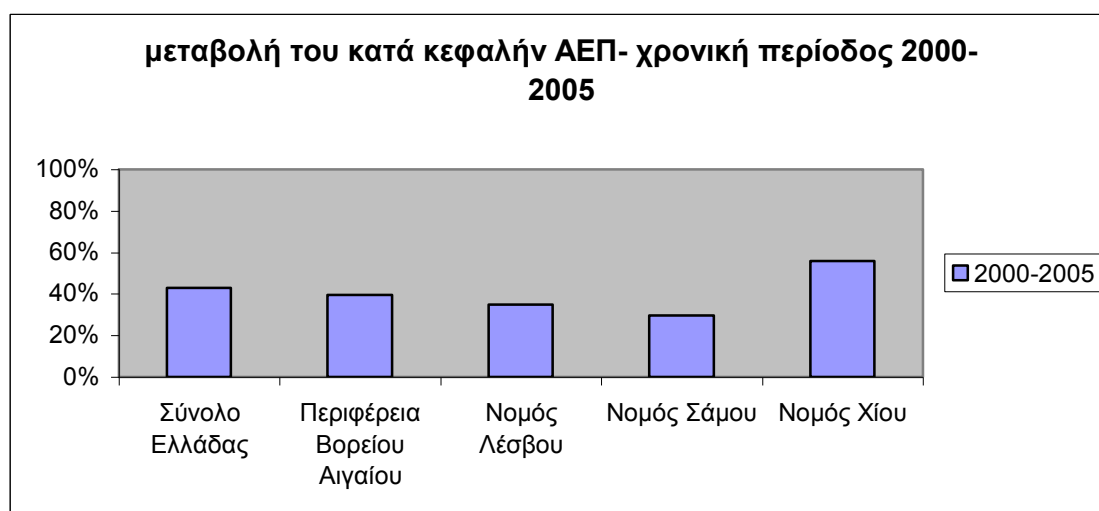
Όσον αφορά στο κατά κεφαλή Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα (2000-2005) καταγράφεται αύξηση 43% σε επίπεδο χώρας και 39,5% σε επίπεδο περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, έναντι 34,9% για το Νομό Λέσβου, 29,6% για το Νομό Σάμου και 55,9% για το Νομό Χίου αντίστοιχα. Βάσει των στοιχείων του έτους 2005 το κατά κεφαλή Α.Ε.Π. της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου αντιστοιχεί σε ποσοστό 68,63% του κατά κεφαλή ΑΕΠ σε επίπεδο χώρας. Τη μεγαλύτερη «σύγκλιση» με το ποσοστό της χώρας παρουσιάζει ο Νομός Χίου στον οποίο το αντίστοιχο μέγεθος αποτελεί το 81,82% του μέσου ΑΕΠ της χώρας φανερώνοντας την οικονομική

ευρωστία του Νομού. Ακολουθεί ο Νομός Σάμου με 65,63% επί του συνόλου της χώρας και ο Νομός Λέσβου με 63,62%.

Πίνακας 11: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε ευρώ) ανά Νομό και σύνολο χώρας (2000-2005)

Γεωγραφική περιοχή	Έτος αναφοράς					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Σύνολο Ελλάδας	12.483	13.357	14.342	15.536	16.745	17.886
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	8.800	9.656	9.919	11.463	11.578	12.276
Νομός Λέσβου	8.409	9.225	9.275	10.989	10.674	11.379
Νομός Σάμου	9.056	10.285	40.469	11.263	11.403	11.738
Νομός Χίου	9.384	10.017	10.785	12.603	13.573	14.634

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Όσον αφορά την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία η οποία είναι ενδεικτική της συμμετοχής των παραγωγικών τομέων στην οικονομία, αναφέρεται ότι κατά το χρονικό διάστημα 2000-2003 σύμφωνα με τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, η συμμετοχή του τομέα της γεωργίας, της θήρας και της δασοκομίας αυξήθηκε κατά 1,1%, όπως και του τομέα της αλιείας κατά 41,5% σε επίπεδο χώρας. Για το διάστημα 2003-2006 αντίθετα, ο τομέας της γεωργίας, θήρας και δασοκομίας παρουσίασε μείωση κατά 15,7%, ενώ αυτός της αλιείας παρουσίασε επίσης μείωση κατά 3,5%. Για το διάστημα 2000-2006, ο τομέας της μεταποίησης παρουσίασε σημαντική προοδευτική αύξηση κατά 87%, έναντι αύξησης κατά 53,5% του εμπορίου και 63% του τομέα των υπηρεσιών (ξενοδοχεία και εστιατόρια).

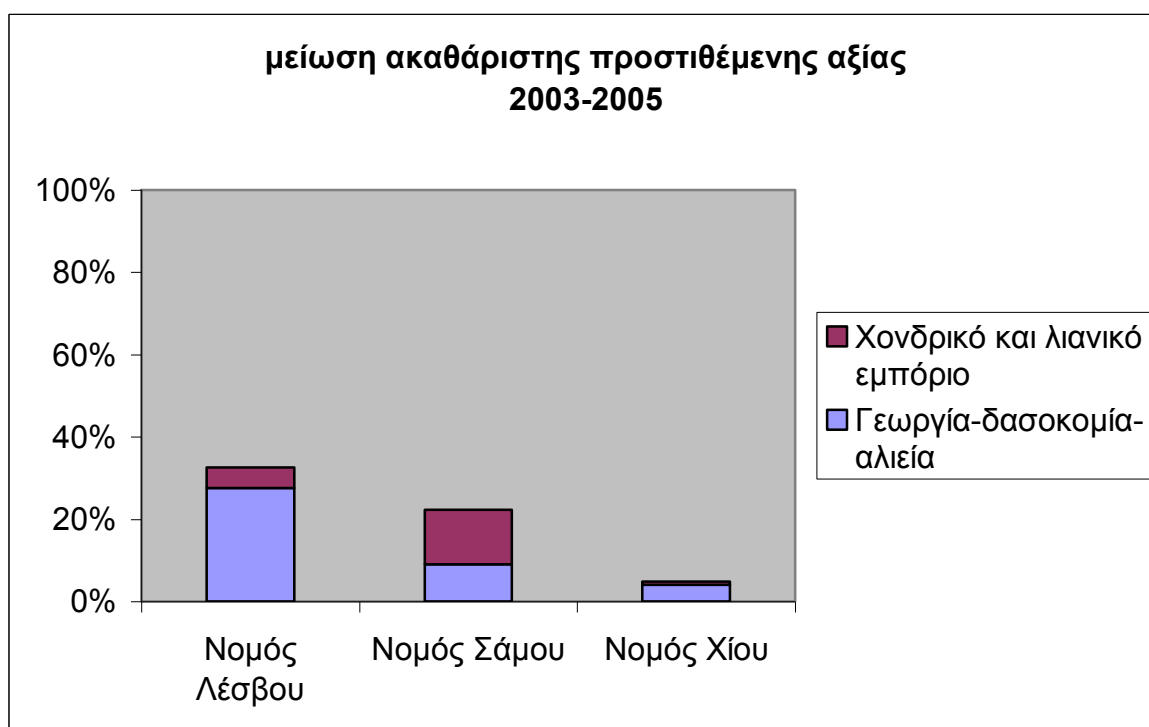
Πίνακας 12: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (σε εκατομμύρια ευρώ) ανά κλάδο για το σύνολο της χώρας (2000-2006) σε τρέχουσες τιμές

Τρέχουσες τιμές	Έτος αναφοράς						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Γεωργία, θήρα και δασοκομία	7.344	6.875	7.164	7.425	7.044	6.931	6.256
Αλιεία	590	606	738	835	768	767	805
Μεταποίηση	13.392	16.034	16.775	18.273	18.995	22.170	25.050
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	17.815	18.536	20.170	22.036	24.264	25.725	27.355
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	9.061	10.511	11.756	12.501	13.126	14.326	14.774

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Σε επίπεδο Νομών της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στον κλάδο της γεωργίας, της δασοκομίας και της αλιείας κατά τη χρονική περίοδο 2003-2005 μειώθηκε κατά 27,5% στο Νομό Λέσβου, 9% στο Νομό Σάμου και μόλις 4% στο Νομό Χίου. Τα αντίστοιχα ποσοστά για την Ελλάδα είναι μείωση κατά 6,8% και στο Βόρειο Αιγαίο μείωση της τάξεως του 17%. Στον κλάδο της ενέργειας και της βιομηχανίας, παρατηρήθηκε αύξηση της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας, για το διάστημα 2003-2005, τόσο για το σύνολο της χώρας κατά 18,63%, όπως και για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (8,33%). Τα αντίστοιχα ποσοστά αύξησης για τους Νομούς της Περιφέρειας είναι 8,7%% για τη Λέσβο ενώ στην τη Χίο, και στη Σάμο 8%.. Επίσης ο κλάδος των κατασκευών στην Ελλάδα για την ίδια χρονική περίοδο αυξάνεται κατά 5,97%, ενώ κατά πολύ περισσότερο αυξάνεται στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου δηλαδή κατά 22,68%. Αντίθετα σε επίπεδο Νομών ο κλάδος των κατασκευών στην Λέσβο μειώθηκε κατά 3,23%, ενώ αυξήθηκε στον Νομό Σάμου 13,3% και στον Νομό Χίου 73,21% αντίστοιχα. Τέλος ο τομέας του εμπορίου με τις αντίστοιχες υπηρεσίες που περιλαμβάνει αυξήθηκε κατά την περίοδο 2003-2005 στην Ελλάδα 19,15% ενώ αντίστοιχα μειώθηκε στο Βόρειο Αιγαίο κατά 6% όπως και στους τρεις Νομούς που περιλαμβάνει γεωγραφικά δηλαδή μειώθηκε στον Νομό Λέσβου 5%, κατά 13,3% στον Νομό Σάμου και αυξήθηκε ελάχιστα στον Νομό Χίου κατά 0,83%.

Από τα παραπάνω, είναι φανερό ότι ο Νομός Λέσβου παρουσιάζει τη μεγαλύτερη μείωση στον πρωτογενή τομέα γεγονός που επηρεάζει την απασχόληση και το εισόδημα των κατοίκων κυρίως των αγροτικών περιοχών. Επίσης ο τομέας της βιομηχανίας αυξήθηκε κατά το ίδιο ποσοστό και στους τρεις Νομούς, ενώ ο κατασκευαστικός κλάδος αυξήθηκε κατά πολύ στον Νομό Χίου και ο κλάδος του εμπορίου αυξήθηκε μόνο στον Νομό Χίου.

Πίνακας 13: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά κλάδο ανά Νομό και σύνολο χώρας (2003-2005)

Περιφέρειες και Νομοί	Γεωργία, δασοκομία, αλιεία			Βιομηχανία συμπεριλαμβανομένης και της ενέργειας			Κατασκευές			Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές οχημάτων, κλπ		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Σύνολο Ελλάδας	8.260	7.812	7.697	22.535	23.620	26.733	12.012	12.724	12.729	46.369	52.155	55.250
Βόρειο Αιγαίο	264	210	219	96	101	104	194	196	238	481	446	452
Νομός Λέσβου	138	86	100	46	49	50	93	71	90	219	207	208
Νομός Σάμου	22	20	20	25	26	27	45	56	51	142	120	123
Νομός Χίου	104	105	100	25	26	27	56	69	97	120	118	121

Πηγή: ΕΣΥΕ

1.5 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Η δημογραφική κατάσταση σε συνδυασμό με το επίπεδο εκπαίδευσης – επαγγελματικής κατάρτισης του πληθυσμού, επιδρούν στο εργατικό δυναμικό της Περιφέρειας και γενικότερα επηρεάζουν τον κοινωνικό και οικονομικό ιστό για την προώθηση της ενδογενούς ανάπτυξης.

Σύμφωνα με τα δεδομένα του παρακάτω πίνακα κατά την διετία 2004-2006 στην Ελλάδα έχουμε μείωση κατά 2,34% των απασχολούμενων στην γεωργία, θήρα, δασοκομία έναντι αύξησης 10,4% της απασχόλησης στην αλιεία καθώς επίσης αύξησης 0,46% στον κλάδο της μεταποίησης, 5,97% στον κλάδο του εμπορίου και 8,24% στον κλάδο της απασχόλησης σε ξενοδοχεία και μονάδες εστίασης. Συνεπώς ο κλάδος που παρουσίασε την μεγαλύτερη αύξηση στην απασχόληση σε επίπεδο χώρας είναι της αλιείας ακολουθούμενος από τον κλάδο υπηρεσιών σε τομείς του τουρισμού (ξενοδοχεία και εστιατόρια).

Πίνακας 14: Απασχόληση ανά κλάδο για το σύνολο της χώρας (2004-2006)

Κλάδοι	2004		2005		2006	
	Σύνολο	Μισθωτοί	Σύνολο	Μισθωτοί	Σύνολο	Μισθωτοί
Γεωργία, θήρα και δασοκομία	530.935	87.489	527.818	84.815	518.792	82.542
Αλιεία	24.181	5.814	26.299	5.065	26.997	6.785
Μεταποίηση	488.419	419.339	486.913	419.537	490.676	422.779
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	882.703	468.238	917.383	503.253	938.763	519.456
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	273.918	119.373	297.606	133.179	298.529	128.280

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία από την απογραφή πληθυσμού (ΕΣΥΕ, 2001), από τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό στο Νομό Λέσβου στον κλάδο της γεωργίας-κτηνοτροφίας απασχολείται το 26% του πληθυσμού έναντι ποσοστού 2% που απασχολείται στην αλιεία, 6% στη μεταποίηση, 11,2% στο εμπόριο και 5,4% στον κλάδο των ξενοδοχείων και των εστιατορίων. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τον Νομό Σάμου είναι 17,6% για τους απασχολούμενους στην γεωργία και την κτηνοτροφία,

1,3% στην αλιεία, 5,6% στη μεταποίηση, 12,57% στο εμπόριο και 9,6% στα ξενοδοχεία-εστιατόρια. Στο Νομό Χίου τα αντίστοιχα ποσοστά διαμορφώνονται στο 8,9% για τους απασχολούμενους στην γεωργία και την κτηνοτροφία, 2,51% των απασχολούμενων στην αλιεία, 5,3% των απασχολούμενων στην μεταποίηση, 15% των απασχολούμενων στο εμπόριο και 5,8% των απασχολούμενων στα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια. Όσον αφορά στο σύνολο της χώρας, τα ποσοστά απασχόλησης για τους αντίστοιχους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας είναι τα εξής: 13,9% για γεωργία-κτηνοτροφία, 0,4% για αλιεία, 12% για μεταποίηση, 14,7% για εμπόριο και 5,7% για ξενοδοχεία και εστιατόρια. Είναι φανερό από τα παραπάνω στοιχεία ότι η αλιεία και στους τρεις Νομούς της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου απασχολεί αυξημένο αριθμό εργαζομένων σε σχέση με το μέσο όρο σε επίπεδο χώρας. Όσον αφορά στην απασχόληση σε τουριστικές μονάδες (ξενοδοχεία-εστιατόρια) τα μεγαλύτερα ποσοστά απασχόλησης παρουσιάζει ο Νομός Σάμου (μεγαλύτερο ποσοστό από το μέσο όρο της χώρας), με τους Νομούς Χίου (οριακά μεγαλύτερο ποσοστό από μ.ο. χώρας) και Λέσβου (μικρότερο ποσοστό από μ.ο. χώρας) να ακολουθούν.

Όσον αφορά την σύνθεση κατά φύλο των απασχολούμενων σε βασικούς κλάδους οικονομικής δραστηριότητας καταγράφεται ότι στους τρεις Νομούς της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου οι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα (γεωργία-κτηνοτροφία-αλιεία) καθώς και στον δευτερογενή τομέα είναι κυρίως άνδρες. Συγκεκριμένα για το Νομό Λέσβου το 59,63% των απασχολούμενων στην γεωργία-κτηνοτροφία είναι άνδρες όπως και το 68,32% των απασχολούμενων στην αλιεία. Στη μεταποίηση η συντριπτική πλειοψηφία των απασχολούμενων είναι άνδρες (83%), έναντι 63,56% στον τομέα του εμπορίου και 59,94% στον τομέα των ξενοδοχείων και εστιατορίων. Στο Νομό Σάμου το 58,05% των απασχολούμενων στη γεωργία-κτηνοτροφία είναι άνδρες, όπως και το 68% των απασχολούμενων στην αλιεία. Αντίθετα οι γυναίκες απασχολούμενοι στον κλάδο των ξενοδοχείων και των εστιατορίων αντιπροσωπεύουν την μειοψηφία με ποσοστό 48,25%, που είναι όμως το υψηλότερο ποσοστό σε επίπεδο νομών της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου. Στο Νομό Χίου αντίθετα μόνο το 39,85% των απασχολούμενων στην γεωργία-κτηνοτροφία είναι άνδρες αφού οι γυναίκες ασχολούνται κυρίως με την γεωργία ενώ οι άντρες είναι ναυτικοί, ενώ το ποσοστό απασχόλησης των ανδρών στην αλιεία διαμορφώνεται στο 74,3% συγκριτικά αυξημένο σε σχέση με τους υπόλοιπους νομούς. Συνεπώς η αλιεία ως δραστηριότητα στην Περιφέρεια αφορά άνδρες απασχολούμενους ενώ ο τουρισμός και οι υπηρεσίες του απασχολούν σε υψηλό ποσοστό και γυναίκες.

Πίνακας 15: Απασχολούμενοι κατά φύλο, ανά κλάδο και ανά Νομό (2001)

Γεωγραφική περιοχή	Οικονομική δραστηριότητα	Φύλο		Θέση στο επάγγελμα				
		Άνδρες	Γυναίκες	Εργοδότες	Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό	Μισθωτοί	Συμβοηθούμενα και μη αμειβόμενα μέλη νοικοκυριού	Σύνολο
Ελλάδα	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία	345068	228648	26499	313442	83782	149993	573716
	Αλιεία	12829	5124	1582	6304	5480	4587	17953
	Μεταποιητικές βιομηχανίες	349446	143465	62255	50859	367654	12143	492911
	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	373674	231778	200509	68132	316558	20253	605452
	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	135683	98642	61746	12243	150404	9932	234325
Νομός Λέσβου	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία	5587	3783	216	5149	1845	2160	9370
	Αλιεία	481	223	47	335	81	241	704
	Μεταποιητικές βιομηχανίες	1810	347	349	674	1022	112	2157
	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	2576	1477	1750	554	1551	198	4053
	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	1179	204	689	139	1005	134	1967

Γεωγραφική περιοχή	Οικονομική δραστηριότητα	Φύλο		Θέση στο επάγγελμα				
		Άνδρες	Γυναίκες	Εργοδότες	Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό	Μισθωτοί	Συμβοηθούμενα και μη αμειβόμενα μέλη νοικοκυριού	Σύνολο
Νομός Σάμου	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία	1464	1058	78	1649	303	492	2522
	Αλιεία	130	61	24	90	8	69	191
	Μεταποιητικές βιομηχανίες	652	151	163	219	365	56	803
	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	1091	701	834	153	691	114	1792
	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	708	660	450	42	793	83	1368
Νομός Χίου	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία	558	835	62	1036	119	176	1393
	Αλιεία	290	100	24	58	248	60	390
	Μεταποιητικές βιομηχανίες	659	169	224	202	366	36	828
	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	1362	954	989	225	1024	78	2316
	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	528	376	303	63	506	32	904

Πηγή: ΕΣΥΕ

Πίνακας 16: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός ανά ομάδες οικονομικής δραστηριότητας ανά Νομό (2001)

Γεωγραφική περιοχή	Οικονομική δραστηριότητα	Σύνολο	Εργοδότες	Μισθωτοί	Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό
Ελλάδα	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία	598755	27232	89845	326038
	Αλιεία	18732	1620	5776	6570
	Μεταποιητικές βιομηχανίες	530515	63948	400911	52887
	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή οχημάτων	643325	207589	343669	70985
	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	272726	65768	183134	13085
Νομός Λέσβου	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία	9836	224	1981	5388
	Αλιεία	716	48	83	340
	Μεταποιητικές βιομηχανίες	2254	359	1094	684
	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή οχημάτων	4272	1808	1690	573
	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	2257	736	1229	147
Νομός Σάμου	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία	2595	80	323	1684
	Αλιεία	200	24	8	96
	Μεταποιητικές βιομηχανίες	834	164	389	223
	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή οχημάτων	1860	842	747	154
	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	1655	476	1041	46
Νομός Χίου	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία	1503	67	129	1118
	Αλιεία	403	24	253	61
	Μεταποιητικές βιομηχανίες	868	228	395	206
	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή οχημάτων	2398	1003	1084	227
	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	1008	320	590	64

Πηγή: ΕΣΥΕ

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Ελλάδας σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής πληθυσμού του 2001 (ΕΣΥΕ) ανέρχεται στα 4.614.499 άτομα από τα οποία οι απασχολούμενοι είναι 4.102.089 άτομα. Από αυτά ποσοστό 14,42% απασχολείται στον πρωτογενή τομέα, 21,75% στο δευτερογενή τομέα και 58,54% στον τριτογενή τομέα της οικονομίας.

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου ανέρχεται, σύμφωνα με την ΕΣΥΕ (2001), σε 73.446 άτομα, ενώ ο αριθμός των απασχολούμενων είναι 65.798. Από αυτούς το 22,1% εργάζεται στον πρωτογενή τομέα, το 17,4 % στον δευτερογενή τομέα και το

55,5% στον τριτογενή τομέα της οικονομίας. Σύμφωνα με στοιχεία της EUROSTAT (<http://observatory.egnatia.gr>) για το έτος 2004 τα αντίστοιχα ποσοστά απασχόλησης είναι 17,07% στον πρωτογενή τομέα, 15,94% στον δευτερογενή τομέα και 66,98% στον τριτογενή τομέα της οικονομίας που είναι ίδιο με το εθνικό ποσοστό. Συνεπώς η απασχόληση σε επίπεδο περιφέρειας εξαρτάται σε μεγαλύτερο βαθμό από τον τριτογενή τομέα και δευτερευόντως από τον πρωτογενή με συνέπεια να ευνοείται η διασύνδεση της αλιείας με τον τουρισμό με δραστηριότητες όπως ο αλιευτικός τουρισμός.

Σε τοπικό επίπεδο, στο Νομό Λέσβου ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός ανέρχεται σε 40.446 άτομα εκ των οποίων ο αριθμός των απασχολούμενων αντιστοιχεί σε 36.035. Το ποσοστό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα διαμορφώνεται στο 27,9%, 16,2% στον δευτερογενή τομέα και 50,2% στον τριτογενή τομέα. Στο Νομό Σάμου ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός ανέρχεται σε 15.843 άτομα εκ των οποίων οι απασχολούμενοι είναι 14.249. Τα ποσοστά απασχόλησης διαμορφώνονται στο 19% στον πρωτογενή, 18,6% στον δευτερογενή και 59% στον τριτογενή. Τέλος, για το Νομό Χίου ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός είναι 17.572 άτομα εκ των οποίων τα 15.514 αντιστοιχούν στους απασχολούμενους. Τα ποσοστά απασχόλησης διαμορφώνονται ως εξής: 11,49% στον πρωτογενή τομέα, 18,91 στον δευτερογενή και 64,5% στον τριτογενή. Από τα δεδομένα συμπεραίνεται ότι ο Νομός Λέσβου έχει το υψηλότερο ποσοστό απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα συμπεριλαμβανόμενης και της αλιείας ενώ και στους τρεις Νομούς κυριαρχεί η απασχόληση στον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι υπηρεσίες στον τομέα του τουρισμού.

Πίνακας 17: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός και απασχολούμενοι ανά τομέα παραγωγής και Νομό (2001)

Γεωγραφική περιοχή	Οικονομικώς ενεργοί					
	Σύνολο	Σύνολο απασχολούμενων	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας	Άνεργοι
Ελλάδα	4.614.499	4.102.089	591.669	892.187	2.401.168	512.410
Βόρειο Αιγαίο	73.446	65.798	14.570	11.449	36.521	7.648
Νομός Λέσβου	40.031	36.035	10.074	5.864	18.100	3.996
Νομός Σάμου	15.843	14.249	2.713	2.651	8.415	1.594
Νομός Χίου	17.572	15.514	1.783	2.934	10.006	2.058

Πηγή: ΕΣΥΕ

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απασχόλησης για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου προτείνεται η ενίσχυση της πολυδραστηριότητας ιδιαίτερα στον πρωτογενή τομέα με την ανάπτυξη εναλλακτικών δραστηριοτήτων όπως ο τουρισμός υπαίθρου και ο αλιευτικός τουρισμός καθώς και η διαφοροποίηση της οικονομικής βάσης των νησιών βάσει ποιοτικών κριτηρίων συμβατών με την νησιωτική παράδοση. Ο τριτογενής τομέας είναι ο δυναμικότερος της οικονομίας της Περιφέρειας με την μεγαλύτερη συμμετοχή στο ακαθάριστο προϊόν με κλάδους όπως το εμπόριο, οι υπηρεσίες (όπου περιλαμβάνεται και ο τουρισμός) και οι μεταφορές. Δεδομένου ότι οι κλάδοι αυτοί επηρεάζονται άμεσα από τον τουρισμό διαφαίνεται η σημασία αυτού για την τοπική κοινωνία και οικονομία.

Η ανεργία στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου είναι σε λανθάνουσα μορφή εξαιτίας της υποαπασχόλησης στον πρωτογενή τομέα και της εποχικής απασχόλησης στον τουρισμό ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες, εμφανίζει όμως φθίνουσα τάση κυρίως λόγω των επενδύσεων στον τομέα του τουρισμού και των υποδομών. Σύμφωνα με τα πρόσφατα στατιστικά στοιχεία της ΕΣΥΕ η ανεργία στην Ελλάδα κατά την χρονική περίοδο 2001-2007 μειώθηκε κατά 25,23%, ενώ για το Νομό Λέσβου έχουμε μείωση σε ποσοστό 11,82% έναντι μείωσης 36,81% στον Νομό Χίου. Για τον Νομό Σάμου δεν υπάρχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία για το έτος 2007.

Πίνακας 18: Μέσο ετήσιο ποσοστό ανεργίας (%) κατά Νομό και σε σύνολο χώρας

Γεωγραφική Περιφέρεια	Νομός	2001	2007
Ελλάδα		11,10	8,3
Βόρειο Αιγαίο	Νομός Λέσβου	9,98	8,8
	Νομός Σάμου	10,06	*
	Νομός Χίου	11,71	7,4

Πηγή: ΕΣΥΕ

Σύμφωνα με την ανάλυση των στοιχείων της ΕΣΥΕ τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας εμφανίζονται στους νέους και τους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας. Όσον αφορά την ανεργία κατά φύλο, η ανεργία πλήττει περισσότερο τις γυναίκες. Η εποχική ανεργία αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου στον τουριστικό τομέα λόγω της σχετικά μικρής τουριστικής περιόδου και στον τομέα της γεωργίας εξαιτίας των μονοκαλλιιεργειών που εφαρμόζουν οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις.

1.6 ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Ως προς τις ακαθάριστες επενδύσεις κατά την χρονική περίοδο 2000-2005 στην Ελλάδα καταγράφεται αύξηση αυτών στον πρωτογενή τομέα κατά 94,46% ενώ η αντίστοιχη αύξηση για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου είναι 10,88% αποδεικνύοντας τον πρωταγωνιστικό ρόλο δραστηριοτήτων όπως η γεωργία, η κτηνοτροφία και η αλιεία για την Ελλάδα. Οι ανάλογες ακαθάριστες επενδύσεις σε επίπεδο χώρας για τον κλάδο της βιομηχανίας αυξήθηκαν κατά 46,40% και 64,42% για τον κλάδο του εμπορίου. Σε επίπεδο Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου και για το ίδιο χρονικό διάστημα οι ακαθάριστες επενδύσεις αυξήθηκαν 461% στον τομέα της βιομηχανίας και 187% στον τομέα του εμπορίου αποδεικνύοντας την τεράστια κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής τα τελευταία χρόνια. Τέλος η δυναμική της Περιφέρειας φαίνεται και από τις συνολικές ακαθάριστες επενδύσεις οι οποίες στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου αυξήθηκαν κατά 200% έναντι μόλις 58% στην Ελλάδα.

Πίνακας 19: Ακαθάριστες επενδύσεις (σε εκατομμύρια ευρώ) ανά κλάδο και Περιφέρεια (2000-2005)

Γεωγραφική Περιοχή	Παραγωγικοί Κλάδοι							
	Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση, αλιεία		Βιομηχανία, συμπεριλαμβανομένης και της ενέργειας		Χονδρικό και λιανικό εμπόριο κλπ		Συνολικές επενδύσεις	
	2000	2005	2000	2005	2000	2005	2000	2005
Σύνολο Ελλάδας	1.227	2.386	3.843	5.626	5.902	9.704	29.450	46.539
Βόρεια Ελλάδα	671,44	744,48	1.161,76	1.755,33	2.025,24	1.960,47	9.560	10.216
Κεντρική Ελλάδα	354	662,49	1.135,57	1.562,05	1.550,94	2.545,37	7.020	9.703
Αττική	93,69	542,07	1.378,14	1.278,11	1.273,45	3.065,94	9.520	18.471
Βόρειο Αιγαίο	17,4	49,54	20,8	116,80	167,2	480,14	515	1.550

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου ο κλάδος που αριθμεί κατά το έτος 2002, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ, τις περισσότερες επιχειρήσεις είναι αυτός του χονδρικού και λιανικού εμπορίου. Αυξημένος είναι ο αριθμός των ξενοδοχείων και των εστιατορίων όπως υψηλός είναι και ο ετήσιος τζίρος που αυτές παρουσιάζουν. Αναφορικά με τον αριθμό των επιχειρήσεων στους σημαντικότερους παραγωγικούς κλάδους ανά Νομό,

προκύπτει ότι για το Νομό Λέσβου το έτος 2002 οι περισσότερες επιχειρήσεις (1273) που αντιπροσωπεύουν το 44,9% των επιχειρήσεων του κλάδου στην Περιφέρεια δραστηριοποιούνται στον κλάδο των ξενοδοχείων και των εστιατορίων αποδεικνύοντας τη δυναμική του συγκεκριμένου τομέα υπηρεσιών στο Νομό, ενώ στον τομέα της αλιείας και των ιχθυοκαλλιέργειών δραστηριοποιούνται 25 επιχειρήσεις με ετήσιο τζίρο 5,81 εκατομμύρια ευρώ και αντιπροσωπεύουν το 34,5% του συνόλου της Περιφέρειας. Στο Νομό Σάμου αντίστοιχα στον τομέα της αλιείας δραστηριοποιούνται 16 επιχειρήσεις με κατά πολύ χαμηλότερο τζίρο (0,61 εκατ. Ευρώ) ενώ η κυριαρχία του κλάδου της εστίασης και της διαμονής αποδεικνύεται από τις 1049 επιχειρήσεις, ποσοστό 37% στην Περιφέρεια, που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτό και παρουσιάζουν ετήσιο τζίρο 55,85 εκατ. Ευρώ. Τέλος, ο Νομός Χίου έχει το μεγαλύτερο ποσοστό (43,84%) επιχειρήσεων στον κλάδο της αλιείας (32) σε σχέση με τους άλλους δύο Νομούς της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, με ετήσιο τζίρο 76,85 εκατ. Ευρώ. Παράλληλα, διαθέτει 513 επιχειρήσεις στον κλάδο της εστίασης και της διαμονής που παρουσιάζουν ετήσιο τζίρο 29,37 εκατ. Ευρώ που αντιπροσωπεύουν το 18,1% του αντίστοιχου ποσοστού σε επίπεδο Περιφέρειας.

Πίνακας 20: Επιχειρήσεις και τζίρος αυτών κατά Νομό και κλάδο (2002)

Γεωγραφική περιοχή	Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων	Τζίρος (εκατ. ευρώ)
Βόρειο Αιγαίο	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	210	7,8
	Αλιεία, ιχθυοκαλλιέργεια και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	73	83,28
	Μεταποιητικές Βιομηχανίες	1286	227,74
	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	2835	144,81
	Κατασκευές	2218	100,83
	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο-επισκευή αυτοκινήτων	5047	950,82
Νομός Λέσβου	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	90	2,92
	Αλιεία, ιχθυοκαλλιέργεια και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	25	5,81
	Μεταποιητικές Βιομηχανίες	755	0,78
	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	1273	59,59
	Κατασκευές	999	1,01

Γεωγραφική περιοχή	Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας επιχειρήσεων	Αριθμός επιχειρήσεων	Τζίρος (εκατ. ευρώ)
	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο-επισκευή αυτοκινήτων	2631	0,86
Νομός Σάμου	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	55	2,07
	Αλιεία, ιχθυοκαλλιέργεια και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	16	0,61
	Μεταποιητικές Βιομηχανίες	259	0,27
	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	1049	55,85
	Κατασκευές	589	0,6
	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο-επισκευή αυτοκινήτων	1121	0,36
Νομός Χίου	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	40	2,59
	Αλιεία, ιχθυοκαλλιέργεια και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	32	76,85
	Μεταποιητικές Βιομηχανίες	324	0,33
	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	513	29,37
	Κατασκευές	682	0,69
	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο-επισκευή αυτοκινήτων	1402	0,46+

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

1.7 ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Οδικό Δίκτυο

Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου τα δίκτυα μεταφορών των νησιών παρουσιάζουν διαφορές και επηρεάζονται από την νησιωτικότητα της περιοχής. Τα χερσαία δίκτυα μεταφορών διαδραματίζουν δευτερεύοντα ρόλο σε νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο σε αντίθεση με τις εναέριες και τις θαλάσσιες μεταφορές που βρίσκονται σε πρωτεύοντα ρόλο. Κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζει επίσης η ακτοπλοΐα μικρών αποστάσεων η οποία εξαιτίας των αλλαγών στη λειτουργία και τον εξοπλισμό των σκαφών έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του απαιτούμενου χρόνου μετακίνησης τόσο ενδοπεριφερειακά όσο και στην σύνδεση με άλλες χωρικές εθνικές ενότητες όπως οι Κυκλάδες και τα Δωδεκάνησα.

Το δίκτυο μεταφορών στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου χαρακτηρίζεται από την έλλειψη συντονισμού μεταξύ των χερσαίων και θαλάσσιων μέσων καθώς και από δυσχέρειες τόσο στις ενδοπεριφερειακές μετακινήσεις όσο και στην σύνδεση με άλλες νησιωτικές περιοχές. Το οδικό δίκτυο βρίσκεται σε πολλά τμήματά του σε μέτρια κατάσταση ενώ υπάρχει έλλειψη εσωτερικών βρόγχων ολοκλήρωσης δικτύων. Η βατότητα κεντρικοί – κύριοι άξονες, χαρακτηρίζεται ως μέτρια σε πολλά τμήματα, ως προς τις απαραίτητες οδικές παρακάμψεις των μεγάλων αστικών κέντρων, ως προς τις προσπελάσεις στις κύριες λιμενικές εγκαταστάσεις, και ως προς το δημοτικό και κοινοτικό δίκτυο που είναι επίσης εκτεταμένο και έχει σημαντικά προβλήματα.

Το Εθνικό Οδικό Δίκτυο στα νησιά του Β. Αιγαίου έχει συνολικό μήκος 124,3 km.

Συγκεκριμένα :

Πίνακας 21: Εθνικό οδικό δίκτυο στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

ΝΟΜΟΣ	ΟΔΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	ΜΗΚΟΣ (km)
ΛΕΣΒΟΥ	Μυτιλήνης – Καλλονής	33,3
>>	Κράτηγος – Μυτιλήνη – Θερμή	15
ΧΙΟΥ	Χίος – Καρδάμυλα	28
>>	Χίος – Καλλιμασιά	10
ΣΑΜΟΥ	Σάμος – Καρλόβασι	33
ΣΥΝΟΛΟ		124,3

Πηγή: ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου

Το Επαρχιακό Οδικό Δίκτυο έχει συνολικό μήκος 1.126,3 Km (Λέσβος 447 km σε 30 οδούς, Χίος 406 km σε 26 οδούς, Σάμος 273,3 km σε 15 οδούς) ενώ το Δημοτικό και Κοινοτικό Δίκτυο είναι επίσης εκτεταμένο.

Ειδικότερα όσον αφορά τις θαλάσσιες μεταφορές, το σύστημα των λιμανιών της Περιφέρειας λειτουργεί με κέντρο το λιμάνι του Πειραιά. Τα λιμάνια είναι μικτά, δηλαδή επιβατικά και εμπορευματικά, ενώ οι κύριοι λιμένες λόγω παλαιότητας κατασκευής παρουσιάζουν κυρίως κυκλοφοριακά προβλήματα λόγω της επέκτασης των πολεοδομικών συγκροτημάτων. Ως μαρίνες λειτουργούν όλα τα λιμάνια και τα αλιευτικά καταφύγια της Περιφέρειας ενώ κατά τους θερινούς μήνες καταγράφεται μεγάλος αριθμός δρομολογίων προς και από τις γειτονικές Μικρασιατικές ακτές.

Στην Περιφέρεια Βορ. Αιγαίου λειτουργούν 9 κύρια λιμάνια : Στο νησί της Λέσβου 2 (Μυτιλήνης, Σιγρίου), στο νησί της Χίου 2 (Χίου, Μεστών), στο νησί της Σάμου 2 (Βαθύ, Καρλόβασι), στο νησί της Ικαρίας 2 (Αγίου Κηρύκου, Ευδήλου), στο νησί της Λήμνου 1 (Μύρινα). Επίσης στα νησιά Άγιος Ευστράτιος, Ψαρά, Οινούσες και Φούρνοι λειτουργούν μικρότερα λιμάνια.

Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου υπάρχουν 5 αεροδρόμια (Μυτιλήνης, Μύρινας, Χίου, Ικαρίας και Σάμου) από τα οποία καθημερινά πραγματοποιούνται πτήσεις σύνδεσης με την Αθήνα και πτήσεις τσάρτερ κατά τους μήνες τουριστικής αιχμής για τη διακίνηση επισκεπτών από χώρες του εξωτερικού. Τα αεροδρόμια της Μυτιλήνης, της Λήμνου και της Σάμου χαρακτηρίζονται ως διεθνή ενώ τα αεροδρόμια της Χίου και της Ικαρίας δέχονται κυρίως πτήσεις εσωτερικού. Επίσης στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου λειτουργούν και 5 ελικοδρόμια (Ψαρά, Οινούσες, Φούρνοι, Άγιος Ευστράτιος και Ερεσός). Στα περισσότερα αεροδρόμια διαπιστώνεται ανεπάρκεια της χωρητικότητάς τους κυρίως τους θερινούς μήνες με την αυξημένη τουριστική κίνηση.

Τηλεπικοινωνίες

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει σημαντική πρόοδος στον τομέα των τηλεπικοινωνιών αφού έχει δοθεί έμφαση στην ψηφιοποίηση και τον εκσυγχρονισμό των υποδομών τηλεφωνίας ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας όπως είναι η Μυτιλήνη, το Βαθύ και η πόλη της Χίου ενώ υπάρχει μεγάλο ποσοστό κάλυψης από τις εταιρίες κινητής τηλεφωνίας με αποτέλεσμα να διευκολύνεται η επικοινωνία στην περιοχή.

1.8 ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου αντιμετωπίζει ενεργειακό πρόβλημα λόγω της εξάρτησής της από εξωγενείς παράγοντες όπως το πετρέλαιο που αυξάνει το κόστος παραγωγής, ενώ παρατηρείται αυξημένη κατανάλωση που κορυφώνεται κατά τους θερινούς μήνες και έλλειψη εναλλακτικών δυνατοτήτων που καλύπτουν αυτόνομα τις ενεργειακές ανάγκες.

Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου είναι εγκαταστημένες μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που έχουν ως καύσιμη ύλη το μαζούτ και το ντίζελ αλλά και μονάδες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας όπως τα αιολικά πάρκα της Λέσβου, της Λήμνου, της Χίου, των Ψαρών, της Σάμου και της Ικαρίας.

Η υφιστάμενη κατάσταση σε κάθε νησί, σύμφωνα με στοιχεία (www.pepba.gr), είναι η ακόλουθη :

- Στη Λήμνο λειτουργεί σταθμός. Έχει δημιουργηθεί Αιολικό Πάρκο στις θέσεις Βίγλα και Βουναριά
- Στον Άγ.Ευστράτιο υπάρχει εγκατεστημένος σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της καύσης παραγώγων πετρελαίου.
- Στη Λέσβο, υπάρχει το Αιολικό Πάρκο στο Σίγρι ενώ στην περιοχή της Κρατήγους Μυτιλήνης υπάρχουν εγκατεστημένες ανεμογεννήτριες.
- Στα Ψαρά έχει δημιουργηθεί Αιολικό Πάρκο

Στη Χίο το εργοστάσιο βρίσκεται στην περιοχή Κουτάρη Θυμιανών. Έχει δημιουργηθεί Αιολικό Πάρκο στις θέσεις Ποταμιά και Μελανιός .

Οι Οινούσσες τροφοδοτούνται από τη Χίο.

- Στη Σάμο ο σταθμός παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος βρίσκεται στην περιοχή Κοκκαρίου, έχει δημιουργηθεί Αιολικό Πάρκο, στο Μαραθόκαμπο και στο Πυθαγόρειο.
- Στην Ικαρία η μονάδα παραγωγής ρεύματος βρίσκεται στον Αγ.Κήρυκο και έχει εγκατασταθεί Αιολικό Πάρκο στο Περδίκι.
- Οι Φούρνοι τροφοδοτούνται με ηλεκτρική ενέργεια από τη Σάμο.

Επιπρόσθετα η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου είναι από τις περισσότερο ευνοημένες, από γεωθερμικής πλευράς, περιοχές της Χώρας αφού έχει σημαντικό γεωθερμικό δυναμικό το οποίο όμως παραμένει ανεκμετάλλευτο λόγω της έλλειψης έργων υποδομής. Η αύξηση της παραγωγής αιολικής ενέργειας θα καλύψει πιθανόν τις ενεργειακές ανάγκες των μικρών νησιών ενώ μπορεί να συμβάλλει και στην αντιμετώπιση των αυξημένων ενεργειακών αναγκών των μεγάλων νησιών κατά τους θερινούς μήνες.

1.9 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η Περιφέρεια του Βορείου Αιγαίου παρουσιάζει ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά. Ειδικότερα στα νησιά της υπάρχουν μεγάλοι ορεινοί όγκοι όπως το όρος Κέρκης, με υψόμετρο 1.445 μέτρων που βρίσκεται στον Νομό Σάμου .ενώ περιλαμβάνει και μικρά απομονωμένα νησιά σε αντιδιαστολή με τα μεγάλα νησιά της Λέσβου, της Σάμου και της Χίου. Το περιβάλλον της Περιφέρειας αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα για την ανάπτυξη της περιοχής αφού περιλαμβάνει περιβαλλοντικά ευαίσθητες προστατευόμενες περιοχές διεθνούς σημασίας και εμβέλειας που μπορούν να προσελκύσουν χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο.

Επίσης η ποιότητα των θαλάσσιων νερών και η κατάσταση των ακτών στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου είναι συγκριτικά πολύ καλή και δεν έχουν σημειωθεί περιστατικά σημαντικής θαλάσσιας ρύπανσης. Τοπικά μόνο προβλήματα παρουσιάζονται από την ανεξέλεγκτη απόρριψη αποβλήτων στη θάλασσα γύρω από τις μεγάλες πόλεις ενώ καταγράφεται αυξημένη ρύπανση στους κλειστούς κόλπους Γέρας, Καλλονής και Μούδρου στον Νομό Λέσβου από τη λειτουργία μεταποιητικών μονάδων.

Το πλούσιο φυσικό περιβάλλον της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου μπορεί να αξιοποιηθεί στο σχεδιασμό και την λειτουργία εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως ο αλιευτικός τουρισμός, δίνοντας την ευκαιρία στους επισκέπτες να γνωρίσουν την

τοπική χλωρίδα και πανίδα ενώ η ποιότητα της φύσης σε συνδυασμό με την ποιότητα των οικισμών και τις γενικότερες συνθήκες ζωής μπορεί να αξιοποιηθεί στον σχεδιασμό και την λειτουργία εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

1.9.1 Στοιχεία πανίδας και χλωρίδας

Το Βόρειο Αιγαίο είναι μια πλούσια περιοχή από άποψη βιοποικιλότητας. Συγκεκριμένα η περιοχή έχει πλούσιους βιότοπους που φιλοξενούν πλήθος φυτών και ζώων όπως και καθαρές θάλασσες στις οποίες διαβιούν πολλά είδη του φυτικού και ζωικού βασιλείου. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι σε περιοχές όπως ο υγροβιότοπος στον Πολύχνιτο έχουν καταγραφεί περισσότερα από 100 είδη πτηνών από τα οποία αρκετά φιλοξενούνται μόνιμα στις εκτάσεις του υγροβιότοπου ενώ άλλα είναι αποδημητικά. Εδώ μπορεί κανείς να θαυμάσει το σπάνιο τοπικό ενδημικό είδος σκίουρου, το *sciurus anomalus*. ερωδιοί, αγριόκυκνοι, φαλακροκόρακες, ροζ φλαμίγκος, χαλκόκοτες, τουρλίδες, λευκοπελαργοί, φαλαρίδες, νερόκοτες, χελώνες, αλεπούδες, σαύρες, νυχτερίδες, *sciurus anomalus*. Στις χερσαίες εκτάσεις που περιστοιχίζουν τον υγρότοπο παρατηρείται εξ ίσου αξιόλογη πανίδα που αποτελείται κυρίως από ερπετά όπως οι σαύρες και οι χελώνες αλλά και από θηλαστικά όπως οι νυχτερίδες και οι αλεπούδες.

Ιδιαίτερης σημασίας τόσο για το φυσικό περιβάλλον όσο και για την ιστορία της περιοχής είναι το Απολιθωμένο Δάσος που αποτελεί μοναδικό μνημείο φυσικής ιστορίας στα παγκόσμια χρονικά. Το «απολιθωμένο δάσος» αποτελεί το στολίδι της δυτικής Λέσβου, με τους έντονους γεωλογικούς σχηματισμούς, όπου ευδοκιμούν μόνο παραποτάμια και φρυγανικά οικοσυστήματα με κυρίαρχο είδος την αστοιβή και ορισμένες ομάδες ήρεμης βελανιδιάς.

Σε έκταση 150.000 στρεμμάτων με διάσπαρτους απολιθωμένους κορμούς, υπάρχει ένα άρτιο απολιθωμένο οικοσύστημα. Η εν λόγω τοποθεσία ανήκει στην αγροτική περιοχή που ορίζει το νοητό τρίγωνο με κορυφές την Άντισσα, το Σίγρι, την Ερεσό, ενώ σποραδικά απολιθωμένα δένδρα υπάρχουν και στην περιοχή του Γαβαθά, στα Χύδρα, στον Μεσότοπο και πέρα από τον κόλπο της Καλλονής. Πυκνότητα δέντρων παρουσιάζουν επίσης το νησάκι του Σιγρίου, η κοιλάδα μεταξύ του βουνού Λεσβάς και θάλασσας, που ονομάζεται Χαμανδρούλα, καθώς και οι προσβάσεις του βουνού Σκούληκας, τα Λίμενα και η Σαρακίνα. Επίσης, πλησίον των ακτών, μέσα στη θάλασσα υπάρχουν άφθονοι απολιθωμένοι κορμοί. Τα απολιθωμένα δένδρα προκαλούν το

ενδιαφέρον των μελετητών και των επισκεπτών με τη χρωματική τους εντύπωση, λόγω των αμέτρητων αποχρώσεων του μελανού, του κιτρινωπού, του μπλε, του καφέ, του ερυθρού, και η φυσική τους ανάμειξη, εικονογραφώντας τη χρωματική σύνθεση του μνημείου. Η πολιτεία το έτος 1985 το κήρυξε Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης (Π.Δ 443/85) και τα τμήματά του περιοχές απολύτου προστασίας. Αναδείχθηκε σε «πάρκο απολιθωμένου δάσους» η έκταση 286 στρεμμάτων στη θέση «Μπαλή Αλώνια», γνωστή και ως «Κύρια Απολιθωμένη». Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί στο απολιθωμένο δάσος από τις προβλεπόμενες διαδρομές επισκεπτών, καθώς και με τη βοήθεια εποπτικού υλικού και την απαιτούμενη σήμανση.

Η περιοχή του Γεωπάρκου του Απολιθωμένου Δάσους προσφέρει στους επισκέπτες μοναδικές δυνατότητες για την υλοποίηση γεωτουριστικών δραστηριοτήτων. Μια από τις εναλλακτικές δραστηριότητες που μπορούν να γίνουν στον χώρο είναι ο γεωτουρισμός, ο οποίος αποτελεί τη νέα τάση στην ανάπτυξη περιβαλλοντικού – εναλλακτικού τουρισμού σε παγκόσμιο επίπεδο. Περιοχές με πλούσια γεωλογική κληρονομιά έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν τουριστική δραστηριότητα βασισμένη στα φυσικά μνημεία, τον φυσικό και πολιτιστικό τους πλούτο, αναπτύσσοντας έτσι την τοπική οικονομία. Ο γεω-τουρισμός στηρίζεται στη μαγεία της ανακάλυψης και στη δύναμη της αυθεντικότητας που αποπνέει η επαφή με την φυσική κληρονομιά του τόπου μας. (www.lesvosmuseum.gr)

Υγροβιότοποι Κόλπου Καλλονής : Ο υγροβιότοπος περιλαμβάνει όλο τον θαλάσσιο χώρο του Κόλπου, τις αλυκές Καλλονής και Πολιχνίτου, τους χειμάρρους Τσικνιά, Βούβαρη, Μυλοπόταμο, Εννιά Καμάρες, Ποταμιά, Λιμνοθάλασσα των Μέσσω, κ.ά. Η περιοχή έχει ενταχθεί στο Δίκτυο προστασίας NATURA 2000. Τα τελευταία χρόνια η παρατήρηση των πουλιών (bird-watching) στον εν λόγω υγροβιότοπο τραβάει πλήθος επισκέπτες, που έρχονται νωρίς την άνοιξη και αργά το φθινόπωρο. (www.northaegean.gr)

Υγροβιότοπος Ντιπίου – Λάρσου: Είναι ένας αξιόλογος υγροβιότοπος που βρίσκεται στην περιοχή «Ντίπι – Λάρσος» του Δήμου Ευεργέτουλα, στη διασταύρωση των δρόμων Μυτιλήνης – Καλλονής και Μυτιλήνης – Γέρας, με πλούσια και σπάνια χλωρίδα και πανίδα. .(www.northaegean.gr)

Υγροβιότοπος Βατερών: Στην περιοχή Βατερών, στις εκβολές των ποταμών Αλμυροπόταμος και Βούρκος, υπάρχει ένας ενδιαφέρον υγροβιότοπος με διάφορα είδη πουλιών και ζώων. (www.northaegean.gr)

Στην «Εθνική Λίστα» με την οποία προτείνονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή περιοχές της ελληνικής επικράτειας για το Δίκτυο Natura 2000, περιέχονται περιοχές του Βορείου Αιγαίου που ανήκουν στον Νομό Λέσβου, στον Νομό Σάμου και στο Νομό Χίου.

1.9.2 Περιοχές υπό καθεστώς προστασίας στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Πίνακας 22: Περιοχές υπό καθεστώς προστασίας στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	Σύντομη Περιγραφή	Κωδικός
Νομός Λέσβου (ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA)		
ΛΙΜΝΟΣ: ΧΟΡΤΑΡΟΛΙΜΝΗ- ΛΙΜΝΗ ΑΛΥΚΗ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ		GR 4110001GG
ΑΓΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ		GR4110002
ΛΕΣΒΟΣ: ΔΥΤΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ- ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟ ΔΑΣΟΣ	Μοναδικό γεωλογικό μνημείο που φιλοξενεί έναν μοναδικό στην Ελλάδα φυλλοβόλο θάμνο	GR4110003
ΛΕΣΒΟΣ: ΚΟΛΠΟΣ ΚΑΛΛΟΝΗΣ ΚΑΙ ΧΕΡΣΑΙΑ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ		GR4110004
ΛΕΣΒΟΣ: ΚΟΛΠΟΣ ΓΕΡΑΣ, ΕΛΟΣ ΝΤΙΡΙ & ΟΡΟΣ ΟΛΥΜΠΟΣ	Σημαντική περιοχή για μεταναστευτικά υδρόβια πουλιά καθώς και για την αναπαραγωγή της	GR4110005
ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΧΟΡΤΑΡΟΛΙΜΝΗ ΚΑΙ ΑΛΥΚΗ ΛΗΜΝΟΥ	Βρίσκονται σε ιδανική κατάσταση φυσικότητας και συντηρούν μεγάλο αριθμό από σπάνια και απειλούμενα είδη	GR4110006
ΠΑΡΑΚΤΙΟΙ ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΚΟΛΠΟΥ ΚΑΛΛΟΝΗΣ	Στην περιοχή διέρχονται ή φωλιάζουν σπάνια είδη πτηνών	GR4110007
ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΙ ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΕΣ ΛΗΜΝΟΥ: ΝΗΣΟΣ ΣΕΡΓΚΙΤΣΙ ΚΑΙ ΝΙΣΙΔΕΣ ΔΙΑΒΑΤΕΣ, ΚΟΜΠΙΟ, ΚΑΣΤΡΙΑ, ΤΗΓΑΝΙ, ΚΑΡΒΑΛΑΣ, ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ		GR4110008
ΝΗΣΙΔΕΣ ΛΕΣΒΟΥ (ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΤΟΜΑΡΟΝΗΣΙΩΝ, ΚΙΔΩΝΑΣ, ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΓΛΑΡΟΝΗΣΙ, ΚΛΠ.)		GR4110009
Ν.Δ. ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟ ΔΑΣΟΣ ΛΕΣΒΟΥ		GR4110010
ΟΡΟΣ ΟΛΥΜΠΟΣ ΛΕΣΒΟΥ		GR4110011

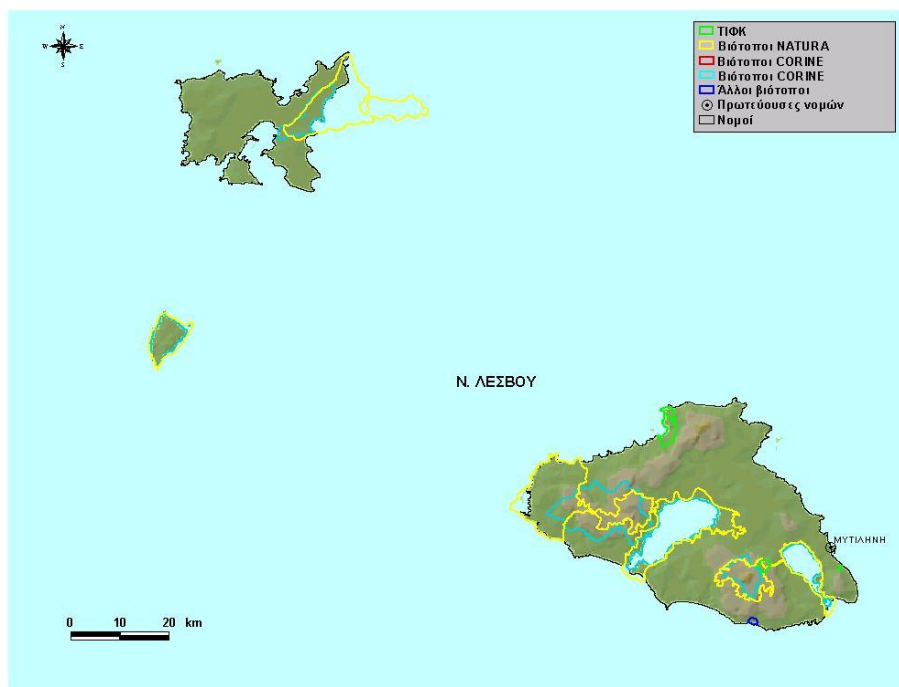
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	Σύντομη Περιγραφή	Κωδικός
Περιοχές CORINE		
Βουνά Δυτικής Χερσονήσου, Λέσβος	Καλύπτεται από φρύγανα, αλλά υπάρχουν και δάση με ήμερη βελανιδιά, τραχεία πεύκη και μικρές συστάδες με Μαύρη πεύκη, ενώ κάποια τμήματα καλλιεργούνται	AG0040064
Κόλπος Γέρας και έλος Δίπη, Λέσβος	Σημαντική περιοχή για μεταναστευτικά υδρόβια πουλιά. Σημαντικός χώρος αναπαραγωγής	AG0010235
Κόλπος Καλλονής Λέσβου	Θαλάσσιος κόλπος με σχεδόν κλειστές, ρηχές ζώνες με υφάλμυρα νερά, μικρούς βάλτους με γλυκά νερά, αλμυρόβαλτους, αλυκή, ελαιώνες και πευκοδάση	AG0010081
Λίμνες Χορταρολίμνη και Αλυκή Λήμνου	Η αλυκή είναι μία παράκτια αλμυρή λιμνοθάλασσα, ενώ η χορταρολίμνη ένα παράκτιο εποχιακό υφάλμυρο έλος. Και οι δύο βρίσκονται σε εξαιρετική κατάσταση φυσικότητας	AG0010080
Νήσος Άγιος Ευστράτιος	Είναι περιοχή που φιλοξενεί την Μεσογειακή φώκια καθώς επίσης αρπακτικά και μεταναστευτικά πουλιά	AG0020033
Όρος Όλυμπος Λέσβου	Ενδιαφέρουσα περιοχή για την σπάνια χλωρίδα της καθώς και για το μοναδικό είδος στην Ευρώπη που ευδοκιμεί εδώ, το <i>Comperia comperiana</i>	AG0040065
Νομός Σάμου (ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA)		
ΣΑΜΟΣ: ΑΛΥΚΗ	Εκτεταμένη αμμώδης παραλία με μία ρηχή λιμνοθάλασσα. Η σπουδαιότητα της περιοχής έγκειται κυρίως στον μεγάλο αριθμό πουλιών.	GR4120001
ΣΑΜΟΣ: ΟΡΟΣ ΑΜΠΕΛΟΣ (ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ)	Φιλοξενεί μεγάλο αριθμό ενδημικών και πολύ σπάνιων φυτών και ασπόνδυλων	GR4120002
ΣΑΜΟΣ: ΟΡΟΣ ΚΕΡΚΕΤΕΥΣ – ΜΙΚΡΟ & ΜΕΓΑΛΟ ΣΕΙΤΑΝΙ – ΔΑΣΟΣ ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ & ΛΕΚΚΑΣ, ΑΚΡ. ΚΑΤΑΒΑΣΗΣ – ΛΙΜΕΝΑΣ	Χαρακτηρίζεται από την παρουσία πολύ μεγάλου αριθμού ενδημικών και πολύ σπάνιων φυτών και ασπόνδυλων	GR4120003
ΙΚΑΡΙΑ – ΦΟΥΡΝΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ	Χαρακτηρίζεται από την παρουσία 19 τύπων οικοτόπων, 21 ειδών ενδημικών φυτών και 15 ειδών ασπόνδυλων	GR4120004
ΝΗΣΟΣ ΙΚΑΡΙΑ (ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ)		GR4120005
ΝΗΣΟΣ ΦΟΥΡΝΟΙ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΘΥΜΑΙΝΑ, ΑΛΑΤΣΟΝΙΣΙ, ΘΥΜΑΙΝΑΚΙ, ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ, ΠΛΑΚΑ, ΜΑΚΡΟΝΗΣΙ, ΜΙΚΡΟΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΦΑΓΟΣ, ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ		GR4120006

ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	Σύντομη Περιγραφή	Κωδικός
ΣΑΜΟΣ: ΑΛΥΚΗ ΨΙΛΗΣ ΑΜΜΟΥ		GR4120007
Περιοχές CORINE		
Λίμνη Γλυφάδας, Πυθαγόρειον, Σάμος	Είναι σημαντική περιοχή για τα μεταναστευτικά και παρυδάτια πουλιά	AG0030001
Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Σάμος	Φιλοξενεί πλήθος ενδημικών ειδών όπως επίσης και αρπακτικά πουλιά	AG0020038
Νήσοι Φούρνοι Ικαρίας	Ιδανικό φυσικό περιβάλλον για την δημιουργία θαλάσσιου πάρκου	AG0010082
Όρος Αθέρας και περιοχή Πλαγιάς Ικαρίας	Οι ασβεστολιθικοί γκρεμοί έχουν τοπικά ενδημικά φυτά. Η περιοχή έχει σπήλαια όπου έχει καταγραφεί η Μεσογειακή Φώκια	AG0040069
Περιοχή Άγιος Νικόλαος (Νοτιοδυτική Ικαρία)		AG0020037
Φανάρι Ικαρίας	Σημαντική περιοχή για την Μεσογειακή φώκια και την Θαλάσσια χελώνα <i>Carretta carretta</i>	AG0030072
Νομός Χίου (ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA)		
ΒΟΡΕΙΑ ΧΙΟΣ & ΝΗΣΟΙ ΟΙΝΟΥΣΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	Παρουσιάζει ενδιαφέρουσα χλωρίδα και φιλοξενεί πολλά αποδημητικά πουλιά καθώς και μεγάλο αριθμό ερπετών	GR4130001
ΝΗΣΙΑ ΑΝΤΙΨΑΡΑ & ΝΗΣΙΔΕΣ ΔΑΣΚΑΛΙΟ, ΜΑΤΡΟΓΙΩΡΓΟ, ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ, ΚΑΤΩΝΗΣΙ, ΜΕΣΙΑΚΟ, ΚΟΥΤΣΟΥΛΙΑ		GR4130002

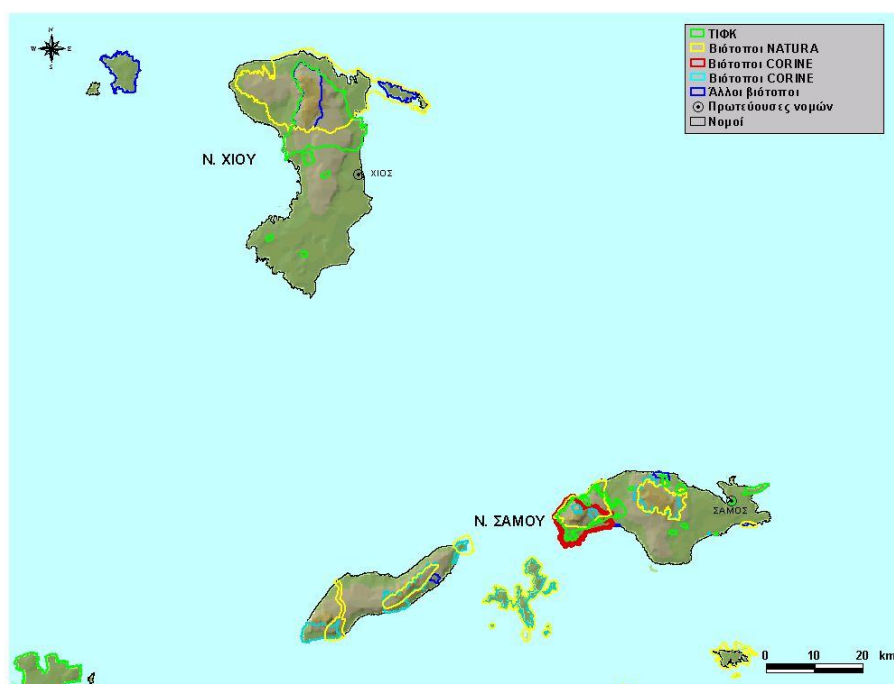
Πηγή: www.minenv.gr, Τράπεζα Πληροφοριών ΦΙΛΟΤΗΣ

Επίσης οι βραχονησίδες της Λήμνου, ο Κόλπος του Μούδρου, οι λίμνες Χορταρό και Αλυκή, το νησί του Αγίου Ευστρατίου, ο κόλπος της Καλλονής, ο κόλπος της Γέρας, τα νησιά Ψαρά και Αντίψαρα, τα νησιά Ικαρία και Φούρνοι, το Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου, τα όρη Όλυμπος, Κέρκης και Λεπέτυμνος στην Λέσβο, η χερσόνησος Φακός είναι σημαντικές περιοχές για τα πουλιά της Ελλάδας. (www.ornithologiki.gr). Στη συνέχεια παρουσιάζονται σε χάρτες οι περιοχές υπό καθεστώς προστασίας ανά Νομό της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

Περιοχές υπό καθεστώς προστασίας στο Νομό Λέσβου

Περιοχές υπό καθεστώς προστασίας σε Νομούς Χίου και Σάμου

1.9.3 Ιαματικές πηγές

Η φύση προίκισε τα νησιά του Βόρειου Αιγαίου και ειδικότερα τη Λέσβο, την Ικαρία και τη Λήμνο με ιαματικές θερμοπηγές που αποτελούν την απόδειξη της αρχαίας ηφαιστειακής δραστηριότητας στο νησί. Τα πλούσια ανθρακούχα, χλωριούχα και θειούχα νερά προσελκύουν μεγάλο αριθμό επισκεπτών.

Οι ιαματικές πηγές του Νομού Λέσβου βρίσκονται:

- ο Στη Λουτρόπολη Θερμής: και είναι γνωστές από τα αρχαιορωμαϊκά χρόνια
- ο Στον Κόλπο της Γέρας:
- ο Στον Πολιχνίτο
- ο Στην Εφταλού
- ο Στα Θέρμα της Λήμνου

Ιαματικές πηγές Ικαρίας (Νομός Σάμου)

Στα νότια του νησιού της Ικαρίας, ανατολικά του Αγίου Κηρύκου βρίσκεται ο οικισμός Θέρμα στον οποίο υπάρχουν θερμές ραδιούχες πηγές. Τα ανακαλυφθέντα υπολείμματα θραυσμένων λουτήρων μαρτυρούν ότι ο οικισμός ήταν χτισμένος στην περιοχή από την αρχαιότητα και αποτελούσε μια από τις λουτροπόλεις των αρχαίων χρόνων. Οι πρώτες μετρήσεις των πηγών έγιναν την δεκαετία του 1930 και ακολούθησε η αξιοποίησή τους με στόχο να αποτελέσουν πηγή προσέλκυσης επισκεπτών στο νησί που θα ευεργετούνται από τις θεραπευτικές ιδιότητες των νερών. Στον Άγιο Κήρυκο βρίσκεται η ιαματική πηγή Απόλλωνα όπου το κέντρο Υδροθεραπείας είναι από τα πλέον σύγχρονα και συγκεντρώνει πλήθος επισκεπτών κάθε χρόνο. Ομοίως στην ίδια περιοχή βρίσκεται το κέντρο Υδροθεραπείας του Σπηλαίου που βρίσκεται στην παραλία των Θερμών μέσα σε μια φυσική σπηλιά. Επίσης υπάρχει η πηγή Ασκληπιού ενώ στον κεντρικό δρόμο των Θερμών υπάρχει η πηγή Κράτσα. Στην Ικαρία υπάρχουν επίσης οι ιαματικές πηγές Θερμό και Χλιό. Στην βορειοανατολική ακτή του νησιού αναβλύζει η ιαματική πηγή της Αγίας Κυριακής. Στην περιοχή έχουν βρεθεί ερείπια από αρχαία λουτρά. (www.daki.gr)

1.9.4 Ορυκτός πλούτος

Το υπέδαφος των νησιών της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου διαθέτει ποικιλία ορυκτών και πετρωμάτων χωρίς όμως στην παρούσα κατάσταση να καταγράφεται η λειτουργία ενεργών μεταλλείων. Ειδικότερα στο Νομό Λέσβου υπάρχουν τέσσερις λατομικές περιοχές, στο Νομό Χίου τέσσερις θεσμοθετημένες λατομικές ζώνες σε αντίθεση με τον νομό Σάμου όπου δεν υπάρχουν λατομικές ζώνες. Αναφορικά με την μεταλλευτική δραστηριότητα κοιτάσματα καταγράφονται στη βορειοδυτική Λέσβο, την Ανατολική Σάμο, την νότια Λήμνο ενώ στην Χίο οι εκτάσεις κατοχυρώνονται σε όφελος του Δημοσίου. (ΦΕΚ 1473, 9/10/2003)

1.10 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

1.10.1 Πρωτογενής Τομέας

Ο πρωτογενής τομέας χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη δυναμικών κλάδων (ελαιοκαλλιέργεια, αμπελοκαλλιέργεια, μαστιχοκαλλιέργεια, ιχθυοκαλλιέργεια, αλιεία, κτηνοτροφία) στους οποίους απασχολείται σημαντικό ποσοστό του τοπικού ενεργού πληθυσμού, όπως ήδη έχει παρουσιαστεί σε προηγούμενο κεφάλαιο. Η μορφή της γεωργίας δεν είναι εντατική και η κτηνοτροφία κυρίως είναι ελευθέρως βοσκής.

Ο τομέας αντιμετωπίζει διαρθρωτικά προβλήματα εξαιτίας της ανάγκης εκσυγχρονισμού και οργάνωσης σε επιχειρηματική βάση. Επίσης ο μικρός κλήρος, το μικρό ποσοστό γόνιμης γεωργικής γης και αρδευόμενων εκτάσεων, το μεγάλο ποσοστό ορεινών-ημιορεινών περιοχών, η πληθυσμιακή αποψίλωση ορεινών-απομακρυσμένων περιοχών, η έλλειψη επαρκούς κατάρτισης, τα έντονα φαινόμενα μονοκαλλιέργειας κατά περιοχή, οι οργανωτικές και διοικητικές αδυναμίες του συνεταιριστικού κινήματος, οι αδυναμίες στο σύστημα εμπορίας και προώθησης προϊόντων και η συνεχής αύξηση του κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων συμβάλλουν να εμφανίζει ο αγροτικός τομέας χαμηλή παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα.

1.10.1.1 Γεωργία

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου χαρακτηρίζεται ως αγροτική περιοχή ενώ το νησί με την περισσότερη καλλιεργούμενη έκταση είναι η Λήμνος ενώ στην Ικαρία και στην Χίο παρουσιάζεται κατακερματισμός των γεωργικών εκτάσεων και στην Λέσβο συναντάται η μεγαλύτερη έκταση ανά αγροτεμάχιο.

Στη Λέσβο η κύρια καλλιέργεια είναι η ελιά (ο δυναμικότερος παραγωγικός κλάδος είναι η παραγωγή ελαιολάδου) ενώ το ποσοστό των αρδευόμενων καλλιεργούμενων εκτάσεων είναι χαμηλό. Στην Λήμνο η βασική καλλιέργεια είναι τα σιτηρά και το 51,3% του νησιού είναι βοσκότοποι. Στην Χίο το μεγαλύτερο ποσοστό των εκτάσεων του νησιού είναι αρδευόμενες και καλλιεργούνται με ελιές και μαστιχόδενδρα. Στις Οινούσσες όπου υπάρχει κατακερματισμένος αγροτικός κλήρος οι βασικές καλλιέργειες είναι τα αμπέλια και τα όσπρια. Στη Σάμο την μεγαλύτερη έκταση καταλαμβάνουν οι ελιές και τα αμπέλια ενώ η ζώνη ονομασίας προέλευσης παραγωγής οινοποιήσιμων ποικιλιών αμπέλου παράγει τα φημισμένα σαμιώτικα κρασιά της ποικιλίας μοσχάτο.

1.10.1.2 Κτηνοτροφία

Στον τομέα της κτηνοτροφίας σε επίπεδο Περιφέρειας, ο Νομός Λέσβου διαδραματίζει τον σημαντικότερο ρόλο στη ζωική παραγωγή σε σύγκριση με τους Νομούς Χίου και Σάμου όπου παρατηρούνται τάσεις μείωσης της παραγωγής. με εκτροφή κυρίως αιγοπροβάτων σε σύγχρονες σταυλισμένες μονάδες.

1.10.1.3 Αλιεία

Η θάλασσα και οι πόροι της συμβάλλουν σημαντικά στην ανάπτυξη και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, παρέχουν τροφή (ψάρια) και ενέργεια (υποθαλάσσια κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου). Οι παράκτιες περιοχές αποτελούν πόλο έλξης ενός άλλου σημαντικού οικονομικού τομέα, του τουρισμού (www.ec.europa.eu/maritimeaffairs)

Ο τομέας της Αλιείας, ως κλάδος της πρωτογενούς παραγωγής, θεωρείται σημαντικός για την εθνική οικονομία ενώ εντοπίζεται σε νησιωτικές και παράκτιες ζώνες, όπου σημαντικό μέρος του πληθυσμού ασχολείται σε αλιευτικές δραστηριότητες και εξασφαλίζει σημαντικό μέρος του εισοδήματός του από αυτές. Στον τομέα της αλιείας ο τρόπος οργάνωσης και διακίνησης των αλιευμάτων στην Ελλάδα δυσχεραίνει την εκτίμηση της παραγωγής ενώ η ανεπάρκεια κατασκευής των αλιευτικών καταφυγίων προκαλεί σημαντικά προβλήματα κατά

τους χειμερινούς μήνες. Η ανάπτυξη της αλιείας θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική για την τοπική οικονομία και προς την κατεύθυνση αυτή απαιτείται ο εκσυγχρονισμός του αλιευτικού στόλου, οι επεκτάσεις-βελτιώσεις των αλιευτικών καταφυγίων και η επέκταση των μονάδων υδατοκαλλιεργειών με στόχο την αντιμετώπιση προβλημάτων διάθεσης των προϊόντων.

Οι δραστηριότητες του επαγγελματικού αλιευτικού στόλου έχουν στόχο τη συγκέντρωση αλιευμάτων ώστε να επιτυγχάνεται συνεχής εφοδιασμός της αγοράς. Στα νησιά της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου το μεγαλύτερο ποσοστό των αλιευμάτων προέρχεται από ψάρεμα με κυκλικά δίκτυα αντιπροσωπεύοντας το 1,95% του ποσοστού σε επίπεδο χώρας για το έτος 2006. Επιπρόσθετα στην αλιευτική περιοχή των νησιών Λέσβος, Σάμος, Χίος και Ικαρία το σύνολο των αλιευμάτων αντιπροσωπεύει το 1,43% των αλιευμάτων στην Ελλάδα.

Πίνακας 23: Ποσότητα αλιευμάτων (σε μετρικούς τόνους) κατά περιοχές και αλιευτικό εργαλείο (2002-2006)

Γεωγραφική περιοχή	Είδη αλιευτικών εργαλείων						
	Έτος	Υπερπόντιος	Μηχανοκίνητες Δίκτυα	Κυκλικά δίκτυα	Δίκτυα τράτας	Λοιπά	Σύνολο
Ελλάδα	2002	5.983,6	18.552,8	31.936,2	6.463,6	28.954,4	91.890,5
Περιοχή νήσων Λέσβου, Χίου, Σάμου και Ικαρίας		0	383,1	39	279,8	674,2	1.376,1
Ελλάδα	2003	4.563,3	21.072,1	28.705,1	6.271	29.020,5	89.631,9
Περιοχή νήσων Λέσβου, Χίου, Σάμου και Ικαρίας		0	243,6	400,6	270,3	668,3	1.582,8
Ελλάδα	2004	3.203,2	23.911,9	27.093,1	8.003,1	28.922,6	91.133,9
Περιοχή νήσων Λέσβου, Χίου, Σάμου και Ικαρίας		0	282,1	332,1	191,3	519,2	1.324,7
Ελλάδα	2005	2.547,7	24.242,50	30.026,5	5.921,4	27.707	90.445
Περιοχή νήσων Λέσβου, Χίου, Σάμου και Ικαρίας		0	558,8	282,9	369,3	425,6	1.636,6
Ελλάδα	2006	4.279,60	25.727,70	32.264,10	4.412,90	30.010	96.694,30
Περιοχή νήσων Λέσβου, Χίου, Σάμου και Ικαρίας		0	211,3	630,7	117,6	426,8	1.386,40

Πηγή: European Commission/Fisheries and Maritime Affairs_Fleet Register

Κατά τη χρονική περίοδο 2002-2006 η ποσότητα των αλιευμάτων στα νησιά του Βορείου Αιγαίου, βάσει των στοιχείων της Ε.Σ.Υ.Ε παρουσίασε αύξηση της τάξεως του 0,74% ενώ για την Ελλάδα η αντίστοιχη αύξηση κυμαίνεται στο 5,23%. Συνεπώς η αλιευτική παραγωγή στο Βόρειο Αιγαίο δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη διακύμανση αν και σε εθνικό επίπεδο καταγράφεται σημαντική αύξηση.

Πίνακας 24: Ποσότητα αλιευμάτων κατά περιοχή αλιείας (2002-2006)

Περιοχές αλιείας	Ποσότητα αλιευμάτων(χιλιάδες τόνοι)	Έτος αναφοράς
Ελλάδα	91.890,5	2002
	89.631,9	2003
	91.133,9	2004
	90.445,00	2005
	96.694,30	2006
Περιοχή νήσων Λέσβου, Χίου, Σάμου και Ικαρίας	1.376,1	2002
	1.582,8	2003
	1.324,7	2004
	1.636,6	2005
	1.386,4	2006

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Τα κυριότερα είδη που αλιεύονται στην περιοχή, πάντα σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. είναι κατά φθίνουσα σειρά όσον αφορά τις ποσότητες οι γόπες, οι κολιοί, οι μαρίδες, οι βακαλάοι, οι τόννοι, τα σαυρίδια, οι κουτσομούρες, οι γαρίδες, οι σουπιές, οι παλαμίδες και οι σαρδέλες.

Πίνακας 25: Ποσότητα αλιευμάτων ανά είδος σε Περιοχή νήσων Λέσβου, Χίου, Σάμου και Ικαρίας

Είδη αλιευμάτων	Ποσότητα αλιευμάτων(σε τόνους)/έτος					
	2002	2003	2004	2005	2006	ΣΥΝΟΛΟ
Γόπες	70,3	259,3	171,7	254,8	203,2	959.3
Κολιοί	8,1	103,9	119,2	168,1	305,8	705.1
Μαρίδες	56,2	79,8	84,3	96,2	74	390.5
Βακαλάοι	126	65,3	52,7	89	52,7	385.7
Τόννοι	174,2	63,3	24,3	13,5	9,2	284,5
Σαυρίδια	57,7	118,9	37,3	100,5	57,9	372.3
Κουτσομούρες	68,8	63,1	37	66,2	37	272.1
Γαρίδες	52,1	27,3	37,3	107	31,6	255.3
Σουπιές	64,6	57,9	54,6	38	24,5	239.6
Παλαμίδες	25,6	60,2	17,6	70,4	65,1	238.9
Σαρδέλες	23,1	94,8	51,2	14,3	39,3	222.7

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Στοιχεία για την ποσότητα και την αξία των αλιευμάτων στην περιοχή μελέτης, υπάρχουν διαθέσιμα και από την Ιχθυόσκαλα Χίου. Βάσει αυτών, τα είδη των αλιευμάτων που διακινήθηκαν μέσω της Ιχθυόσκαλας κατά την πενταετία 2004–2007 αποτελούνται κυρίως από γόπες (16,5%) και βακαλάους (15%), ενώ ακολουθούν οι κουτσομούρες (9,1%), οι μαρίδες (8,6%), οι σαρδέλες (5,1%), τα άσπρα σαυρίδια (4,7%), οι κολιοί (4,2%) και οι γαρίδες (3,7%). Η συνολική παραγωγή ανήλθε το 2007 σε 962.196,3 κιλά με αξία 4.069.562,47 €. Στο διάστημα 2004-2007 παρατηρείται μία αύξηση της ποσότητας των αλιευμάτων που διακινήθηκαν στην ιχθυόσκαλα Χίου κατά 3,5%, με σχεδόν αντίστοιχη αύξηση της συνολικής τους αξίας κατά 3,2%.

Πίνακας 26: Ποσότητα και αξία νωπών αλιευμάτων που διακινήθηκαν σε Ιχθυόσκαλα Χίου το διάστημα 2004-2007

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΝΩΠΩΝ ΑΛΙΕΥΜΑΤΩΝ (Κιλά)	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΑ ΑΛΙΕΥΜΑΤΩΝ (€)
2004	790.548,4	2.993.233,69
2005	612.170,1	2.281.629,76
2006	762.350	3.091.733,92
2007	962.196,3	4.069.562,47
2004-2007	3.127.264,8	12.436.159,84

Πηγή: ΕΤΑΝΑΛ

Σε κάθε περίπτωση, πρέπει ωστόσο να επισημανθεί η μεγάλη διακύμανση της αλιευτικής παραγωγής σε ετήσια βάση, τόσο ως προς την ποσότητά όσο και ως προς τα είδη των αλιευμάτων. Επισημαίνεται επίσης, ότι λόγω της πολύπλοκης δομής του συστήματος πώλησης-διανομής των φρέσκων ιχθυηρών στην Ελλάδα, τα αλιεύματα που περνούν από τις ιχθυόσκαλες και καταγράφονται δεν αποτυπώνουν το σύνολο της αλιευτικής παραγωγής της κάθε περιοχής αλλά ένα ποσοστό αυτής που κυμαίνεται, σύμφωνα με ανεπιβεβαίωτες πηγές, στο 30-35% του συνόλου.

Σχετικά με τα τεχνικά χαρακτηριστικά του αλιευτικού στόλου των νησιών της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, το μέσο μήκος του συνόλου των 2098 αλιευτικών σκαφών είναι 5,9 μέτρα ανάλογο με το εθνικό επίπεδο. Συνεπώς ο αλιευτικός στόλος της χώρας και δη της Περιφέρειας αποτελείται από μικρά σε μήκος σκάφη, μέτριας ισχύος και μικρής χωρητικότητας. Το σύνολο των σκαφών της Περιφέρειας αποτελεί το 11,94% των αλιευτικών σκαφών της Ελλάδας που είναι 17.567.

Πίνακας 27: Μέσο μήκος, KW, GT, αριθμός σκαφών ανά λιμάνι, Περιφέρεια και σύνολο χώρας (2008)

Γεωγραφική περιοχή	Μέσο μήκος αλιευτικών σκαφών	Μέσο KW (μέση ιπποδύναμη)	Μέσο GT	Αριθμός σκαφών
Μυτιλήνη	6,6	20,3	2,3	633
Πολυχνίτος	6,1	13,4	1,2	61
Πλωμάρι	5,5	9,2	0,8	42
Μήθυμνα	5,5	10,1	0,9	57
Πέραμα Γέρας	5,1	9,7	0,7	84
Μύρινα	6,8	21,2	2,9	271
Μούδρος	5,2	8,3	0,8	38

Γεωγραφική περιοχή	Μέσο μήκος αλιευτικών σκαφών	Μέσο KW (μέση ιπποδύναμη)	Μέσο GT	Αριθμός σκαφών
Σίγρι	5,4	9,8	0,8	6
Χίος	7,2	23,8	5,7	390
Οινούσσες	5,1	7,4	0,8	19
Λιμάνι Μεστών	5,2	9,2	1,2	5
Σάμος	8,2	32,3	5,5	205
Πυθαγόρειο	5,7	10,25	1,2	48
Φούρνοι	6,1	11,2	1,2	87
Αγ. Κήρυκος	5,4	8,4	0,9	43
Εύδηλος	5,7	9,3	1,1	58
Καρλόβασι	5	9,1	1	51
Νομός Λέσβου	5,8	12,7	1,3	1192
Νομός Χίου	5,8	13,4	2,5	414
Νομός Σάμου	6	13,4	1,8	492
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	5,9	13,2	1,9	2098
ΕΛΛΑΔΑ		29,5	5,1	17567

Πηγή: European Commission/Fisheries and Maritime Affairs_Fleet Register

Ο Νομός Λέσβου διαθέτει το 56,82% του συνόλου των αλιευτικών σκαφών σε επίπεδο Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, ο Νομός Σάμου το 23,45% και ο Νομός Χίου το 19,73%, συνεπώς η Λέσβος έχει το μεγαλύτερο με διαφορά αλιευτικό στόλο. Σε τοπικό επίπεδο η Μυτιλήνη (53,1%) και η Μύρινα (22,73%) έχουν τον μεγαλύτερο αλιευτικό στόλο στο Νομό Λέσβου, ενώ στο Νομό Σάμου το Βαθύ (94,2%) και στη Χίο η ομώνυμη πόλη και πρωτεύουσα του Νομού (41,67%) αντίστοιχα.

Πίνακας 28: Αλιευτικός στόλος ανά μήκος σκαφών (3 κατηγορίες μηκών) και αλιευτικό λιμάνι, Νομό και σύνολο χώρας (2008)

Γεωγραφική περιοχή/λιμάνι	0-10 μ	10-24μ	>24 μ	Σύνολο σκαφών
Μυτιλήνη	596	35	2	633
Πολυχνίτος	61	0	0	61
Πλωμάρι	42	0	0	42
Μήθυμνα	57	0	0	57
Πέραμα Γέρας	84	0	0	84
Μύρινα	249	20	2	271
Μούδρος	38	0	0	38
Σίγρι	6	0	0	6
Χίος	360	22	8	390
Οινούσσες	19	0	0	19
Λιμάνι Μεστών	5	0	0	5
Σάμος	167	36	2	205
Πυθαγόρειο	47	1	0	48
Φούρνοι	87	0	0	87
Αγ. Κήρυκος	43	0	0	43
Εύδηλος	58	0	0	58
Καρλόβασι	51	0	0	51
Νομός Λέσβου	1133	27	4	1192
Νομός Χίου	384	22	8	414
Νομός Σάμου	453	37	2	492
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	1970	114	14	2098
ΕΛΛΑΔΑ	15778	1556	233	17567

Πηγή: European Commission/Fisheries and Maritime Affairs_Fleet Register

Η πλειονότητα των αλιευτικών σκαφών στην Ελλάδα, όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα, είναι ηλικίας μεγαλύτερης των 20 ετών, χαρακτηριστικό που αποτελεί ένα από τα βασικά διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής αλιείας. Η διαπίστωση αυτή ισχύει και για τον αλιευτικό στόλο του Βορείου Αιγαίου. Ειδικότερα στο νομό Λέσβου το 65,27% των σκαφών είναι ηλικίας μεγαλύτερης των 20 ετών, στο νομό Χίου το αντίστοιχο ποσοστό διαμορφώνεται στο 69,08% και στο νομό Σάμου 65,85%. Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου το ποσοστό των αλιευτικών σκαφών μεγάλης ηλικίας είναι 66,5% και στην Ελλάδα 63,70%. Συνεπώς ο νομός Χίου έχει τον μεγαλύτερης ηλικίας αλιευτικό στόλο σε επίπεδο Περιφέρειας σε ποσοστό υψηλότερο από το εθνικό.

Πίνακας 29: Αλιευτικός στόλος ανά ηλικία (4 κατηγορίες ηλικιών) και λιμάνι ανά Νομό (2008)

Γεωγραφική περιοχή/λιμάνι	Ηλικία σκαφών			
	0-10 έτη	11-20 έτη	21-30 έτη	>30 έτη
Μυτιλήνη	133	129	181	190
Πολυχνίτος	6	9	25	21
Πλωμάρι	3	8	21	10
Μήθυμνα	3	13	23	18
Πέραμα Γέρας	10	18	23	33
Μύρινα	19	51	103	98
Μούδρος	2	8	14	14
Σίγρι	0	0	4	2
Χίος	52	73	142	123
Οινούσσες	1	0	10	8
Λιμάνι Μεστών	1	1	1	2
Σάμος	29	78	53	45
Πυθαγόρειο	10	0	21	17
Φούρνοι	6	12	47	22
Αγ. Κήρυκος	2	6	25	10
Εύδηλος	9	5	24	20
Καρλόβασι	4	7	21	19
Νομός Λέσβου	176	236	394	386
Νομός Χίου	54	74	153	133
Νομός Σάμου	60	108	191	133
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	290	418	738	652
ΕΛΛΑΔΑ	2660	3717	6312	4878

Πηγή: European Commission/Fisheries and Maritime Affairs_Fleet Register

Για τα αλιευτικά σκάφη μήκους 0-10 μέτρα η πλειοψηφία τους βρίσκεται στο λιμάνι της Μυτιλήνης, της Μύρινας, της Χίου και της Σάμου. Ο νομός Λέσβου συγκεντρώνει το 56,82% αυτών σε σύνολο Περιφέρειας, έναντι 20,21% του νομού Χίου και 23,45% του νομού Σάμου. Συνεπώς το μεγαλύτερο ποσοστό των μικρών σε μήκος σκαφών βρίσκεται στον νομό Λέσβου επιδρώντας στην άσκηση της αλιευτικής δραστηριότητας στο νησί. Στην Ελλάδα το αντίστοιχο ποσοστό μικρών αλιευτικών σκαφών διαμορφώνεται στο 88% .

Πίνακας 30: Αλιευτικός στόλος για σκάφη μήκους 0-10m ανά λιμάνι με υπολογισμό KW και GT (2008)

Γεωγραφική περιοχή	GT	KW	Αριθμός σκαφών
Μυτιλήνη	840	8377	596
Πολυχνίτος	71	815	61
Πλωμάρι	34	399	42
Μήθυμνα	53	580	57
Πέραμα Γέρας	60	805	84
Μύρινα	356	3582	249
Μούδρος	31	327	38
Σίγρι	5	59	6
Χίος	580	4690	360
Οινούσσες	15	131	19
Λιμάνι Μεστών	6	46	5
Σάμος	439	3103	167
Πυθαγόρειο	50	428	47
Φούρνοι	112	982	87
Αγ. Κήρυκος	39	341	43
Εύδηλος	62	543	58
Καρλόβασι	50	458	51
Νομός Λέσβου	1450	6567	1192
Νομός Χίου	601	4867	424
Νομός Σάμου	752	5855	492
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	2803	17289	2098
ΕΛΛΑΔΑ	27576	266429	15778

Πηγή: European Commission/Fisheries and Maritime Affairs_Fleet Register

Για τα αλιευτικά σκάφη μήκους 10-24 μέτρα αυτά βρίσκονται μόνο στο λιμάνι της Μυτιλήνης, της Μύρινας, της Χίου και της Σάμου. Ο νομός Λέσβου έχει το 48,25% αυτών σε επίπεδο Περιφέρειας, έναντι 19,30% στο νομό Χίου και 32,46% στο νομό Σάμου. Τα αλιευτικά σκάφη μήκους 10 έως 24 μέτρα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου αντιπροσωπεύουν το 7,28 του εθνικού ποσοστού, χαμηλότερο του ανάλογου ποσοστού της Ελλάδας που διαμορφώνεται στο 8,91%.

Πίνακας 31: Αλιευτικός στόλος για σκάφη μήκους 10-24 m ανά λιμάνι με υπολογισμό KW + GT (2008)

Γεωγραφική περιοχή	GT	KW	Αριθμός σκαφών
Μυτιλήνη	566	3738	35
Πολυχνίτος	0	0	0
Πλωμάρι	0	0	0
Μήθυμνα	0	0	0
Πέραμα Γέρας	0	0	0
Μύρινα	218	1672	20
Μούδρος	0	0	0
Σίγρι	0	0	0
Χίος	332	2036	22
Οινούσσες	0	0	0
Λιμάνι Μεστών	0	0	0
Σάμος	452	2939	36
Πυθαγόρειο	6		1
Φούρνοι	0	0	0
Αγ. Κήρυκος	0	0	0
Εύδηλος	0	0	0
Ν. Καρλόβασι	0	0	0
Νομός Λέσβου	784	5140	55
Νομός Χίου	332	2036	22
Νομός Σάμου	458	2996	37
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	1574	10442	114
ΕΛΛΑΔΑ	30098	174883	1566

Πηγή: European Commission/Fisheries and Maritime Affairs_Fleet Register

Όσον αφορά τα αλιευτικά σκάφη που έχουν μήκος μεγαλύτερο από 24 μέτρα αυτά υπάρχουν μόνο στο λιμάνι της Μυτιλήνης, της Μύρινας, της Χίου και της Σάμου. Τα σκάφη αυτά αντιπροσωπεύουν το 6% του συνόλου της Ελλάδας με τα περισσότερα, σε επίπεδο Περιφέρειας, να υπάρχουν στο νομό Χίου δηλαδή το 57,14%.

Πίνακας 32: Αλιευτικός στόλος σκαφών μήκους >24m ανά λιμάνι με υπολογισμό KW + GT (2008)

Γεωγραφική περιοχή	GT (χωρητικότητα)	KW (ισχύς)	Αριθμός σκαφών
Μυτιλήνη	88	731	2
Πολυχνίτος	0	0	0
Πλωμάρι	0	0	0
Μήθυμνα	0	0	0
Πέραμα Γέρας	0	0	0
Μύρινα	230	522	2
Μούδρος	0	0	0
Σίγρι	0	0	0
Χίος	1306	2623	8
Οινούσσες	0	0	0
Λιμάνι Μεστών	0	0	0
Σάμος	248	635	2
Πυθαγόρειο	0	0	0
Φούρνοι	0	0	0
Αγ. Κήρυκος	0	0	0
Εύδηλος	0	0	0
Ν. Καρλόβασι	0	0	0
Νομός Λέσβου	316	1253	4
Νομός Χίου	1306	2623	8
Νομός Σάμου	248	635	2
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	1872	4511	14
ΕΛΛΑΔΑ	32778	76693	233

Πηγή: European Commission/Fisheries and Maritime Affairs_Fleet Register

Οι απασχολούμενοι στον τομέα της αλιείας στην Ελλάδα μειώθηκαν κατά την χρονική περίοδο 1997-2005 κατά 33,94%. Αντίθετα στον τομέα των απασχολούμενων στις υδατοκαλλιέργειες παρουσιάζεται αύξηση στην απασχόληση κατά 43,49% αναδεικνύοντας την μεγάλη δυναμική του κλάδου στην Ελληνική επικράτεια όπως αυτή εκφράζεται μέσα από τις επενδύσεις και την αύξηση των παραγόμενων προϊόντων.

Πίνακας 33: Τάσεις στην απασχόληση στον αλιευτικό τομέα 1997-2005

Τομέας	Απασχόληση		
	1997	2005	Μεταβολή /έτος
Αλιεία	41.125	27.167	-5,1%
υδατοκαλλιέργειες	3.157	4.530	4,5%%

Πηγή: employment_study_2006

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία (employment_study_2006.pdf) για το 2003 στο Βόρειο Αιγαίο στον αλιευτικό τομέα απασχολούνταν 4.346 άτομα που αποτελούν το 6,6% του τοπικού ενεργού πληθυσμού και είναι το υψηλότερο ποσοστό σε επίπεδο περιφερειών. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στο Νότιο Αιγαίο το ποσοστό των απασχολούμενων στην αλιεία είναι 3,3% και στην Κρήτη μόλις 0,8%.

Όσον αφορά στον αριθμό επαγγελματιών αλιέων ανά Δήμο στοιχεία κατέστη δυνατό στην παρούσα φάση να παρασχεθούν μόνο για το Νομό Σάμου, όπου σύμφωνα με τη Διεύθυνση Αλιείας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Σάμου ο αριθμός των επαγγελματιών αλιέων ανά λιμάνι κυμαίνεται ως εξής:

Πίνακας 34: Αριθμός επαγγελματιών αλιέων στο Νομό Σάμου

Αλιευτικό λιμάνι	Αριθμός επαγγελματιών αλιέων
Δήμος Μαραθόκαμπου	60
Δήμος Βαθέος	65
Δήμος Πυθαγορείου	60
Δήμος Καρλοβασίων	50
Δήμος Αγίου Κηρύκου	65
Δήμος Ευδήλου	70
Δήμος Ραχών	50
Δήμος Φούρνων	270

Πηγή: Διεύθυνση Αλιείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Σάμου

Για τους Νομούς Λέσβου και Χίου τα αντίστοιχα στοιχεία θα αναζητηθούν εκ νέου κατά τη διάρκεια της Β΄ Φάσης του έργου.

1.10.1.4 Υδατοκαλλιέργεια

Η Ελλάδα έχει παράδοση υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας, η οποία έως τις αρχές της δεκαετίας του '80 περιοριζόταν στις εκτατικής μορφής καλλιέργειες στις λιμνοθάλασσες και σε μονάδες. Η μεγάλη ανάπτυξη όμως του κλάδου παρατηρήθηκε, όταν προωθήθηκε η ανάπτυξη των θαλασσοκαλλιεργειών που είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στο Βόρειο Αιγαίο. Οι μονάδες υδατοκαλλιέργειας στο Βόρειο Αιγαίο είναι θαλάσσιες και κατά την περίοδο 2003-2005 είχαν τα παρακάτω τεχνικά χαρακτηριστικά από την επεξεργασία των οποίων προκύπτει αύξηση της χρήσης κλωβών κατά 4,29% και μείωση της χρησιμοποίησης δεξαμενών κατά 3,75% για αυτή την χρονική περίοδο.

Πίνακας 35: Χαρακτηριστικά μονάδων υδατοκαλλιεργειών και ιχθυοκαλλιεργειών, κατά εκτρεφόμενο ή καλλιεργούμενο είδος

Είδη και μέθοδος καλλιέργειας	Αριθμός εγκαταστάσεων		Όγκος νερού m ³	
	2003	2005	2003	2005
Κλωβοί	536	559	591.942	736.756
Στενόμακρες ή κυκλικές δεξαμενές	160	154	2.980	2.980

Πηγή: ΕΣΥΕ

Η απασχόληση στις υδατοκαλλιέργειες στο Βόρειο Αιγαίο κατά την ίδια χρονική περίοδο 2003-2005 έχει ως εξής:

Πίνακας 36: Απασχολούμενοι σε υδατοκαλλιέργειες στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (2003-2005)

Γεωγραφική περιοχή	Σύνολο απασχολούμενων		
		2003	2005
Βόρειο Αιγαίο	Σε θαλάσσια νερά	216	239
	Σε γλυκά νερά	0	0

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Συνεπώς προκύπτει ότι οι απασχολούμενοι στις θαλάσσιες υδατοκαλλιέργειες τη διετία 2003-2005 στο Βόρειο Αιγαίο αυξήθηκαν κατά 10,65%.

Στο Νομό Λέσβου βρίσκονται σε λειτουργία 7 μονάδες υδατοκαλλιέργειας συνολικής ετήσιας δυναμικότητα 971 τόνων με κύρια είδη εκτροφής την τσιπούρα και το λαβράκι. Μεταξύ των μονάδων υπάρχουν και δύο οι οποίες καλλιεργούν δίθυρα μαλάκια, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα. Οι μονάδες αναλυτικά παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 37: Μονάδες υδατοκαλλιέργειών στο Νομό Λέσβου

A/A	Φορέας	Τοποθεσία Μονάδας	Θαλάσσια έκταση για τσιπούρα και λαβράκι	Θαλάσσια έκταση για «νέα είδη»	Εγκεκριμένη Δυναμικότητα (τόνοι/ έτος) για τσιπούρα και λαβράκι	Εγκεκριμένη Δυναμικότητα (τόνοι/ έτος) για «νέα είδη»
1	ΥΔΑΤΟΚ/ΓΕΙΕΣ ΛΕΣΒΟΥ ΑΕ	ΠΑΛΑΙΟΛΟΥΤΡΟΣ ΛΟΥΤΡΩΝ ΓΕΡΑΣ	10		150	
2	ΥΔΑΤΟΚ/ΓΕΙΕΣ ΛΕΣΒΟΥ ΑΕ	ΟΡΜΟΣ ΑΓ. ΜΑΡΙΝΑ (ΜΠΑΛΟΥΤΣΟΣ) ΣΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ	10	10	150	80
4	ΥΔΑΤΟΚ/ΓΕΙΕΣ ΛΕΣΒΟΥ ΑΕ	Δ. ΑΚΡΩΤ. ΧΑΒΙΑΡΟΠΕΤΡΑΣ Ν. ΠΑΡΑΛ. ΑΜΑΛΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	10		150	
5	ΥΔΑΤΟΚ/ΓΕΙΕΣ ΛΕΣΒΟΥ ΑΕ	ΜΕΤΑΞΥ ΑΚΡΩΤΗΡΙΩΝ ΧΑΒΙΑΡΟΠΕΤΡΑΣ & ΑΓΓΙΛΙΑΣ ΝΗΣΟΥ ΛΕΣΒΟΥ		20		230
6	ΛΕΣΒΟΣ FARM ΟΕ	Σκαμιούδι Λεσβου	10		100 στρεΐδια 25 χτένια	
7	ΒΙΟΤΟΠΟΣ ΕΠΕ	Κόλπος Μούδρου Λήμνου, Άκρα Μαγειρούδι	10		72 μύδια, 14 χτένια	

Πηγή: Διεύθυνση Αλιείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Λέσβου

Στο Νομό Χίου υπάρχουν 14 μονάδες υδατοκαλλιέργειας συνολικής εγκεκριμένης δυναμικότητας 3855 τόνων/έτος με κύρια είδη εκτροφής την τσιπούρα και το λαβράκι.

Πίνακας 38: Μονάδες υδατοκαλλιέργειών στο Νομό Χίου

A/A	Φορέας	Τοποθεσία Μονάδας	Θαλάσσια έκταση για τσιπούρα και λαβράκι	Θαλάσσια έκταση για «νέα είδη»	Εγκεκριμένη Δυναμικότητα (τόνοι/ έτος) για τσιπούρα και λαβράκι	Εγκεκριμένη Δυναμικότητα (τόνοι/ έτος) για «νέα είδη»
1	ΙΧΘ/ΓΕΙΕΣ ΔΙΑΠΟΡΙ ΑΕ	ΟΡΜΟΣ ΛΙΜΕΝΑΣ ΜΕΣΤΩΝ	10		150	
2	Δ. ΣΑΡΕΛΗΣ - Μ. ΜΑΡΙΝΟΣ ΟΕ	ΓΑΙΔΟΥΡΟΝΗΣΙ ΟΙΝΟΥΣΩΝ	10		150	
3	ΦΟΡΚΥΣ ΑΕ ΙΧΘ/ΓΕΙΕΣ	ΑΓ. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΥΚΙΑΔΑΣ	20		200	30
4	ΦΟΡΚΥΣ ΑΕ ΙΧΘ/ΓΕΙΕΣ	ΑΚΡΩΤ. ΠΑΧΥ (ΘΟΛΟΣ) ΚΟΙΝ. ΣΥΚΙΑΔΑΣ	20		180	50
5	ΦΟΡΚΥΣ ΑΕ ΙΧΘ/ΓΕΙΕΣ	ΓΑΙΔΟΥΡΟΠΟΥΝΤΑ ΚΑΡΔΑΜΥΛΩΝ	20		180	50
6	ΝΗΡΕΥΣ ΑΕ	ΟΡΜΟΣ ΒΑΤΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΟΙΝΟΥΣΩΝ	40		460	
7	ΝΗΡΕΥΣ ΑΕ	ΟΡΜΟΣ ΚΟΛΟΚΥΘΙΑΣ ΚΟΙΝ. ΛΑΓΚΑΔΑ	50		325	
8	ΝΗΡΕΥΣ ΑΕ	ΡΟΔΟΣΙ ΚΑΡΔΑΜΥΛΑ		15		190
9	ΝΗΡΕΥΣ ΑΕ	ΡΟΔΟΣΙ ΚΑΡΔΑΜΥΛΑ	22.5		320	
10	Γ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	ΠΑΝΤΟΥΚΙΟΣ ΣΥΚΙΑΔΑΣ	20		230	
11	ΑΡΓΩ Α.Ε.	ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ	20		230	
10	ΝΗΡΕΥΣ ΑΕ	ΘΕΣΗ ΕΡΙΝΟΣ ΔΗΜ. ΚΑΡΔΑΜΥΛΩΝ		20		230
11	ΝΗΡΕΥΣ ΑΕ	ΚΑΡΑΡΟΥΓΛΑ ΠΑΝΑΓΙΑΣ	20		230	
12	ΝΗΡΕΥΣ ΑΕ	ΝΗΣΙ ΓΑΒΑΘΙ ΟΙΝΟΥΣΩΝ		25		270
13	ΝΗΡΕΥΣ ΑΕ	ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ ΟΡΜΟΥ ΚΟΛΟΚΥΘΙΑΣ ΔΗΜ. ΚΑΡΔΑΜΥΛΩΝ	10		150	
14	ΜΙΚΕΣ ΧΑΒΙΑΡΑΣ ΙΧΘ/ΓΕΙΕΣ ΑΕ	ΔΕΛΦΙΝΙ ΟΡΜΟΥ ΚΟΛΟΚΥΘΙΑΣ	20		180	50

Πηγή: Διεύθυνση Αλιείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χίου

Στο Νομό Σάμου η υδατοκαλλιεργητική δραστηριότητα δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένη, δεδομένου ότι υπάρχει σε λειτουργία μόνο μία μονάδα υδατοκαλλιέργειας με ετήσια δυναμικότητα 150 τόνων σε τσιπούρα και λαβράκι, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 39: Μονάδες υδατοκαλλιεργειών στο Νομό Σάμου

A/A	Φορέας	Τοποθεσία Μονάδας	Θαλάσσια έκταση για τσιπούρα και λαβράκι	Θαλάσσια έκταση για «νέα είδη»	Εγκεκριμένη Δυναμικότητα (τόνοι/ έτος) για τσιπούρα και λαβράκι	Εγκεκριμένη Δυναμικότητα (τόνοι/ έτος) για «νέα είδη»
1	ΙΧΘΥΟΕΣΣΑ ΕΠΕ	ΝΕΡΑΚΙ ΑΓ. ΜΗΝΑ ΦΟΥΡΝΩΝ ΙΚΑΡΙΑΣ	10		150	

Πηγή: Διεύθυνση Αλιείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Σάμου

Αναφορικά με την παραγωγή γόνου στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, λειτουργεί ένας ιχθυογεννητικός σταθμός στη Λέσβο με ετήσια δυναμικότητα 500.000 ιχθύδια τσιπούρας και λαβρακιού, και ένας ιχθυογεννητικός σταθμός στη Χίο πολύ μεγαλύτερης δυναμικότητας της τάξης των 15.000.000 ιχθυδίων. Στο Νομό Σάμου δεν υπάρχει ιχθυογεννητικός σταθμός.

Πίνακας 40: Ιχθυογεννητικοί σταθμοί σε Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

A/A	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ		Σε Λειτουργία
			ΤΣΙΠΟΥΡΑ – ΛΑΒΡΑΚΙ	ΝΕΑ ΕΙΔΗ	
1	ΥΔΑΤΟΚ/ΓΕΙΕΣ ΛΕΣΒΟΥ	ΠΑΛΑΙΟΛΟΥΤΡΟ ΓΕΡΑΣ ΛΟΥΤΡΩΝ	500,000		ΝΑΙ
2	"ΝΗΡΕΥΣ" ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΧΙΟΥ ΑΕ	ΚΑΡΔΑΜΥΛΑ	8.000.000	7.000.000	ΝΑΙ

Πηγή: Διευθύνσεις αλιείας Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Λέσβου, Χίου

Πίνακας 41: Ποσότητα και αξία εκτρεφόμενων ή καλλιεργούμενων ειδών, στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (2003-2005)

Έτος αναφοράς	Σύνολο		Σε θαλάσσια νερά	
	Ποσότητα (κιλά)	Αξία (χιλ. ευρώ)	Ποσότητα	Αξία (σε χιλιάδες Ευρώ)
2003	6.481.996	24.653	6.481.996	24.653
2005	5.314.822	23.389	5.314.822	23.389

Πηγή: ΕΣΥΕ

Τέλος, σύμφωνα με στοιχεία από τα τοπικά Επιμελητήρια των τριών Νομών της Περιφέρειας οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της εμπορίας των ειδών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας αναφέρονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 42: Επιχειρήσεις εμπορίας ειδών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας ανά νομό

Νομός	Αριθμός Επιχειρήσεων
Λέσβου	98
Σάμου	17
Χίου	43

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από Επιμελητήρια Λέσβου, Σάμου, Χίου

Τέλος, για την πληρέστερη παρουσίαση του τομέα της αλιείας στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου αναφέρεται ότι κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, 2000-2006, το Επιχειρησιακό Ταμείο της Αλιείας μέσω των μέτρων του επεδίωξε την επίτευξη για τον αλιευτικό τομέα της ισορροπίας μεταξύ των αλιευτικών πόρων, την εφαρμογή των αρχών υπεύθυνης αλιείας και υδατοκαλλιέργειας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μέσω της ορθολογικής εκμετάλλευσης των εσωτερικών υδάτινων πόρων.

Στα πλαίσια αυτά ορισμένα από τα ενταγμένα έργα /υποέργα στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου περιγράφονται στους παρακάτω πίνακες. Το σύνολο των έργων που εντάχθηκαν στον ΕΠΑΛ 2006-2006 στους τρεις Νομούς της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου παρουσιάζονται σε αναλυτικό πίνακα του παραρτήματος 1.

Πίνακας 43: Διάλυση αλιευτικών σκαφών (Μέτρο 1.1)

ΥΠΟ-ΕΡΓΑ	Νομαρχία	Συνολ. Πρ/σμός	Δημόσια Δαπάνη	Διαλύσεις μέχρι 28/3/2005	Πληρωμές	% Υλοποίησης*
67	ΛΕΣΒΟΥ	3,271,886	3,271,886	35	1,844,235	56.37%
24	ΣΑΜΟΥ	619,720	619,720	12	357,157	57.63%
59	ΧΙΟΥ	1,154,835	1,154,835	49	836,507	72.44%

Πίνακας 44: Κατασκευή νέων σκαφών (Μέτρο 2.1)

Νομός	Συνολικός Προυπ/μός	Νέα σκάφη έως 28/3/2005	% υλοποίησης
Λέσβου	407.215	5	58,11
Σάμου	312.872	1	4,95
Χίου	172.906	0	0

Πίνακας 45: Εκσυγχρονισμός σκαφών (Μέτρο 2.2)

Νομός	Συνολικός Προυπ/μός	σκάφη έως 28/3/2005	% υλοποίησης
Λέσβου	478.824	6	34,19
Σάμου	180.785	1	4,59
Χίου	186.920	1	13,88

Πίνακας 46: Υδατοκαλλιέργειες (Μέτρο 3.2)

ΥΠΟ-ΕΡΓΑ	Νομαρχία	Αρ. Ολοκληρωμένα Σχέδια	Συνολ. Πρ/σμός	Δημόσια Δαπάνη	Πληρωμές	% Υλοποίησης
2	ΛΕΣΒΟΥ		1,768,813	795,966	220,949	27.76%
	ΣΑΜΟΥ					
6	ΧΙΟΥ	4	1,162,407	523,083	285,739	24.58%

Πίνακας 47: Μεταποίηση και Εμπορία (Μέτρο 3.4)

Νομός	Συνολικός Προυπ/μός	% υλοποίησης
Χίου	259.656	100

Πίνακας 48: Κοινωνικοοικονομικά μέτρα/ πρόωρη συνταξιοδότηση (Μέτρο 4.2)

Νομός	Συνολικός Προυπ/μός	% υλοποίησης
Λέσβου	8.000	0
Χίου	138.000	100

Πίνακας 49: Χρηματοδοτικές ενέργειες από το ΕΤΠΑ (Μέτρο 6.1)

Νομαρχία	Περιγραφή έργου	Συνολικός προϋπολογισμός
Χίου	Λιμενικά έργα ιχθυόσκαλας Χίου	2.650.037

Πηγή: Επιχειρησιακό πρόγραμμα αλιείας 2000-2006

1.10.2 Δευτερογενής Τομέας

Ο τομέας της βιομηχανίας – βιοτεχνίας και της μεταποίησης στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου βρίσκεται σε χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης, εξαιτίας της γεωγραφικής θέσης που δημιουργεί αυξημένο κόστος παραγωγής και μεταφοράς, του μικρού μεγέθους των υφιστάμενων μεταποιητικών μονάδων, της έλλειψης βασικών έργων βιομηχανικής υποδομής, της ανάπτυξης ανταγωνιστικών ως προς την μεταποίηση τουριστικών δραστηριοτήτων και της άμεσης εξάρτησης της μεταποίησης από την αγροτική παραγωγή η οποία παρουσιάζει φθίνουσα πορεία. Η ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου εξαρτάται από την ανάπτυξη της μεταποίησης και του κατασκευαστικού κλάδου. Επίσης οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που λειτουργούν είναι οικογενειακές και δραστηριοποιούνται κυρίως στην κεραμική, στον κλάδο των τροφίμων και ποτών, στην επεξεργασία αγροτικών προϊόντων, των προϊόντων επεξεργασίας ξύλου, ελαιοτριβεία κ.λ.π., δηλαδή δραστηριότητες που αναπτύσσονται με βάση την εκμετάλλευση μιας τοπικής ύλης ή παράδοσης σε ένα συγκεκριμένο κλάδο όπως π.χ. η μαστίχα στη Χίο, η ελιά στη Λέσβο, η ελαιοκομία και η κεραμική στη Λέσβο, το αμπέλι στη Σάμο και στη Λήμνο. Ειδικότερα σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία (<http://observatory.egnatia.gr>) για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου το έτος 2004 το 11,24% του συνόλου των απασχολούμενων είναι στον κλάδο των κατασκευών και το 30,52% στις εμπορικές δραστηριότητες και τις μεταφορές.

1.10.3 Τριτογενής Τομέας

Ο τριτογενής τομέας είναι ο δυναμικότερος τομέας της οικονομίας της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου. Την μεγαλύτερη συμμετοχή στο ακαθάριστο προϊόν του τομέα την παρουσιάζει το εμπόριο, ακολουθούμενο από τον κλάδο των υπηρεσιών και τον κλάδο των μεταφορών.

1.10.3.1 Εμπόριο

Οι δραστηριότητες του εμπορίου (χονδρικό – λιανικό) στην Περιφέρεια συγκεντρώνονται στα μεγάλα αστικά κέντρα του κάθε Νομού και το μέγεθος των εμπορικών καταστημάτων είναι σχετικά μικρό με εξαίρεση τα μεγάλα SUPER-MARKETS που έχουν εγκατασταθεί

στην πρωτεύουσα κάθε Νομού ή Νησιού και απευθύνονται στους ντόπιους καταναλωτές, οι οποίοι κατά τους θερινούς μήνες διπλασιάζονται λόγω των επισκεπτών.

Οι εμπορικές επιχειρήσεις παίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη αφού στηρίζουν την βιομηχανική παραγωγή, δημιουργούν θέσεις απασχόλησης και προσφέρουν στον καταναλωτή της Περιφέρειας προϊόντα και υπηρεσίες.

1.10.3.2 Τουρισμός - Πολιτισμός

Ο τουρισμός αποτελεί βασικό κλάδο του τριτογενή τομέα και συγκριτικό αναπτυξιακό πλεονέκτημα για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου. Οι τρεις νομοί παρουσιάζουν ανομοιογένεια όσον αφορά την τουριστική τους ανάπτυξη, λόγω κοινωνικο-οικονομικών διαφορών που σχετίζονται με την παραγωγική δραστηριότητα του πρωτογενή τομέα καθώς και την ναυτική και εμπορική παράδοση νησιών όπως η Χίος. Ο τουρισμός συμβάλλει θετικά στην απασχόληση, στην αύξηση των συναλλαγματικών εσόδων και στην αύξηση και την βελτίωση του εισοδήματος των κατοίκων σε όλα τα νησιά της Περιφέρειας. Η υπάρχουσα κατάσταση, στον τουριστικό τομέα, παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες.

Πίνακας 50: Ετήσια στατιστικά στοιχεία διάρθρωσης επιχειρήσεων στον τομέα του Τουρισμού (2003-2005)

Ξενοδοχεία και εστιατόρια		Έτος αναφοράς		
Γεωγραφική περιοχή	Μεταβλητή	2003	2004	2005
Ελλάδα	Αριθμός τοπικών μονάδων	102.152	100.838	102.215
	Κύκλος εργασιών	7.233.031.291	8.186.196.786	8.742.569.271
	Μισθοί και ημερομίσθια	1.369.036.161	1.597.341.820	1.544.235.747
	Ακαθάριστες επενδύσεις σε υλικά αγαθά	684.336.360	731.751.108	821.553.906
	Αριθμός απασχολούμενων ατόμων	254.920	277.885	280.175
Βόρειο Αιγαίο	Αριθμός τοπικών μονάδων	2.907	2.578	2.437
	Κύκλος εργασιών	171.026.361	177.339.141	176.038.718
	Μισθοί και ημερομίσθια	23.935.317	26.722.512	20.523.994
	Ακαθάριστες επενδύσεις σε υλικά αγαθά	9.038.931	21.394.627	17.125.280
	Αριθμός απασχολούμενων ατόμων	5.850	5.954	5.566

Πηγή: ΕΣΥΕ

Στον τομέα των ξενοδοχείων και εστιατορίων και ειδικότερα των τοπικών μονάδων κατά την τριετία 2003-2005 σε επίπεδο χώρας παρουσιάζεται αύξηση 0,06% ενώ για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου καταγράφεται μείωση του αριθμού των μονάδων ξενοδοχείων

και εστιατορίων σε υψηλό ποσοστό δηλαδή 14,93%. Όσον αφορά την απασχόληση στον τομέα στην Ελλάδα καταγράφεται αύξηση κατά 9% ενώ για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου μείωση 5%. Συνεπώς ο κλάδος των ξενοδοχείων και των εστιατορίων στα νησιά του Βορείου Αιγαίου φθίνει σε αντίθεση με την Ελλάδα.

Σημειώνεται επίσης ότι κατά την διετία 2004-2006 καταγράφεται αύξηση 3,74% στις ξενοδοχειακές κλίνες σε επίπεδο χώρας ενώ στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου αντίθετα οι κλίνες μειώνονται κατά 1,43%. Στον κλάδο των ξενοδοχειακών μονάδων αν και παρατηρείται αύξηση 2,38% στην Ελλάδα στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, μεταξύ των οποίων είναι τα νησιά της Περιφέρειας, ο αριθμός των ξενοδοχείων μειώθηκε κατά 2,72%.

Πίνακας 51: Ξενοδοχειακό δυναμικό και κλίνες την περίοδο 2004-2006

Περιοχή	Έτος	Σύνολο	
		Ξενοδοχεία	Κλίνες
Ελλάδα	2004	8.899	668.271
	2006	9.111	693.252
Νησιά Ανατολικού Αιγαίου	2004	404	21.858
	2006	393	21.546

Πηγή: ΕΣΥΕ

Συγκεκριμένα το ξενοδοχειακό δυναμικό κατά κατηγορία στα νησιά του Βορείου Αιγαίου παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 52: Ξενοδοχειακό δυναμικό (αριθμός ξενοδοχείων και κλινών) ανά Κατηγορία και Νομό (2006)

ΠΕΡΙΟΧΗ	5*			4*			3*			2*			1*			ΣΥΝΟΛΟ		
	Ξενοδοχ	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ	Δωμάτια	Κλίνες
ΙΚΑΡΙΑ	0	0	0	0	0	0	5	123	236	10	228	425	9	143	273	24	494	934
ΛΕΣΒΟΣ	0	0	0	6	263	512	42	1.843	3.507	54	1.178	2.266	10	162	321	112	3.446	6.606
ΛΗΜΝΟΣ	3	478	1.041	3	74	157	5	130	243	10	199	365	3	51	98	24	932	1.904
ΟΙΝΟΥΣΣΕΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	11	23	1	11	23
ΣΑΜΟΣ	1	92	209	5	645	1.206	35	1.407	2.675	116	2.589	4.938	27	314	603	184	5.047	9.631
ΧΙΟΣ	2	76	119	11	594	1.032	21	456	871	7	188	323	4	44	77	45	1.358	2.422
ΨΑΡΑ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	9	14	1	5	12	3	14	26
ΣΥΝΟΛΟ	6	646	1369	25	1576	2907	108	3959	7532	199	4391	8331	55	730	1407	393	11302	21546

Πηγή:ΕΣΥΕ

Ειδικότερα και σύμφωνα με στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου της Ελλάδας για το έτος 2006 στην Ελλάδα σε σύνολο 9.111 ξενοδοχείων, το υψηλότερο ποσοστό 48,95% είναι ξενοδοχεία 2 αστέρων, έναντι 10,91% ξενοδοχείων τεσσάρων αστέρων και μόλις 1,93% ξενοδοχείων πέντε αστέρων. Στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου που ανήκουν διοικητικά στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου καταγράφεται το 4,31% των ξενοδοχείων της χώρας όπως και το 3,11% των κλινών. Συγκεκριμένα στη Σάμο βρίσκεται το 46,82% των ξενοδοχειακών μονάδων της Περιφέρειας και το 44,7% των κλινών. Αντίθετα η Χίος φιλοξενεί μόλις το 11,45% των ξενοδοχειακών μονάδων και το 11,24% των κλινών και η Λέσβος το 28,5% των ξενοδοχείων και το 30,66% των κλινών αντίστοιχα.

Το τουριστικό προϊόν στη Λέσβο βρίσκεται σε ανοδική πορεία ενώ στη Χίο η τουριστική κίνηση στηρίζεται κυρίως σε θερινές διακοπές εσωτερικών και εξωτερικών μεταναστών. Όσον αφορά την κατηγοριοποίηση των υποδομών στον τομέα του τουρισμού αυτές είναι κυρίως ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα ενώ καταγράφεται μόνο ένα τουριστικό κάμπινγκ το οποίο βρίσκεται στο Νομό Λέσβου και συγκεκριμένα στην περιοχή των Βατερών.

Κατά το χρονικό διάστημα 2003-2006 και όσον αφορά τον αριθμό των καταλυμάτων στην Ελλάδα καταγράφεται αύξηση 4,27% ενώ αντίθετα στο Βόρειο Αιγαίο μείωση 2,28%. Όσον αφορά τον αριθμό των κλινών τόσο σε ξενοδοχεία όσο και σε camping στην Ελλάδα αυξήθηκαν κατά 6,22% ενώ στο Βόρειο Αιγαίο μειώθηκαν κατά 2,22%. Στα επιμέρους νησιά αύξηση των καταλυμάτων εμφανίζεται στην Χίο ενώ αύξηση των κλινών στην Λέσβο.

Πίνακας 53: Δυναμικότητα συλλογικών τουριστικών καταλυμάτων ανά Νομό (2003-2006)

Γεωγραφική περιοχή	Αριθμός καταλυμάτων						Αριθμός κλινών					
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα		Τουριστικά κάμπινγκ		Σύνολο		Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα		Τουριστικά κάμπινγκ		Σύνολο	
	2003	2006	2003	2006	2003	2006	2003	2006	2003	2006	2003	2006
Ελλάδα	8.689	9.111	352	333	9.041	9.444	644.898	693.252	93.055	93.639	737.953	786.891
Βόρειο Αιγαίο	401	393	2	1	403	394	21.815	21.546	501	285	22.316	21.831
Λέσβος	137	136	1	1	138	137	8.439	8.510	285	285	8.724	8.795
Σάμος	220	208	0	0	220	208	11.024	10.565	0	0	11.024	10.565
Χίος	44	49	1	0	45	49	2.352	2.471	216	0	2.568	2.471

Πηγή: ΕΣΥΕ

Αναφορικά με τις αφίξεις σε επίπεδο χώρας, περιφέρειας και Νομών Λέσβου, Σάμου και Χίου σύμφωνα με τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα την χρονική περίοδο 2004-2006 έχουμε αύξηση στα ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα κατά 13,13% έναντι αύξησης 5,62% σε επίπεδο Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου. Συγκεκριμένα στο νομό Λέσβου καταγράφεται μείωση των αφίξεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα κατά 3,30%, μείωση 2,83% στο νομό Σάμου ενώ καταγράφεται μεγάλης αύξηση των αφίξεων 36,56% στο νομό Χίου, ποσοστό σημαντικά υψηλότερο από το αντίστοιχο εθνικό ποσοστό.

Πίνακας 54: Αφίξεις στα συλλογικά τουριστικά καταλύματα ανά Νομό (2006)

Γεωγραφική περιοχή	Έτος αναφοράς	Ξενοδοχειακά καταλύματα πλην campings			campings		
		Ημεδαποί	Αλλοδαποί	Σύνολο	Ημεδαποί	Αλλοδαποί	Σύνολο
Ελλάδα	2006	6.127.573	7.547.667	13.675.240	106.240	200.541	306.781
	2004	5.567.107	6.313.228	11.880.335	103.414	147.384	251.248
Βόρειο Αιγαίο	2006	171.319	138.148	309.467	0	0	0
	2004	150.961	141.128	292.089	548	191	739
Νομός Λέσβου	2006	79.804	50.455	130.259	0	0	0
	2004	79.244	55.319	134.563	346	114	460
Νομός Σάμου	2006	37.563	73.736	111.299	0	0	0
	2004	37.420	77.025	114.445	0	0	0
Νομός Χίου	2006	53.952	13.957	67.909	0	0	0
	2004	34.297	8.784	43.081	202	77	279

Πηγή: ΕΣΥΕ

Κατά την περίοδο 2003-2006 κατεγράφησαν στα τέσσερα μεγάλα αεροδρόμια της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (Μυτιλήνης, Μύρινας, Σάμου και Χίου) οι περισσότεροι αλλοδαποί τουρίστες οι οποίοι προέρχονται από τις παραδοσιακά επισκεπτόμενες την Ελλάδα χώρες. Από την επεξεργασία των στοιχείων του πίνακα προκύπτει ότι η πλειονότητα των τουριστών προέρχεται από την Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ολλανδία. Μεγαλύτερη επιβατική κίνηση έχει το αεροδρόμιο της Σάμου το οποίο για το 2006 παρουσιάζει την μεγαλύτερη κίνηση διεθνών πτήσεων (126.313 άτομα) και αύξηση 39,86% των αφίξεων το χρονικό διάστημα 2003-2006 αποδεικνύοντας ότι το νησί δέχεται τον μεγαλύτερο όγκο τουριστών στην Περιφέρεια όντας ο δημοφιλέστερος τουριστικός προορισμός. Ειδικότερα την Λήμνο επισκέπτονται Γερμανοί, Άγγλοι και Σκανδιναβοί, την Μυτιλήνη Άγγλοι και Ολλανδοί, την Σάμο Γερμανοί, Άγγλοι και Ολλανδοί και την Χίο Ολλανδοί και Νορβηγοί.

Πίνακας 55: Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών μέσω charters, μήνα και αεροδρόμιο (2003-2006)

Εθνικότητες	Λήμνος		Μυτιλήνη		Σάμος		Χίος	
	2003	2006	2003	2006	2003	2006	2003	2006
Αυστρία	0	0	2.995	4.511	3.183	8.749	1.264	861
Βέλγιο	0	0	5.717	4.572	1.523	1.769	2.402	1.643
Ελβετία	0	0	1.158	0	2.956	0	0	0
Γαλλία	0	0	0	145	0	7	0	0
Γερμανία	0	119	7.670	6.364	20.420	26.945	1	0
Δανία	0	0	7.460	6.082	8.667	14.246	1.053	0
Ηνωμ. Βασίλειο	1.632	6.299	27.223	16.067	15.461	17.057	1	0
Ιταλία	1.323	3.830	0	0	7	4.265	5	0
Κύπρος	0	0	0	245	0	0	0	0
Ολλανδία	0	0	15.255	16.898	12.353	19.246	6.664	6.335
Σλοβενία	0	0	0	889	0	2.957	0	862
Σουηδία	0	18.162	3.475	1.193	6.571	16.676	0	0
Τσεχία	0	0	0	0	569	4.869	0	0
Φινλανδία	0	0	0	0	1.634	4.802	0	0
Νορβηγία	0	82	5.973	6.764	2.626	4.721	4.024	4.465
Ρωσία	0	59	0	2	0	4	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	2.955	10.389	76.926	63.732	75.970	126.313	15.414	14.166

Πηγή: ΕΣΥΕ, Τμήμα Τουρισμού

Κατά την περίοδο 2004-2006 οι διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα σε επίπεδο χώρας αυξήθηκαν κατά 9%, ενώ αντίθετα στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου μειώθηκαν κατά 4,91%%. Σε επίπεδο Νομών η μεγαλύτερη μείωση παρουσιάζεται στο Νομό Χίου κατά 35%, έναντι μείωσης 10% στο Νομό Σάμου και 11,62% στο Νομό Λέσβου.

Πίνακας 56: Διανυκτερεύσεις στα συλλογικά τουριστικά καταλύματα κατά Νομό (2004-2006)

Γεωγραφική περιοχή	Έτος αναφοράς	Ξενοδοχειακά καταλύματα				Camping		
		Ημεδαποί	Αλλοδαποί	Σύνολο	Πληρότητα	Ημεδαποί	Αλλοδαποί	Σύνολο
Ελλάδα	2006	14.248.961	42.458.767	56.707.728	59,8%	492.209	596.614	1.088.823
	2004	13.280.010	38.309.783	51.589.793	55,6%	477.815	486.413	964.228
Βόρειο Αιγαίο	2006	524.187	1.083.871	1.608.058	52,6	0	0	0
	2004	533.642	1.153.326	1.686.968	54%	2.688	987	3.675
Νομός Λέσβου	2006	249.712	410.229	659.941	49,3%	0	0	0
	2004	270.552	466.044	736.596	49,9%	1.622	384	2.006
Νομός Σάμου	2006	143.047	581.400	724.447	58,4	0	0	0
	2004	179.175	625.814	804.989	59,4%	0	0	0
Νομός Χίου	2006	131.428	92.242	223.670	46,5	0	0	0
	2004	83.915	61.468	145.383	49,3%	1.066	603	1.669

Πηγή: ΕΣΥΕ

Η πληρότητα των ξενοδοχειακού τύπου καταλυμάτων κατά τα έτη 2005-2006 στους νομούς της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες:

Πίνακας 57: Τουριστικά καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου/ πληρότητα κατά νομό και κατά μήνα 2005

ΝΟΜΟΣ	ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ/ ΜΗΝΑΣ												ΣΥΝΟΛΟ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
ΝΟΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ	10,83%	19,61%	23,05%	15,76%	39,06%	55,14%	70,12%	84,63%	57,04%	20,55%	20,33%	14,39%	50,68%
ΝΟΜΟΣ ΣΑΜΟΥ	10,26%	12,25%	15,76%	13,00%	42,62%	59,37%	67,73%	77,44%	59,90%	22,36%	15,62%	18,88%	54,96%
ΝΟΜΟΣ ΧΙΟΥ	17,73%	21,82%	26,03%	15,44%	40,31%	51,84%	74,89%	86,90%	67,69%	27,88%	21,92%	21,11%	48,64%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Τμήμα Τουρισμού

Πίνακας 58: Τουριστικά καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου/ πληρότητα κατά νομό και κατά μήνα 2006

ΝΟΜΟΣ	ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ/ ΜΗΝΑΣ												ΣΥΝΟΛΟ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
ΝΟΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ	12,4%	16,0%	21,3%	19,2%	36,7%	52,7%	67,1%	81,9%	56,2%	18,6%	24,9%	20,5%	49,3%
ΝΟΜΟΣ ΣΑΜΟΥ	14,8%	12,2%	15,1%	13,7%	43,2%	62,9%	72,6%	80,8%	68,4%	25,5%	15,7%	17,3%	58,4%
ΝΟΜΟΣ ΧΙΟΥ	17,5%	17,5%	25,2%	30,3%	40,9%	53,2%	71,8%	81,1%	58,8%	19,0%	19,9%	21,5%	46,5%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Τμήμα Τουρισμού

Από την επεξεργασία των στοιχείων προκύπτει ότι οι μήνες Ιούλιος και Αύγουστος, έχουν την υψηλότερη ζήτηση με σημαντική διαφορά από τους υπόλοιπους και ακολουθούν ο Σεπτέμβριος και ο Ιούνιος. Επίσης η πληρότητα στα ξενοδοχειακά καταλύματα της Περιφέρειας έχει μειωθεί την τελευταία διετία και κυμαίνεται ετησίως στο 49% για το Νομό Λέσβου, στο 46% για το Νομό Χίου και στο 58% στο Νομό Σάμου 58%, ενώ ο μέσος όρος για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου είναι 51%.

Με βάση τη δυναμικότητα των ξενοδοχείων και των ομοειδών καταλυμάτων ανά Δήμο και ανά δημοτικό διαμέρισμα στους νομούς της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα προκύπτει ότι στο νομό Λέσβου τα περισσότερα καταλύματα λειτουργούν στους δήμους Μυτιλήνης, Μυριναίων και Μήθυμνας. Στον νομό Σάμου τα περισσότερα λειτουργούν στους δήμους Πυθαγορείου και Βαθέος ενώ στο νομό Χίου στον δήμο Χίου, ενώ την τελευταία διετία η δυναμικότητα των καταλυμάτων παρέμεινε σταθερή.

Πίνακας 59: Δυναμικότητα ξενοδοχείων και ομοειδών καταλυμάτων κατά νομό και γεωγραφική περιοχή (2005-2006)

Νομός	Γεωγραφική περιοχή-Δήμος	Έτος αναφοράς/ Καταλύματα	
Λέσβου	Μυτιλήνης	2005	23
		2006	22
	Μυριναίων	2005	20
		2006	21
	Αγιάσου	2005	2
		2006	2
	Γέρας	2005	2
		2006	2
	Ερεσού- Αντίσσης	2005	11
		2006	12
	Καλλονής	2005	10
		2006	9
	Πολιχνίτου	2005	6
		2006	6
	Πλωμαρίου	2005	14
		2006	14
	Πέτρας	2005	16

Νομός	Γεωγραφική περιοχή-Δήμος	Έτος αναφοράς/ Καταλύματα	
		2006	16
	Νέας Κούταλης	2005	1
		2006	1
	Μούδρου	2005	3
		2006	3
	Μανταμάδου	2005	0
		2006	1
	Λουτροπόλεως Θερμής	2005	6
		2006	6
	Μύθημνας	2005	23
		2006	23
Σάμου	Δήμος Ευδήλου	2005	4
		2006	4
	Δήμος Καρλοβασίων	2005	14
		2006	14
	Δήμος Μαραθοκάμπου	2005	20
		2006	22
	Δήμος Πυθαγορείου	2005	74
		2006	73
	Δήμος Ραχών	2005	6
		2006	6
	Δήμος Αγίου Κηρύκου	2005	14
		2006	14
	Δήμος Βαθέος	2005	82
		2006	76
Χίου	Δήμος Αγίου Μηνά	2005	9
		2006	10

Νομός	Γεωγραφική περιοχή-Δήμος	Έτος αναφοράς/ Καταλύματα	
	Δήμος Αμανής	2005	1
		2006	1
	Δήμος Ομηρούπολης	2005	2
		2006	4
	Δήμος Μαστιχοχωρίων	2005	8
		2006	8
	Δήμος Καρδάμυλων	2005	2
		2006	2
	Δήμος Οινουσών	2005	1
		2006	1
	Δήμος Ψαρών	2005	4
		2006	3
	Δήμος Χίου	2005	21
		2006	20

Πηγή : Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ, Τμήμα Τουρισμού

Η ανάπτυξη του τουρισμού στην Περιφέρεια μπορεί να βασιστεί και στον σπουδαίο πολιτισμό της περιοχής. Ο πολιτισμός στα νησιά του Βορείου Αιγαίου χρονολογείται από την Σαπφώ, ενώ τα ίχνη του αποδίδονται από τα άπειρα αρχαιολογικά ευρήματα και μνημεία. Από τον αρχαιολογικό πλούτο των νησιών ο επισκέπτης εντυπωσιάζεται από τα μνημεία, τα σπάνια ψηφιδωτά, τα μοναδικά εκθέματα των μουσείων, τα κάστρα, τα μεσαιωνικά χωριά, τις περίτεχνες εκκλησίες με τα ξυλόγλυπτα τέμπλα και τις μοναδικές εικόνες. Οι αρχαιολογικοί χώροι της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου τελούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Πολιτισμού μέσω των κατά τόπους Εφορειών της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας. Οι επισκέψιμοι Αρχαιολογικοί Χώροι που είναι επισκέψιμοι στα νησιά του Βορείου Αιγαίου είναι:

Νομός Λέσβου

[Άγιος Φωκάς Λέσβου](#)

[Αρχαίο Θέατρο Μυτιλήνης](#)

[Ερεσός Λέσβου, ακρόπολη](#)

[Θερμή Λέσβου](#)

[Κλοπεδή Λέσβου](#)

[Μέσα Λέσβου](#)

[Μήθυμνα](#)

[Μήθυμνα Λέσβου, φρούριο](#)

[Μυτιλήνη, φρούριο](#)

[Σίγρι Λέσβου, φρούριο](#)

[Ηφαιστεία Λήμνου](#)

[Ιερό Αρτέμιδος - Σελήνης Λήμνου](#)

[Καβείριο Λήμνου](#)

[Μύρινα Λήμνου, φρούριο](#)

[Πολιόχνη Λήμνου](#)

Νομός Χίου

[Δασκαλόπετρα Χίου](#)

[Εμποριό Χίου](#)

[Κάμπος Χίου, παραδοσιακός οικισμός](#)

[Νέα Μονή Χίου](#)

[Χίος, φρούριο](#)

[Φανά Χίου](#)

Νομός Σάμου

[Ηραίον Σάμου](#)

[Σάμος, κλειστός πολεμικός λιμένας](#)

[Δράκανο Ικαρίας](#)

[Κάμπος](#)

[Νας Ικαρίας](#)

Πηγή: www.culture.gr

Σύμφωνα με το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων του Υπουργείου Πολιτισμού, κατά το 2007 οι επισκέπτες των αρχαιολογικών χώρων της Περιφέρειας, σύμφωνα με τα δεδομένα του παρακάτω πίνακα, επέλεξαν κυρίως τον αρχαιολογικό χώρο του Ευπαλίνειου ορύγματος και του Ηραίου στην Σάμο. Το Ευπαλίνειο όρυγμα είναι μια σήραγγα μήκους 1036 μέτρων κοντά στο Πυθαγόρειο που κατασκευάστηκε κατά τον 6ο αιώνα π.Χ. για να χρησιμεύσει σαν υδραγωγείο. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του ήταν ότι ανοίχθηκε ταυτόχρονα και από τις δυο πλευρές του βουνού: το όρυγμα αυτό ήταν *αμφίστομον* όπως το χαρακτήρισε ο Ηρόδοτος, χάρις στον οποίο έγινε γνωστό. Οι δυο σήραγγες συναντήθηκαν περίπου στο μέσον με αξιοθαύμαστη ακρίβεια, κάτι που ήταν σημαντικό επίτευγμα για τα τεχνολογικά δεδομένα της εποχής. (www.wikipedia.org)

Στο Ηραίο της Σάμου βρίσκονται τα ερείπια του ομώνυμου ναού της αρχαιότητας, ο οποίος ήταν αφιερωμένος στην Ήρα. Χαρακτηριστική εικόνα από το Ηραίο είναι η μια μοναδική κολώνα που παραμένει όρθια. Η περιοχή του Ηραίου ήταν αρχαιότατος τόπος θρησκευτικής λατρείας, κάτι που φαίνεται από το γεγονός ότι στην περιοχή υπάρχουν ερείπια από τουλάχιστον 4 ναούς (Εκατόμπεδος Ι - 8ος αιώνας π.Χ., Εκατόμπεδος ΙΙ - 7ος αιώνας π.Χ., ο ναός των Ροίκου και Θεοδώρου - 6ος αιώνας π.Χ., ο ναός με τη μορφή που σώζεται σήμερα - της εποχής του τυράννου Πολυκράτη 538-522 π.Χ., ναοί ρωμαϊκών χρόνων). Από τα αναθήματα που έχουν βρεθεί και παρουσιάζονται στο μουσείο του Βαθέως, φαίνεται ότι η θρησκευτική επιρροή του ναού απλωνόταν σε όλη την Ελλάδα, τη Μικρά Ασία, μέχρι και την Αίγυπτο, συγκρίσιμη με την επιρροή του Μαντείου των Δελφών. Μέρος του συμπλέγματος του ναού είναι και η Ιερά οδός, στρωμένη με πέτρα, η οποία οδηγούσε στην πρωτεύουσα της Σάμου (το σημερινό Πυθαγόρειο). (www.wikipedia.org)

Πίνακας 60: Επισκέπτες αρχαιολογικών χώρων ανά μήνα και χώρο(2007)

Αρχαιολογικός χώρος	Μήνας												ΣΥΝΟΛΟ
	1ος	2ος	3ος	4ος	5ος	6ος	7ος	8ος	9ος	10ος	11ος	12ος	
Κάστρο Μυτιλήνης	35	31	28	98	312	526	604	810	823	0	0	0	3267
Φρούριο Μήθυμνας	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ευπαλίνειο όρυγμα Σάμου	0	0	0	441	2.700	4.631	6.808	9.929	6.035	0	0	0	30.544
Ηραίο Σάμου	0	0	0	251	2.962	3.474	4.349	6.219	5.097	0	0	0	22.352

Πηγή: Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων

Εκτός από τους προαναφερόμενους αρχαιολογικούς χώρους οι οποίοι προσελκύουν τους περισσότερους επισκέπτες, στην Περιφέρεια καταγράφονται και οι κάτωθι σπουδαίοι ιστορικοί χώροι που είναι εν δυνάμει τουριστικοί πόροι:

Ο ανεμόμυλος του Περάματος Γέρας της Λέσβου που είναι χτισμένος λίγο έξω από τον οικισμό του Παπάδου της Γέρας. Αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι ενός συνόλου από βιομηχανικά κτίρια, τσιμινιέρες ελαιοτριβείων, τον οικισμό του Περάματος, τη θάλασσα και τις κατάφυτες από ελιές πλαγιές του κόλπου της Γέρας. Ο ανεμόμυλος χρονολογείται στις αρχές του 20ού αι και έχει παύσει από χρόνια να λειτουργεί.

Το Σπήλαιο Αγιογαλούσαινας στη Χίο, του οποίου η έκταση ξεπερνά το ένα στρέμμα και οι διάδρομοί του είναι δαιδαλώδεις. Οι χώροι του σπηλαίου ενώνονται με διαδοχικές γέφυρες σε διάφορα ύψη. Από την είσοδο του σπηλαίου, ο επισκέπτης οδηγείται στον πρώτο θάλαμο με την επωνυμία 'Τρίστρατο' όπου οδηγείται διαδοχικά στην αίθουσα του 'Κρεβατιού' που πήρε το όνομά της από το χαρακτηριστικό σχήμα του βράχου, στον 'Κρυφό Θάλαμο' και στο 'Διαμέρισμα των Δράκων'.

Τα Μεστά είναι το πιο απομακρυσμένο από τα μεσαιωνικά χωριά της Χίου, αλλά και το πιο καλοδιατηρημένο. Η μορφή του χωριού και η αρχιτεκτονική του είναι μοναδικά στον Ελλαδικό χώρο. Τα σπίτια είναι κτισμένα χωρίς κενά, αφήνοντας μόνο δύο πύλες-εισόδους στο εσωτερικό του χωριού. Τα δρομάκια είναι στενά και τα περισσότερα είναι καλυμμένα με καμάρες πάνω στις οποίες είναι κτισμένες κατοικίες. Ολόκληρο το χωριό έχει σχεδιαστεί και κτιστεί σαν ένας λαβύρινθος, με στόχο να εμποδίζει τις επιδρομούσες ομάδες των πειρατών να φτάσουν με ευκολία στο κέντρο του χωριού όπου βρίσκονται τα σημαντικότερα κτίρια. Το παλαιότερο μνημείο των Μεστών (εκτός από το ίδιο το χωριό) είναι η εκκλησία του Παλαιού Ταξιάρχη. Είναι μια μονόκλιτη Βασιλική, κτισμένη κατά τη Βυζαντινή περίοδο. Το 1794 επεκτάθηκε και έγινε δίκλιτη. Υπάρχουν ίχνη από παλαιές τοιχογραφίες, αν και οι περισσότερες έχουν καλυφθεί από επιχρίσματα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το ξυλόγλυπτο εικονοστάσιο του 1833, εξαίρετο δείγμα της τοπικής τεχνοτροπίας. (www.chiosnet.gr)

Η Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου "Κοραής" είναι μία από τις παλαιότερες και μεγαλύτερες βιβλιοθήκες του σύγχρονου ελληνικού κράτους. Η ιστορία της ξεκινάει το 1792, ως παράρτημα της Μεγάλης Σχολής της Χίου και πρώτος πυρήνας ήταν τα βιβλία του Αδαμαντίου Κοραή και φίλων του, κυρίως Ελλήνων λογίων του εξωτερικού. Η βιβλιοθήκη "Κοραής" στο πέρασμα του χρόνου έχει συγκεντρώσει ανεκτίμητες

συλλογές βιβλίων, χειρογράφων, περιοδικών, εφημερίδων, κειμηλίων, μεταλλίων, νομισμάτων, κοχυλίων, και μετάλλων από την περιοχή της Χίου.

Η Πολιόχνη είναι ένας αρχαιολογικός τόπος στην ανατολική ακτή της Λήμνου, κοντά στο χωριό Καμίνια, που χτίστηκε στη αυγή της νεολιθικής περιόδου για το Αιγαίο, την 4η ή 5η χιλιετία π.Χ. Βρίσκεται ακριβώς απέναντι από την Τροία αλλά η Τροία θα χτιστεί χίλια χρόνια αργότερα, όταν πια η Πολιόχνη θα έχει εξελιχθεί σε έναν αστικό οικισμό με 1.500 κατοίκους με ορθογώνιες πέτρινες κατοικίες, προστατευτικό τείχος, πλατείες, πηγάδια, δρόμους, δημόσια κτίρια και πιθανώς Βουλευτήριο. Μεταξύ άλλων στην Πολιόχνη βρέθηκε ένας θησαυρός από χρυσά κοσμήματα, που αποτελεί ένα εξάισιο δείγμα εξελιγμένης χρυσοχοΐας αλλά και συσσώρευσης δύναμης και πλούτου στο νησί. Ο θησαυρός μοιάζει πολύ με τον περίφημο "Θησαυρό του Πριάμου" που βρήκε στην Τροία ο Σλήμαν και φαίνεται ότι φτιάχτηκε από το ίδιο εργαστήριο. Σήμερα ο θησαυρός της Πολιόχνης βρίσκεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας.(www.wikipedia.gr)

Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου υπάρχουν επίσης παραδοσιακοί οικισμοί όπως οι περίφημοι μεσαιωνικοί οικισμοί στο Πυργί, στον Όλυμπο της Χίου, στο Καρλόβασι, στο Πυθαγόρειο, η αρχαία πόλη του Μαραθοκάμπου της Σάμου, ο Εύδηλος της Ικαρίας, ο Μόλυβος και η Πέτρα της Λέσβου κ.λ.π.

Ειδικότερα στα νότια παράλια της Χίου, υπάρχουν τα περίφημα Μαστιχοχώρια, μια και εκεί ζούσαν οι καλλιεργητές της μαστίχας. Οι Γενουάτες είναι αυτοί που φρόντισαν για την φρουριακή μορφή και την οχύρωση, τόσο για λόγους άμυνας απέναντι στους επίδοξους κατακτητές, όσο και για τον έλεγχο του πολύτιμου μονοπωλίου της μαστίχας. Σήμερα διασώζονται συνολικά 24 Μαστιχώρια, ορισμένα από τα οποία σε πολύ καλή κατάσταση, με σημαντικότερο και μεγαλύτερο το Πυργί. Άλλα είναι τα Μεστά, οι Ολύμποι, η Καλαμωτή, τα Αρμόλια, η Καλλιμασιά, τα Νένητα, η Βέσσα.

Μουσεία στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Ο αριθμός των επισκεπτών στα Μουσεία της Περιφέρειας κατά το έτος 2007 ήταν μεγαλύτερος κατά τους θερινούς μήνες Ιούνιο-Ιούλιο και Αύγουστο ενώ το υπόλοιπο έτος και ιδιαίτερα τους χειμερινούς μήνες είναι ελάχιστος έως μηδενικός, αποδεικνύοντας ότι ο τουρισμός είναι θερινή δραστηριότητα αν και η περιοχή έχει πόρους και χαρακτηριστικά που μπορούν να προσελκύσουν επισκέπτες καθ όλη την διάρκεια του χρόνου.

Πίνακας 61: Εισιτήρια Επισκεπτών μουσείων ανά Νομό και μήνα(2007)

Μουσεία	Μήνες									
	1ος	2ος	3ος	4ος	5ος	6ος	7ος	8ος	9ος	10-12ος
Αρχοντικό Βαρελτζίδαινας	17	49	44	305	545	774	1.296	1.619	972	0
Λήμνου	0	0	0	38	72	365	1.411	2.158	478	0
Μυτιλήνης Νέο	84	273	198	401	806	506	1.114	1.006	3.693	0
Μυτιλήνης Παλαιό	200	210	163	305	309	260	466	507	372	0
Σάμου	33	44	48	567	2.387	2.589	4.080	5.523	3.811	0
Νέας Μονής Χίου	25	15	40	240	370	350	730	990	710	0
Παλατάκι Ιουστινιανού	73	121	105	194	242	363	720	939	284	0
Αρχαιολογικό Χίου	125	66	211	515	338	358	1.229	1.186	729	0

Πηγή: ΤΑΠΑ

Επίσης στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου υπάρχουν και σημαντικά θεματικά Μουσεία (www.culture.gr) όπως το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου, πλούσιο σε εκθέματα υπό την εποπτεία του Υπουργείου Πολιτισμού που έχει ως σκοπό την μελέτη, έρευνα, ανάδειξη, έκθεση, συντήρηση και φύλαξη του απολιθωμένου Δάσους της Λέσβου. Πλησίον του Μουσείου, σε έκταση 30 στρεμμάτων, βρίσκεται το Γεωπάρκο του Απολιθωμένου δάσους Σιγρίου. Συνεπώς, ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να παρατηρήσει, να μελετήσει και να απολαύσει τη φυσική ομορφιά ενός μοναδικού μνημείου, φημισμένου σε παγκόσμια κλίμακα, με το οποίο η φύση προίκισε το δυτικό άκρο του νησιού.

Στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Λήμνου παρουσιάζεται η ιστορική διαδρομή και η εξέλιξη του νησιού χρονολογικά, από τη χαλκολιθική περίοδο ως τη ρωμαιοκρατία. Στον πρώτο όροφο φιλοξενούνται εκθέματα της προϊστορικής Λήμνου. Στις δύο αίθουσες του ίδιου ορόφου για στατικούς λόγους τοποθετήθηκαν επίσης τα λίθινα του Μουσείου: γλυπτά, επιγραφές και επιτύμβιες στήλες από τους κλασικούς χρόνους ως τη ρωμαϊκή περίοδο. Στον δεύτερο όροφο παρουσιάζεται η Λήμνος των ιστορικών χρόνων από τον 8ο π.Χ. αι. ως τους ρωμαϊκούς χρόνους. Τα εκθέματα πρόκειται για αγγεία, σκεύη καθημερινής χρήσης, κτερίσματα τάφων, αφιερώματα, ειδώλια, μήτρες, σφραγίδες, επιγραφικές μαρτυρίες, οστέινα και μετάλλινα αντικείμενα, κοσμήματα, εργαλεία και νομίσματα.

Στο Παλαιό κτίριο του Αρχαιολογικού Μουσείου Μυτιλήνης ξετυλίγεται η ιστορία της Λέσβου από την Τελική Νεολιθική περίοδο ως την ύστερη Ρωμαιοκρατία. Χτίστηκε το 1912 για να χρησιμοποιηθεί ως κατοικία. Στον πρώτο όροφο του αρχοντικού φιλοξενούνται εκθέματα της Τελικής Νεολιθικής εποχής (σπήλαιο Αγ. Βαρθολομαίου) καθώς και της εποχής του Χαλκού (Θερμή). Στο δεύτερο όροφο φιλοξενούνται, με χρονολογική σειρά, αντικείμενα του 10ου αι. π.χ. ως τον 4ο αι. μ.Χ. Εξέχουσα θέση στη μόνιμη έκθεση κατέχουν τα ευρήματα από τις ανασκαφές του οικιστικού συστήματος της εποχής του Χαλκού, στη θέση Θερμή. Πρόκειται για πήλινα σκεύη, λίθινα, μετάλλινα και οστέινα εργαλεία, όπλα, υφαντικά βάρη και σφονδύλια καθώς και ειδώλια. Εξέχουσα θέση στη μόνιμη έκθεση κατέχουν τα ψηφιδωτά δάπεδα ρωμαϊκής έπαυλης του 3ου αι. μ.Χ, με το συμβατικό όνομα "Οικία Μενάνδρου", η οποία αποτελούσε έδρα σωματείου ανθρώπων του θεάτρου.

Τα νησιά του Βορείου Αιγαίου, όπως η Λέσβος και η Λήμνος, έχουν από αρχαιότατων χρόνων στενή σχέση με την θάλασσα, δεδομένο που αποδεικνύεται από την ύπαρξη μουσείων για την ναυτική παράδοση της περιοχής. Ειδικότερα στο νησί της Λήμνου μπορεί να επισκεφτεί κανείς το Μουσείο Ναυτικής Παράδοσης και Σπογγαλιείας. Στο Μουσείο Ναυτικής Παράδοσης και Σπογγαλιείας Νέας Κούταλης παρουσιάζεται η ναυτική παράδοση των προσφύγων από το νησί Κούταλη της Προποντίδας που ασχολήθηκαν σχεδόν αποκλειστικά με τη σπογγαλιεία και την επεξεργασία των σφουγγαριών. Η έκθεση του μουσείου αποτελείται από τρεις ενότητες: Στην πρώτη παρουσιάζεται η ναυτική ζωή των Κουταλιανών πριν από τον ξεριζωμό τους από την Προποντίδα. Στην ενότητα αυτή εκτίθενται κειμήλια και αρχειακές φωτογραφίες από την παλιά πατρίδα τους. Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζεται η σπογγαλιεία και η επεξεργασία των σφουγγαριών στη Νέα Κούταλη της Λήμνου. Τα εκθέματα της

δεύτερης ενότητας είναι ο εξοπλισμός των δυτών, τα εξαρτήματα των σπογγαλιευτικών καϊκιών, τα είδη των σφουγγαριών, τα εργαλεία επεξεργασίας και τα μηχανήματα συσκευασίας των σφουγγαριών. Στην τρίτη ενότητα εκτίθεται η αρχαιολογική συλλογή της Νέας Κούταλης, η οποία αποτελείται από αντικείμενα που περισυνέλεξαν οι σφουγγαράδες από τα βάθη της θάλασσας. (www.agrotravel.gr)

Τα νησιά του Βορείου παράγουν επίσης σπουδαία τοπικά αγροτικά προϊόντα. Στο γραφικό Πλωμάρι της Λέσβου, εκεί που παράγεται το ονομαστό ούζο με την τοπική ποικιλία γλυκάνισου, βρίσκεται και το μοναδικό μουσείο στον κόσμο αφιερωμένο στο ούζο. Στο μουσείο εκτίθενται τα πρώτα εργαλεία που χρησίμευαν για την εμφιάλωση και την επικόλληση της διάσημης Μπλε ετικέτας και το πρώτο καζάνι που κατασκευάστηκε το 1858 στην Κωνσταντινούπολη,.

Το Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου (ΜΒΕΛ), στην Αγία Παρασκευή Λέσβου, δημιουργήθηκε από το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ),. Στεγάζεται στο χώρο του παλαιού κοινοτικού ελαιοτριβείου, η χρήση του οποίου παραχωρήθηκε στο Ίδρυμα από τον Δήμο Αγίας Παρασκευής. Στο μουσείο παρουσιάζεται η εξέλιξη των μηχανημάτων, με έμφαση στις αλλαγές που επέφερε η εισαγωγή της μηχανικής κίνησης στην ελαιοπαραγωγή. Στο κυρίως κτήριο, δίνεται έμφαση στα τρία βασικά στάδια της διαδικασίας παραγωγής ελαιολάδου (σύνθλιψη του καρπού, συμπίεση του ελαιοπολτού, διαχωρισμός του λαδιού από το νερό) και γίνεται αναφορά στη συμπληρωματική λειτουργία του αλευρόμυλου. Οι παλαιές αποθήκες ελαιοκάρπου λειτουργούν ως συμπληρωματικές εκθετικές μονάδες, που προβάλλουν το ανθρώπινο στοιχείο.

Το Νέο Μουσείο Χίου λειτουργεί σε ένα παλαιό διώροφο κελί στα ΒΔ του Καθολικού της Νέας Μονής. Αναστηλώθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Λόγω της λεηλασίας της Μονής από τους Τούρκους κατά την σφαγή της Χίου το 1822, τα εκτιθέμενα κειμήλια είναι ολιγάριθμα και -κατά το πλείστον- μεταγενέστερα της χρονολογίας της καταστροφής. Σ' αυτά περιλαμβάνονται μεταβυζαντινές εικόνες, έργα αργυροχοΐας, εκκλησιαστικά και λαϊκά κεντήματα καθώς και έργα υφαντικής. Το σημαντικότερο έκθεμα του Μουσείου είναι το "Πεύκι", παραπέτασμα μεταξωτό με αργυροχρυσοϋφαντα διακοσμητικά μοτίβα. Σύμφωνα με την επιγραφή του, κατασκευάστηκε από χιώτες τεχνίτες το 1742. Η αρχική του χρήση παραμένει άγνωστη.

Το κτήριο του Αρχαιολογικού Μουσείου Χίου, είναι χτισμένο σε τρεις ορόφους. Στον πρώτο όροφο, ο οποίος περιλαμβάνει τρεις αίθουσες φιλοξενούνται: α) εκθέματα της προϊστορικής Χίου από την Τελική Νεολιθική Εποχή ως την μυκηναϊκή περίοδο β) δείγματα κοροπλαστικής και γλυπτά (αγάλματα, πορträίτα, ανάγλυφα) από τον 8ο αι. π.χ ως και τη ρωμαϊκή περίοδο και γ) επιτύμβιες στήλες και επιγραφές. Στον δεύτερο όροφο, ο οποίος περιλαμβάνει δύο αίθουσες, φιλοξενούνται δείγματα κεραμικής και μεταλλοτεχνίας από την αρχαϊκή ως και τη ρωμαϊκή περίοδο και τα σημαντικότερα δείγματα της αρχιτεκτονικής, ενώ στον τρίτο όροφο φιλοξενείται η περιοδική έκθεση με τίτλο "Τα Ψαρά στην αρχαιότητα", η οποία περιλαμβάνει τάφους μυκηναϊκού νεκροταφείου από τα Ψαρά. Τέλος στον αύλειο χώρο του Μουσείου έγινε αναστήλωση "μακεδονικού τύπου" τάφου και τοποθετήθηκαν αρχιτεκτονικά μέλη που βρέθηκαν σποραδικά σε όλο το νησί της Χίου.

Τα ευρήματα του Αρχαιολογικού Μουσείου Σάμου στεγάζονται σε δύο κτήρια: Οι συλλογές που περιλαμβάνει είναι οι ακόλουθες: - Αρχαϊκή Γλυπτική, - Κεραμική, - Χάλκινα, - Ελεφαντοστέινα, - Ξύλινα, - Κοροπλαστική, - Μικροτεχνία. (www.culture.gr)

Το Λαογραφικό Μουσείο Βρακάδων ιδρύθηκε με πρωτοβουλία των Ικαρίων επιστημόνων της Αθήνας και βρίσκεται στο ομώνυμο γραφικό χωριό στα 650 μέτρα υψόμετρο στην βορειοδυτική πλευρά του νησιού. Το μουσείο έχει μια αξιοπρόσεκτη συλλογή παραδοσιακών και ιστορικών εκθεμάτων συμπεριλαμβανομένου μεταξύ άλλων πήλινα και ξύλινα αντικείμενα που χρησιμοποιούνταν από τα νοικοκυριά, τους μελισσοκόμους και τους αγρότες. Εκκλησιαστικά λείψανα από τον Προφήτη Ηλία στο χωριό Βρακάδες και το μοναστήρι της Ευαγγελίστριας Μαυριάνου, βιβλία από Ικαριώτες συγγραφείς, ικαριώτικα έγγραφα άνω των 500 ετών και εκθέματα από τον αγώνα των κατοίκων για την απελευθέρωση και από το ελεύθερο έθνος της Ικαρίας, είναι μερικά από τα σημαντικότερα εκθέματα που μπορεί να θαυμάσει κάθε επισκέπτης. (www.agrotravel.gr)

Στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αγίου Κήρυκου υπάρχουν πάνω από 200 εκθέματα από την κλασική περίοδο όπως αγγεία, στήλες, λίθινα και χάλκινα εργαλεία, αμφορείς που βρέθηκαν στο βυθό της θάλασσας, βάθρα κτλ. Κίονες, καλοδιατηρημένοι αμφορείς, πήλινα δοχεία, εργαλεία, όπλα, προσωπικά αντικείμενα, καθώς και μια πολύ εντυπωσιακή μαρμάρινη επιτύμβια στήλη είναι μερικά από τα βασικά εκθέματα που μπορεί να θαυμάσει κάθε επισκέπτης του μουσείου. (www.agrotravel.gr)

Το Λαογραφικό Μουσείο Σάμου βρίσκεται στην περιοχή Πυθαγόρειο και ιδρύθηκε για να δώσει στους επισκέπτες μια ολοκληρωμένη εικόνα της καθημερινής ζωής στο νησί ως το 2ο Παγκόσμιο πόλεμο. Τα γεωργικά εργαλεία κατέχουν κεντρική θέση στο Μουσείο. Συνοδεύουν το γεωργό σε κάθε καλλιεργητική του δραστηριότητα κι αλλάζουν ανάλογα με το προϊόν, τις συνθήκες και τις εποχές. Σε ειδική προθήκη, ο επισκέπτης γνωρίζει τον κύκλο του ψωμιού, τα σχήματα που παίρνει ανάλογα με τις ανάγκες και το συμβολικό χαρακτήρα που του αποδίδουν οι χωρικοί.

Οι επισκέπτες των νησιών μπορούν εκτός από την επίσκεψη σε σημαντικούς αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους να παρακολουθήσουν και να συμμετάσχουν σε πλήθος πολιτιστικών δραστηριοτήτων οι οποίες γίνονται καθ' όλη την διάρκεια του έτους και προβάλλουν την τοπική πολιτιστική κληρονομιά και κουλτούρα. Ειδικότερα(www.agrotravel.gr): (www.culture.gr) στην Ικαρία το χαρακτηριστικότερο έθιμο είναι τα πανηγύρια που διεξάγονται στη διάρκεια του καλοκαιριού σε όλα σχεδόν τα χωριά την ημέρα εορτασμού του πολιούχου Αγίου του εκάστοτε χωριού. Τη διοργάνωσή τους αναλαμβάνουν οι σύλλογοι του κάθε χωριού (παλαιότερα οι κοινότητες). Στα πανηγύρια κυριαρχεί ο Καριώτικος χορός ο οποίος από μουσική άποψη παρουσιάζει μοναδικότητα στον ελληνικό χώρο. Τα χρησιμοποιούμενα μουσικά όργανα είναι η λύρα, το βιολί και η νησιώτικη τσαμπούνα. Στους γάμους καλούνται όλοι οι κάτοικοι του χωριού, σερβίρεται το αγριοκάτσικο και το «γαμοπίλαφο» και χορεύεται ο Καριώτικος.

Η Γιορτή Αγροτουρισμού Χίου διοργανώνεται το καλοκαίρι στο Δημοτικό Κήπο της Χίου, από το Τμήμα Τουρισμού της ΝΑ Χίου σε συνεργασία με το Δήμο Χίου. Η εκδήλωση έχει κεντρικό θεματικό άξονα την προβολή και προώθηση, μέσω της γνωριμίας με το κοινό, των τοπικών προϊόντων, της παράδοσης και του πολιτισμού του τόπου. Εκτός από την έκθεση και την πώληση των διάφορων προϊόντων, η εκδήλωση πλαισιώνεται από μια σειρά καλλιτεχνικών και εικαστικών εκδηλώσεων σχετικών με την τοπική τέχνη και παράδοση..

Η "Γιορτή Αγροτουρισμού" που διοργανώνεται κάθε καλοκαίρι στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους, στο Σίγρι αποτελεί πλέον παράδοση για τη Λέσβο. Στα ειδικά περίπτερα που στήνονται στους χώρους του Μουσείου βρίσκουν θέση προϊόντα των πρωτοπόρων γυναικείων αγροτουριστικών συνεταιρισμών της Λέσβου, των προϊόντων βιολογικής γεωργίας, των τυποποιημένων ποιοτικών αγροτικών

προϊόντων καθώς και των παραδοσιακών και μοντέρνων προϊόντων που παρασκευάζουν παραγωγοί και βιοτέχνες της Λέσβου.

Στο Μεσότοπο Λέσβου, τον ρυθμό των αποκριατικών εκδηλώσεων δίνουν οι Κουδουνάτοι. Και τις τρεις Κυριακές της Αποκριάς, οι Κουδουνάτοι, άνδρες που φορούν ποιμενικά κουδούνια, μεταμορφώνονται σε ζώα και αναβιώνουν την εθιμική παράδοση. Οι Κουδουνάτοι αρχικά συγκεντρώνονται στο δρόμο ή στην αυλή ενός σπιτιού. Εκεί οι γεροντότεροι φορούν στους νεότερους κουδούνια που συχνά ζυγίζουν μερικές φορές πάνω από είκοσι κιλά. Στη συνέχεια, κατευθύνονται προς το φούρνο της γειτονιάς, όπου βάφει ο ένας τον άλλον με μουτζούρα.

Πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις γίνονται κάθε χρόνο επίσης στη Μήθυμνα: όπως τα Εφταλιώτεια, το Διεθνές Συμπόσιο του Αιγαίου, όπως επίσης και το Συνέδριο «Μεσόγειος - Ευρώπη», ενώ κάθε καλοκαίρι πραγματοποιούνται εκδηλώσεις για την προστασία της παράδοσης και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, εκθέσεις ζωγραφικής και λαϊκής τέχνης και λαογραφικές παραστάσεις. Επίσης στη Λέσβο διοργανώνεται η Ναυτική εβδομάδα, την πρώτη εβδομάδα του Ιουλίου. στο λιμάνι του χωριού κατά την οποία απαγγέλλονται ποιήματα για τη θάλασσα, προσφέρονται ψάρια και κρασί και γίνεται γιορτή με παραδοσιακό χορευτικό συγκρότημα και μουσική και καύση βεγγαλικών.

Το πανηγύρι του Ταύρου είναι ένα από τα σημαντικότερα δρώμενα της παραδοσιακής ζωής στη Λέσβο. Γίνεται στην Αγία Παρασκευή προς τιμήν του Αγίου Χαραλάμπου και στον Μανταμάδο προς τιμήν του Ταξιάρχη. Το πανηγύρι διαρκεί τρεις μέρες και γιορτάζεται συνήθως το τελευταίο δεκαήμερο του Μαΐου, πριν από την ημέρα της Αναλήψεως (της Αγίας Παρασκευής) ή την Κυριακή των Μυροφόρων (του Ταξιάρχη). Το ενδιαφέρον είναι ότι περιλαμβάνει ακόμη την πρακτική της ζωοθυσίας, και συγκεκριμένα της τελετουργικής θυσίας ενός ταύρου για την διασφάλιση της θείας εύνοιας και προστασίας για το οίκημα, την κοινότητα ή τον άνθρωπο για χάρη του οποίου επιτελούνταν.

Τον Ιούνιο, ο Δήμος Αγιάσου της Λέσβου διοργανώνει την "Γιορτή Κερασιού που περιλαμβάνει γευσιγνωσία, μουσική, χορό και άλλα δρώμενα. Επίσης αναβιώνει το έθιμο της "κουλίτζας", το οποίο είναι ουσιαστικά ένα χατζωτό ξύλο, στο οποίο οι παλιοί παραγωγοί κρεμούσαν τα κεράσια από τα κοτσάνια κατά τέτοιο τρόπο, που να σχηματίζουν μια μπάλα. Κατ' αυτό τον τρόπο μπορούσαν να τα μεταφέρουν ακέραια, χωρίς να υπάρχουν στον τρυφερό καρπό φθορές. (www.agrotravel.gr)

Εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Η στήριξη ενός νέου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης στα νησιά της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου προϋποθέτει την ολοκλήρωση βασικών έργων τουριστικής υποδομής όπως η βελτίωση της ποιότητας και των υπηρεσιών των ξενοδοχειακών μονάδων καθώς και η σύνδεση του τουρισμού με δραστηριότητες του πρωτογενή και του δευτερογενή τομέα μέσω της δημιουργίας υποδομών εναλλακτικού τουρισμού. Στα πλαίσια αυτά έχουν ήδη δημιουργηθεί μονάδες διαμονής στα αγροτουριστικά πρότυπα κυρίως στο νησί της Χίου και δευτερευόντως στην Λέσβο. Οι επιχειρήσεις αυτές, δημιουργήθηκαν σε περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και προβάλλουν τα ειδικά χαρακτηριστικά και πλεονεκτήματα που διαθέτει το κάθε νησί μέσω της χρησιμοποίησης των τοπικών προϊόντων.

Τα αγροτουριστικά καταλύματα σύμφωνα με την καταγραφή της Αγροτουριστική Α.Ε. παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 62: Αγροτουριστικά καταλύματα στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Ονομασία Καταλύματος	Περιοχή	Νομός
ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΠΕΡΛΕΑΣ	Δήμος Χίου	Χίου
ΣΠΗΛΙΑ	Δήμος Καρδάμυλων	Χίου
ΖΟΡΜΠΑΣ	Δήμος Αμανής	Χίου
ΑΣΤΡΑΚΙΑ -	Δήμος Χίου	Χίου
ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΙΚΟ	Δήμος Χίου	Χίου
ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ -	Δήμος Χίου	Χίου
Ο ΕΛΑΙΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΕΡΑΣ	Δήμος Γέρας	Λέσβου
ΑΡΤΕΜΙΣ	Δήμος Μανταμάδου	Λέσβου
ΑΥΓΟΝΙΜΑ ALL SEASONS HOTEL	Δήμος Χίου	Χίου
ΤΑ ΠΕΤΡΙΝΑ	Δήμος Αμανής	Χίου
MEDIEVAL CASTLE SUITES	Δήμος Μαστιχοχωρίων	Χίου
ΑΕΡΙΚΟ	Δήμος Αγίου Μηνά	Χίου
ΦΑΙΔΡΑ	Δήμος Χίου	Χίου
ΦΛΩΡΙΑΔΗ ΑΝΝΗ	Δήμος Μαστιχοχωρίων	Χίου
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ ΑΡΤΕΜΙΣ	Δήμος Μύρινας	Λέσβου

Πηγή: (www.agrotravel.gr)

Επίσης στον τουρισμό υπαίθρου δραστηριοποιούνται εταιρείες εναλλακτικών δραστηριοτήτων οι οποίες σχεδιάζουν και υλοποιούν προγράμματα εναλλακτικών δραστηριοτήτων με στόχο την γνωριμία των συμμετεχόντων με το φυσικό-πολιτιστικό-παραγωγικό περιβάλλον των νησιών. Οι εταιρείες αυτές βρίσκονται κυρίως στο νησί της Λέσβου και κάνουν περιήγηση, ποδήλατο και καταδύσεις σε περιοχές όπως ο Μόλυβος και η Ερεσσός.

Στη Χίο οι εταιρείες εναλλακτικών τουριστικών δραστηριοτήτων προσφέρουν προγράμματα που εκτός από την διαμονή σε καταλύματα περιλαμβάνουν την γνωριμία και επαφή με το προϊόν σήμα-κατατεθέν του νησιού, την μαστίχα και την τοπική κουλτούρα. Επίσης ο γυναικείος αγροτουριστικός συνεταιρισμός νοτιοχωρίων Χίου προβάλλει μια εναλλακτική λύση απέναντι στο μαζικό τουρισμό, προσφέροντας στον επισκέπτη την ευκαιρία να μείνει για λίγες μέρες σε ένα ήσυχο και ειδυλλιακό περιβάλλον απολαμβάνοντας την τοπική φιλοξενία.

Στη Σάμο δραστηριοποιούνται γραφεία εναλλακτικού τουρισμού στον τομέα των καταδύσεων ενώ προσφέρονται πράσινες διαδρομές στο όρος Καρβούνη, υπέροχη ανατολή από τις παρυφές του επιβλητικού Κέρκη καθώς και γευστικές απολαύσεις με εξαιρετικά μοσχάτα και λευκά κρασιά σε ταβερνάκια γαστρονομικών προδιαγραφών.

Στον τομέα των τουριστικών γραφείων στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου η πλειονότητα (32) εδρεύει στον νομό Λέσβου και συγκεκριμένα στην Μυτιλήνη, τον Μόλυβο, την Μύρινα, την Ερεσσό, την Πέτρα, την Καλλονή και το Πλωμάρι. Ακολουθεί ο νομός Σάμου που έχει 16 τουριστικά γραφεία (στην Σάμο, το Πυθαγόρειο, το Καρλόβασι, τον Εύδηλο και τον Άγια Κήρυκο και τέλος ο νομός Χίου με 12 τουριστικά γραφεία που λειτουργούν στην ομώνυμη πρωτεύουσα του Νομού. (www.gto.gr).

Στις υποδομές εστίασης που είναι βασικές για την ανάπτυξη του τουρισμού οι επιχειρήσεις είναι κυρίως οικογενειακής μορφής, στον τομέα των παραδοσιακών εστιατορίων και βρίσκονται σε όλη την επικράτεια των νησιών με την πλειοψηφία αυτών στον νομό Λέσβου (www.gto.gr)

Συμπερασματικά, αναφέρεται ότι, η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου θεωρείται από άποψη τουριστικού ενδιαφέροντος και πόρων, μια από τις πιο σημαντικές της Χώρας, λόγω ότι συνδυάζει τις εξαιρετικές ακρογιαλιές με την εναλλαγή των τοπίων, με αποτέλεσμα να έχει συγκριτικό τουριστικό πλεονέκτημα όχι μόνο σε τοπικό, αλλά και Εθνικό επίπεδο. Η μέχρι σήμερα ανάπτυξη του τουρισμού προωθούσε τη δημιουργία τουριστικών εγκαταστάσεων σε ορισμένες μόνο περιοχές, με αποτέλεσμα αφ' ενός να δημιουργηθεί

σχετική υπερσυγκέντρωση στις περιοχές αυτές και αφ' ετέρου να μείνουν έξω από τα κέντρα της τουριστικής ανάπτυξης άλλες περιοχές που διαθέτουν τουριστικά πλεονεκτήματα. Η ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού με δράσεις όπως ο αλιευτικός τουρισμός και ο οικοτουρισμός θα συμβάλλουν στην διασύνδεση της τουριστικής δραστηριότητας με τον πρωτογενή και τον δευτερογενή τομέα ωφελώντας την τοπική κοινωνία και οικονομία.

2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

2.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ

Για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την αλιευτική φυσιογνωμία της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου και την αντιμετώπιση της εφαρμογής του προγράμματος του αλιευτικού τουρισμού στην περιοχή, διενεργήθηκε έρευνα πεδίου. Για το σκοπό αυτό διανεμήθηκαν ερωτηματολόγια σε αλιείς, τουρίστες, στελέχη τουριστικών μονάδων και αγροτουριστικών καταλυμάτων, στελέχη Δήμων, επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στο χώρο του εναλλακτικού τουρισμού, τουριστικούς πράκτορες, υδατοκαλλιεργητές και υπαλλήλους των τοπικών Διευθύνσεων Αλιείας των κατά τόπους Νομαρχιών. Τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν επισυνάπτονται στο Παράρτημα 1 της παρούσας.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα Απρίλιος-Μάιος του 2008 με την μέθοδο των προσωπικών συνεντεύξεων με σκοπό να αποτυπώσει κατά τον πλέον ευκρινή τρόπο την άποψη των προσώπων (τα οποία θα μπορούσαν να εμπλακούν σε δραστηριότητες αλιευτικού τουρισμού) απέναντι στον αλιευτικό τουρισμό. Η επεξεργασία των ερωτηματολογίων έγινε με το στατιστικό πακέτο SPSS αφού αρχικά έγινε κωδικοποίηση των ερωτήσεων και των απαντήσεων. Για την πληρέστερη παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας έγιναν γραφήματα τα οποία αποδίδουν την τάση σε κάθε ερώτημα για κάθε Νομό και φορέα.

Τέλος, τα αποτελέσματα παρουσιάστηκαν ανά κατηγορίες ερωτώμενων, με βασικό κριτήριο να αντιπροσωπεύουν βασικές κατηγορίες του πληθυσμού, δηλαδή τους αλιείς και τους τουρίστες που εμπλέκονται άμεσα στον αλιευτικό τουρισμό, τους δημόσιους φορείς ως φορείς λήψης αποφάσεων, τους υδατοκαλλιεργητές ως επιχειρηματίες του αλιευτικού τομέα καθώς και τους φορείς του τουρισμού ως φορείς που θα επωμιστούν τα οφέλη από την εφαρμογή του προγράμματος .

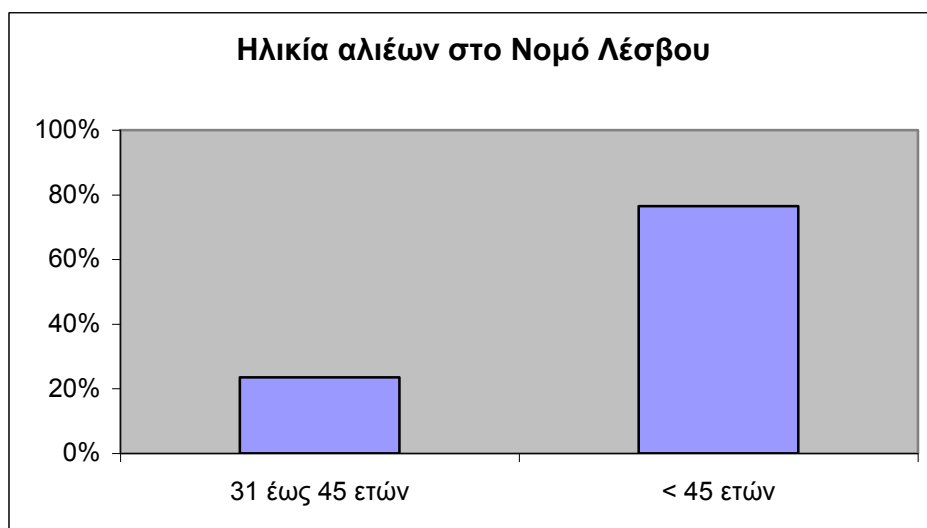
Στη συνέχεια ακολουθεί η αναλυτική παρουσίαση των απαντήσεων ανά κατηγορία ερωτώμενων.

2.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ

2.2.1 Αλιείς

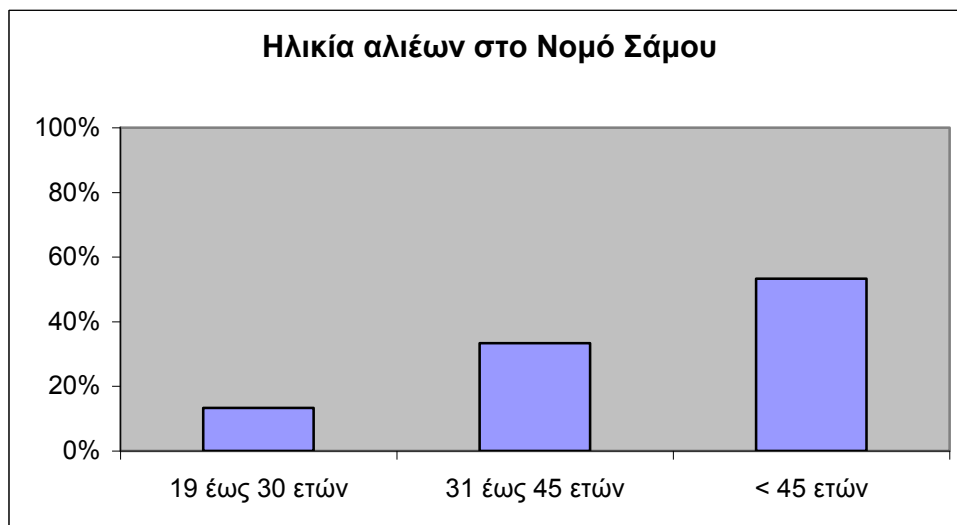
Στα πλαίσια της μελέτης έγιναν 57 ερωτηματολόγια σε αλιείς στους Νομούς της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου και συγκεκριμένα 34 ερωτηματολόγια στο Νομό Λέσβου (8 Μυτιλήνη, 8 Λουτρά, 7 Καλλονή, 5 Πέραμα Γέρας, 3 Πολυχνίτο, 1 Σίγρι, 2 Μούδρο) που αντιπροσωπεύουν το 59,65% του δείγματος, 15 ερωτηματολόγια στο Νομό Σάμου (2 Μαραθόκαμπο, 3 Φούρνους, 7 Ψαρά, 2 Γιαλικάρι Ικαρίας, 1 Άγ. Κήρυκος) που αντιστοιχούν στο 26,32% του δείγματος και 8 ερωτηματολόγια αλιέων στο Νομό Χίου (4 Χίο, 1 Ομηρούπολη, 2 Αγ. Ερμιόνη, 1 Καταρράκτη) που αντιστοιχούν σε ποσοστό 14,04% του δείγματος.

Το δημογραφικό προφίλ των αλιέων-μελών του δείγματος έχει ως εξής. Στο Νομό Λέσβου και στο Νομό Σάμου το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων αλιέων είναι ηλικίας άνω των 45 ετών σε αντίθεση με το Νομό Χίου όπου οι περισσότεροι είναι ηλικίας 31 έως 45 ετών.

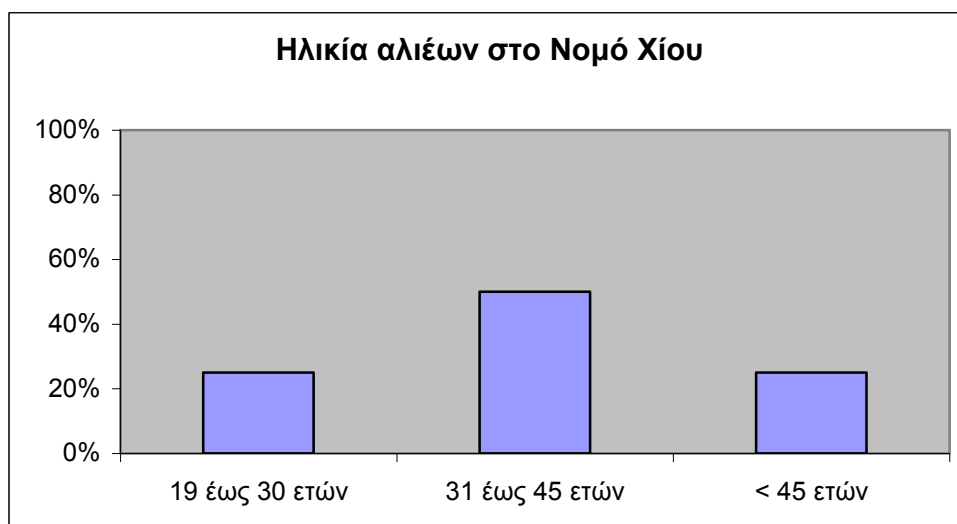

Διάγραμμα 1: Ηλικία αλιέων στο Νομό Λέσβου

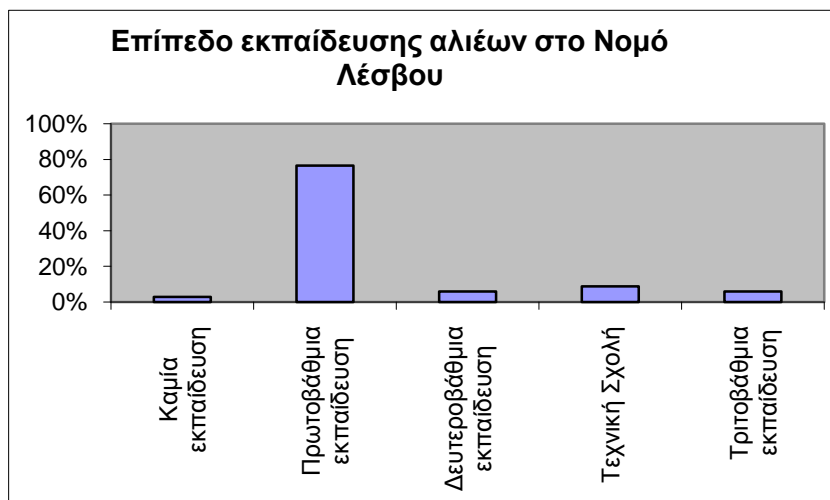

Διάγραμμα 2: Ηλικία αλιέων στο Νομό Σάμου

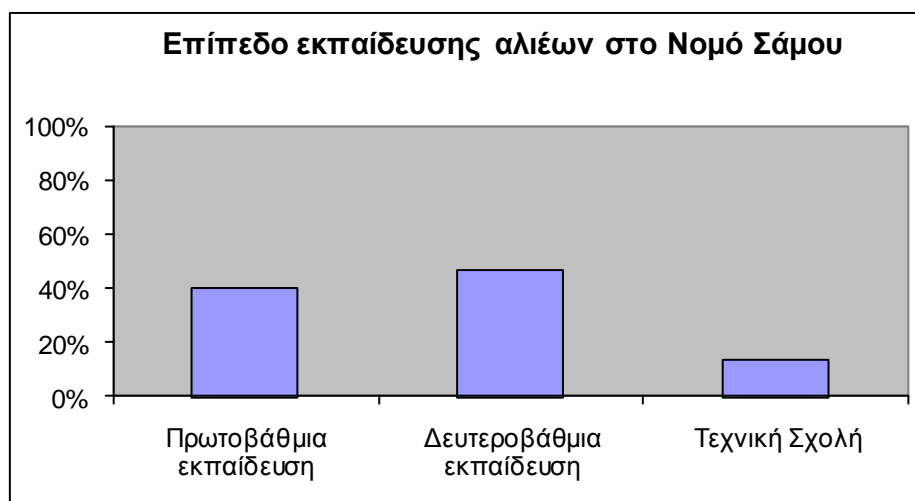

Διάγραμμα 3: Ηλικία αλιέων στο Νομό Χίου

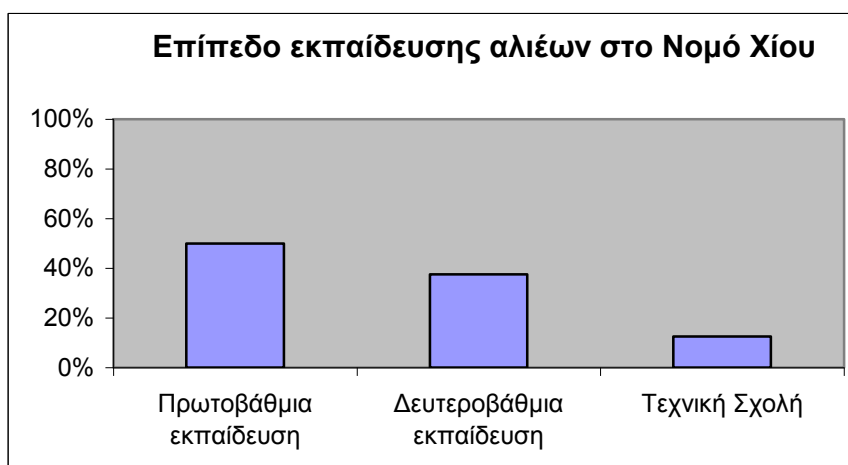
Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσής τους, στο Νομό Λέσβου το συντριπτικό ποσοστό των αλιέων είναι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ στο Νομό Σάμου οι περισσότεροι είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τέλος, στο Νομό Χίου οι περισσότεροι ερωτώμενοι αλιείς είναι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Διάγραμμα 4: Επίπεδο εκπαίδευσης αλιέων στο Νομό Λέσβου

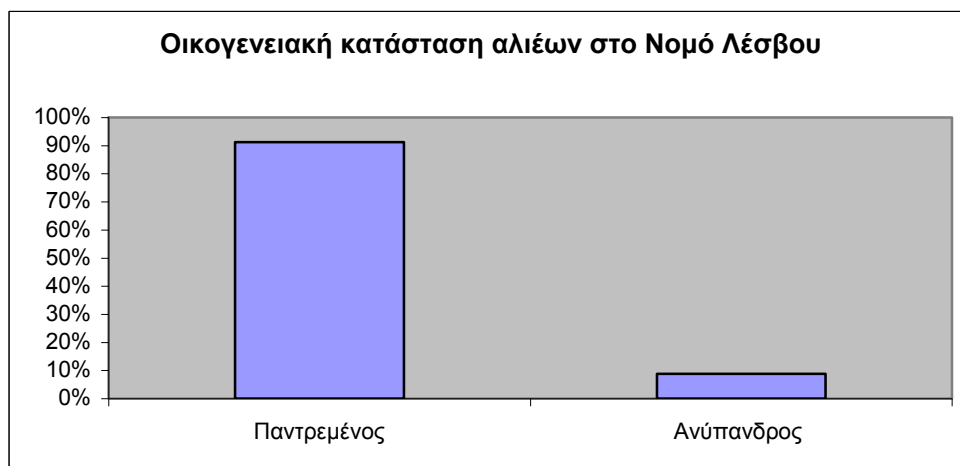

Διάγραμμα 5: Επίπεδο εκπαίδευσης αλιέων στο Νομό Σάμου

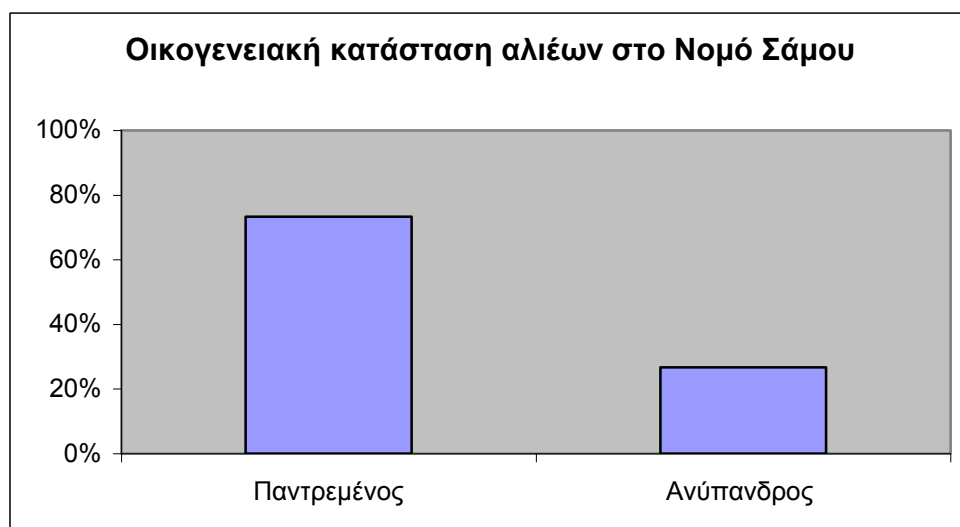

Διάγραμμα 6: Επίπεδο εκπαίδευσης αλιέων στο Νομό Χίου

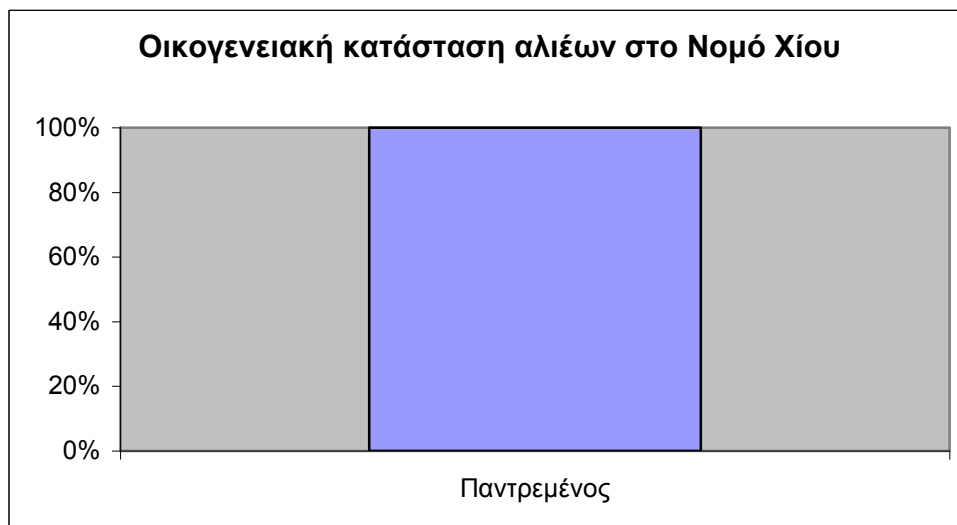
Όσον αφορά στην οικογενειακή κατάσταση, και στους τρεις Νομούς της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους αλιείς δηλώνουν παντρεμένοι όπως φαίνεται και στα παρακάτω διαγράμματα 7-9.

Διάγραμμα 7: Οικογενειακή κατάσταση αλιέων στο Νομό Λέσβου

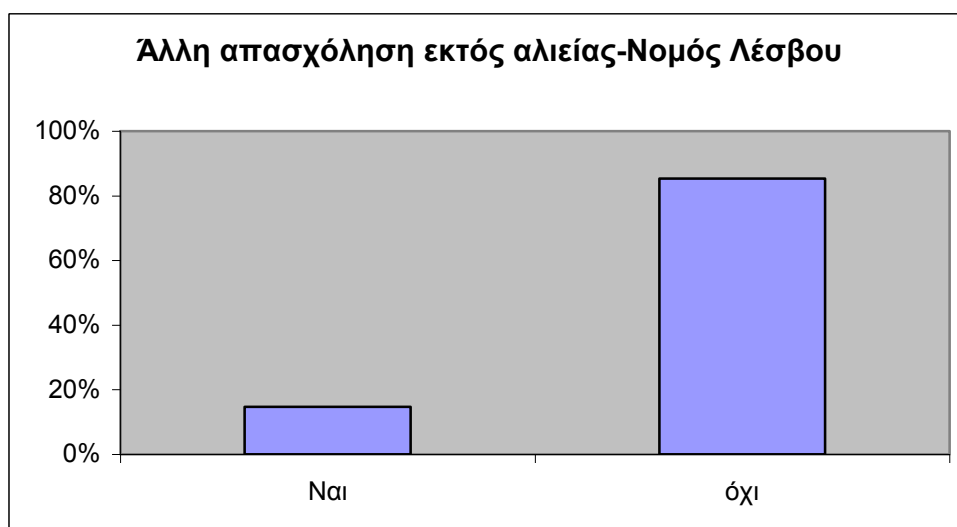
Διάγραμμα 8: Οικογενειακή κατάσταση αλιέων στο Νομό Σάμου

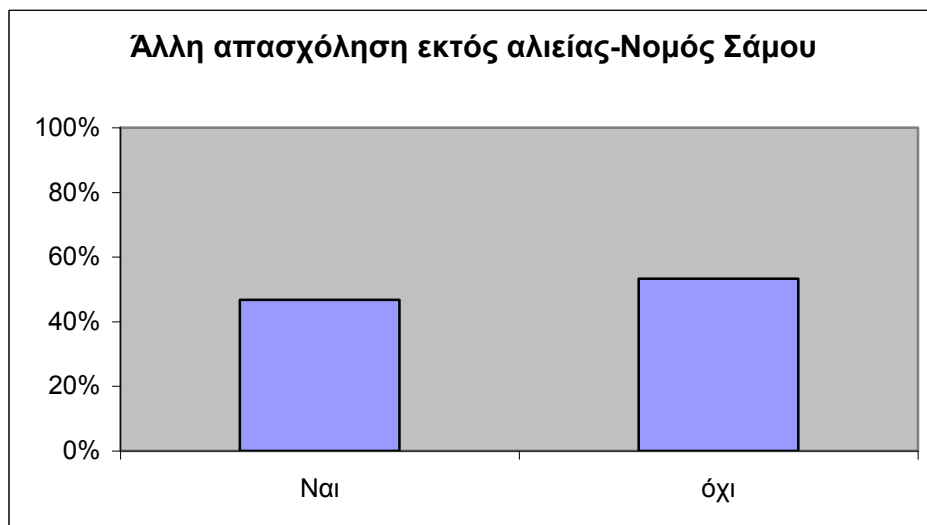
Διάγραμμα 9: Οικογενειακή κατάσταση αλιέων στο Νομό Χίου

Στο ερώτημα αν έχουν και απασχόληση εκτός της αλιείας, το μεγαλύτερο ποσοστό απαντά αρνητικά τόσο στο Νομό Λέσβου όσο και στον Νομό Χίου, ενώ στο Νομό Σάμου η αρνητική απάντηση μόλις ξεπερνά το 50%.

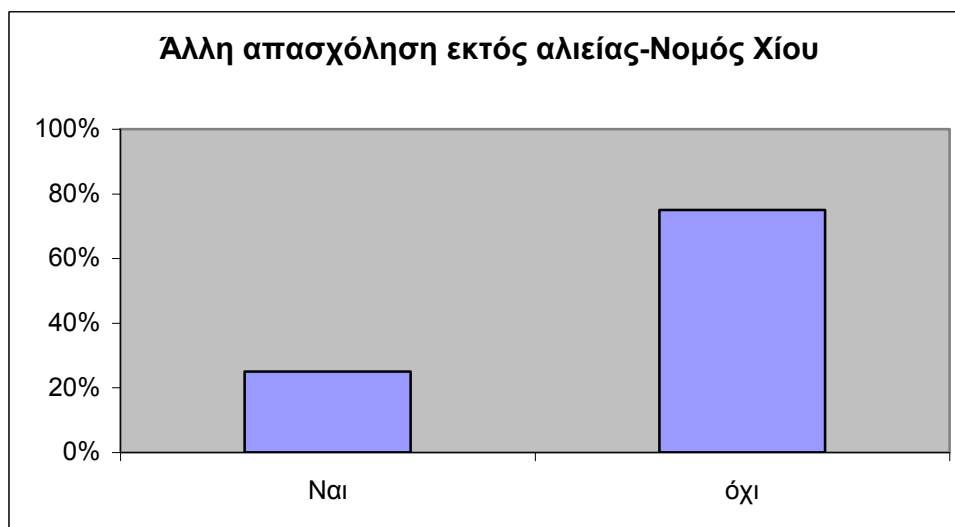
Από τους αλιείς που απαντούν θετικά στο παραπάνω ερώτημα στο Νομό Λέσβου όλοι απαντούν ότι έχουν ως δεύτερη απασχόληση τη γεωργία, στο Νομό Σάμου ασχολούνται επίσης με τη γεωργία, τη κτηνοτροφία και τον τουρισμό ενώ στο Νομό Χίου όσοι απάντησαν θετικά ασχολούνται με τον τουρισμό.

Διάγραμμα 10: Άλλη απασχόληση εκτός αλιείας στο Νομό Λέσβου

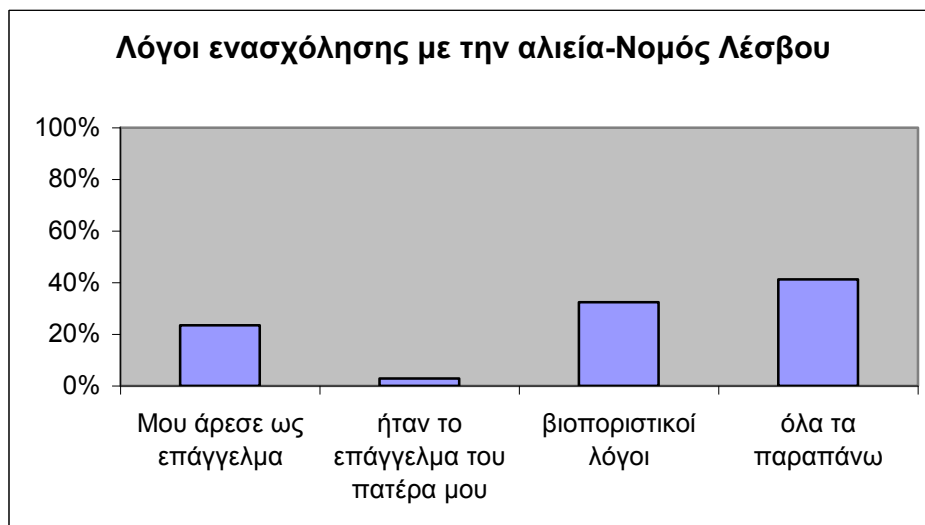
Διάγραμμα 11: Άλλη απασχόληση εκτός αλιείας στο Νομό Σάμου

Διάγραμμα 12: Άλλη απασχόληση εκτός αλιείας στο Νομό Χίου

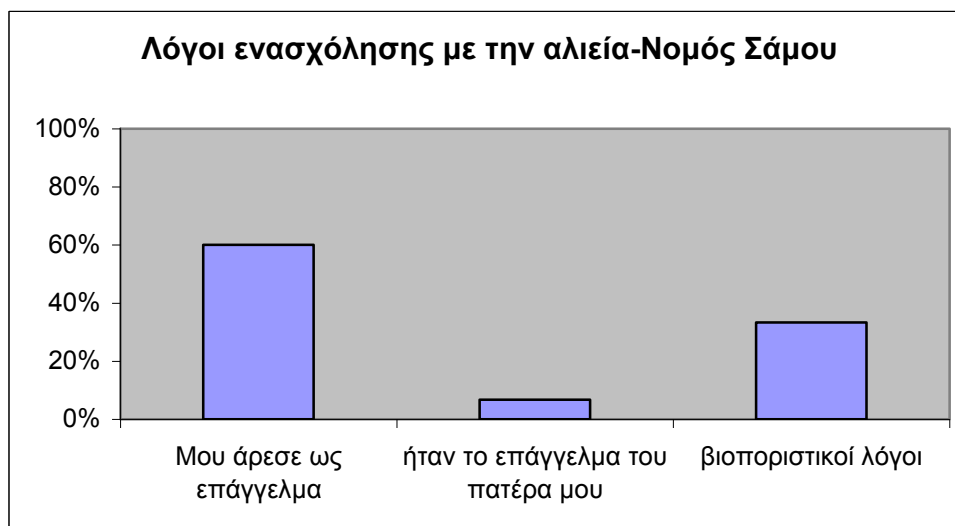
Επίσης όλοι οι αλιείς που ρωτήθηκαν δηλώνουν ότι το ποσοστό του χρόνου τους που αφιερώνουν στην δεύτερη απασχόληση είναι λιγότερο από το 50%.

Οι αλιείς του δείγματος στο Νομό Λέσβου δήλωσαν στο μεγαλύτερο ποσοστό ότι ασχολήθηκαν με την αλιεία διότι εκτός από το ότι τους άρεσε ως επάγγελμα, ήταν το επάγγελμα του πατέρα τους και παράλληλα τους αποδίδει ικανοποιητικό εισόδημα για να μπορούν να διαβιώσουν.

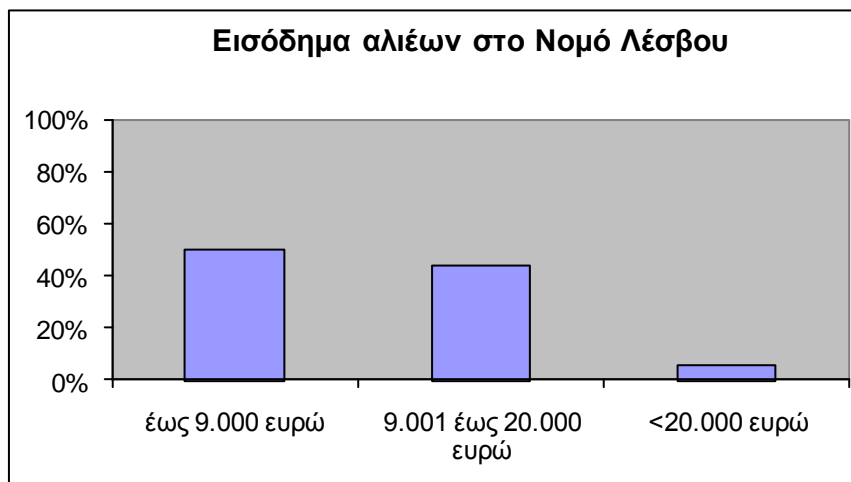
Διάγραμμα 13: Λόγοι ενασχόλησης με την αλιεία στο Νομό Λέσβου

Αντίθετα στο Νομό Σάμου οι περισσότεροι αλιείς απαντούν ότι ασχολήθηκαν με το επάγγελμα επειδή τους άρεσε ως απασχόληση και δευτερευόντως για βιοποριστικούς λόγους ενώ στο Νομό Χίου επειδή τους άρεσε ως επάγγελμα.

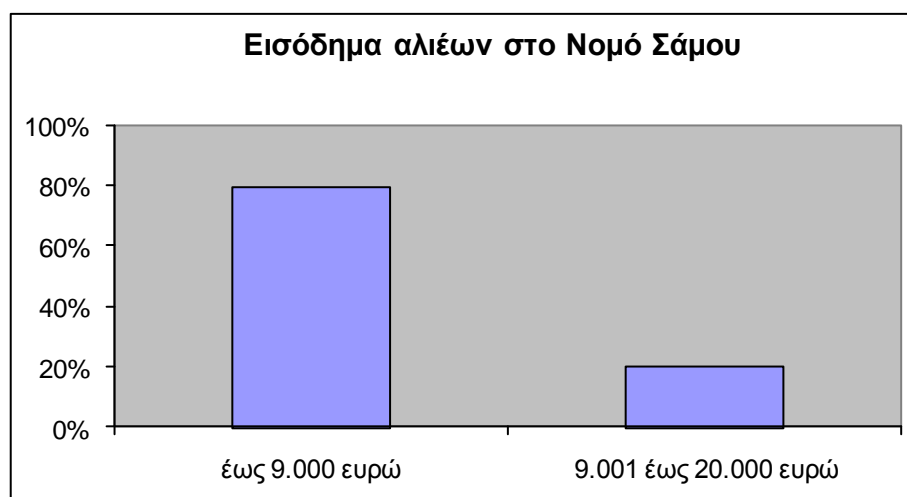

Διάγραμμα 14: Λόγοι ενασχόλησης με την αλιεία στο Νομό Σάμου

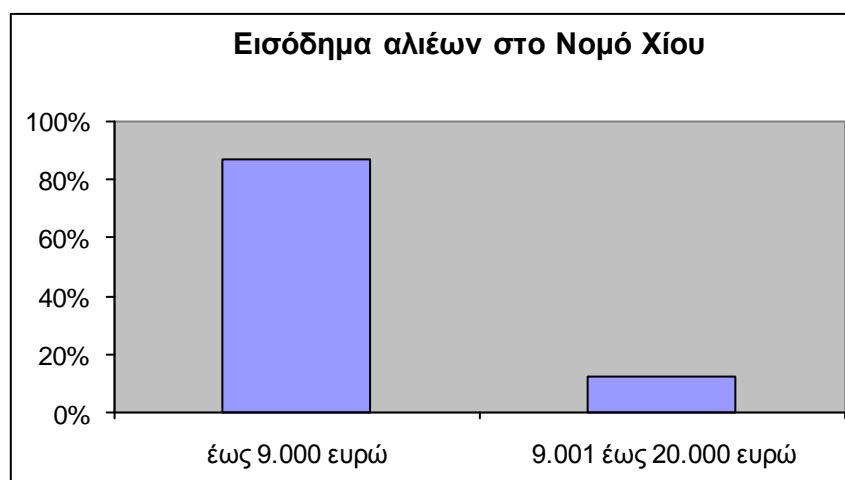
Το ετήσιο εισόδημα των ερωτώμενων αλιέων τόσο στον Νομό Λέσβου όσο και στους Νομούς Σάμου και Χίου είναι στο μεγαλύτερο ποσοστό του έως 9.000 ευρώ.

Διάγραμμα 15: Εισόδημα αλιέων στο Νομό Λέσβου

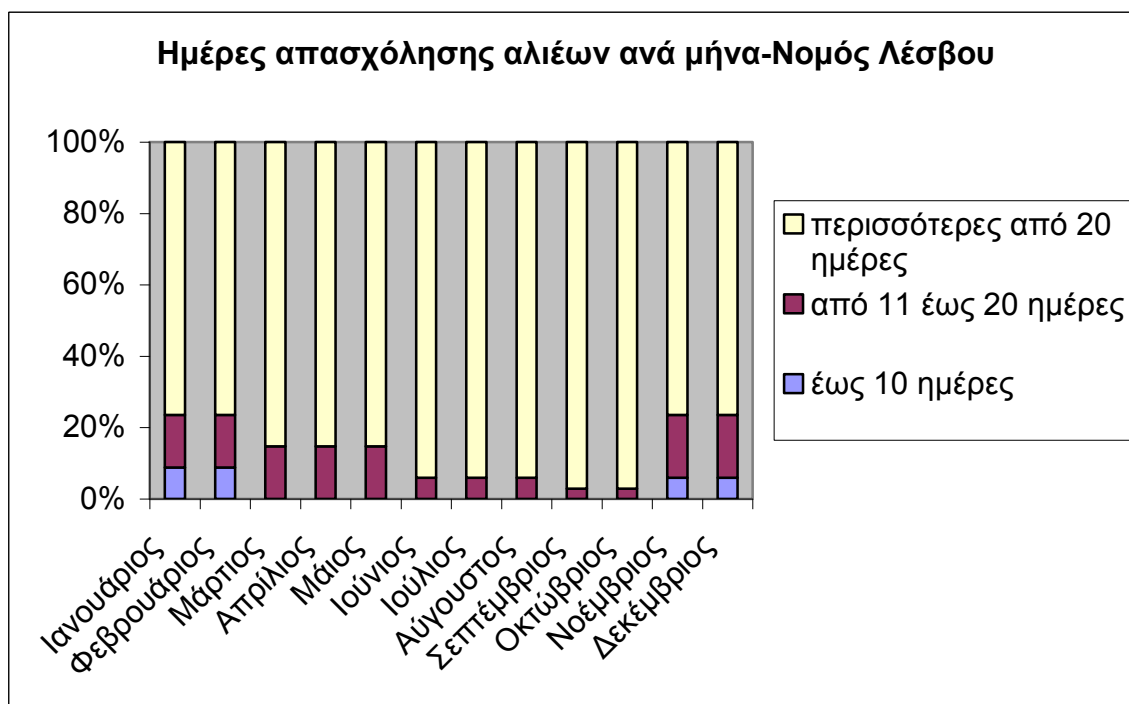

Διάγραμμα 16: Εισόδημα αλιέων στο Νομό Σάμου

Διάγραμμα 17: Εισόδημα αλιέων στο Νομό Χίου

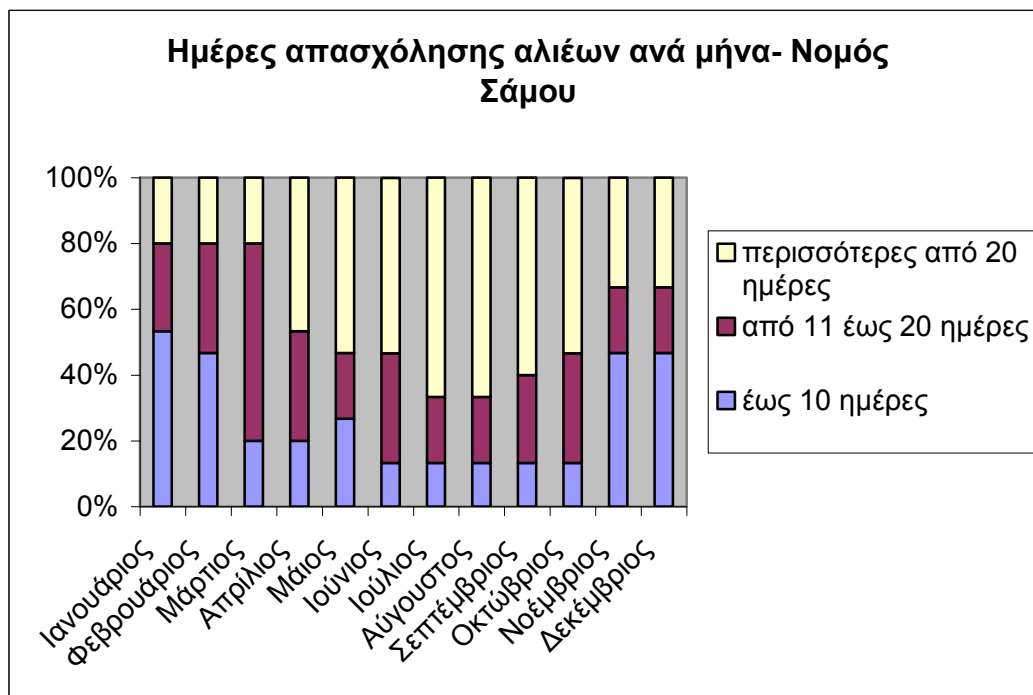
Στο Νομό Λέσβου οι ερωτώμενοι αλιείς ασχολούνται με το επάγγελμα καθ' όλη την διάρκεια του έτους και ιδιαίτερα από τον Ιούνιο έως τον Οκτώβριο περισσότερες από 20 ημέρες ανά μήνα (Διάγραμμα 18).

Διάγραμμα 18: Ημέρες απασχόλησης αλιέων ανά μήνα στο Νομό Λέσβου

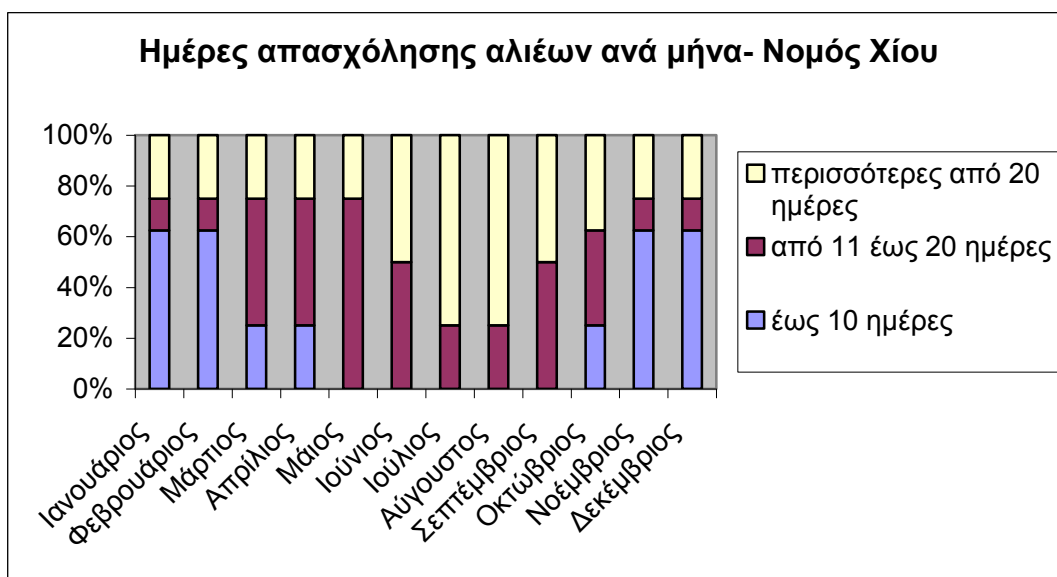
Στο Νομό Σάμου κατά τους χειμερινούς μήνες οι περισσότεροι αλιείς απασχολούνται στην αλιεία έως 20 ημέρες τον μήνα, ενώ το διάστημα από Απρίλιο – Οκτώβριο απασχολούνται στο μεγαλύτερο ποσοστό τους περισσότερες από 20 ημέρες/μήνα (Διάγραμμα 19).

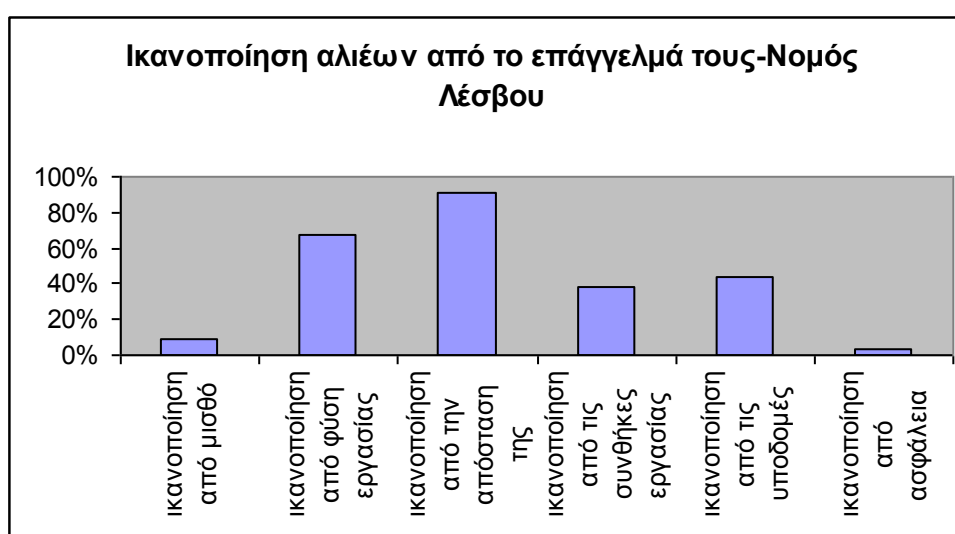
Διάγραμμα 19: Ημέρες απασχόλησης αλιέων ανά μήνα στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου από το Νοέμβριο έως το Φεβρουάριο οι αλιείς απασχολούνται έως 10 ημέρες ενώ περισσότερες από 20 ημέρες απασχολούνται κυρίως τον Ιούλιο και τον Αύγουστο (Διάγραμμα 20).

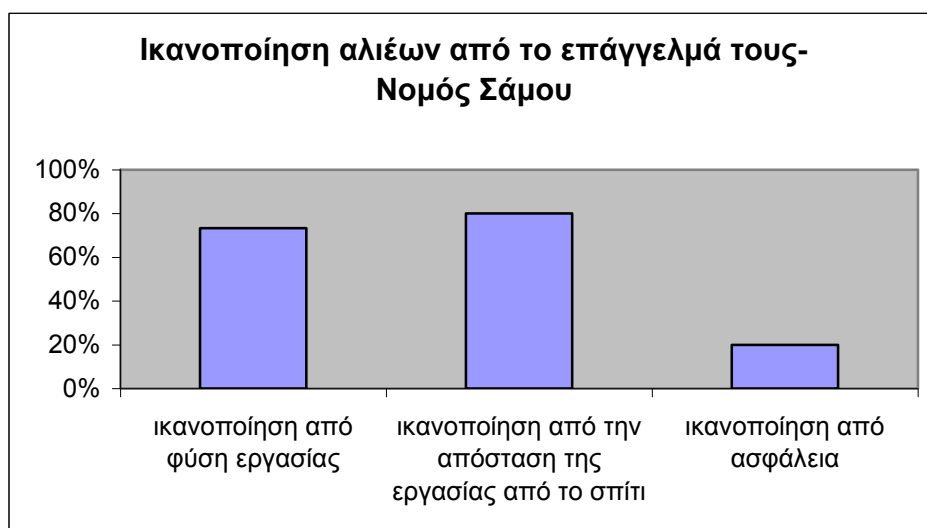
Διάγραμμα 20: Ημέρες απασχόλησης αλιέων ανά μήνα στο Νομό Χίου

Όλοι οι ερωτώμενοι αλιείς είναι μέλη τοπικών αλιευτικών συνεταιρισμών ενώ όσον αφορά την ικανοποίησή τους από το επάγγελμά τους διατυπώνουν τις παρακάτω απόψεις: Στο Νομό Λέσβου οι αλιείς είναι αρκετά έως πολύ ικανοποιημένοι κυρίως από το ότι η κατοικία τους είναι σε κοντινή απόσταση από τον χώρο εργασίας τους καθώς από τις συνθήκες υπό τις οποίες ασκούν το αλιευτικό επάγγελμα και τις υποδομές στην περιοχή τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι αλιείς απάντησαν σε πολύ μικρό ποσοστό (8,8%) ότι είναι ικανοποιημένοι από τις οικονομικές απολαβές τους. (Διάγραμμα 21).

Διάγραμμα 21: Ικανοποίηση αλιέων από το επάγγελμά τους στο Νομό Λέσβου

Αντίθετα στον Νομό Σάμου οι αλιείς δηλώνουν ότι είναι αρκετά έως πολύ ικανοποιημένοι μόνο από την φύση του αλιευτικού επαγγέλματος, νιώθουν ασφάλεια και ικανοποιούνται από το ότι το σπίτι τους βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από τον χώρο της εργασίας τους. Είναι φανερό ότι και στο Νομό Σάμου η ικανοποίηση των επαγγελματιών από τις οικονομικές απολαβές είναι ελάχιστη (Διάγραμμα 22).

Διάγραμμα 22: Ικανοποίηση αλιέων από το επάγγελμά τους στο Νομό Σάμου

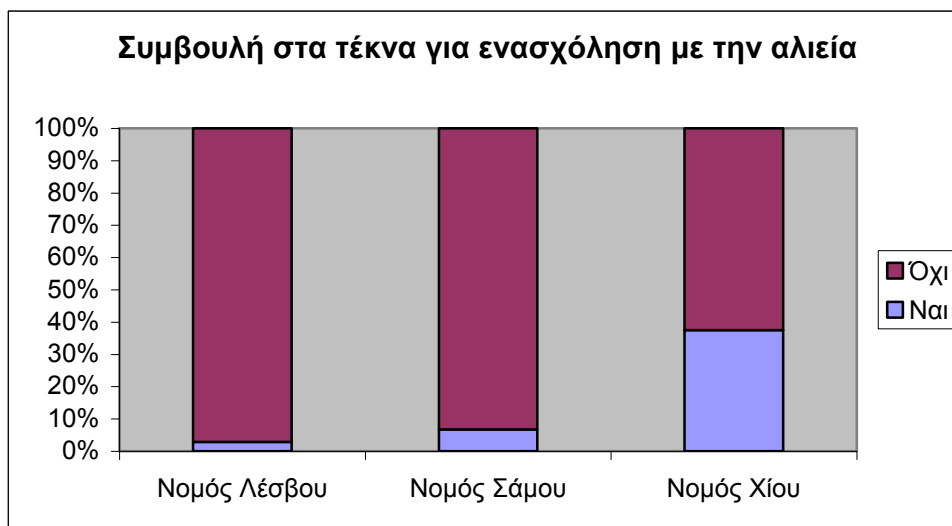
Στο Νομό Χίου το μεγαλύτερο ποσοστό των αλιέων δηλώνει ότι ικανοποιείται αρκετά έως πολύ από την φύση του αλιευτικού επαγγέλματος, την κοντινή απόσταση του σπιτιού από τον χώρο εργασίας καθώς και τις συνθήκες εργασίας. Οι οικονομικές απολαβές και στο Νομό Χίου δεν ικανοποιούν καθόλου τους αλιείς (Διάγραμμα 23).

Διάγραμμα 23: Ικανοποίηση των αλιέων από το επάγγελμά τους στο Νομό Χίου

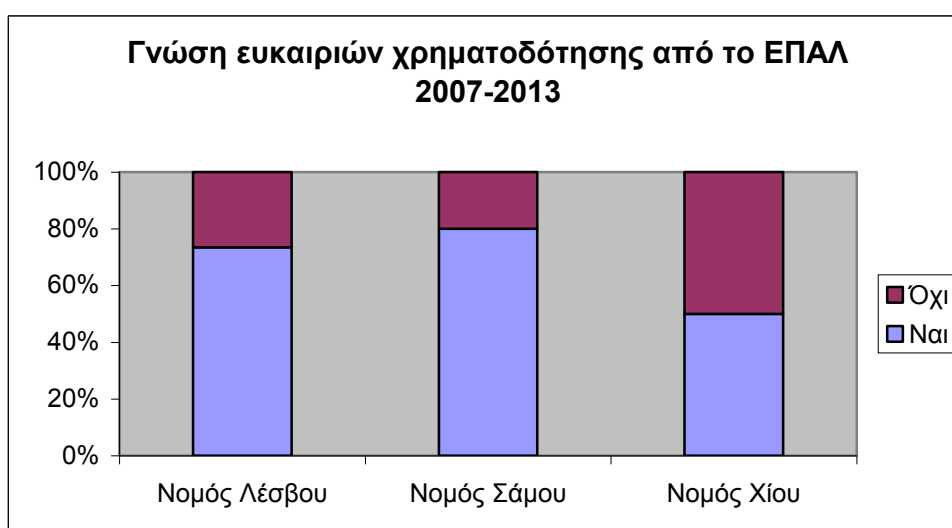
Η προοπτική διαδοχής από τα τέκνα στο αλιευτικό επάγγελμα τυχάνει αρνητικής αντιμετώπισης σε πολύ μεγάλο ποσοστό στους Νομούς Λέσβου και Σάμου ενώ στο Νομό

Χίου το ποσοστό των θετικών απαντήσεων είναι κατά πολύ υψηλότερο από τους άλλους δύο Νομούς της Περιφέρειας (Διάγραμμα 24).

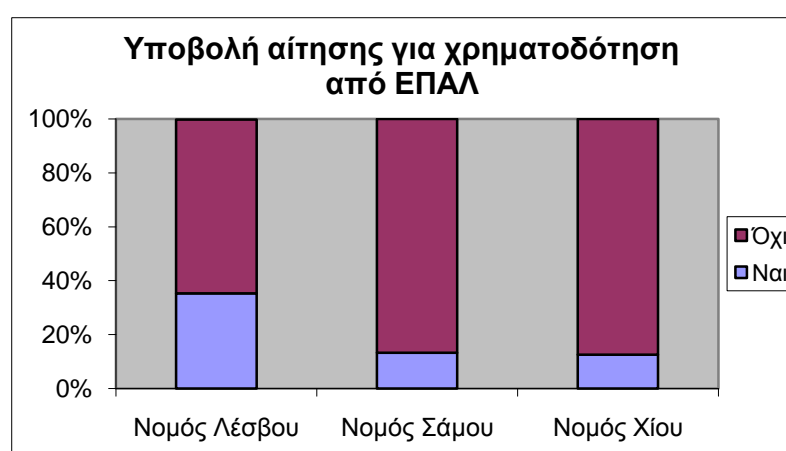
Διάγραμμα 24: Συμβουλή στα παιδιά για ενασχόληση με την αλιεία

Σε επίπεδο Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου οι αλιείς στο Νομό Σάμου απάντησαν στο μεγαλύτερο ποσοστό ότι γνωρίζουν τις ευκαιρίες χρηματοδότησης μέσω του ΕΠΑΛ για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, ακολουθούμενοι από τους αλιείς του Νομού Λέσβου (Διάγραμμα 25).

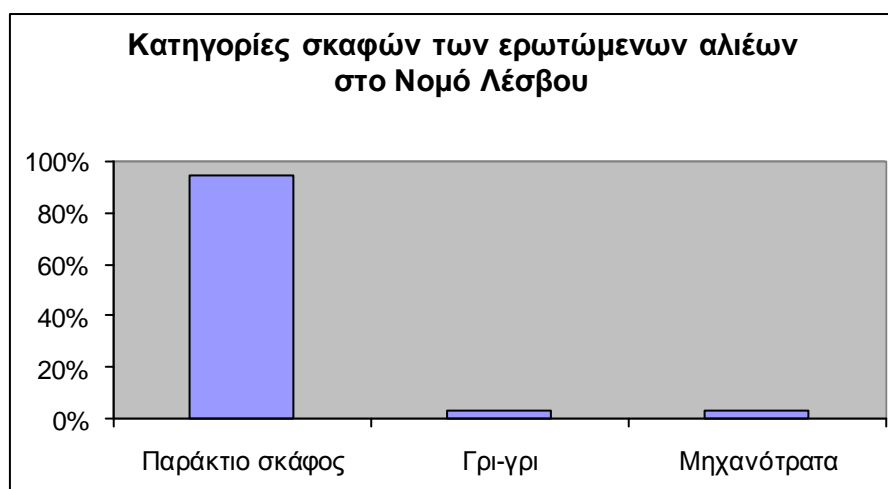
Διάγραμμα 25: Γνώση από τους αλιείς ευκαιριών χρηματοδότησης από το ΕΠΑΛ 2007-2013

Στην ερώτηση για το αν έχουν υποβάλει στο παρελθόν αίτηση χρηματοδότησης στο ΕΠΑΛ, το μεγαλύτερο ποσοστό τόσο στο Νομό Χίου όσο και στο Νομό Σάμου απαντά αρνητικά ενώ στο Νομό Λέσβου περισσότερο από το 30% απαντά θετικά. Το μέτρο στο οποίο υποβλήθηκαν αιτήσεις χρηματοδότησης από τους περισσότερους αλιείς, αφορούσε κυρίως την αντικατάσταση της μηχανής του σκάφους με την αγορά νέας όπως επίσης την ανανέωση του αλιευτικού εξοπλισμού και τον εκσυγχρονισμό του σκάφους, αλλά και την αντικατάσταση του σκάφους.

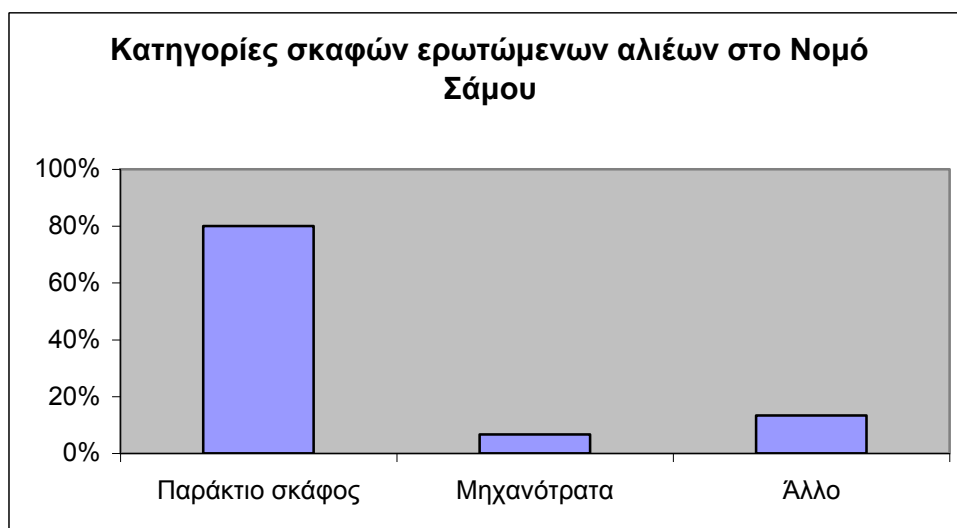
Διάγραμμα 26: Υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης από αλιείς στο ΕΠΑΛ

Περνώντας στα στοιχεία διάρθρωσης του στόλου, διαπιστώνεται ότι ο μεγαλύτερο ποσοστό των σκαφών των αλιέων-μελών του δείγματος στο Νομό Λέσβου ανήκουν στην κατηγορία της παράκτιας αλιείας.

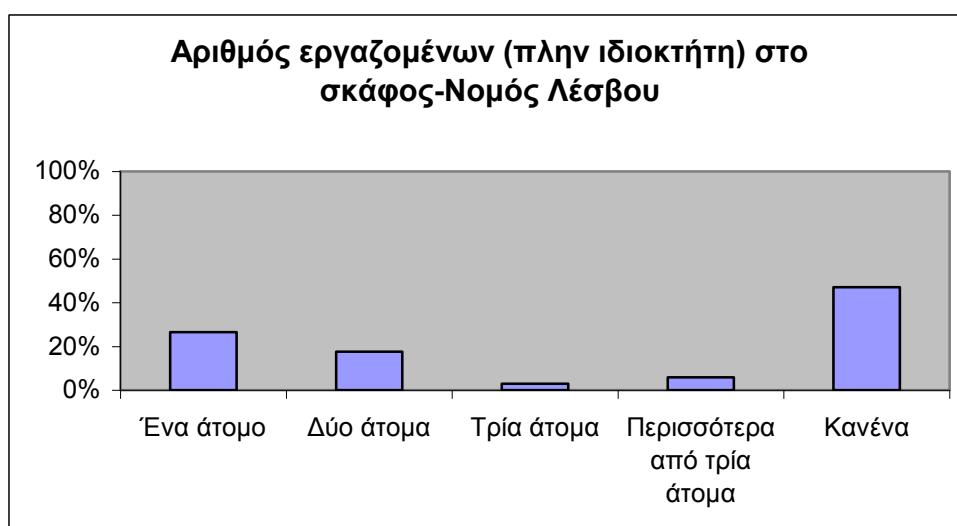
Διάγραμμα 27: Κατηγορίες σκαφών στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου το μεγαλύτερο ποσοστό των αλιέων έχουν σκάφος παράκτιας αλιείας ενώ σημαντικό είναι το ποσοστό αυτών που δήλωσαν ότι έχουν σκάφος άλλης κατηγορίας.

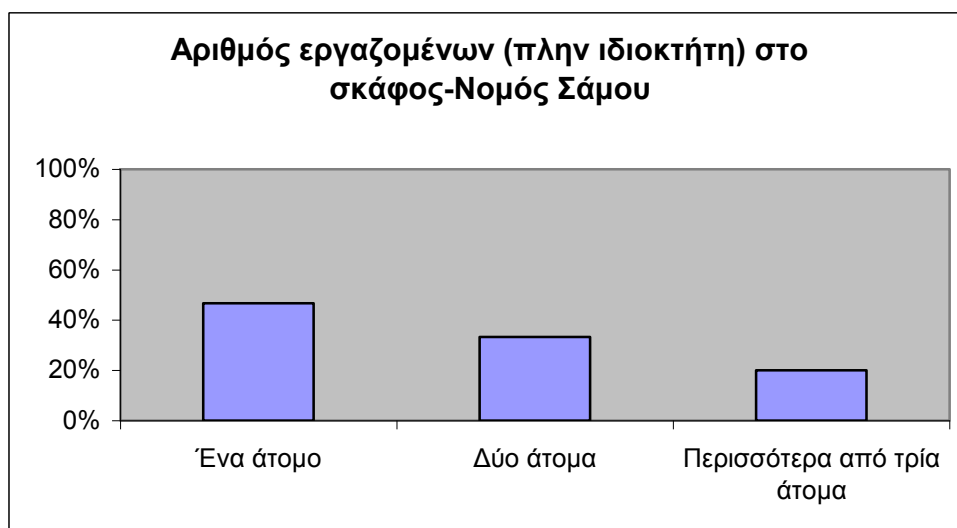
Διάγραμμα 28: Κατηγορίες σκαφών στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Λέσβου η πλειοψηφία των αλιέων δήλωσαν ότι εργάζονται μόνοι τους στο αλιευτικό τους σκάφος, ενώ υψηλό ποσοστό δήλωσε ότι εργάζεται ένα ακόμη άτομο πλην του ιδιοκτήτη.

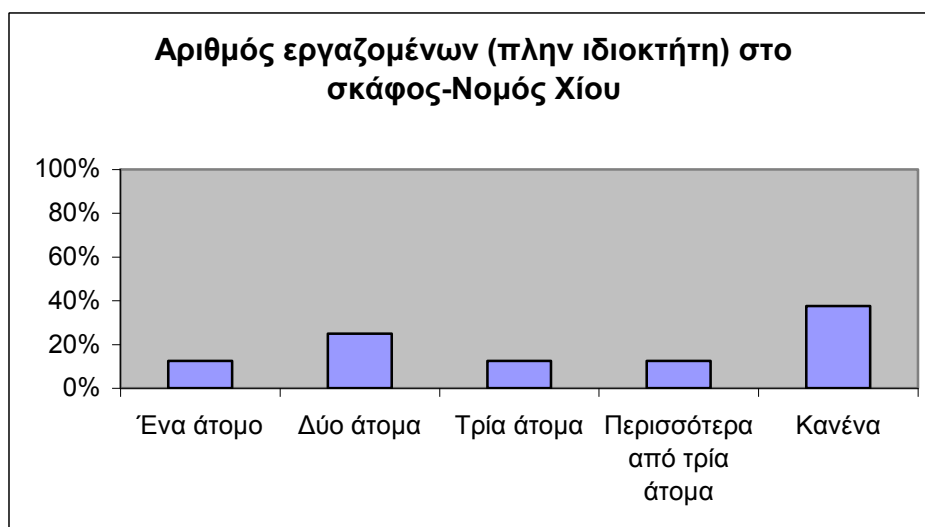
Διάγραμμα 29: Αριθμός εργαζομένων (πλην ιδιοκτήτη) στα σκάφη στο Νομό Λέσβου

Αντίθετα στο Νομό Σάμου το μεγαλύτερο ποσοστό των αλιέων απάντησε ότι στο σκάφος εργάζονται εκτός από τους ίδιους επιπλέον ένα ή δύο άτομα.

Διάγραμμα 30: Αριθμός εργαζομένων (πλην ιδιοκτήτη) στο σκάφος στο Νομό Σάμου

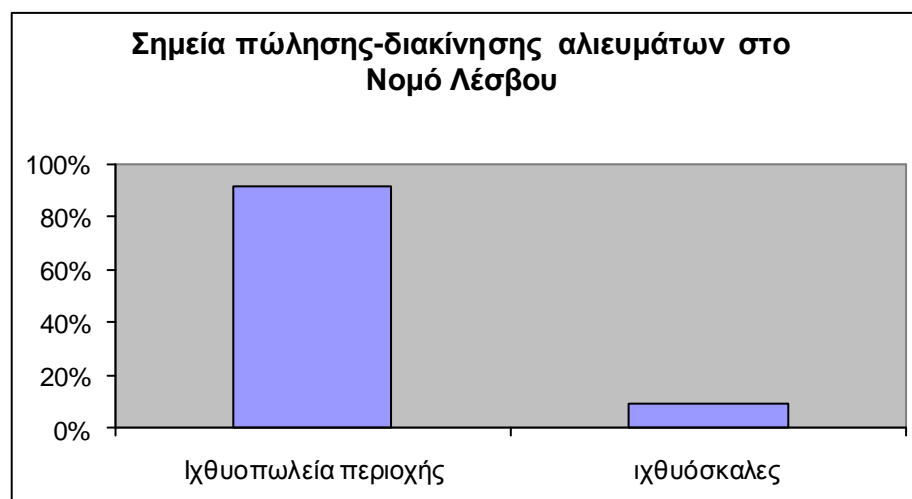
Στο Νομό Χίου οι αλιείς απάντησαν ότι κυρίως απασχολούνται μόνο οι ίδιοι στο σκάφος τους και δευτερευόντως όσοι απάντησαν θετικά δήλωσαν κυρίως δυο εργαζόμενους ως πλήρωμα.

Διάγραμμα 31: Αριθμός εργαζομένων (πλην ιδιοκτήτη) στο σκάφος στο Νομό Χίου

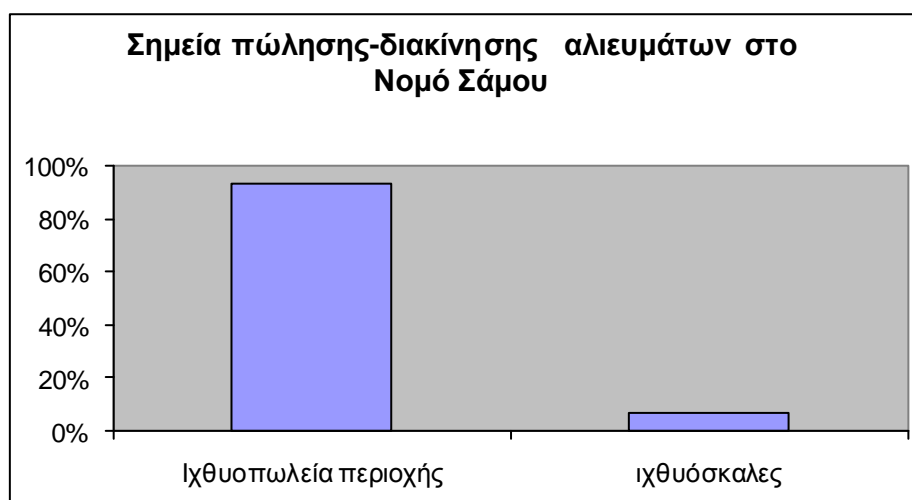
Οι απασχολούμενοι στα αλιευτικά σκάφη είναι κυρίως άντρες και μόνο μια γυναίκα δηλώθηκε ως εργαζόμενη σε αλιευτικό σκάφος στο Νομό Λέσβου.

Οι αλιείς στο Νομό Λέσβου προωθούν τα αλιεύματά τους γίνεται κυρίως στα ιχθυοπωλεία της περιοχής και δευτερευόντως στις ιχθυόσκαλες.

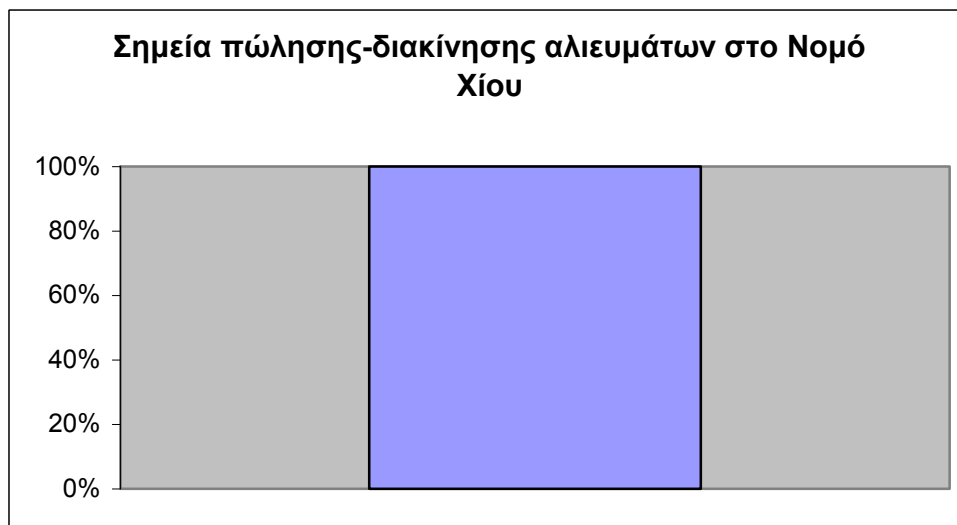
Διάγραμμα 32: Σημεία προώθησης - πώλησης των αλιευμάτων στο Νομό Λέσβου

Το ίδιο συμβαίνει και στο Νομό Σάμου όπου η πλειοψηφία των αλιέων πουλά την παραγωγή της στα ιχθυοπωλεία της περιοχής κάτι που δηλώνουν εξ' ολοκλήρου οι αλιείς στο Νομό Χίου.

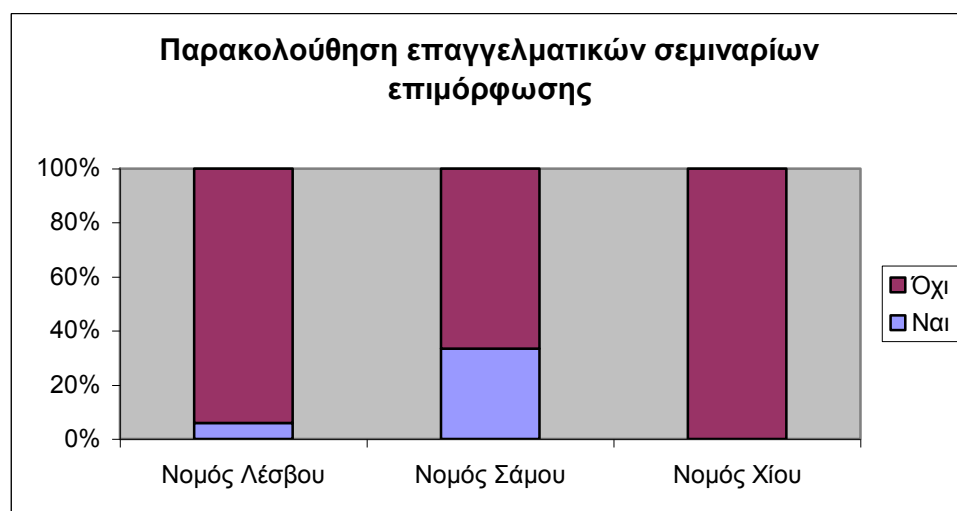
Διάγραμμα 33: Σημεία προώθησης - πώλησης των αλιευμάτων στο Νομό Σάμου

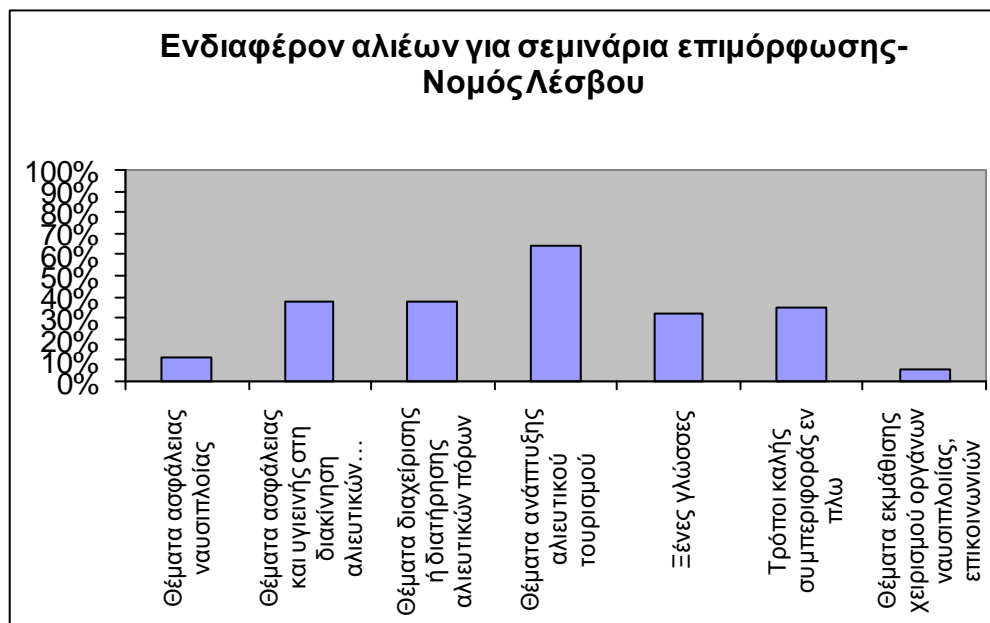
Διάγραμμα 34: Σημεία προώθησης - πώλησης των αλιευμάτων στο Νομό Χίου

Σχετικά με την παρακολούθηση επαγγελματικών σεμιναρίων από τους αλιείς κατά το παρελθόν, η απάντηση είναι αρνητική τόσο στο Νομό Χίου όσο και στο Νομό Λέσβου. Αντίθετα στο Νομό Σάμου θετικά απαντά περίπου το 40% των αλιέων (Διάγραμμα 35).

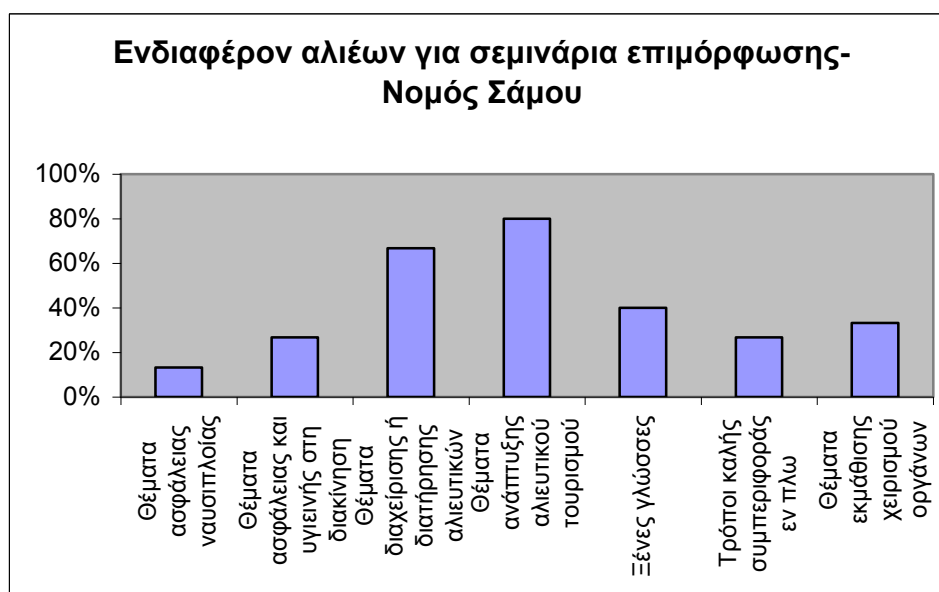
Διάγραμμα 35: Παρακολούθηση επαγγελματικών σεμιναρίων επιμόρφωσης από αλιείς

Οι αλιείς στο Νομό Λέσβου ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν επαγγελματικά σεμινάρια επιμόρφωσης που αφορούν κυρίως την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού, την ασφάλεια και την υγιεινή στην διακίνηση των αλιευτικών προϊόντων καθώς και την διαχείριση των αλιευτικών αποθεμάτων.

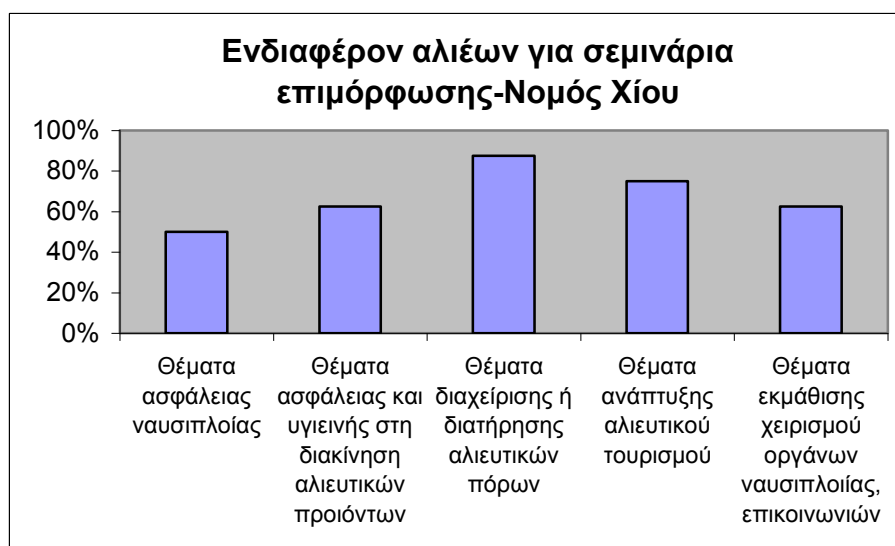
Διάγραμμα 36: Ενδιαφέρον αλιέων για παρακολούθηση επιμορφωτικών σεμιναρίων στο Νομό Λέσβου

Το μεγάλο ενδιαφέρον για τον αλιευτικό τουρισμό εκφράζεται και στις απαντήσεις των αλιέων στο Νομό Σάμου όπου αντιπροσωπεύει το υψηλότερο ποσοστό απαντήσεων. Μεγάλα ποσοστά ενδιαφέροντος από πλευράς αλιέων παρουσιάζουν επίσης και τα σεμινάρια για την διαχείριση των αλιευτικών αποθεμάτων και για την εκμάθηση ξένων γλωσσών.

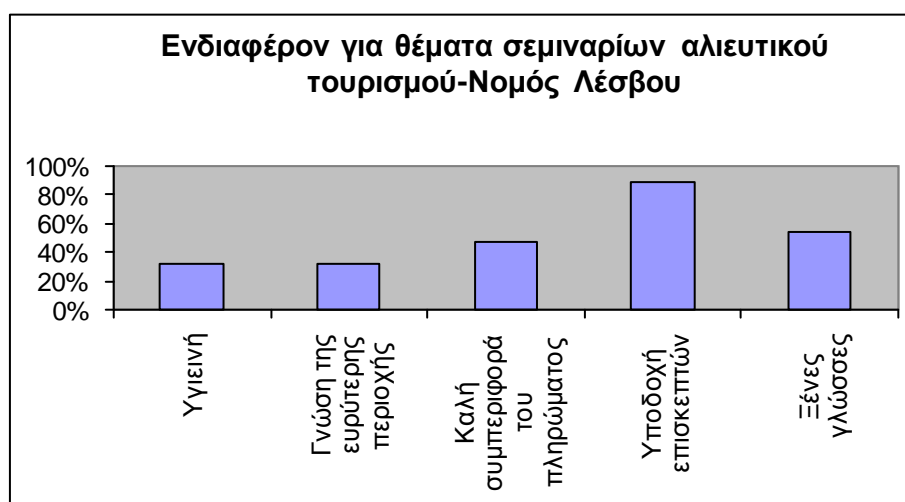
Διάγραμμα 37: Ενδιαφέρον αλιέων για παρακολούθηση επιμορφωτικών σεμιναρίων στο Νομό Σάμου

Στον Νομό Χίου το μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζεται για σεμινάρια σχετικά με την διαχείριση των αλιευτικών αποθεμάτων, τον αλιευτικό τουρισμό και την εκμάθηση του τρόπου χειρισμού των οργάνων ναυσιπλοΐας.

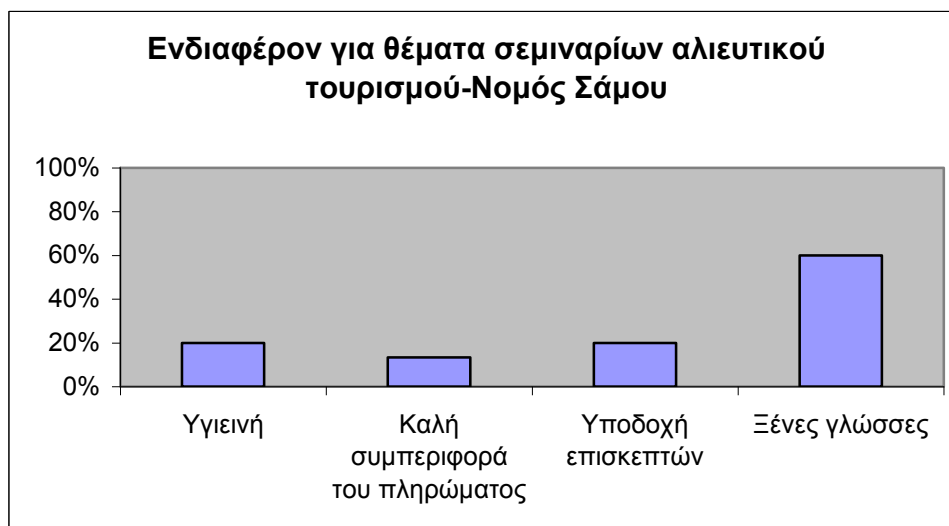
Διάγραμμα 38: Ενδιαφέρον αλιέων για παρακολούθηση επιμορφωτικών σεμιναρίων στο Νομό Χίου

Τα θέματα αλιευτικού τουρισμού που δήλωσαν οι αλιείς στο Νομό Λέσβου ότι τους ενδιαφέρει να καταρτιστούν μέσω σεμιναρίων είναι κυρίως για την υποδοχή των επισκεπτών, για εκμάθηση ξένων γλωσσών και για την καλή συμπεριφορά του πληρώματος.

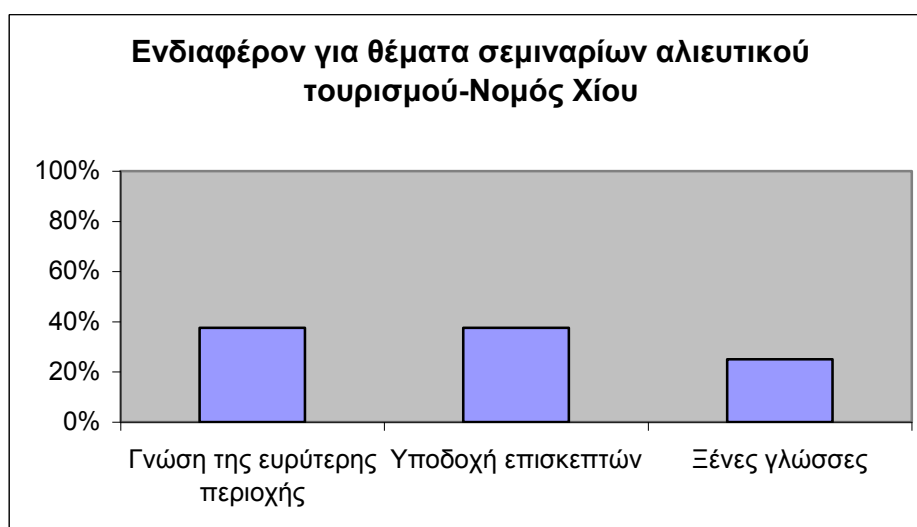
Διάγραμμα 39: Ενδιαφέρον αλιέων για θέματα σεμιναρίων αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου οι αλιείς ενδιαφέρονται κυρίως για την εκμάθηση ξένων γλωσσών και του τρόπου υποδοχής των επισκεπτών στο αλιευτικό σκάφος.

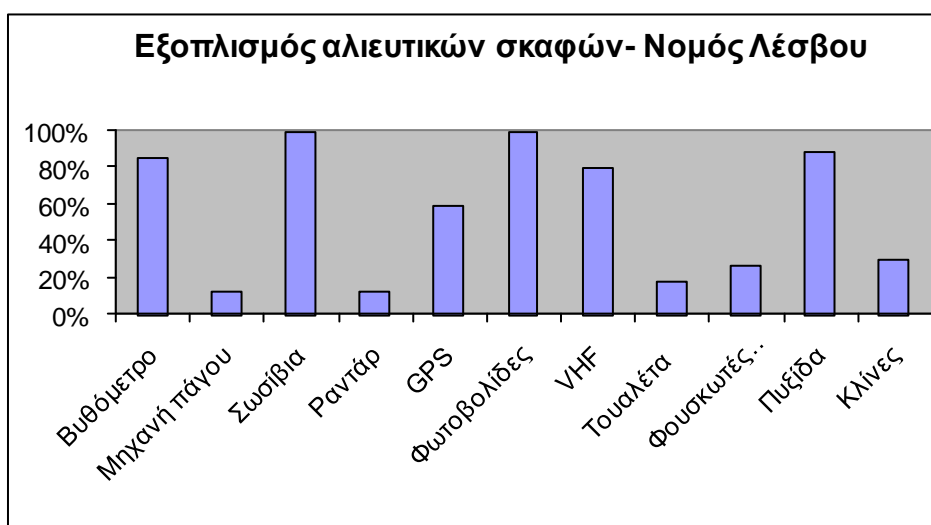
Διάγραμμα 40: Ενδιαφέρον αλιέων για θέματα σεμιναρίων αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου οι αλιείς εκδηλώνουν ενδιαφέρον να καταρτιστούν μέσω του αλιευτικού τουρισμού σε θέματα που αφορούν την υποδοχή των επισκεπτών, να γνωρίσουν ευρύτερα την περιοχή και να μάθουν ξένες γλώσσες.

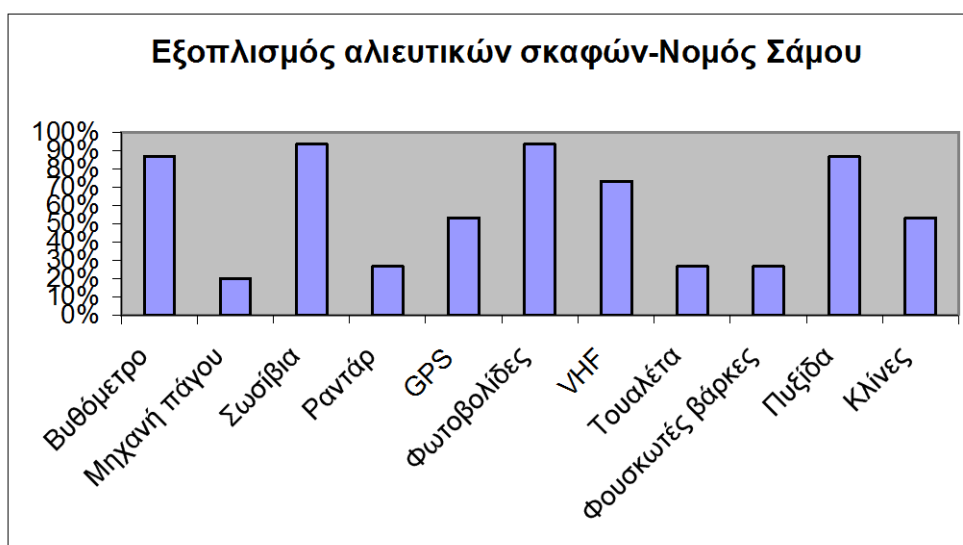
Διάγραμμα 41: Ενδιαφέρον αλιέων για θέματα σεμιναρίων αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Όσον αφορά τον υφιστάμενο εξοπλισμό στον οποίο περιλαμβάνεται και ο εξοπλισμός ασφαλείας, τα αλιευτικά σκάφη των αλιέων-μελών του δείγματος στο Νομό Λέσβου διαθέτουν όλα σωσίβια και φωτοβολίδες, ενώ παρουσιάζουν υστέρηση στην ύπαρξη ραντάρ, μηχανής πάγου και υποδομών για την υγιεινή του πληρώματος και των επισκεπτών.

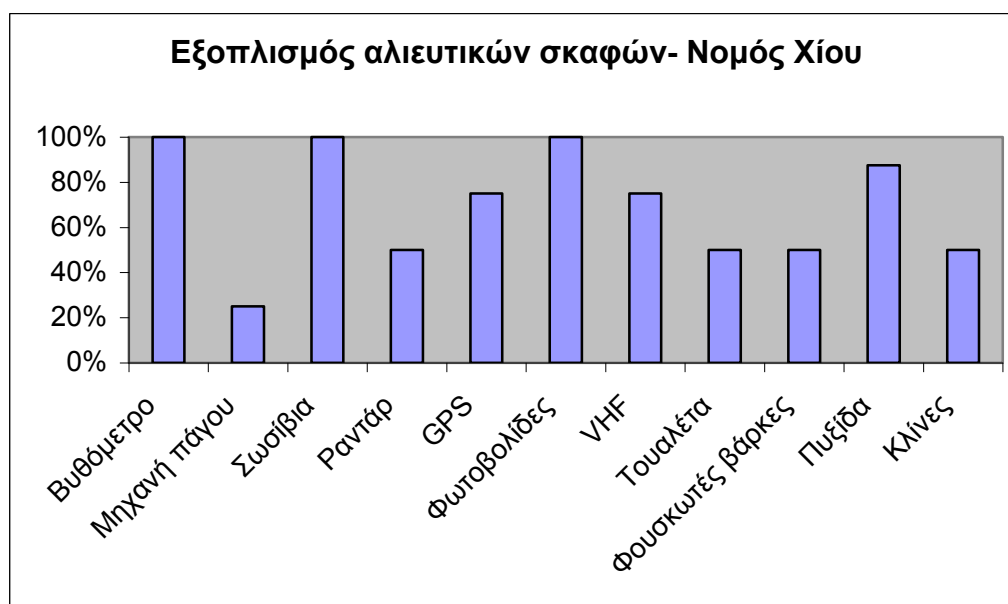
Διάγραμμα 42: Εξοπλισμός αλιευτικών σκαφών στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου οι αλιείς απαντούν ότι τα σκάφη τους διαθέτουν κυρίως βυθόμετρο, σωσίβια, φωτοβολίδες και πυξίδα ενώ υστερούν σε ραντάρ και φουσκωτές βάρκες.

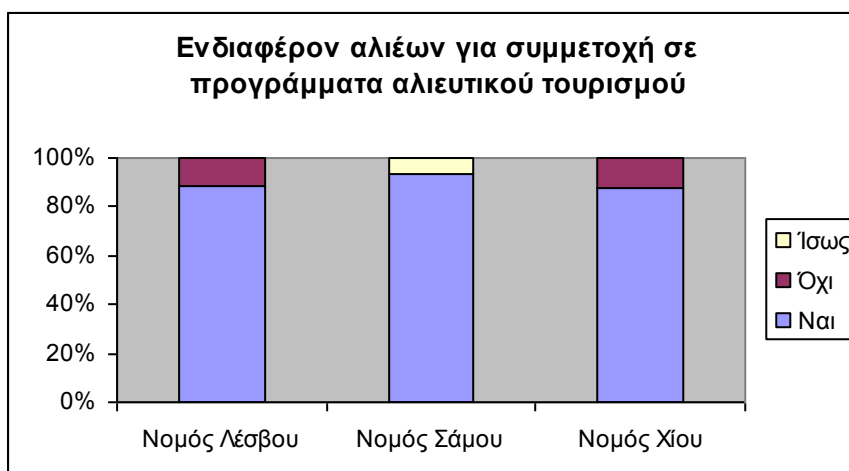
Διάγραμμα 43: Εξοπλισμός αλιευτικών σκαφών στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου όλα τα αλιευτικά σκάφη διαθέτουν βυθόμετρα, σωσίβια και φωτοβολίδες ενώ υστερούν κυρίως στην ύπαρξη μηχανής πάγου, ραντάρ και κλινών.

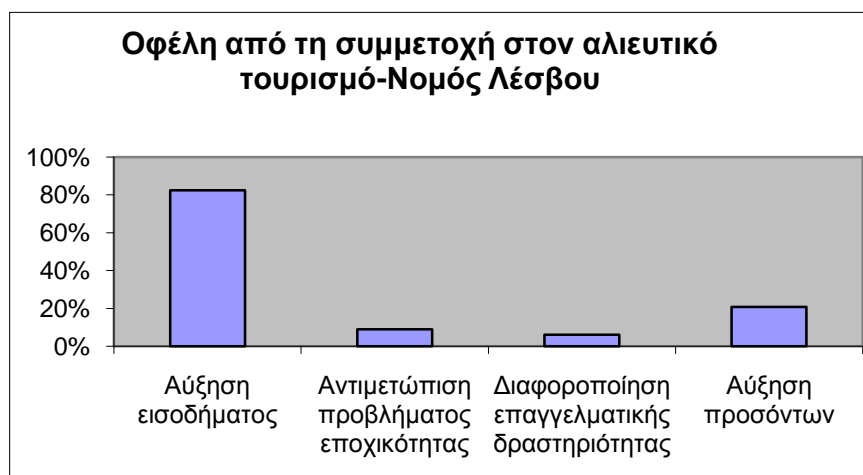
Διάγραμμα 44: Εξοπλισμός αλιευτικών σκαφών στο Νομό Χίου

Οι αλιείς και στους τρεις Νομούς απαντούν θετικά στο ενδεχόμενο να ασχοληθούν με τον αλιευτικό τουρισμό, αναπτύσσοντας τις ανάλογες δραστηριότητες, ιδιαίτερα στο Νομό Σάμου όπου δεν υπάρχει καμία αρνητική απάντηση (Διάγραμμα 45).

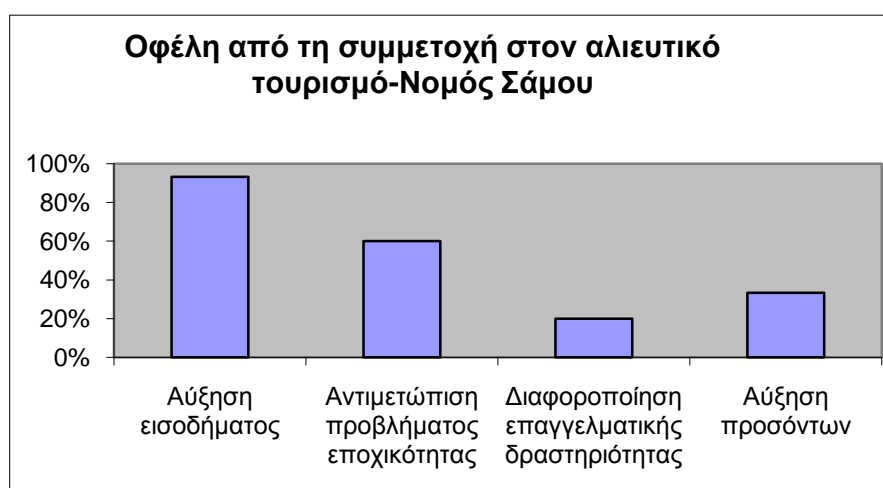
Διάγραμμα 45: Ενδιαφέρον αλιέων για στον αλιευτικό τουρισμό

Το σημαντικότερο όφελος από την συμμετοχή στον αλιευτικό τουρισμό για τους αλιείς του Νομού Λέσβου είναι η αύξηση του εισοδήματός τους και δευτερευόντως η αύξηση των προσόντων τους λόγω της κατάρτισης που θα αποκτήσουν.

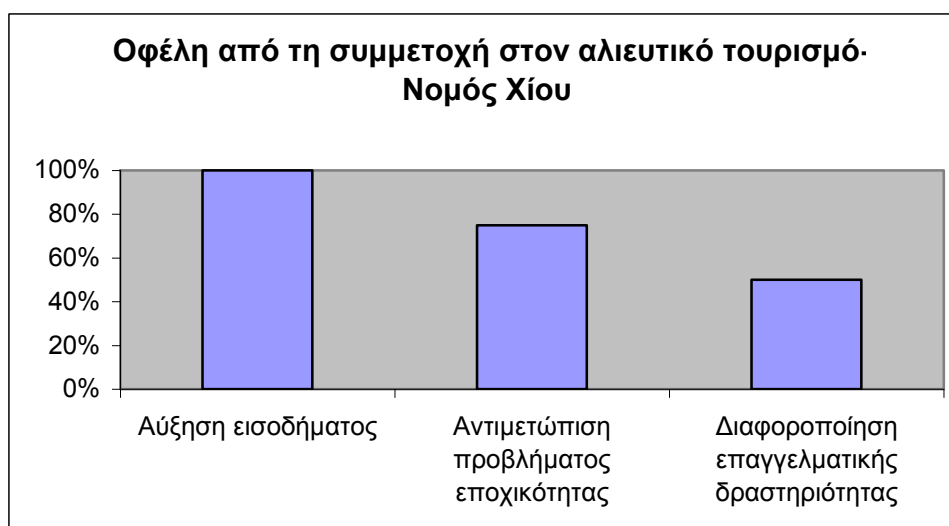
Διάγραμμα 46: Οφέλη για τους αλιείς από τη συμμετοχή σε προγράμματα αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου οι αλιείς εκτός από την αύξηση του εισοδήματος απαντούν ότι το πρόγραμμα του αλιευτικού τουρισμού θα συμβάλλει επίσης στην αντιμετώπιση της εποχικότητας του αλιευτικού επαγγέλματος.

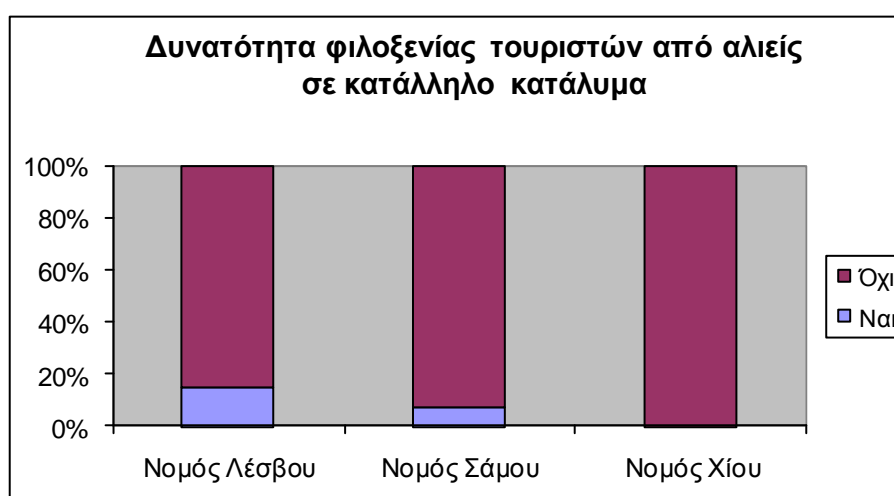
Διάγραμμα 47: Οφέλη για τους αλιείς από τη συμμετοχή σε προγράμματα αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στον Νομό Χίου όλοι οι αλιείς απαντούν ότι θα αυξηθεί το εισόδημά τους μέσω του αλιευτικού τουρισμού και δευτερευόντως θα αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της εποχικότητας του αλιευτικού επαγγέλματος μέσω της διαφοροποίησης της επαγγελματικής τους δραστηριότητας.

Διάγραμμα 48: Οφέλη για τους αλιείς από τη συμμετοχή σε προγράμματα αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

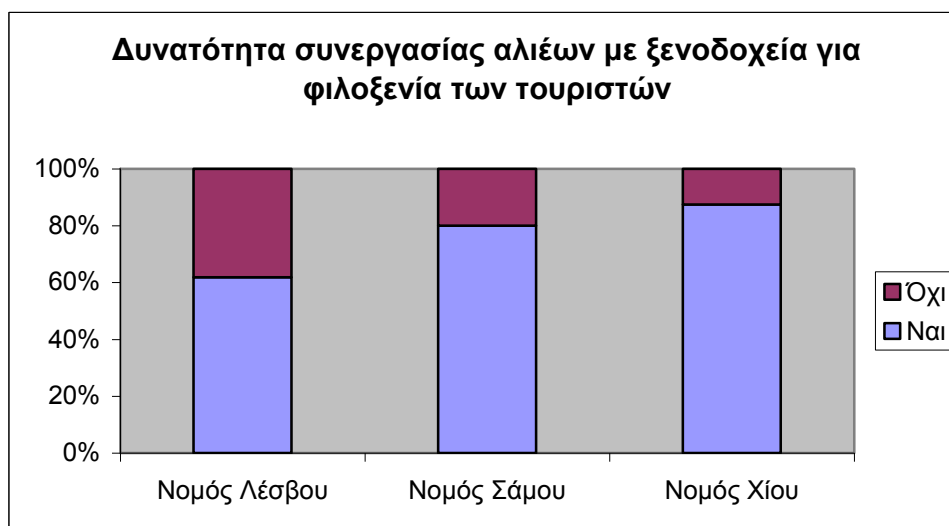
Το ποσοστό των αλιέων που έχουν την δυνατότητα να φιλοξενήσουν τουρίστες σε δικό τους κατάλυμα είναι ελάχιστο για τους αλιείς των Νομών Λέσβου και Σάμου και μηδενικό για το Νομό Χίου (Διάγραμμα 49).

Διάγραμμα 49: Δυνατότητα φιλοξενίας τουριστών από αλιείς σε κατάλληλο κατάλυμα

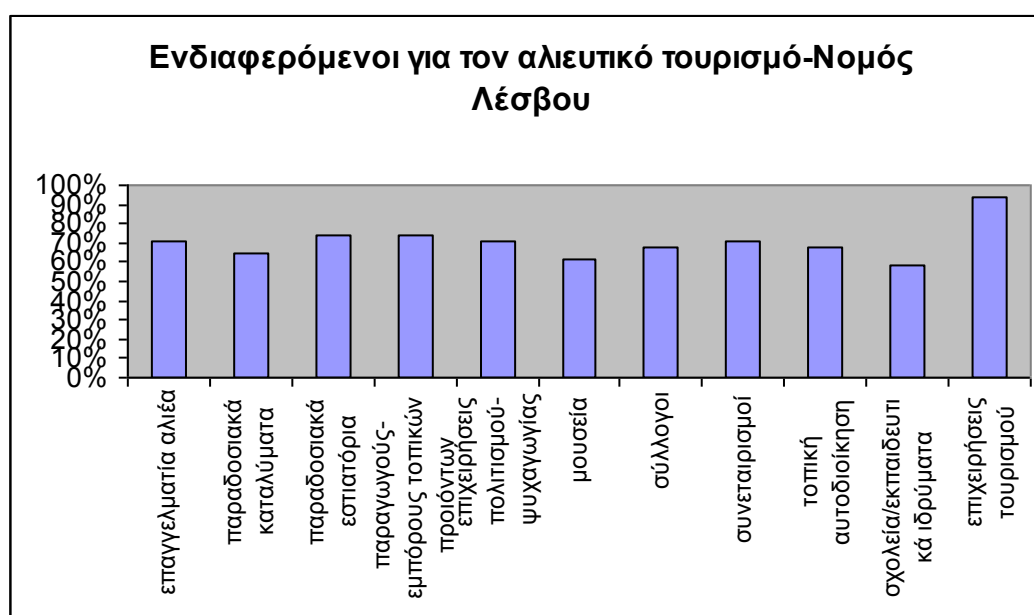

Παρά την αρνητική απάντηση όσον αφορά τη δυνατότητα φιλοξενίας τουριστών, οι περισσότεροι αλιείς, ιδιαίτερα στο Νομό Χίου, απάντησαν ότι μπορούν να συνεργαστούν με τοπική ξενοδοχειακή μονάδα για την διαμονή των τουριστών (Διάγραμμα 50).

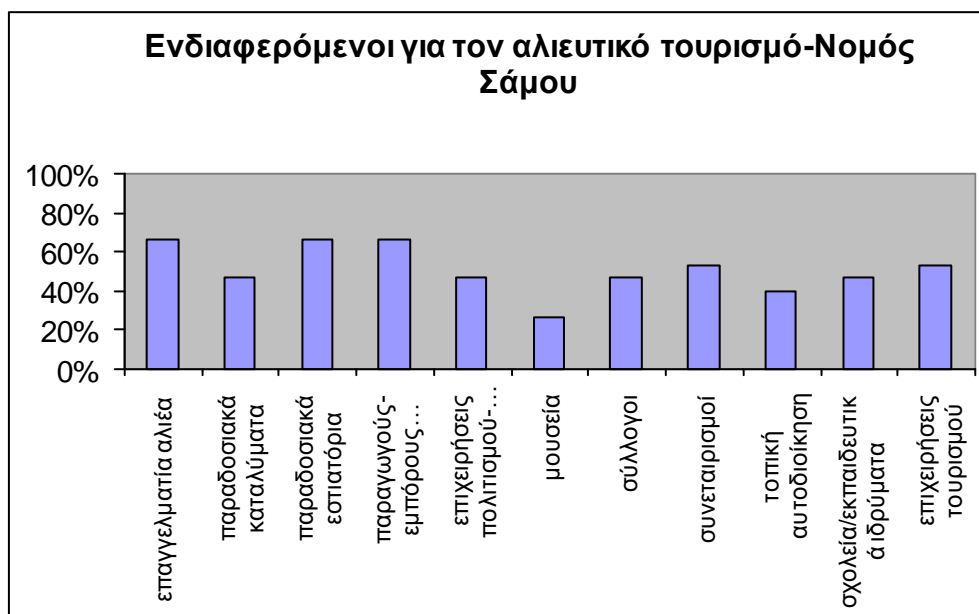
Διάγραμμα 50: Δυνατότητα συνεργασίας αλιέων με ξενοδοχεία για φιλοξενία τουριστών

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των αλιέων στο Νομό Λέσβου η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού ενδιαφέρει αρκετά έως πολύ κυρίως τις επιχειρήσεις τουρισμού της περιοχής, τους συνεταιρισμούς και τους τοπικούς Δήμους και Κοινότητες και βέβαια τους ίδιους.

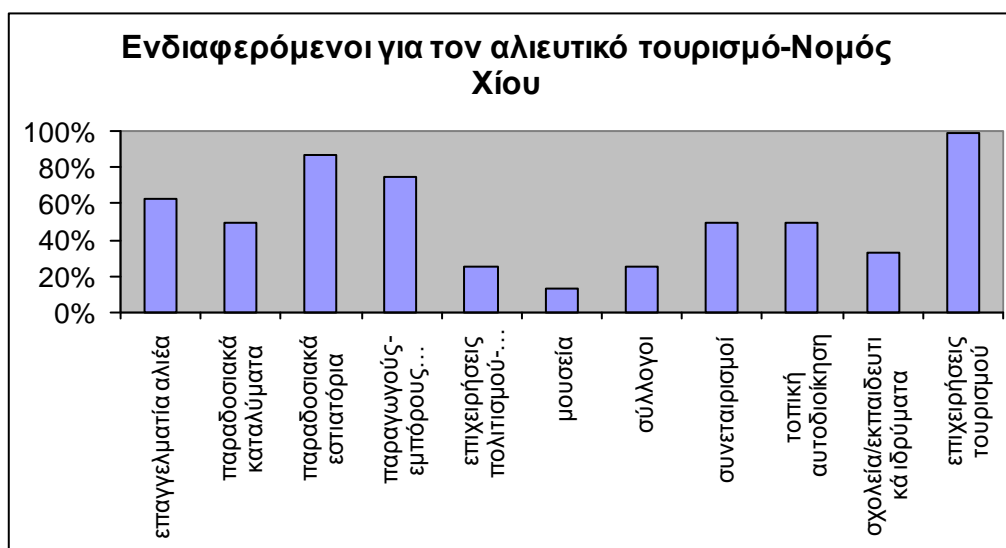
Διάγραμμα 51: Ενδιαφερόμενοι για τον αλιευτικό τουρισμό σύμφωνα με τους αλιείς του Νομού Λέσβου

Στο Νομό Σάμου αντίστοιχα, σύμφωνα με τους αλιείς, μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο αλιευτικός τουρισμός για τους επιχειρηματίες των μονάδων εστίασης, τους ίδιους, τους παραγωγούς τοπικών παραδοσιακών προϊόντων και τους συνεταιρισμούς.

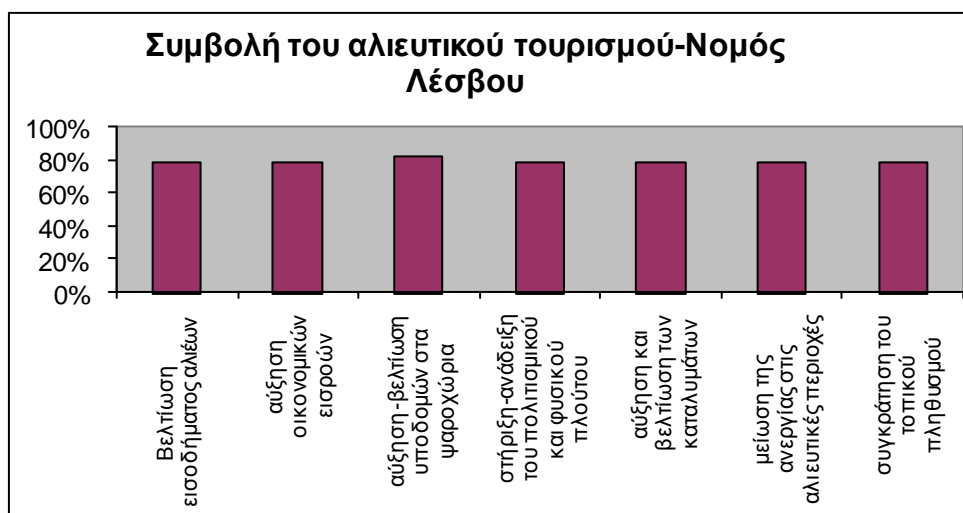
Διάγραμμα 52: Ενδιαφερόμενοι για τον αλιευτικό τουρισμό σύμφωνα με τους αλιείς του Νομού Σάμου

Στο Νομό Χίου όλοι οι αλιείς απαντούν ότι ο αλιευτικός τουρισμός ενδιαφέρει αρκετά έως πολύ τις επιχειρήσεις τουρισμού, τους ίδιους, τις μονάδες εστίασης και τους παραγωγούς τοπικών προϊόντων.

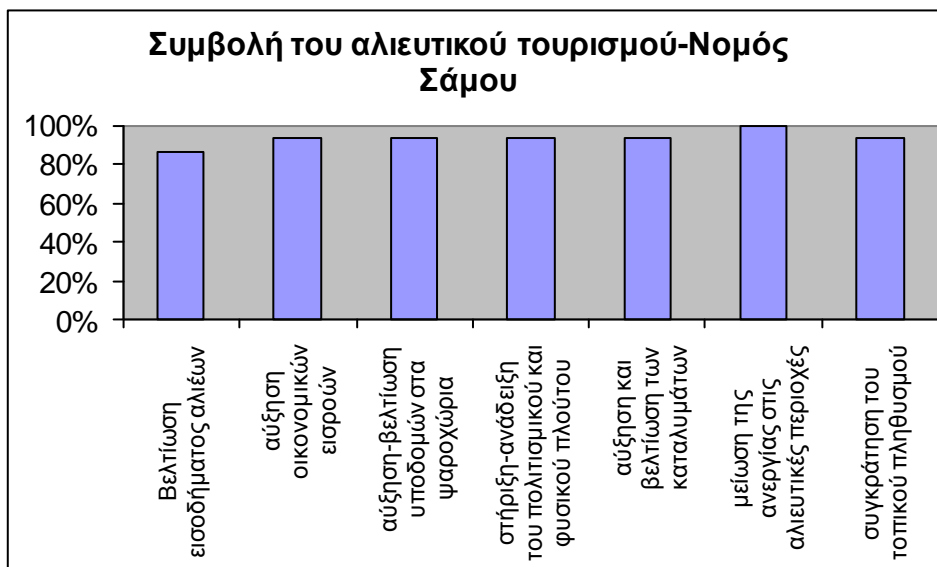
Διάγραμμα 53: Ενδιαφερόμενοι για τον αλιευτικό τουρισμό σύμφωνα με τους αλιείς του Νομού Χίου

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των αλιέων ο αλιευτικός τουρισμός στο Νομό Λέσβου θα συμβάλει αρκετά έως πολύ στην μείωση της ανεργίας στις αλιευτικές περιοχές που θα οδηγήσει στην συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού και στην αύξηση του εισοδήματος των αλιέων, στη βελτίωση των υποδομών διαμονής και εστίασης, στην αύξηση των οικονομικών εισροών και στην ανάδειξη του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου.

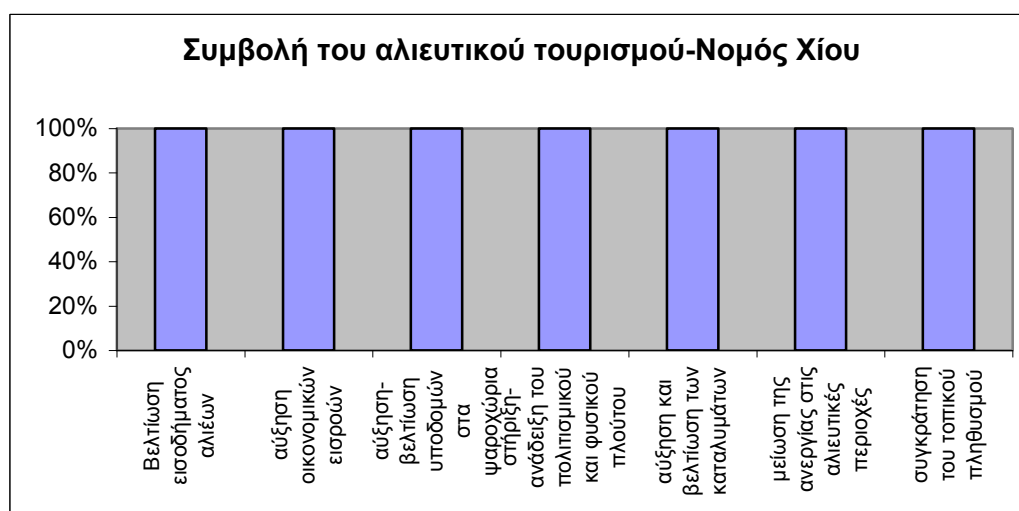
Διάγραμμα 54: Συμβολή του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου σύμφωνα με τους αλιείς

Στο Νομό Σάμου όλοι οι αλιείς απαντούν ότι ο αλιευτικός τουρισμός θα συμβάλλει από αρκετά έως πολύ στη μείωση της ανεργίας καθώς επίσης στη βελτίωση των υποδομών διαμονής και εστίασης, στην αύξηση των οικονομικών εισροών και στην ανάδειξη του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου της περιοχής.

Διάγραμμα 55: Συμβολή του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου σύμφωνα με τους αλιείς

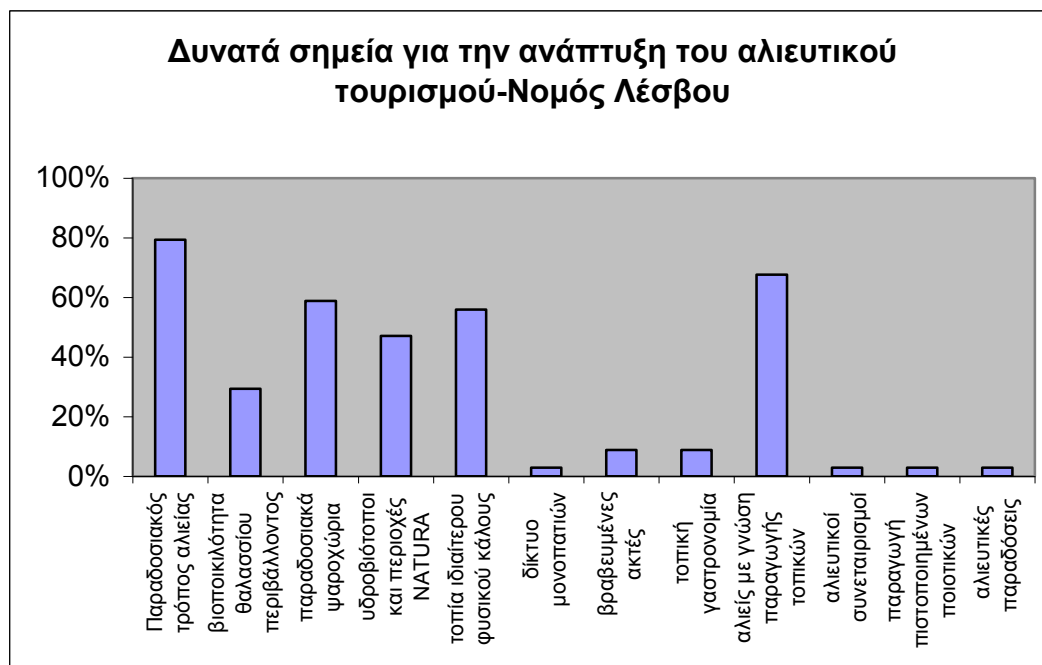
Η μεγάλη αποδοχή του αλιευτικού τουρισμού από τους αλιείς στο Νομό Χίου επιβεβαιώνεται και από τις απαντήσεις τους σχετικά με την συμβολή του προγράμματος. Συγκεκριμένα όλοι απαντούν ότι ο αλιευτικός τουρισμός θα συμβάλει αρκετά έως πολύ σε όλες τις προαναφερόμενες παραμέτρους της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης της περιοχής.

Διάγραμμα 56: Συμβολή του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου σύμφωνα με τους αλιείς

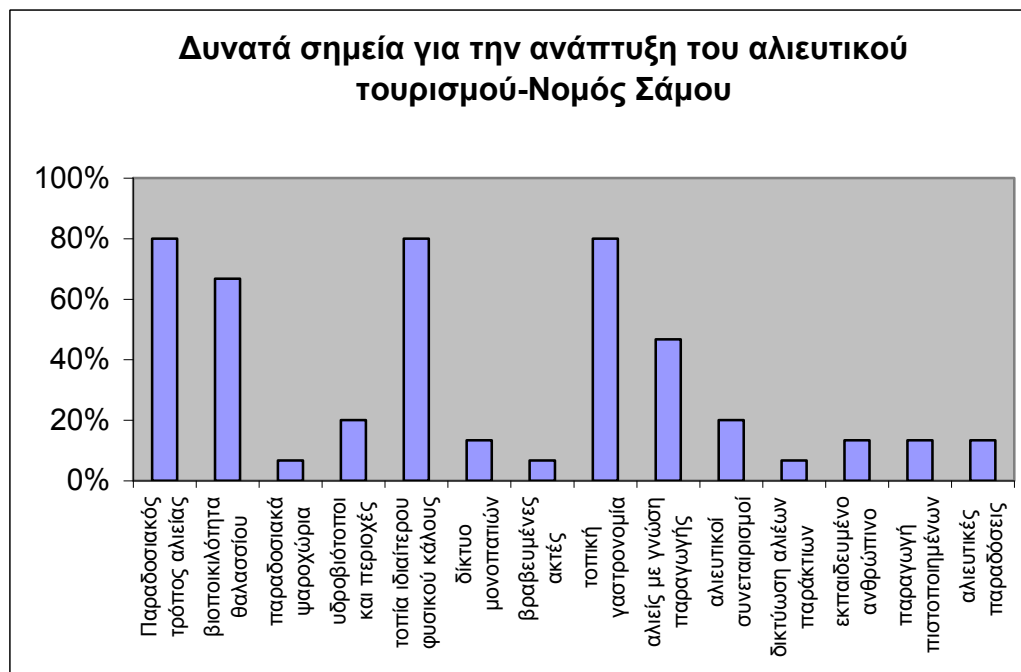
Οι αλιείς στο Νομό Λέσβου απαντούν ότι ο αλιευτικός τουρισμός στην περιοχή τους μπορεί να αναπτυχθεί στηριζόμενος κυρίως στον παραδοσιακό τρόπο αλιείας της περιοχής, στα

μοναδικής αρχιτεκτονικής παραδοσιακά ψαροχώρια και τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους καθώς και στους ντόπιους αλιείς που έχουν γνώση της παραγωγής τοπικών προϊόντων.

Διάγραμμα 57: Δυνατά σημεία για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου σύμφωνα με τους αλιείς

Στο Νομό Σάμου οι αλιείς θεωρούν κυρίως ως δυνατά σημεία της περιοχής την τοπική κουζίνα, τον παραδοσιακό τρόπο αλιείας, την βιοποικιλότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος και τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους.

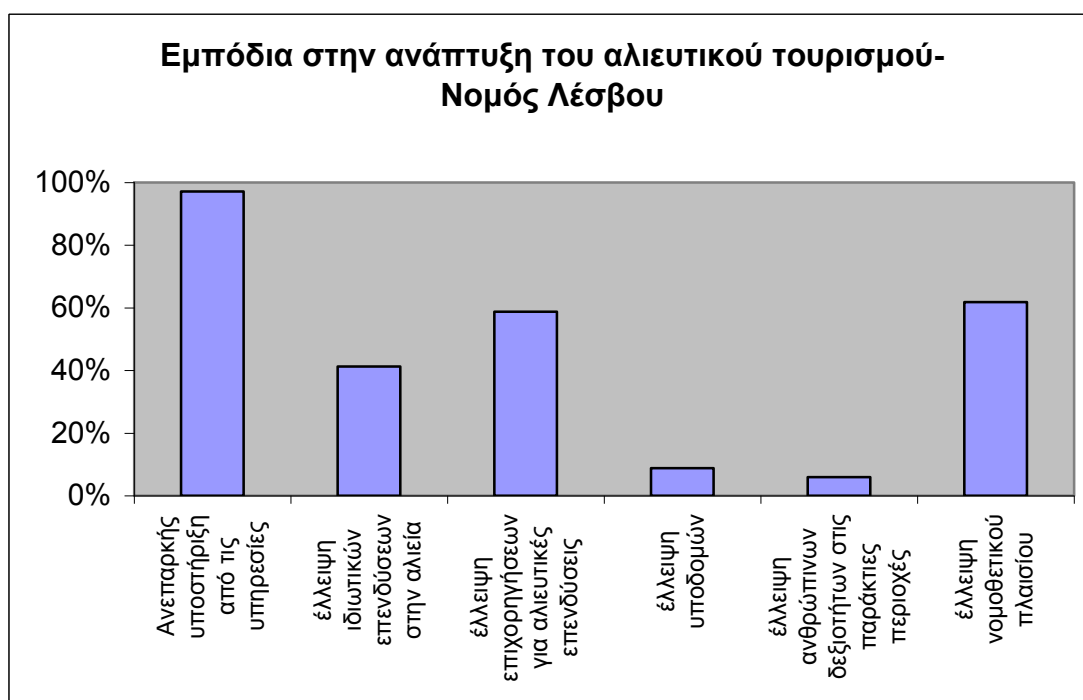
Διάγραμμα 58: Δυνατά σημεία για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου σύμφωνα με τους αλιείς

Τέλος, στο Νομό Χίου οι αλιείς απαντούν ότι η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού μπορεί κυρίως να βασιστεί στον παραδοσιακό τρόπο αλιείας και στους αλιείς που έχουν γνώση της παραγωγής τοπικών προϊόντων. Επίσης είναι ο μοναδικός Νομός στον οποίο εμφανίζεται με υψηλό ποσοστό η παράμετρος της δικτύωσης σε τοπικό επίπεδο των αλιών των παράκτιων περιοχών.

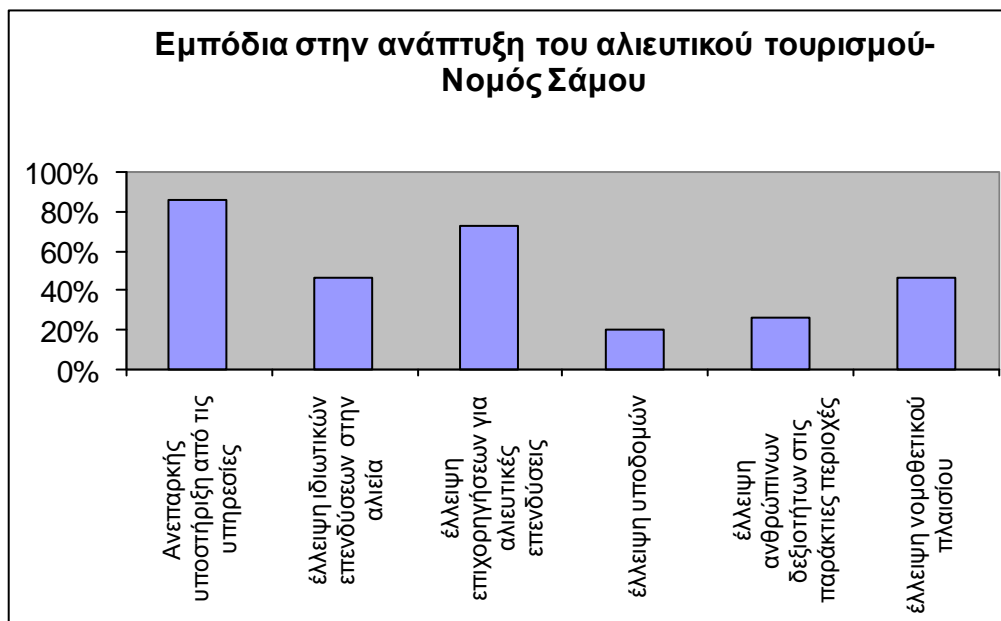
Διάγραμμα 59: Δυνατά σημεία για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου σύμφωνα με τους αλιείς

Στο Νομό Λέσβου οι αλιείς απαντούν ότι τα σημαντικότερα εμπόδια για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού είναι η ανεπαρκής στήριξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες, η έλλειψη νομοθετικού πλαισίου καθώς και η έλλειψη επιχορηγήσεων για επενδύσεις στον αλιευτικό τομέα.

Διάγραμμα 60: Εμπόδια στην ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού σύμφωνα με τους αλιείς στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου στο αντίστοιχο ερώτημα οι αλιείς απάντησαν ότι τα σημαντικότερα εμπόδια είναι η ανεπαρκής στήριξη από τους φορείς και η έλλειψη επιχορηγήσεων για την πραγματοποίηση επενδύσεων στην αλιεία.

Διάγραμμα 61: Εμπόδια στην ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού σύμφωνα με τους αλιείς στο Νομό Σάμου

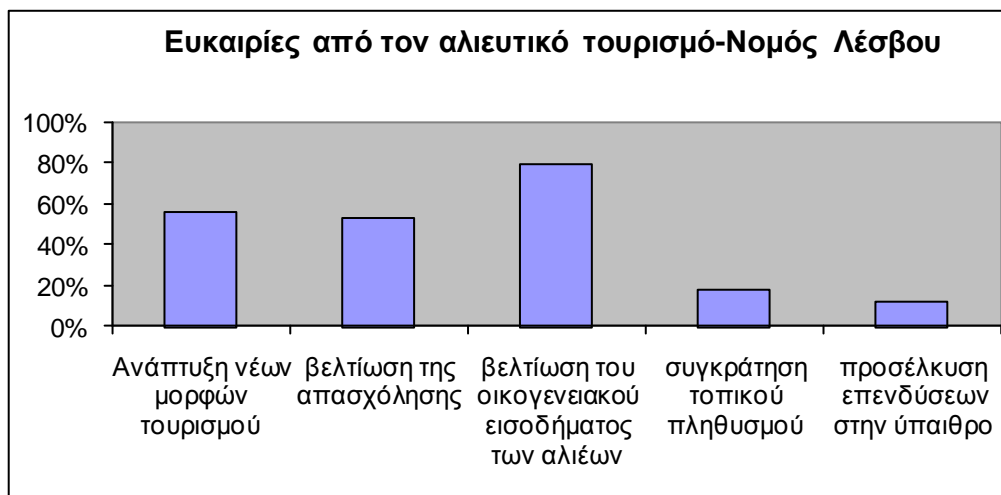
Εκτός των παραπάνω εμποδίων στο Νομό Χίου οι αλιείς αναφέρουν ως ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού σε τοπικό επίπεδο την έλλειψη ιδιωτικών επενδύσεων όσον αφορά τον αλιευτικό τομέα.

Διάγραμμα 62: Εμπόδια στην ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού σύμφωνα με τους αλιείς στο Νομό Χίου

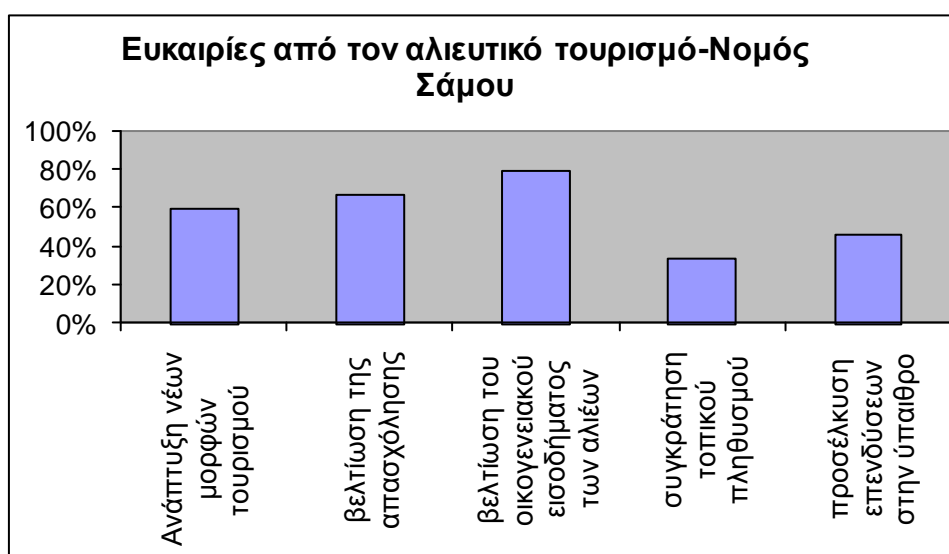

Η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου, σύμφωνα με τους αλιείς, θα συμβάλει κατά κύριο λόγο στην βελτίωση του οικογενειακού εισοδήματος των αλιέων και στην βελτίωση της απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού.

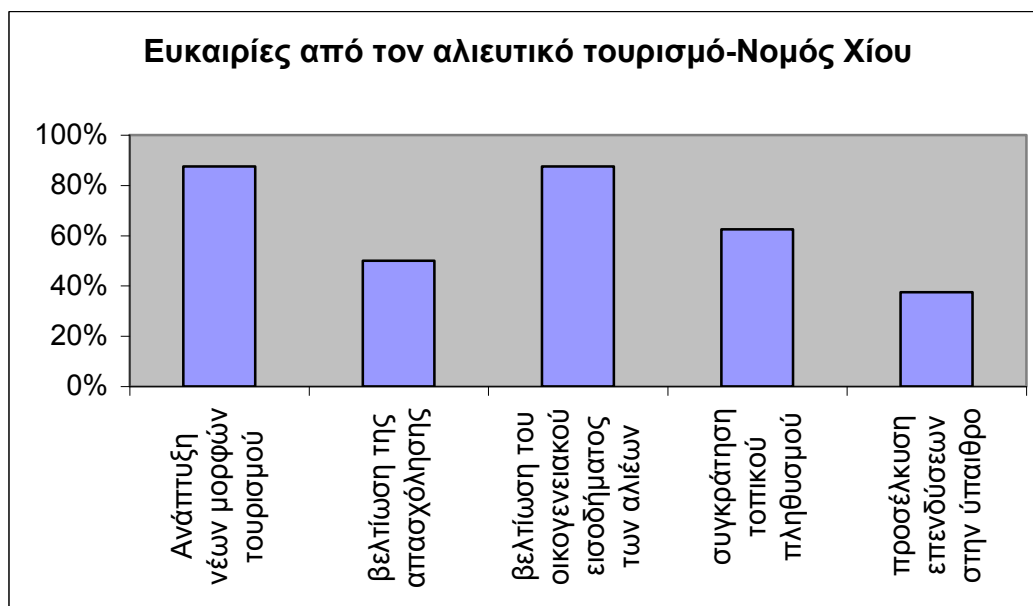

Διάγραμμα 63: Ευκαιρίες από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Ομοίως απαντούν οι αλιείς στο Νομό Σάμου ενώ στο Νομό Χίου απαντούν ως σημαντικότερες ευκαιρίες που προκύπτουν από τον αλιευτικό τουρισμό την ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού που θα συμβάλει στην βελτίωση του οικογενειακού αλιευτικού εισοδήματος.

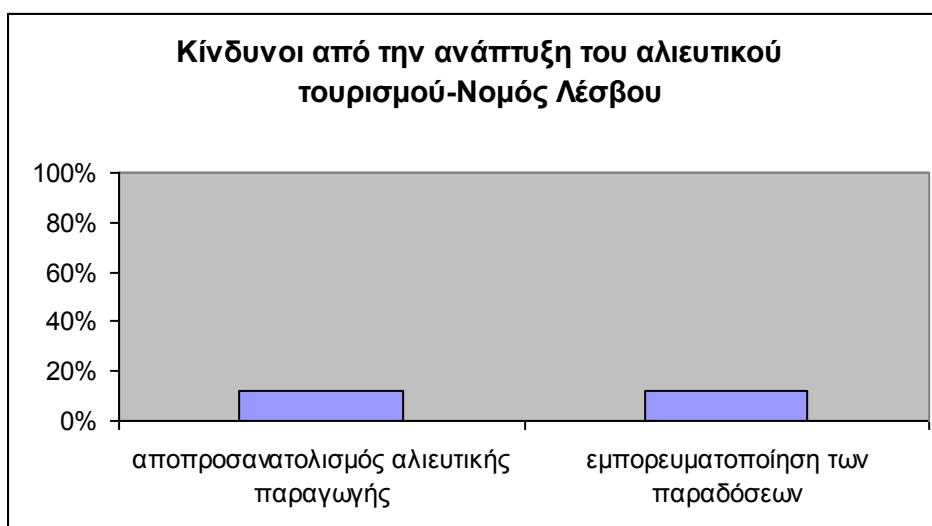

Διάγραμμα 64: Ευκαιρίες από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Διάγραμμα 65: Ευκαιρίες από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Οι μοναδικοί κίνδυνοι σύμφωνα με τους αλιείς που μπορεί να προκύψουν από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου είναι η εμπορευματοποίηση των παραδόσεων και ο πιθανός αποπροσανατολισμός της αλιευτικής παραγωγής.

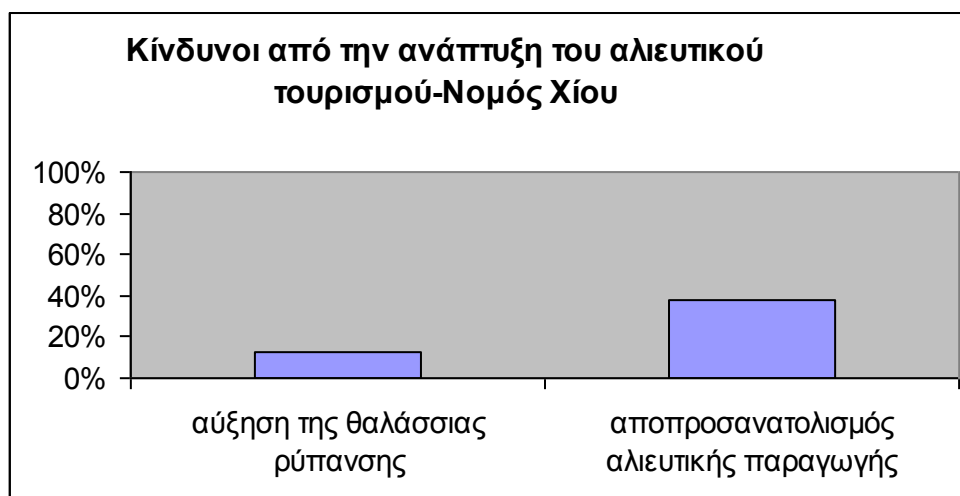
Διάγραμμα 66: Κίνδυνοι από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Αντίθετα, στο Νομό Σάμου ο αλιευτικός τουρισμός μπορεί να προκαλέσει υποβάθμιση των θαλάσσιων πόρων με παράλληλη αύξηση της θαλάσσιας ρύπανσης καθώς και υποβάθμιση του παραδοσιακού τρόπου φιλοξενίας, αποπροσανατολισμό της αλιευτικής παραγωγής και εμπορευματοποίηση των παραδόσεων.

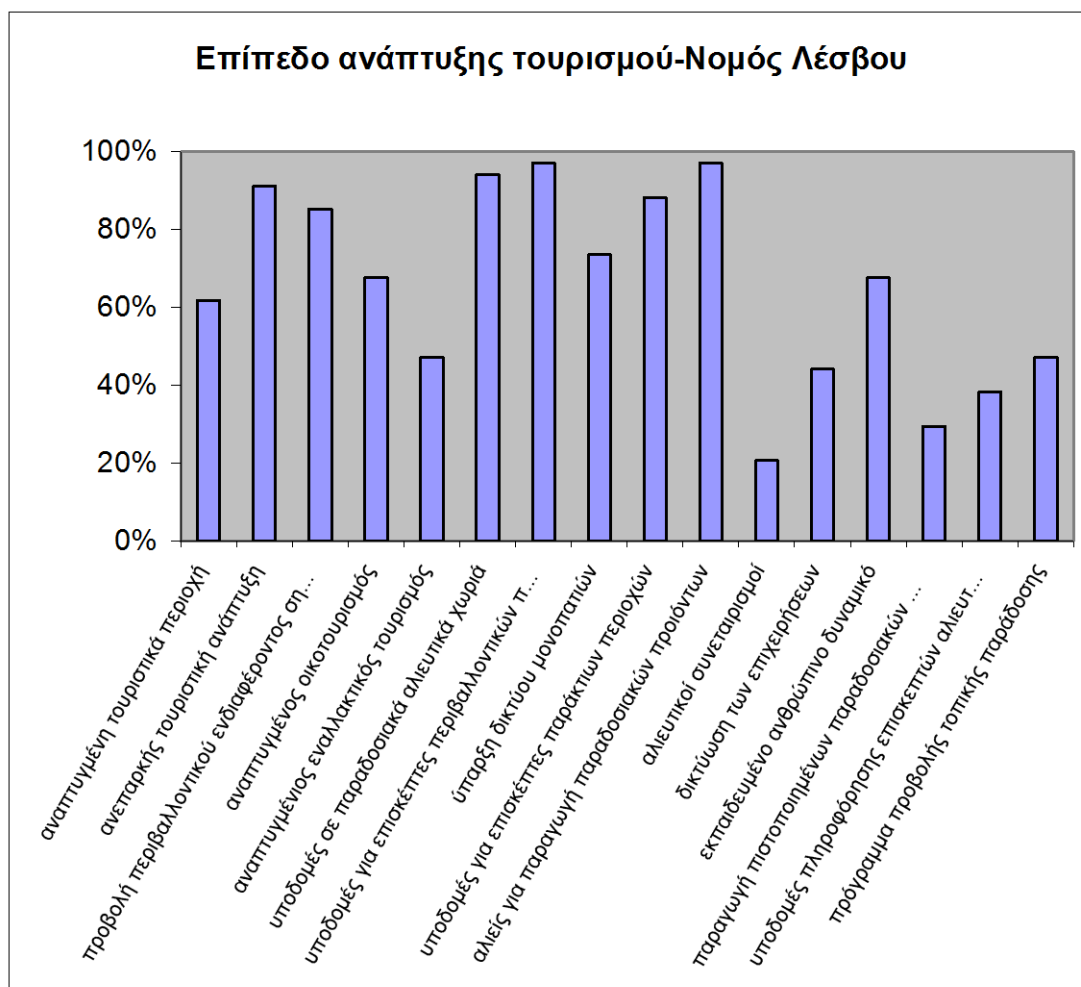
Διάγραμμα 67: Κίνδυνοι από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Τέλος, για τους αλιείς του Νομού Χίου οι σημαντικότεροι κίνδυνοι από τον αλιευτικό τουρισμό είναι ο αποπροσανατολισμός της αλιευτικής παραγωγής και η αύξηση της θαλάσσιας ρύπανσης.

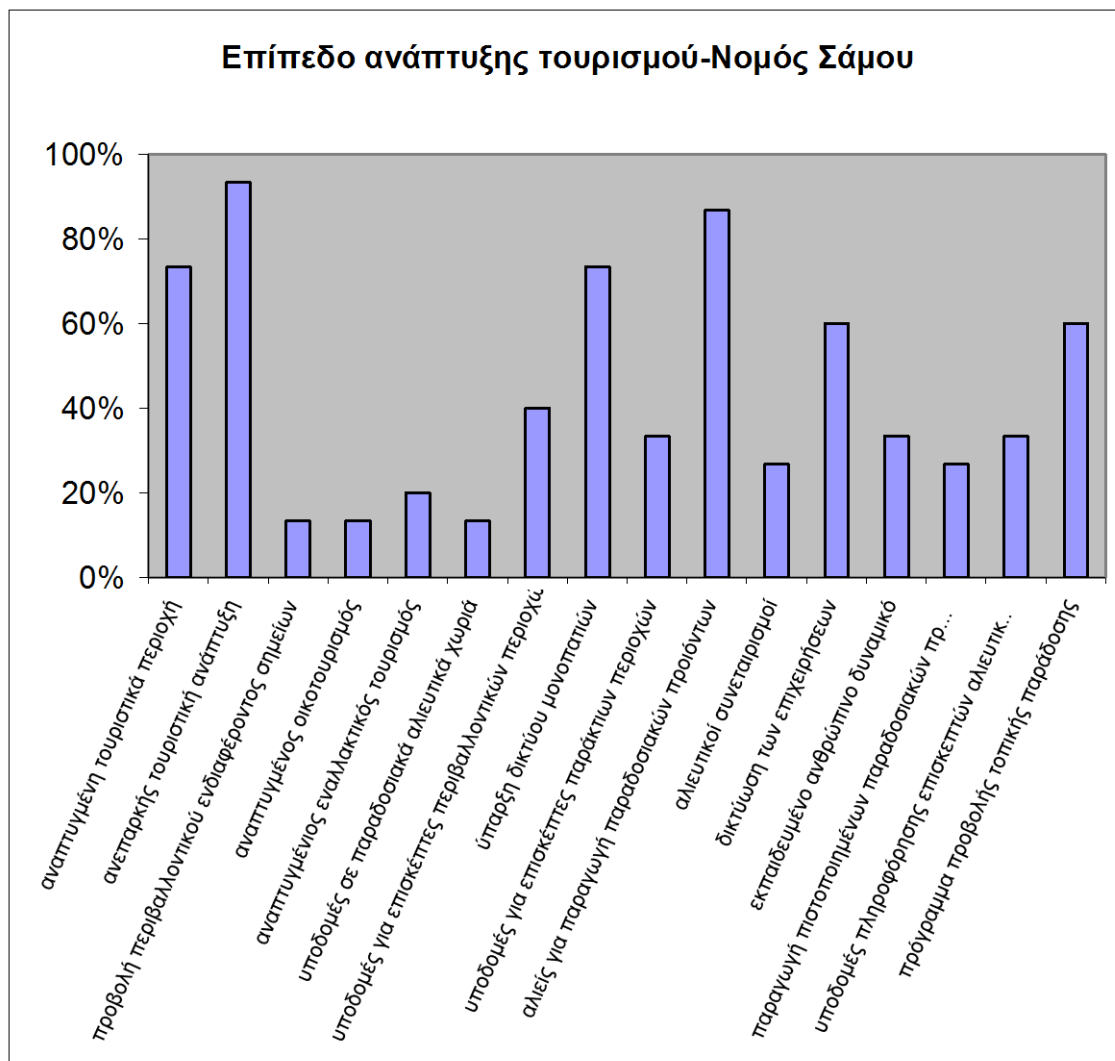
Διάγραμμα 68: Κίνδυνοι από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Συνεχίζοντας με τις απόψεις των αλιέων για το επίπεδο της τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής, στο Νομό Λέσβου οι αλιείς απαντούν ότι η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής τους είναι ανεπαρκής αν και υπάρχουν οι αναγκαίες υποδομές σε παράκτιες και σε οι περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος περιοχές και παράγονται παραδοσιακά αλιευτικά προϊόντα.

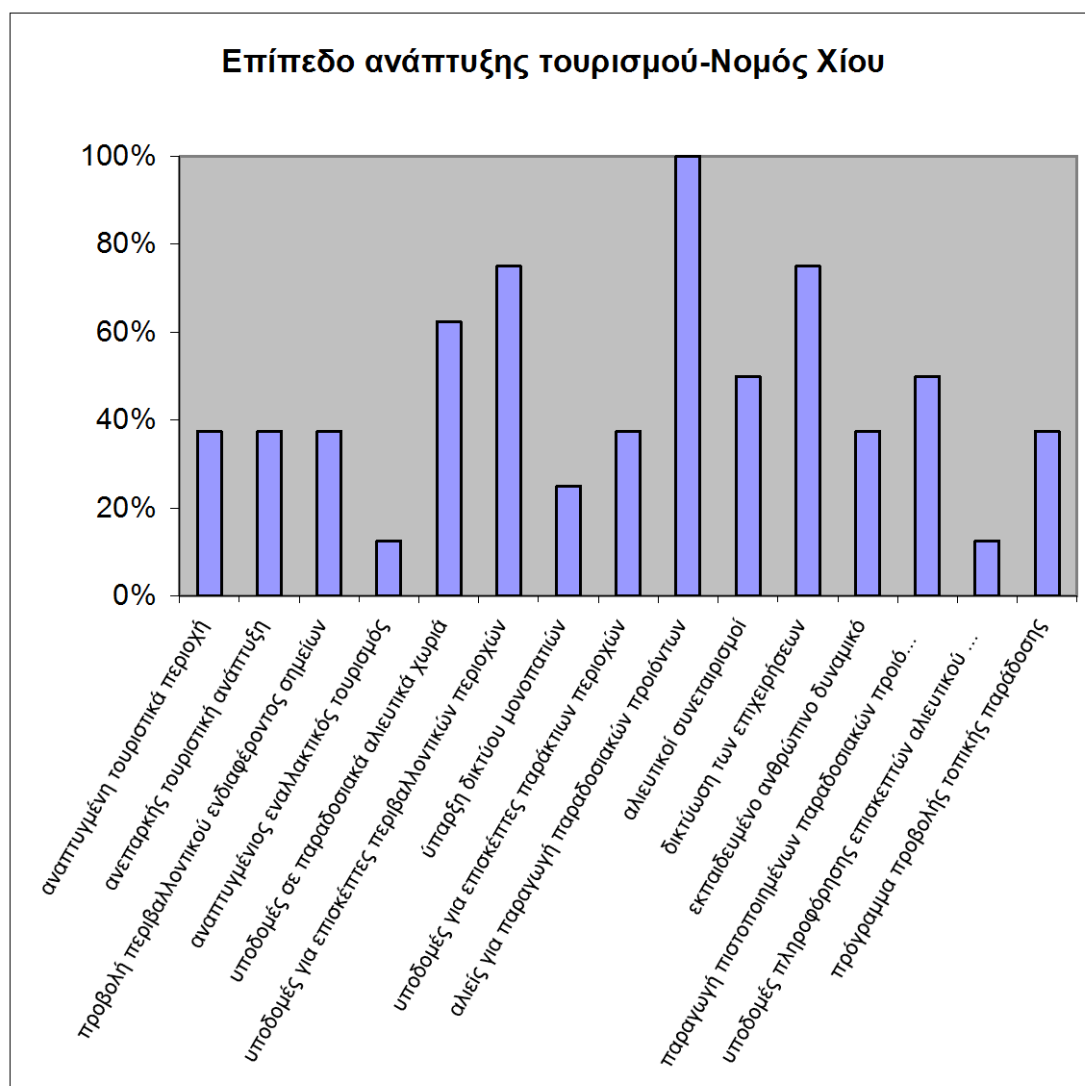
Διάγραμμα 69: Επίπεδο ανάπτυξης τουρισμού σύμφωνα με τους αλιείς στο Νομό Λέσβου

Οι αλιείς στο Νομό Σάμου ομοίως απαντούν ότι η περιοχή τους δεν είναι αναπτυγμένη τουριστικά όσο θα μπορούσε αν και διαθέτει δίκτυο μονοπατιών και παραδοσιακά αλιευτικά προϊόντα.

Διάγραμμα 70: Επίπεδο ανάπτυξης τουρισμού σύμφωνα με τους αλιείς στο Νομό Σάμου

Τέλος, στο Νομό Χίου οι αλιείς απαντούν ότι η περιοχή τους παράγει παραδοσιακά αλιευτικά προϊόντα, έχει τις απαραίτητες υποδομές σε παραδοσιακά αλιευτικά χωριά για τους επισκέπτες καθώς επίσης και ότι υπάρχει δικτύωση των επιχειρήσεων και των ατόμων στην περιοχή.

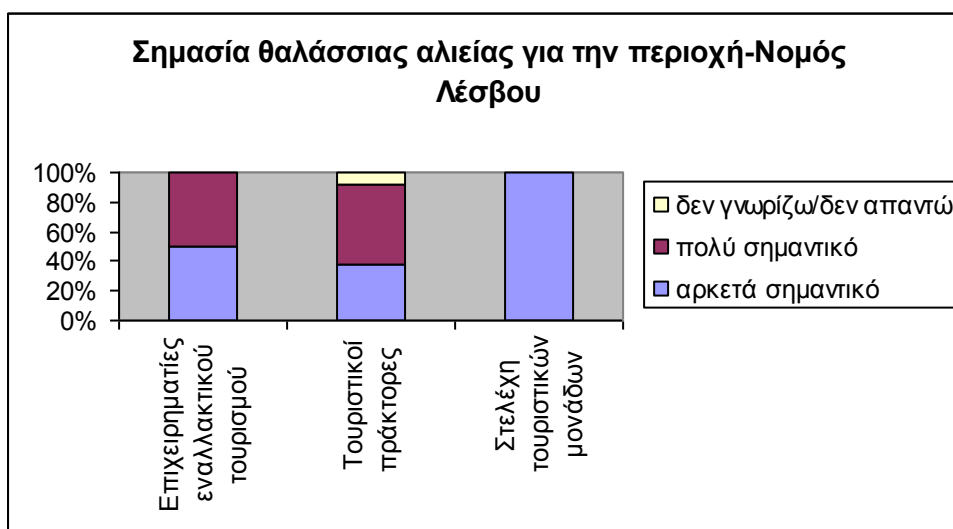

Διάγραμμα 71: Επίπεδο ανάπτυξης τουρισμού σύμφωνα με τους αλιείς στο Νομό Χίου

2.2.2 Φορείς στον τομέα του τουρισμού

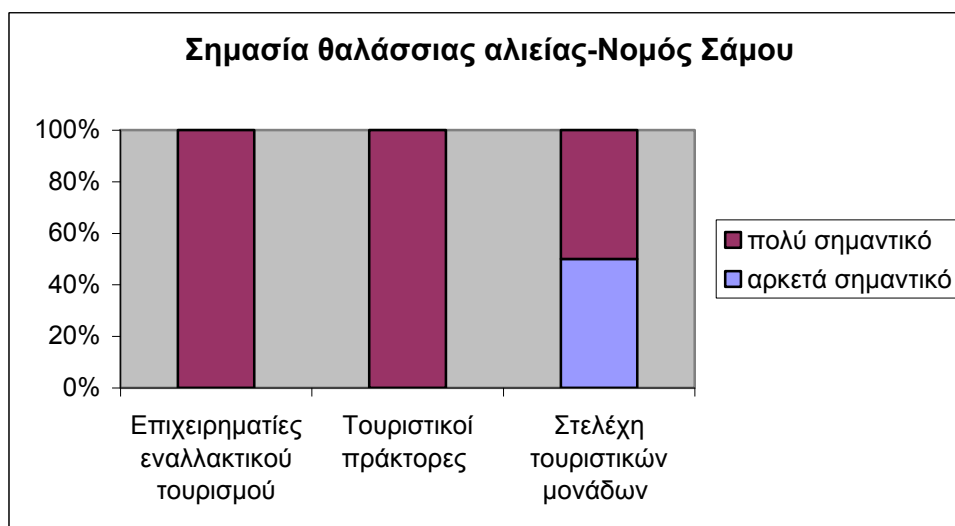
Για τις ανάγκες της μελέτης έγιναν 33 ερωτηματολόγια με φορείς του τουρισμού στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου από τους οποίους πέντε είναι επιχειρηματίες του εναλλακτικού τουρισμού, δεκαοκτώ είναι τουριστικοί πράκτορες και δέκα στελέχη τουριστικών μονάδων. Η κατανομή τους ανά Νομό είναι δεκαεννιά στο Νομό Λέσβου δηλαδή το 57,58% του δείγματος, στο Νομό Σάμου έξι δηλαδή το 18,18% του δείγματος και οκτώ στο Νομό Χίου δηλαδή το 24,24% του δείγματος.

Στο ερώτημα για το πόσο σημαντική είναι η θαλάσσια αλιεία ως δραστηριότητα στο Νομό Λέσβου όλοι οι φορείς του τουρισμού απαντούν ότι είναι αρκετά έως πολύ σημαντική για την περιοχή τους.

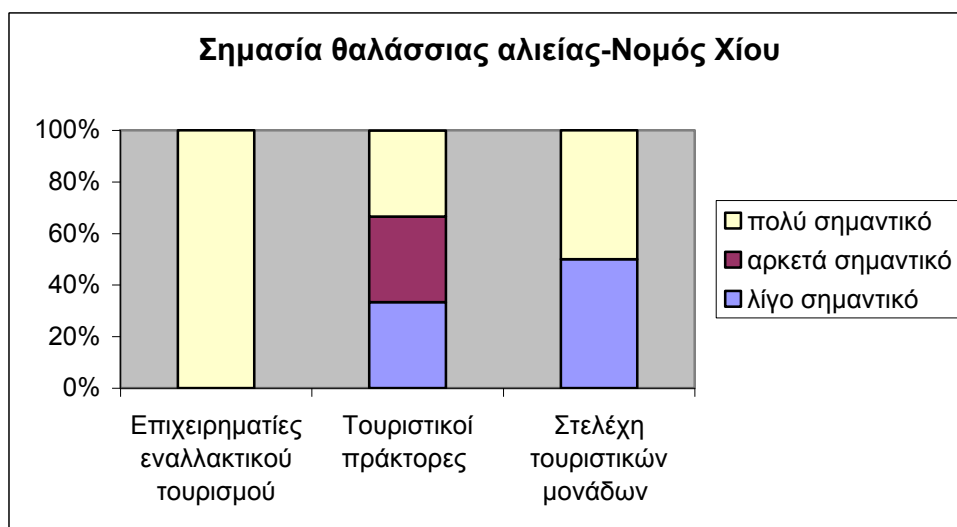
Διάγραμμα 72: Σπουδαιότητα θαλάσσιας αλιείας στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου υπερτερούν οι απαντήσεις των φορέων του τουρισμού που χαρακτηρίζουν τη θαλάσσια αλιεία ως πολύ σημαντική δραστηριότητα για την περιοχή.

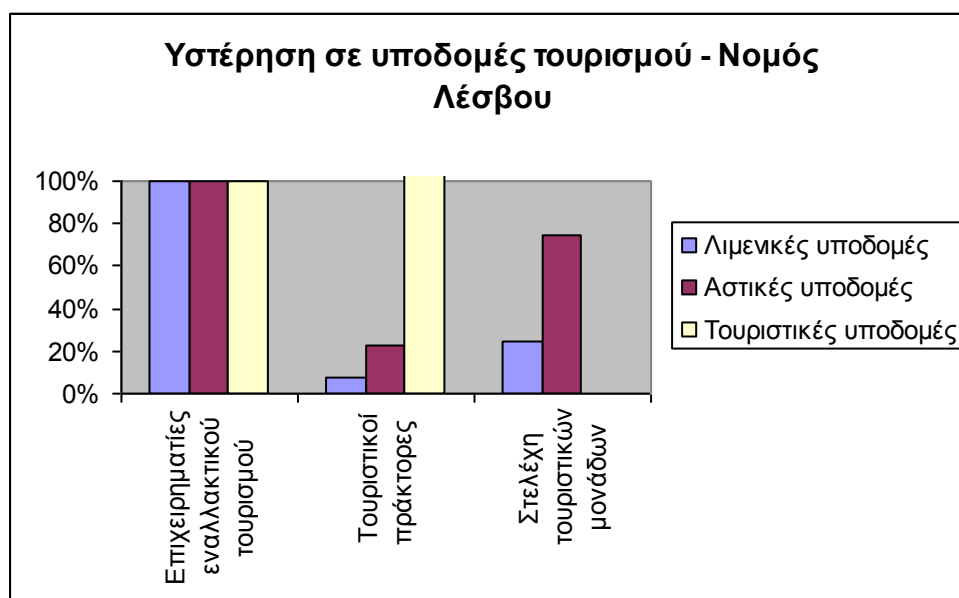
Διάγραμμα 73: Σημασία θαλάσσιας αλιείας στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου αντίθετα σημαντικό ποσοστό των στελεχών των τουριστικών μονάδων απαντούν ότι η θαλάσσια αλιεία δεν είναι αρκετά σημαντική δραστηριότητα για την περιοχή τους σε αντίθεση με τους επιχειρηματίες του εναλλακτικού τουρισμού.

Διάγραμμα 74: Σημασία θαλάσσιας αλιείας στο Νομό Χίου

Οι υποδομές του τουρισμού που εμφανίζουν τη μεγαλύτερη υστέρηση στο Νομό Λέσβου, σύμφωνα με τους επαγγελματίες του χώρου, είναι οι λιμενικές εγκαταστάσεις για τους επαγγελματίες του εναλλακτικού τουρισμού και κυρίως οι υποδομές στον αστικό χώρο σύμφωνα με τους τουριστικούς πράκτορες και τα στελέχη των τουριστικών μονάδων.

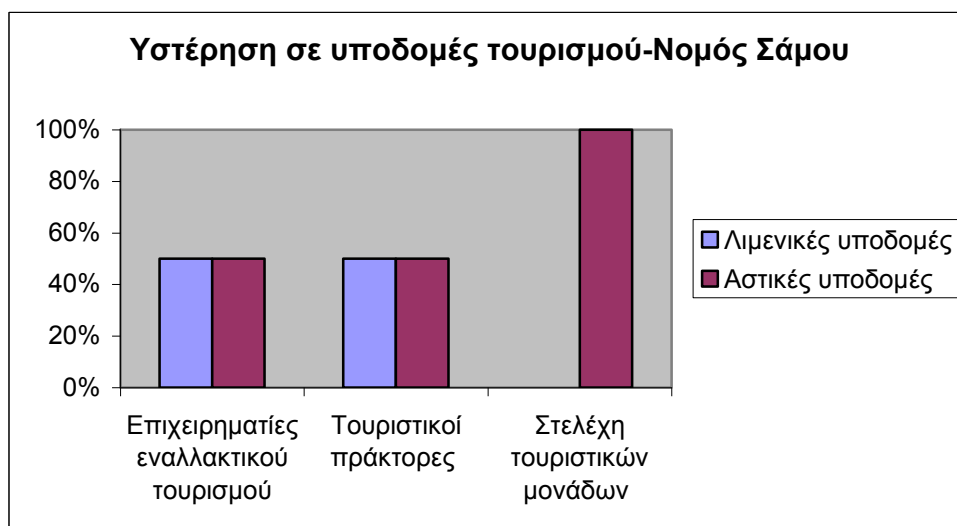

Διάγραμμα 75: Υστέρηση σε υποδομές τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου όλα τα στελέχη των τουριστικών μονάδων απάντησαν ότι η περιοχή υστερεί σε αστικές υποδομές, ενώ για τους τουριστικούς πράκτορες και για τους

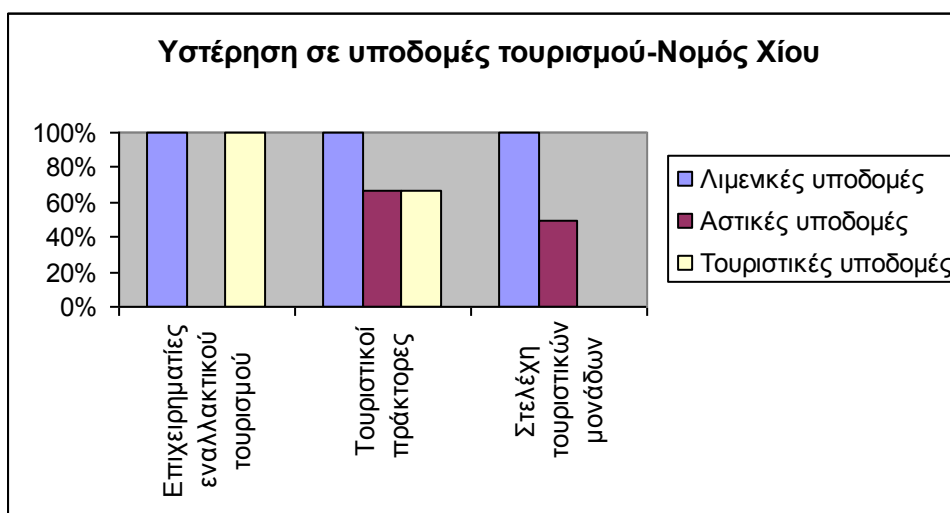

επιχειρηματίες του εναλλακτικού τουρισμού υστέρηση παρουσιάζουν επιπλέον οι λιμενικές υποδομές που είναι εξίσου σημαντικές για την υποδοχή των τουριστών στην περιοχή.

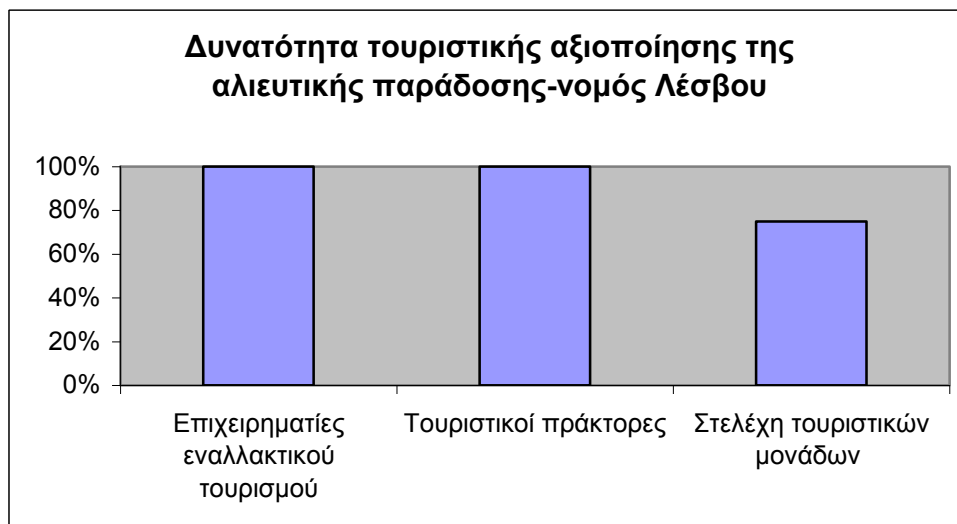
Διάγραμμα 76: Υστέρηση σε υποδομές τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου όλοι οι επιχειρηματίες του εναλλακτικού τουρισμού απαντούν ότι η περιοχή τους υστερεί σε λιμενικές και τουριστικές εγκαταστάσεις ενώ όλα τα στελέχη των τουριστικών μονάδων και οι τουριστικοί πράκτορες απαντούν ότι οι λιμενικές υποδομές χρειάζονται βελτίωση.

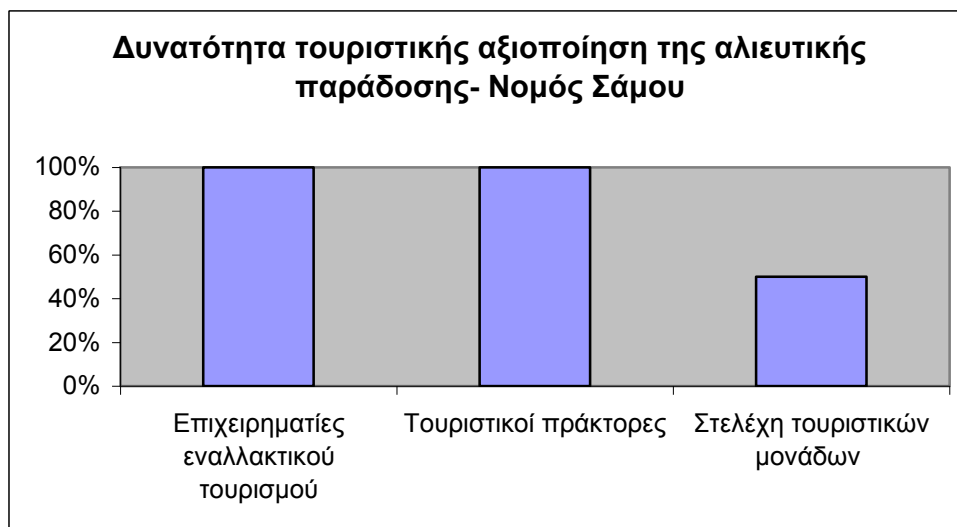
Διάγραμμα 77: Υστέρηση σε υποδομές τουρισμού στο Νομό Χίου

Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων φορέων του τουρισμού στο Νομό Λέσβου απαντά ότι η αλιευτική παράδοση της περιοχής μπορεί να αξιοποιηθεί τουριστικά.

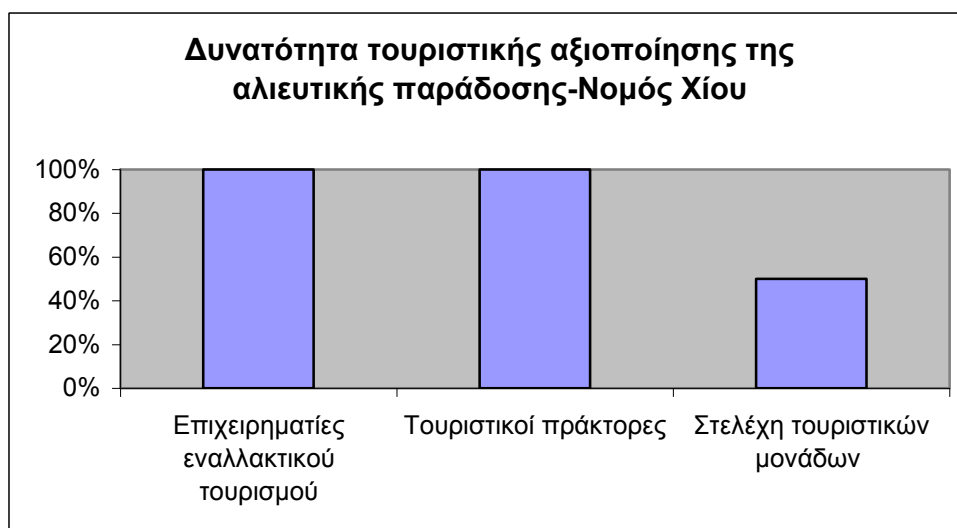

Διάγραμμα 78: Δυνατότητα τουριστικής αξιοποίησης αλιευτικής παράδοσης στο Νομό Λέσβου

Ομοίως απαντούν οι φορείς του τουρισμού τόσο στο Νομό Σάμου όσο και στο Νομό Χίου.

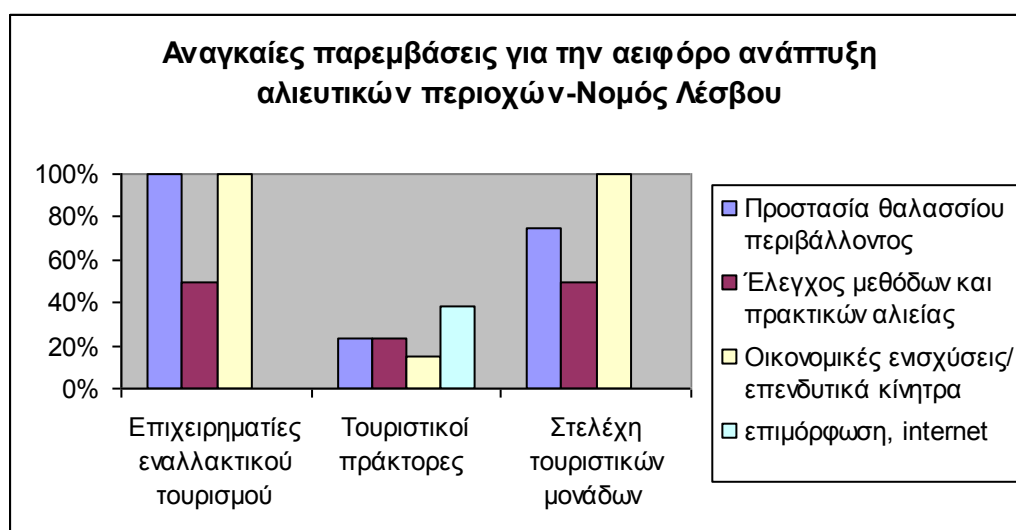

Διάγραμμα 79: Δυνατότητα τουριστικής αξιοποίησης αλιευτικής παράδοσης στο Νομό Σάμου

Διάγραμμα 80: Δυνατότητα τουριστικής αξιοποίησης αλιευτικής παράδοσης στο Νομό Χίου

Οι αναγκαίες παρεμβάσεις για την αιεφόρο ανάπτυξη των αλιευτικών περιοχών σύμφωνα με τους φορείς του τουρισμού στο Νομό Λέσβου είναι κυρίως η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος μέσω της λήψης των κατάλληλων μέτρων καθώς και η παροχή οικονομικών ενισχύσεων σύμφωνα με τους τουριστικούς πράκτορες.

Διάγραμμα 81: Αναγκαίες παρεμβάσεις για την αιεφόρο ανάπτυξη των αλιευτικών περιοχών στο Νομό Λέσβου

Και οι τρεις φορείς στο Νομό Σάμου απαντούν ως αναγκαία παρέμβαση την προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος της περιοχής τους, ενώ προσθέτουν την χορήγηση

επενδυτικών κινήτρων και τον έλεγχο των πρακτικών αλιείας που θα διασφαλίσει την βιωσιμότητα της περιοχής τους.

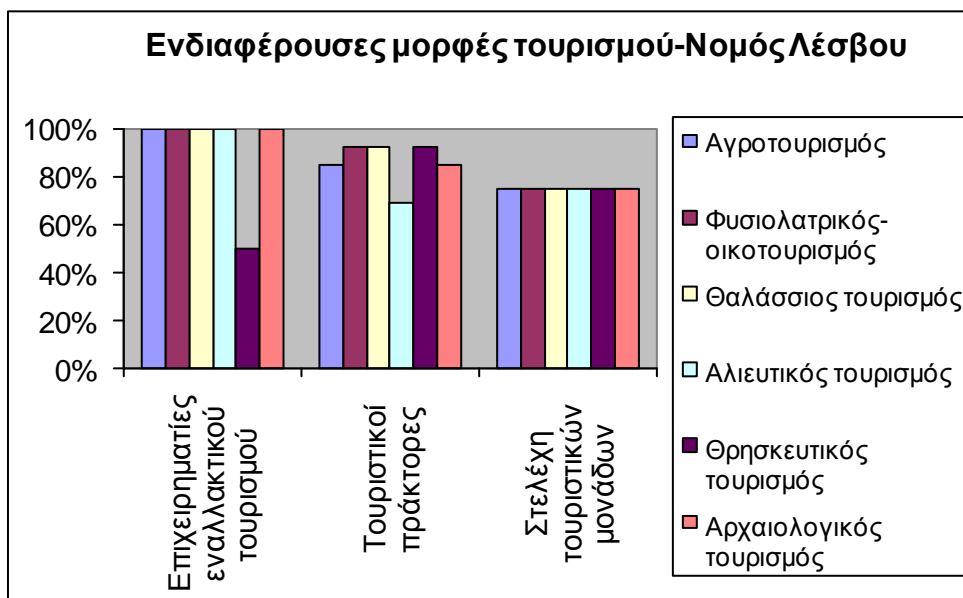
Διάγραμμα 82: Αναγκαίες παρεμβάσεις για την αιφόρο ανάπτυξη των αλιευτικών περιοχών στο Νομό Σάμου

Η σημασία της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος αποδεικνύεται και από τις απαντήσεις των φορέων του τουρισμού στο Νομό Χίου επιπρόσθετα με την χορήγηση οικονομικών ενισχύσεων για την προσέλκυση επενδύσεων.

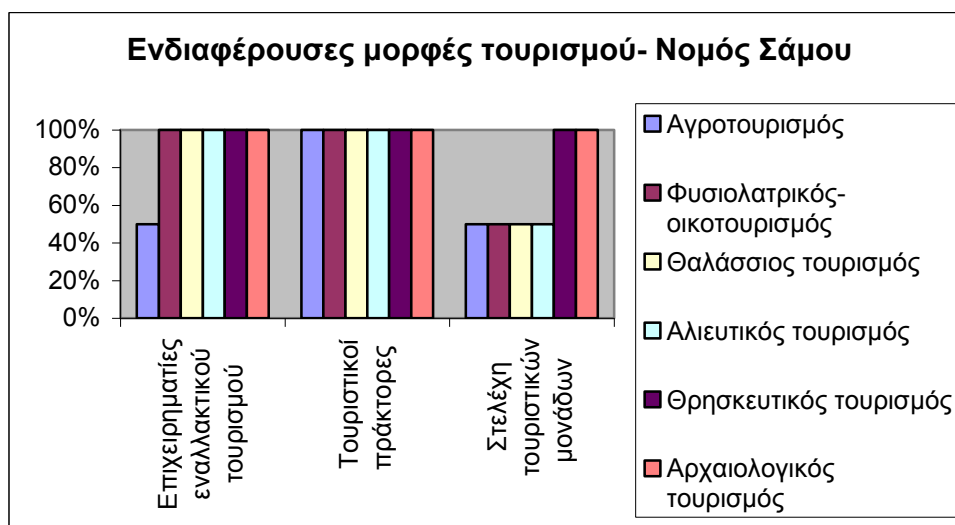
Διάγραμμα 83: Αναγκαίες παρεμβάσεις για την αιφόρο ανάπτυξη των αλιευτικών περιοχών στο Νομό Χίου

Οι πιο ενδιαφέρουσες μορφές τουρισμού για τους φορείς του χώρου στο Νομό Λέσβου είναι ο αγροτουρισμός, ο οικοτουρισμός και ο θαλάσσιος τουρισμός ενώ όλοι οι επιχειρηματίες του εναλλακτικού τουρισμού δηλώνουν και τον αλιευτικό τουρισμό.

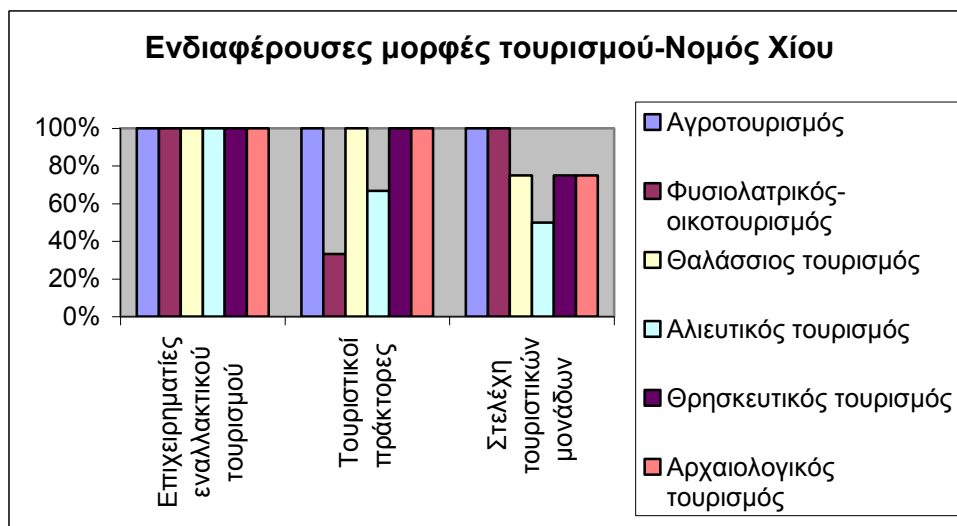
Διάγραμμα 84: Ενδιαφέρουσες μορφές τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου οι τρεις φορείς απαντούν από κοινού ότι στην περιοχή τους μπορούν να αναπτυχθούν ο θρησκευτικός και ο αρχαιολογικός τουρισμός και σε μικρότερη κλίμακα οι υπόλοιπες μορφές τουρισμού.

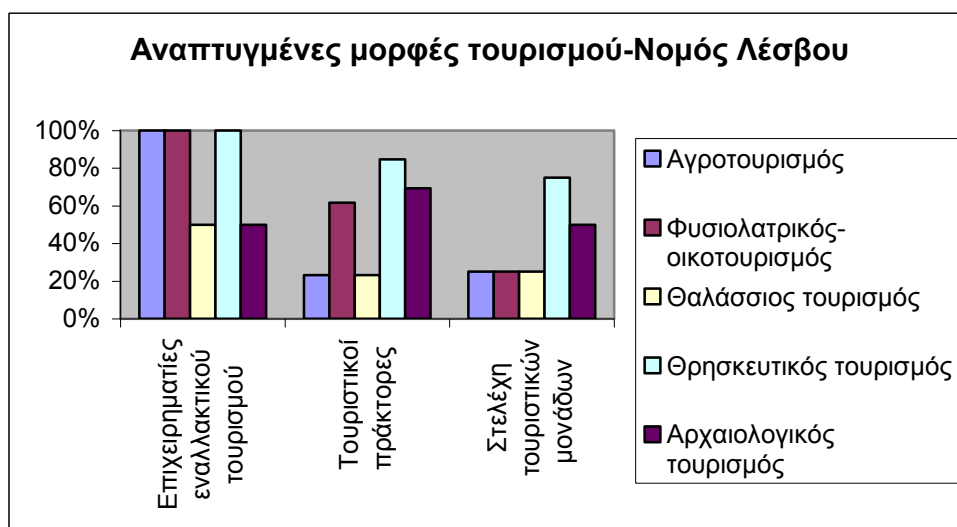
Διάγραμμα 85: Ενδιαφέρουσες μορφές τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου οι φορείς απαντούν από κοινού ότι οι προσφορότερες μορφές τουρισμού για την περιοχή τους είναι ο αγροτουρισμός και ο θαλάσσιος τουρισμός και δευτερευόντως ο οικοτουρισμός και ο θρησκευτικός τουρισμός.

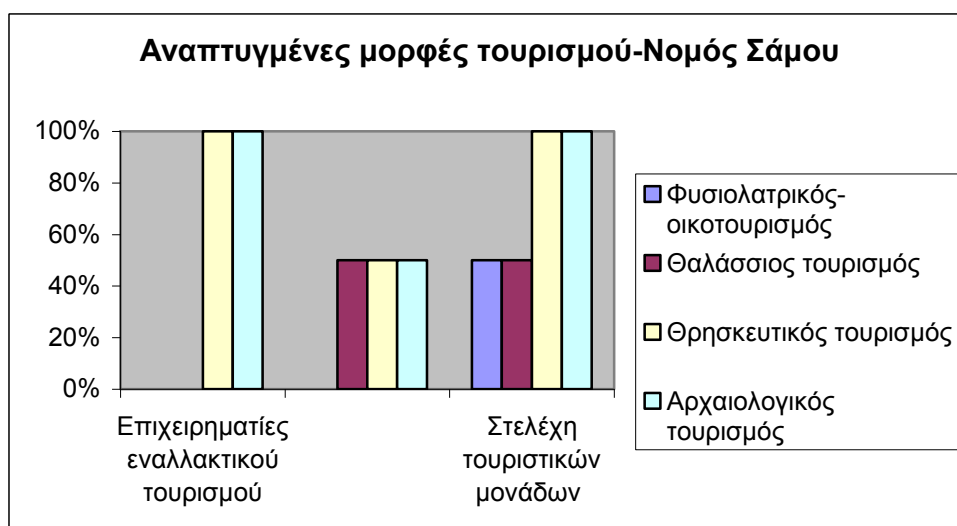
Διάγραμμα 86: Ενδιαφέρουσες μορφές τουρισμού στο Νομό Χίου

Οι μορφές τουρισμού που είναι ήδη μέτρια έως πολύ αναπτυγμένες στο Νομό Λέσβου σύμφωνα με τους φορείς του τουρισμού είναι κυρίως ο θρησκευτικός τουρισμός και ο αρχαιολογικός τουρισμός.

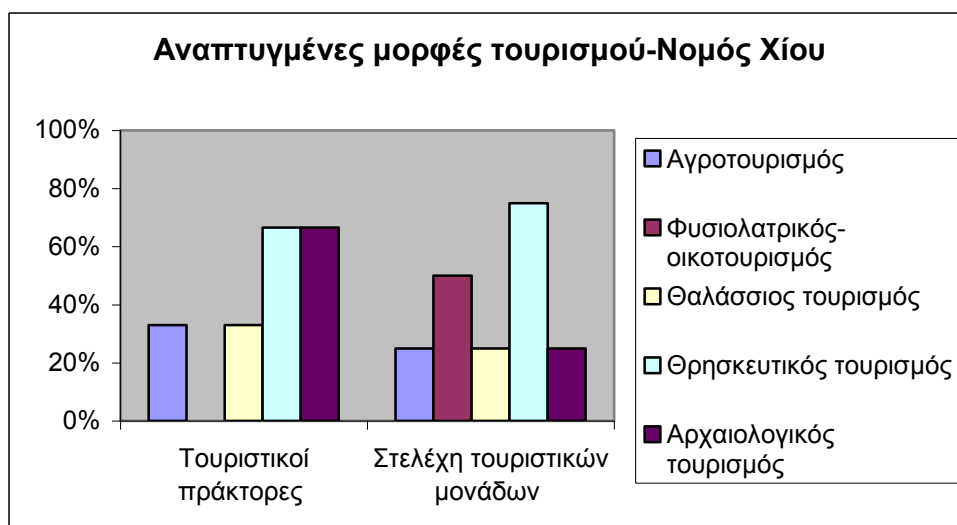
Διάγραμμα 87: Αναπτυγμένες μορφές τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου και οι τρεις φορείς δηλώνουν ότι στο Νομό τους είναι αναπτυγμένος μόνο ο θρησκευτικός και ο αρχαιολογικός τουρισμός και επιπρόσθετα από τους τουριστικούς πράκτορες και τα στελέχη των τουριστικών μονάδων αναφέρεται ο θαλάσσιος τουρισμός.

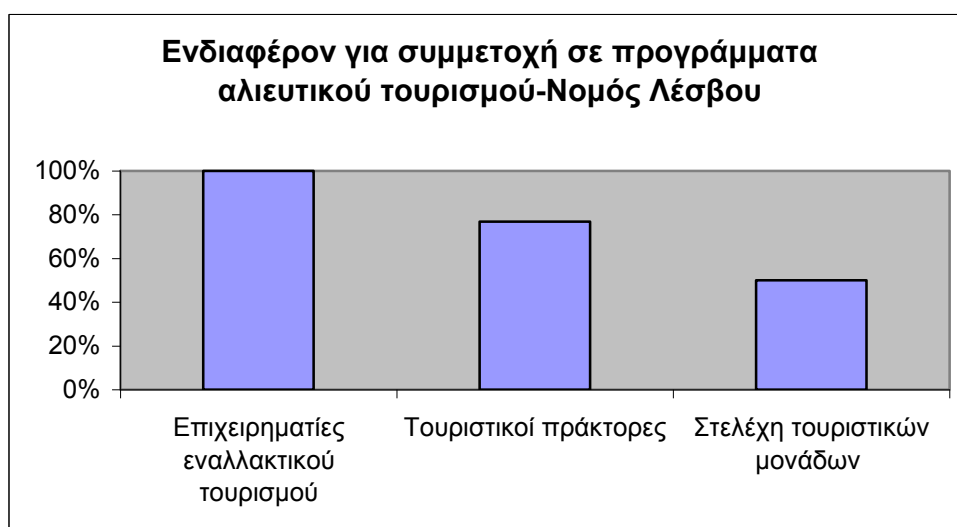
Διάγραμμα 88: Αναπτυγμένες μορφές τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου τέλος μόνο οι τουριστικοί πράκτορες και τα στελέχη των τουριστικών μονάδων απαντούν ότι στην παρούσα περίοδο στο Νομό τους υπάρχει μέτρια έως μεγάλη ανάπτυξη κυρίως του θρησκευτικού και του αρχαιολογικού τουρισμού. Αντίθετα, οι επιχειρηματίες του εναλλακτικού τουρισμού απάντησαν ότι όλες οι μορφές τουρισμού έχουν μηδενική έως μικρή ανάπτυξη.

Διάγραμμα 89: Αναπτυγμένες μορφές τουρισμού στο Νομό Χίου

Οι φορείς του τουρισμού και ιδιαίτερα οι επιχειρηματίες του εναλλακτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει να συμμετέχουν σε πρόγραμμα αλιευτικού τουρισμού ενώ διστακτικότερα εμφανίζονται τα στελέχη των τουριστικών μονάδων.

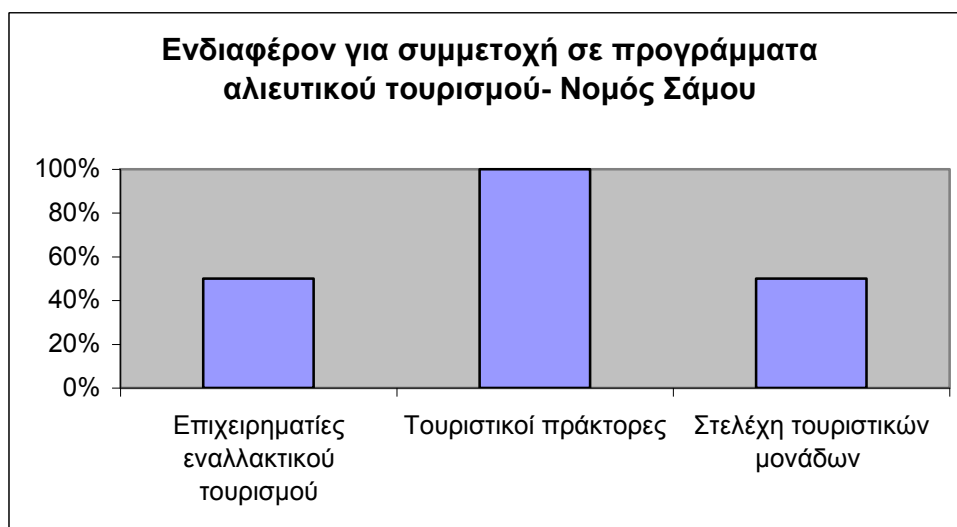

Διάγραμμα 90: Ενδιαφέρον για συμμετοχή σε προγράμματα αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Αντίθετα στο Νομό Σάμου η καθολικά θετική απάντηση στο ενδεχόμενο συμμετοχής τους στον αλιευτικό τουρισμό από τους τουριστικούς πράκτορες δείχνει το ενδιαφέρον τους για την ανάπτυξη της συγκεκριμένης δραστηριότητας στο Νομό. Αντίθετα, το 50%

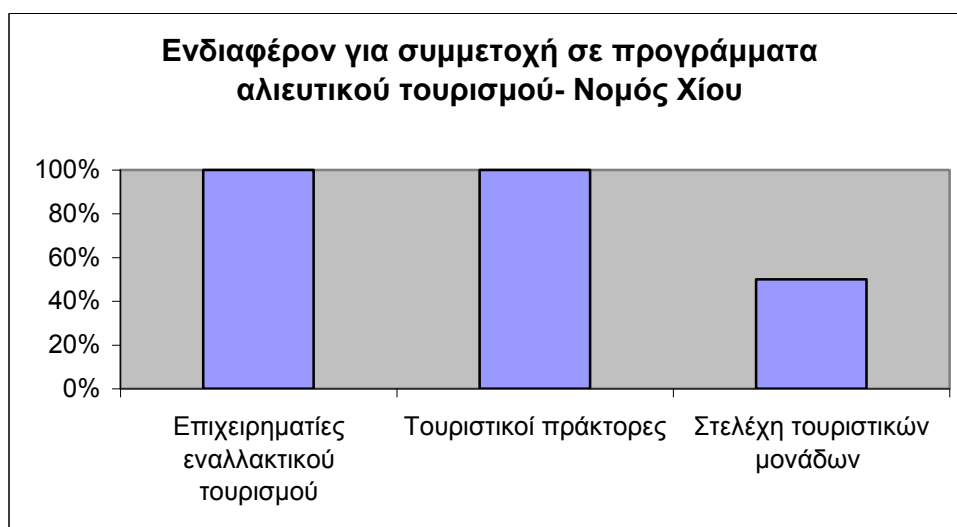

των επιχειρηματιών εναλλακτικού τουρισμού και στελεχών τουριστικών μονάδων εκδήλωσαν το ενδιαφέρον τους.

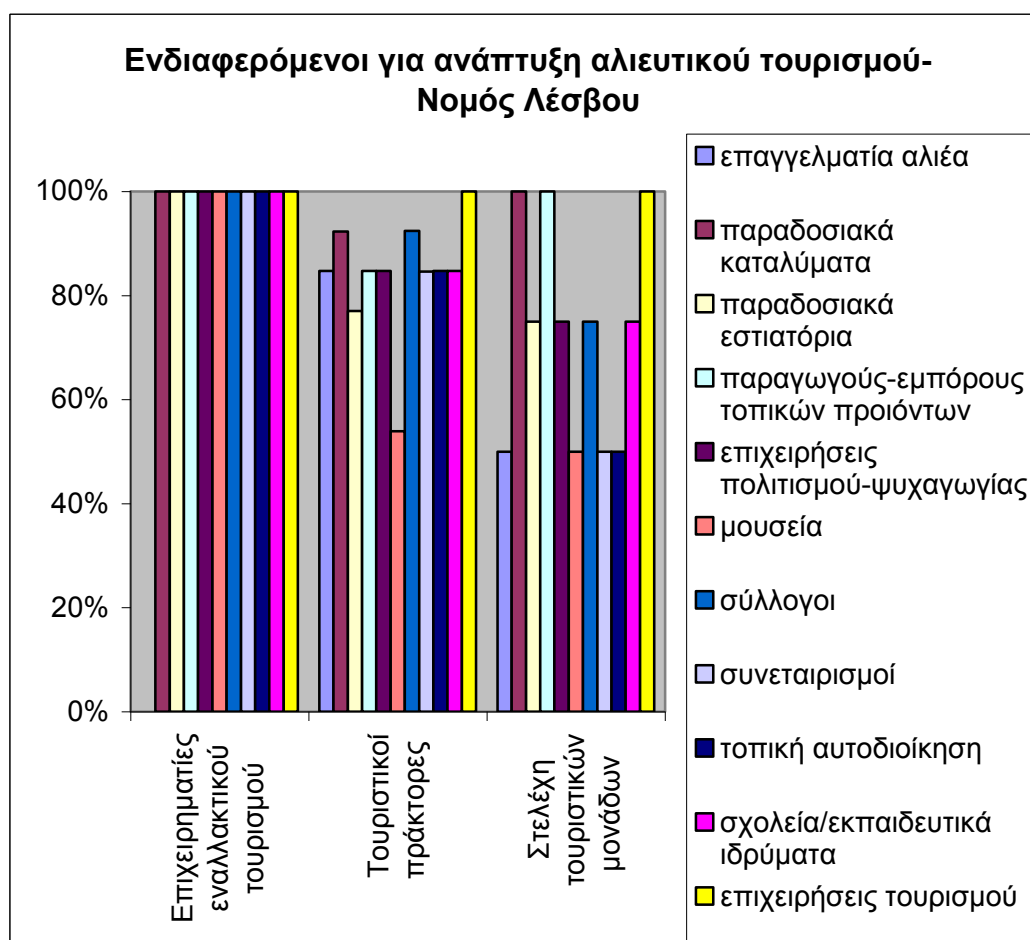
Διάγραμμα 91: Ενδιαφέρον για συμμετοχή σε προγράμματα αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Τέλος, στο Νομό Χίου η θετική αποδοχή του αλιευτικού τουρισμού αποδεικνύεται και από τη θετική απάντηση στο ενδεχόμενο συμμετοχής τους τόσο των επιχειρηματιών του εναλλακτικού τουρισμού όσο και των τουριστικών πρακτόρων.

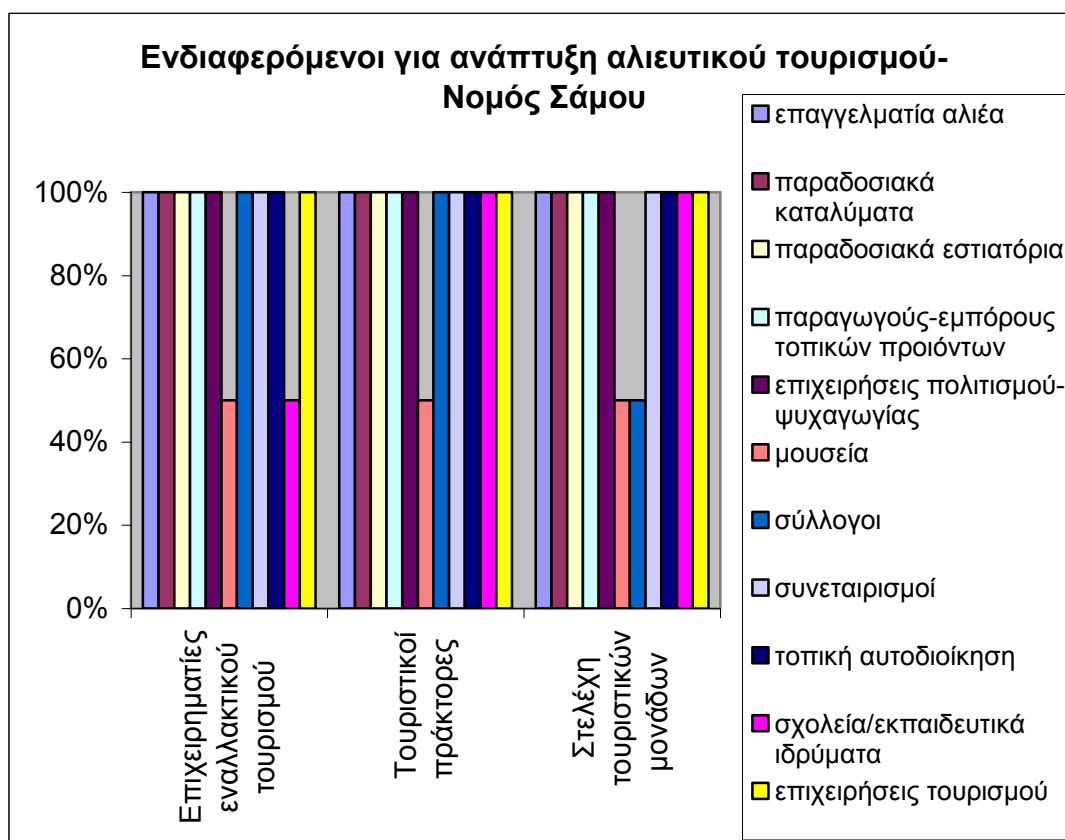
Διάγραμμα 92: Ενδιαφέρον για συμμετοχή σε προγράμματα αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Οι κυριότεροι ενδιαφερόμενοι για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου σύμφωνα με τις απαντήσεις των φορέων του τουρισμού είναι τα παραδοσιακά καταλύματα, οι παραγωγοί τοπικών προϊόντων, οι αλιευτικοί σύλλογοι και οι επιχειρήσεις του τουρισμού στην περιοχή.

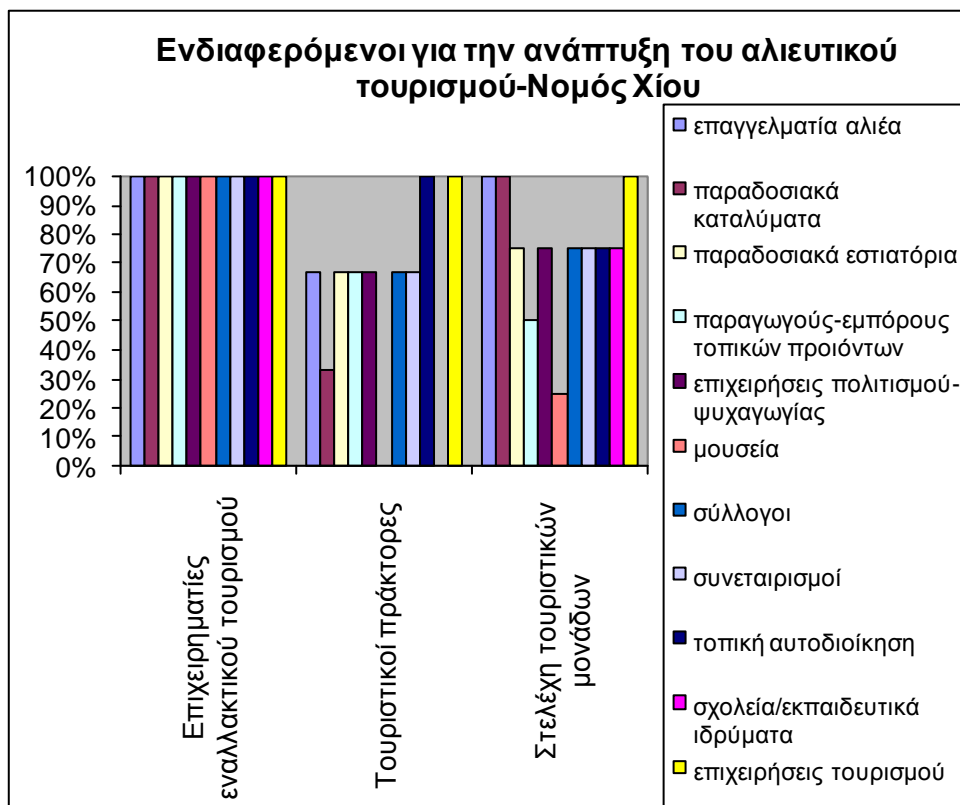
Διάγραμμα 93: Ενδιαφερόμενοι για την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου ομοίως θεωρείται ότι θα υπάρξει μεγάλο ενδιαφέρον από όλους τους φορείς και κυρίως από τους επαγγελματίες αλιείς, τους επιχειρηματίες διαμονής και εστίασης, τις επιχειρήσεις πολιτισμού και τους παραγωγούς τοπικών προϊόντων όπως επίσης από τους συνεταιρισμούς την τοπική αυτοδιοίκηση, τα σχολεία και τις επιχειρήσεις τουρισμού.

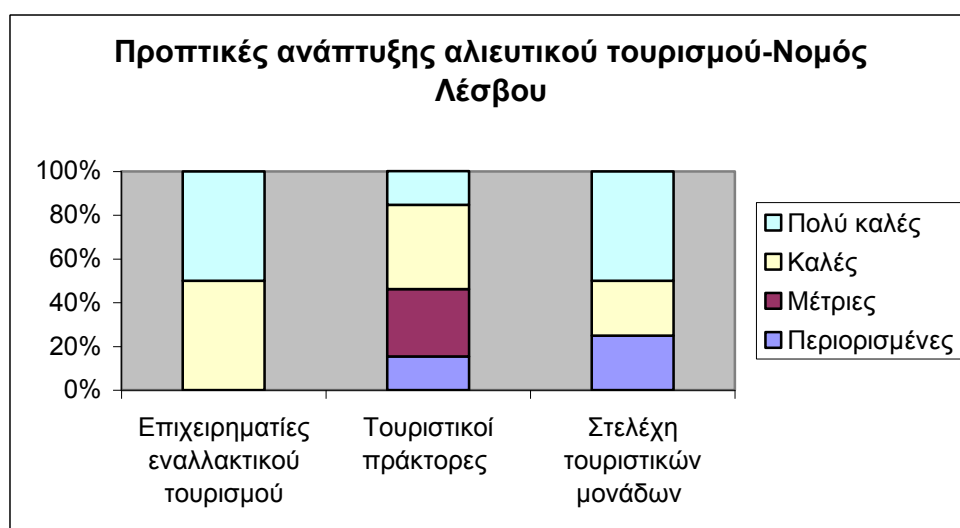
Διάγραμμα 94: Ενδιαφερόμενοι για την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου οι κυριότεροι ενδιαφερόμενοι σύμφωνα με τους φορείς του τουρισμού είναι οι επιχειρήσεις του τουρισμού, οι επαγγελματίες αλιείς και οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης.

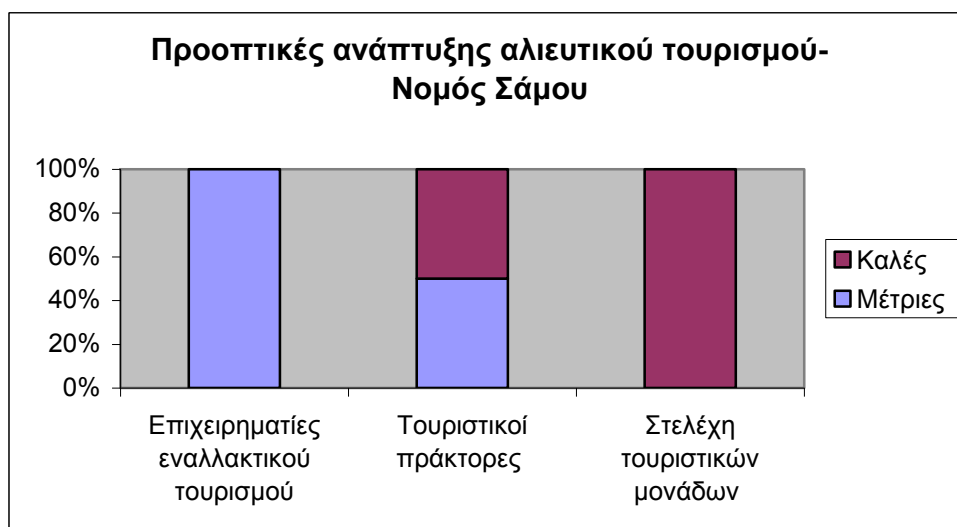
Διάγραμμα 95: Ενδιαφερόμενοι για την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Οι προοπτικές ανάπτυξης του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου είναι στην πλειοψηφία τους καλές έως πολύ καλές ιδιαίτερα σύμφωνα με τους επιχειρηματίες του εναλλακτικού τουρισμού και τα στελέχη των τουριστικών μονάδων.

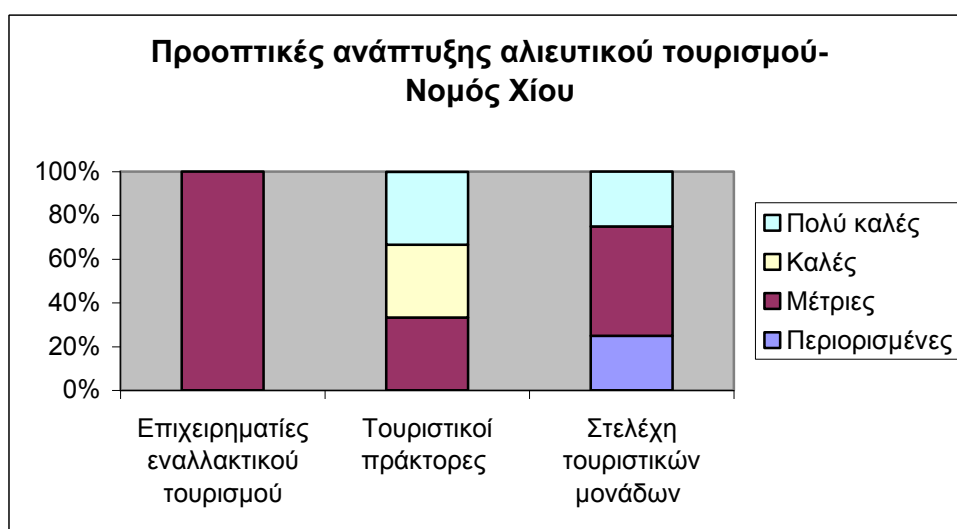
Διάγραμμα 96: Προοπτικές ανάπτυξης αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου ο αλιευτικός τουρισμός έχει στην πλειοψηφία του μέτριες έως καλές προοπτικές ανάπτυξης κυρίως για τα στελέχη των τουριστικών μονάδων.

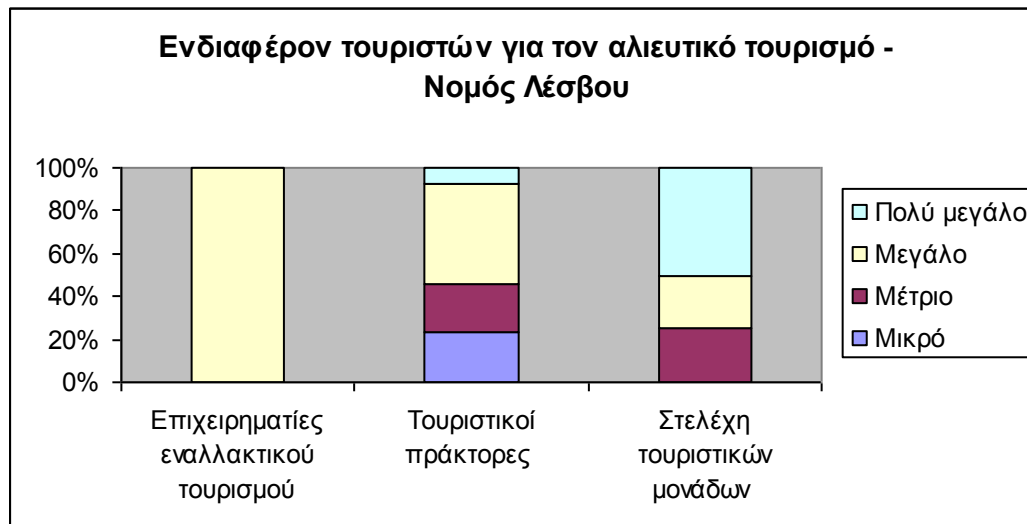
Διάγραμμα 97: Προοπτικές ανάπτυξης αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου ο αλιευτικός τουρισμός έχει μέτριες προοπτικές ανάπτυξης κυρίως σύμφωνα με τους επιχειρηματίες του εναλλακτικού τουρισμού και σε μικρό ποσοστό πολύ καλές σύμφωνα με τους τουριστικούς πράκτορες και τα στελέχη των τουριστικών μονάδων.

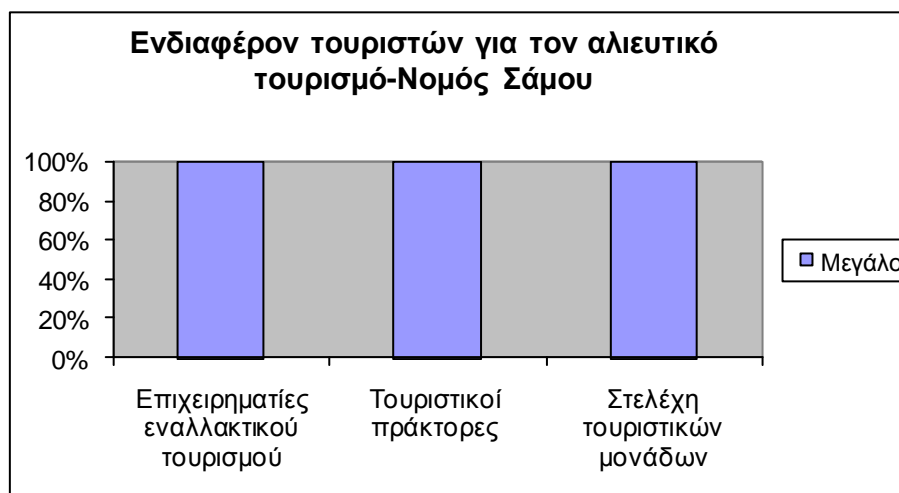
Διάγραμμα 98: Προοπτικές ανάπτυξης αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Το ενδιαφέρον των τουριστών για τον αλιευτικό τουρισμό στο Νομό Λέσβου είναι σύμφωνα με τους φορείς του τουρισμού μεγάλο.

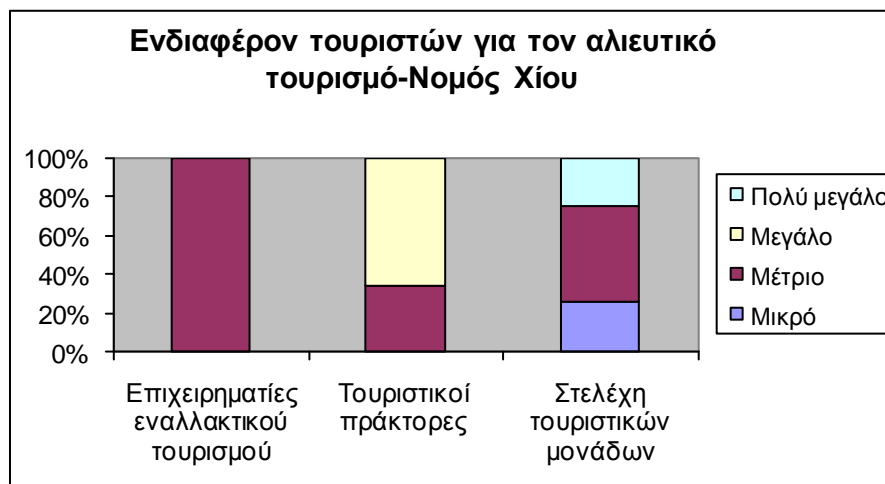
Διάγραμμα 99: Ενδιαφέρον τουριστών για τον αλιευτικό τουρισμό στο Νομό Λέσβου

Το ενδιαφέρον των τουριστών για τον αλιευτικό τουρισμό στο Νομό Σάμου θα είναι μεγάλο σύμφωνα με τις απαντήσεις όλων των φορέων του τουρισμού.

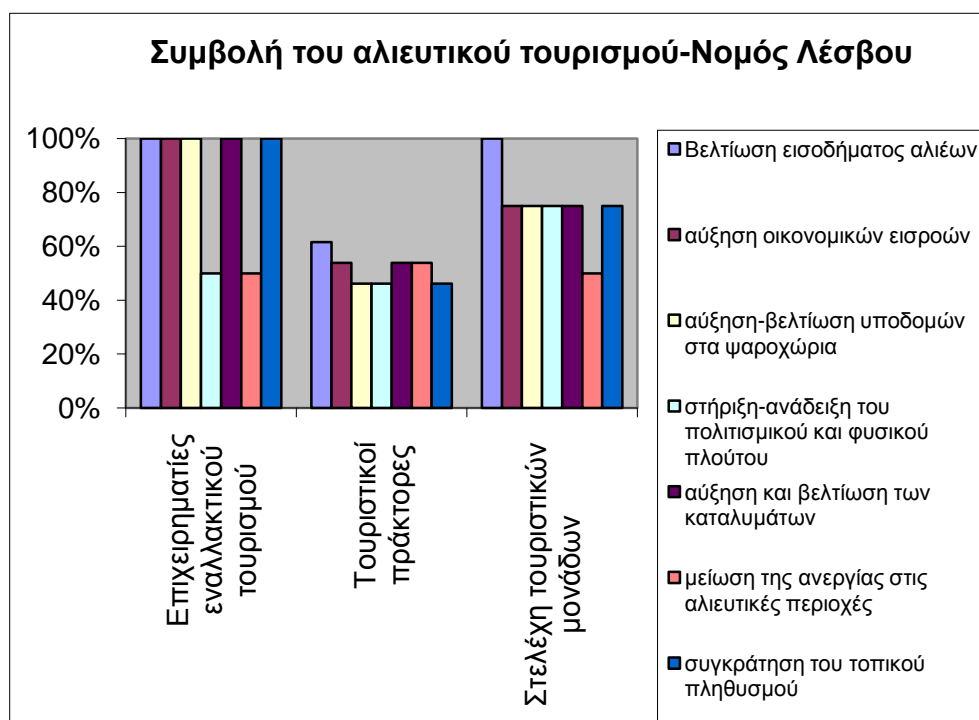
Διάγραμμα 100: Ενδιαφέρον τουριστών για τον αλιευτικό τουρισμό στο Νομό Σάμου

Τέλος, στο Νομό Χίου τα στελέχη των τουριστικών μονάδων απαντούν σε ένα ποσοστό 20% ότι το ενδιαφέρον των τουριστών για τον αλιευτικό τουρισμό θα είναι μικρό, σε αντίθεση με τους άλλους φορείς, οι οποίοι προβλέπουν μέτριο ως μεγάλο ενδιαφέρον από τους τουρίστες.

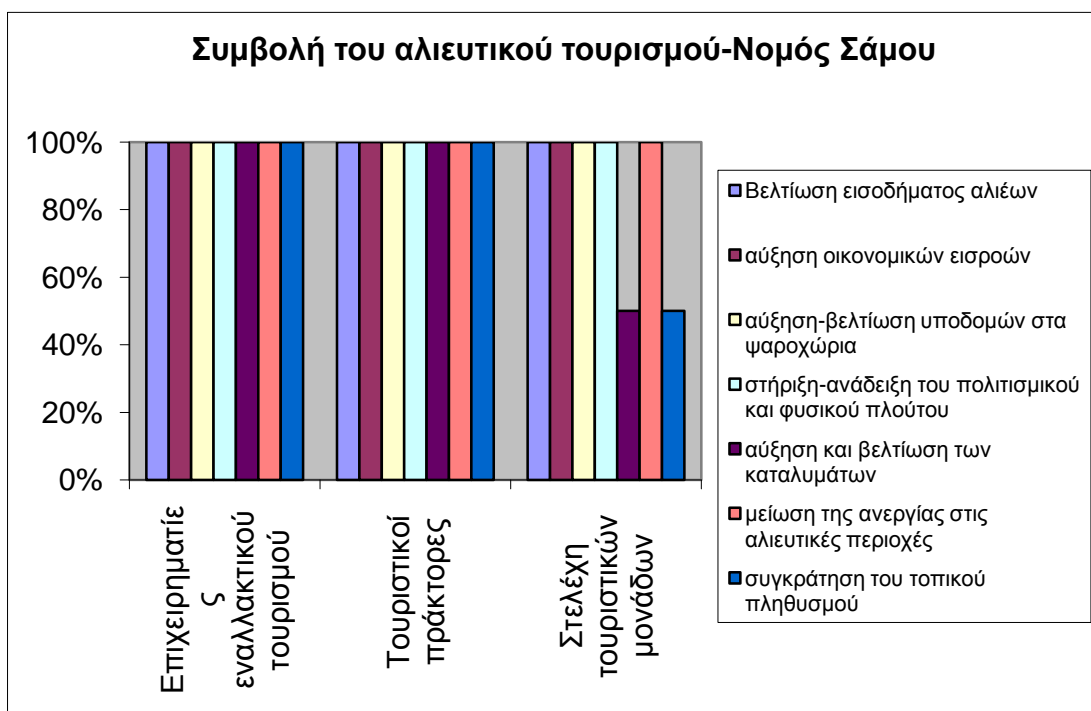
Διάγραμμα 101: Ενδιαφέρον τουριστών για τον αλιευτικό τουρισμό στο Νομό Χίου

Ο αλιευτικός τουρισμός στο Νομό Λέσβου σύμφωνα με τις απαντήσεις των φορέων του τουρισμού θα συμβάλλει αρκετά έως πολύ κυρίως στη βελτίωση του εισοδήματος των κατοίκων, στην αύξηση των οικονομικών εισροών στην περιοχή, τη βελτίωση των υποδομών στα ψαροχώρια μέτρα που θα βοηθήσουν με τη σειρά τους στην συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού.

Διάγραμμα 102: Συμβολή του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

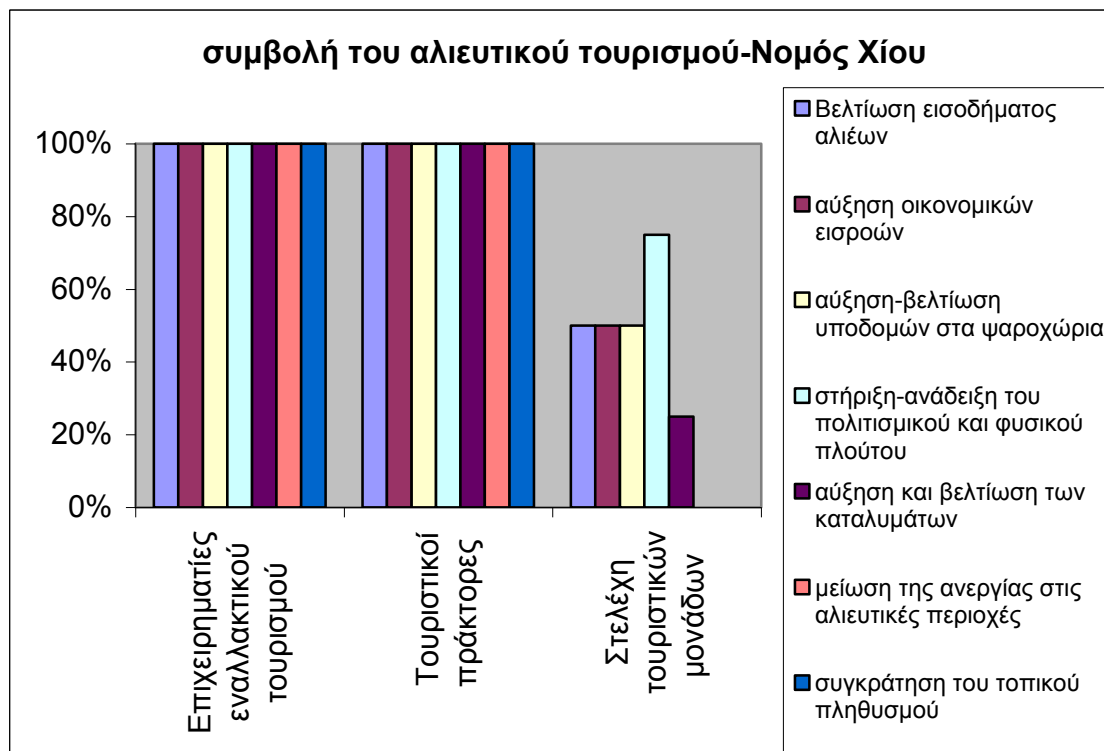
Στο Νομό Σάμου όλοι οι φορείς του τουρισμού απαντούν ότι ο αλιευτικός τουρισμός θα συμβάλλει τόσο την οικονομική ανάπτυξη μέσω της βελτίωσης του εισοδήματος όσο και στη βελτίωση των υποδομών.

Διάγραμμα 103: Συμβολή του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

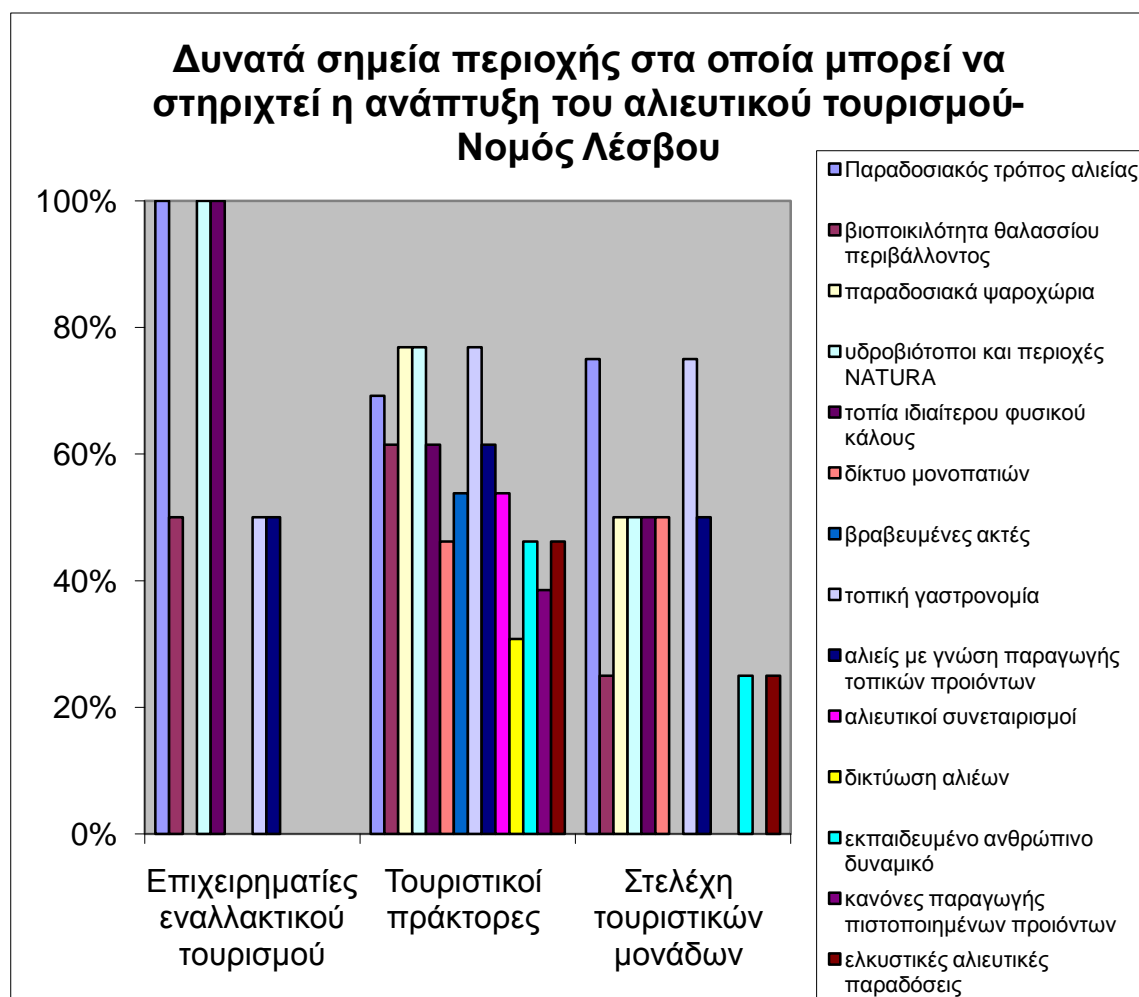
Στο Νομό Χίου τόσο οι επιχειρηματίες όσο και οι τουριστικοί πράκτορες θεωρούν ότι η εφαρμογή του αλιευτικού τουρισμού στην περιοχή τους θα έχει μόνο θετικά αποτελέσματα τόσο σε οικονομικό επίπεδο όσο και στο επίπεδο των υποδομών. Αντίθετα τα στελέχη των τουριστικών μονάδων δηλώνουν ότι ο αλιευτικός τουρισμός θα ωφελήσει λιγότερο την περιοχή τους.

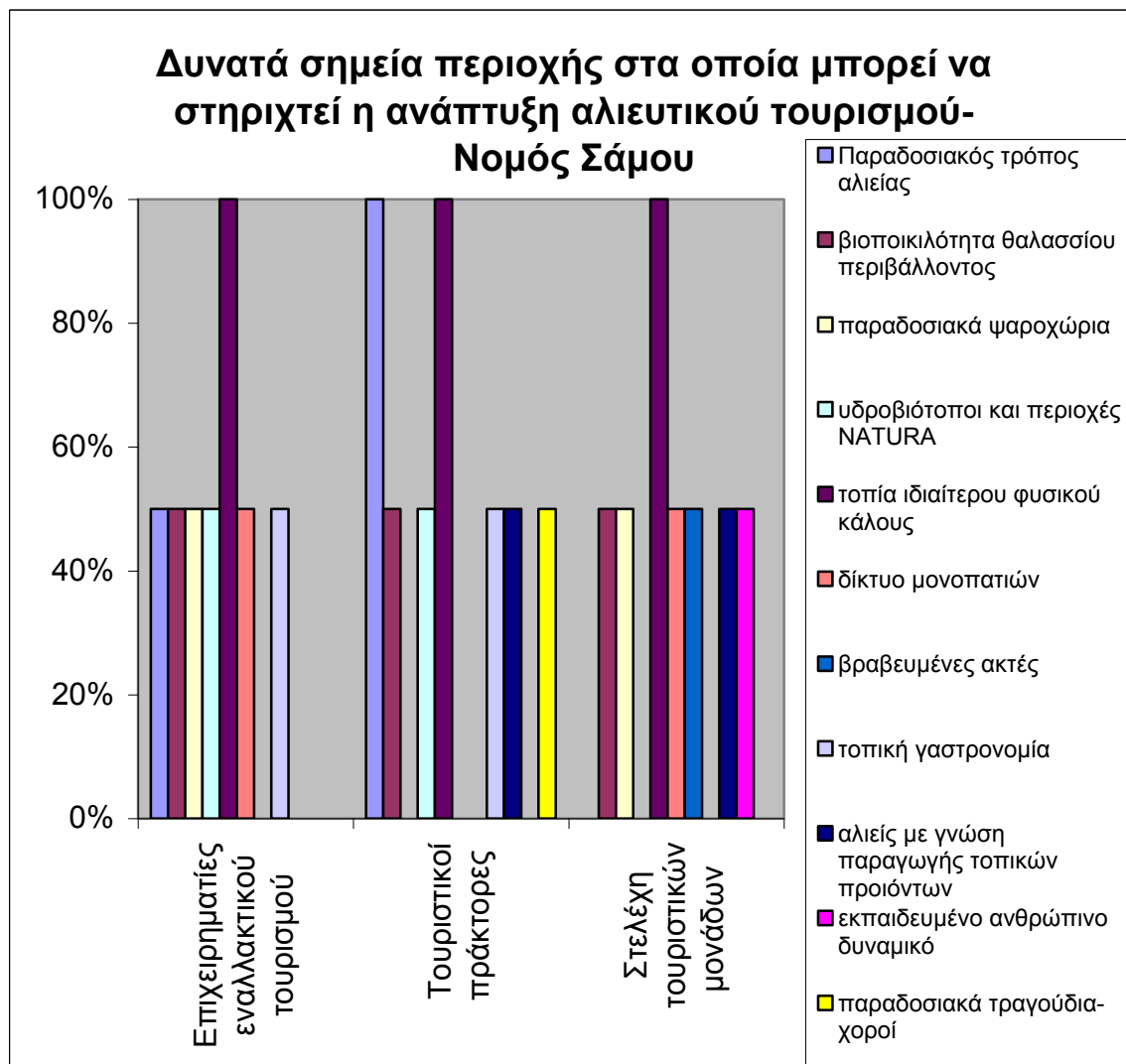
Διάγραμμα 104: Συμβολή του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Σύμφωνα με τους φορείς του τουρισμού στο Νομό Λέσβου στην ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού θα συμβάλλουν κυρίως ο παραδοσιακός τρόπος αλιείας στην περιοχή, τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους που μπορούν να προσελκύσουν πολλούς τουρίστες ετησίως καθώς και τα τοπικά παραδοσιακά προϊόντα που παράγονται από τους αλιείς της περιοχής.

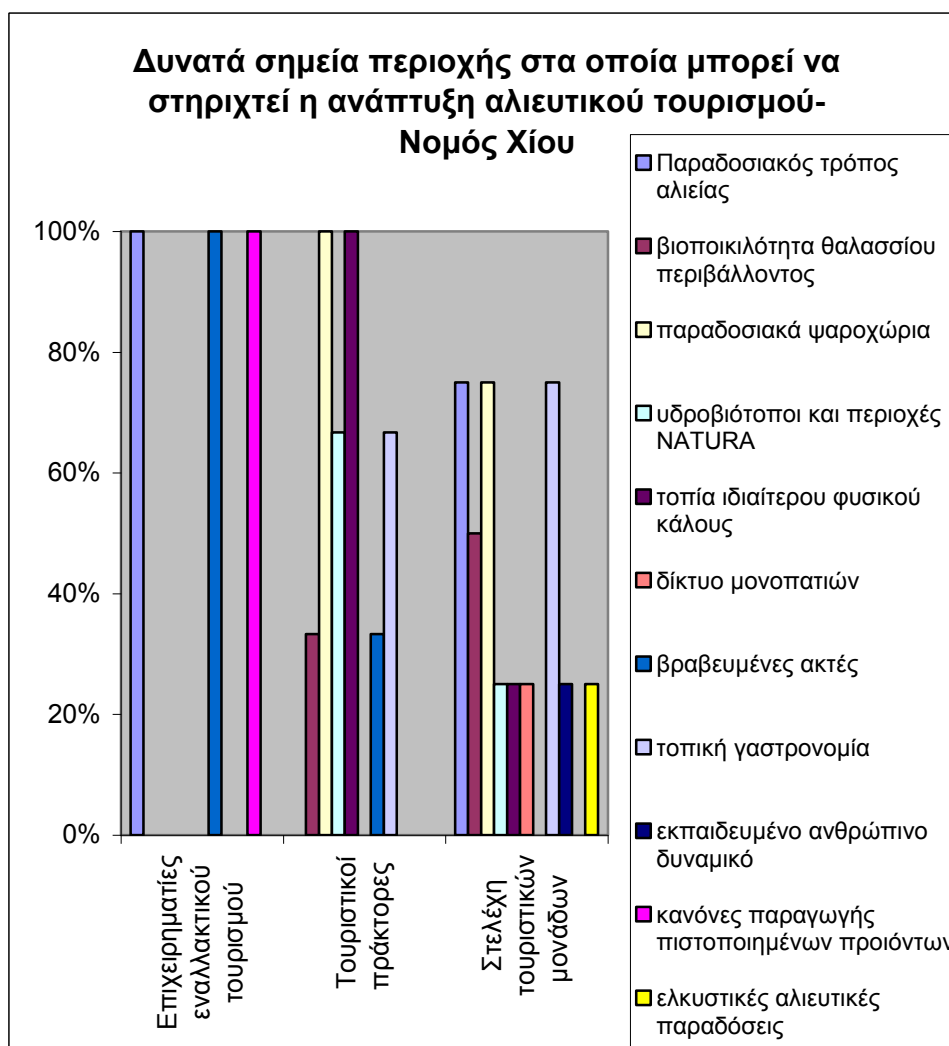
Διάγραμμα 105: Δυνατά σημεία της περιοχής στα οποία μπορεί να στηριχτεί η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου και οι τρεις φορείς προσδιορίζουν ως το σημαντικότερο σημείο της περιοχής που μπορεί να βοηθήσει την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού τα τοπία φυσικού κάλους του νομού, ενώ οι τουριστικοί πράκτορες αναφέρουν και τον παραδοσιακό τρόπο αλιείας.

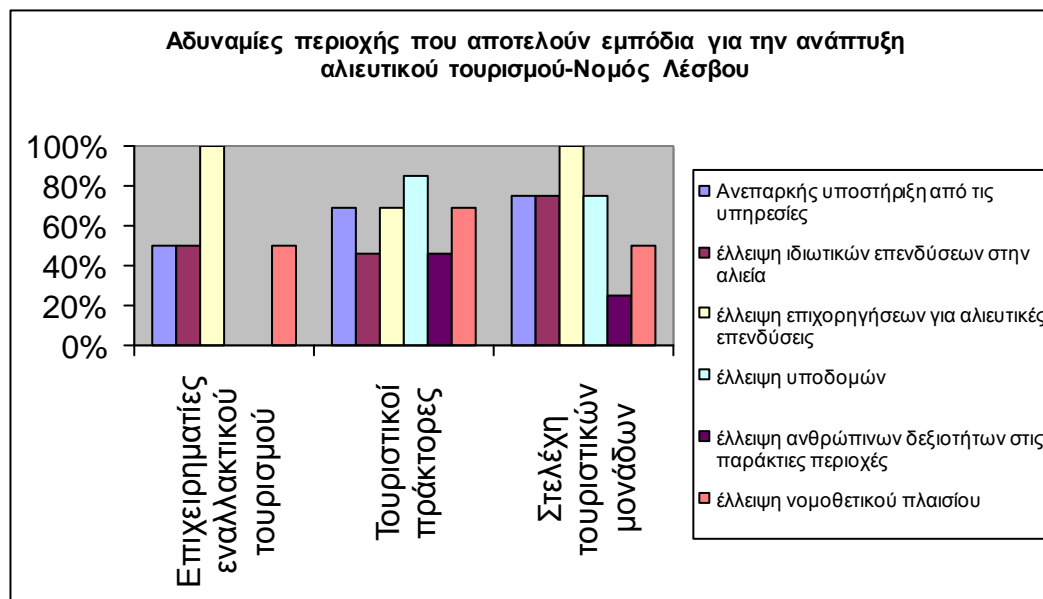
Διάγραμμα 106: Δυνατά σημεία της περιοχής στα οποία μπορεί να στηριχτεί η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Τέλος, στο Νομό Χίου τα κυριότερα δυνατά χαρακτηριστικά της περιοχής στα οποία θα βασιστεί για την ανάπτυξή του ο αλιευτικός τουρισμός είναι κυρίως τα παραδοσιακά ψαροχώρια και η τοπική γαστρονομία.

Διάγραμμα 107: Δυνατά σημεία της περιοχής στα οποία μπορεί να στηριχτεί η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

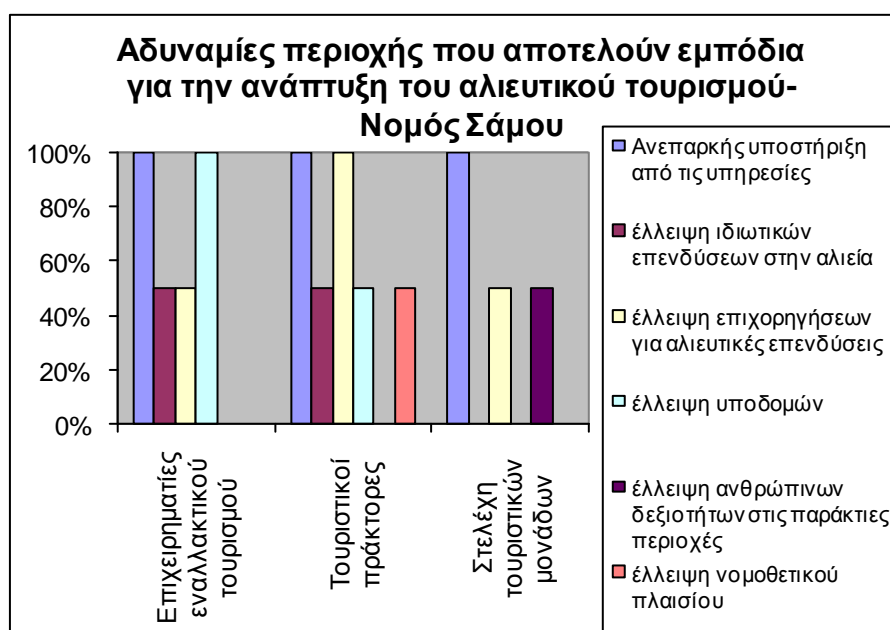
Οι φορείς του τουρισμού στο Νομό Λέσβου αναφέρουν ως κύρια αδυναμία της περιοχής που μπορεί να εμποδίσει την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού την έλλειψη των επιχορηγήσεων για την δημιουργία επενδύσεων στον αλιευτικό τομέα, με δευτερεύουσας σημασίας την έλλειψη αστικών υποδομών και νομοθετικού πλαισίου.

Διάγραμμα

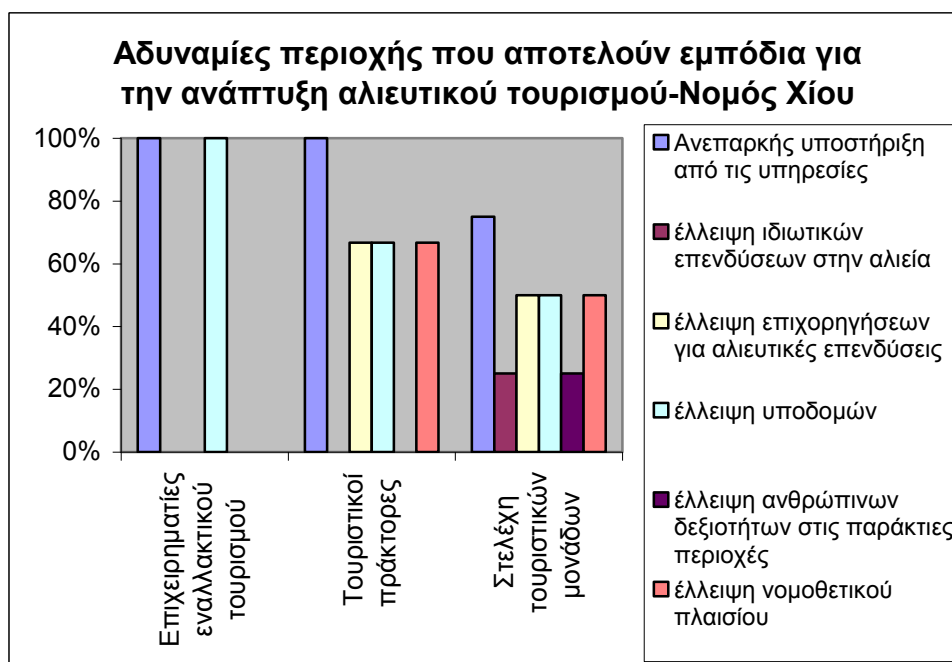
108: Αδυναμίες περιοχής που αποτελούν εμπόδια για την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Αντίθετα, στο Νομό Σάμου οι φορείς του τουρισμού θεωρούν ως μείζον πρόβλημα την έλλειψη στήριξης από τους αρμόδιους φορείς και δευτερευόντως την έλλειψη των επιχορηγήσεων.

Διάγραμμα 109: Αδυναμίες περιοχής που αποτελούν εμπόδια για την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Τέλος, στο Νομό Χίου η σημαντικότερη αδυναμία για τους φορείς του τουρισμού είναι επίσης η έλλειψη υποστήριξης από τις υπηρεσίες.

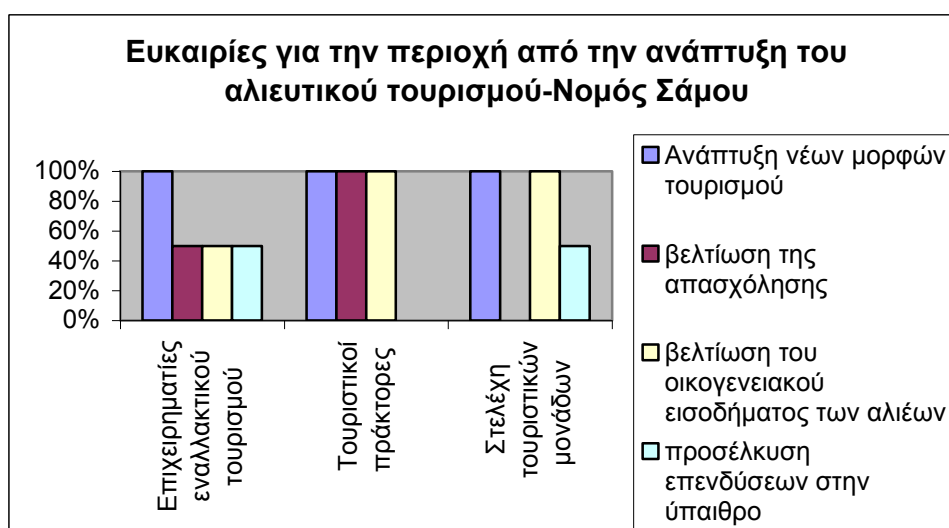
Διάγραμμα 110: Αδυναμίες περιοχής που αποτελούν εμπόδια για την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Οι σημαντικότερες ευκαιρίες που θα προκύψουν από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στον Νομό Λέσβου, σύμφωνα με τους φορείς τουρισμού είναι η βελτίωση της απασχόλησης μέσω της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, η ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού καθώς και η βελτίωση του εισοδήματος των αλιέων.

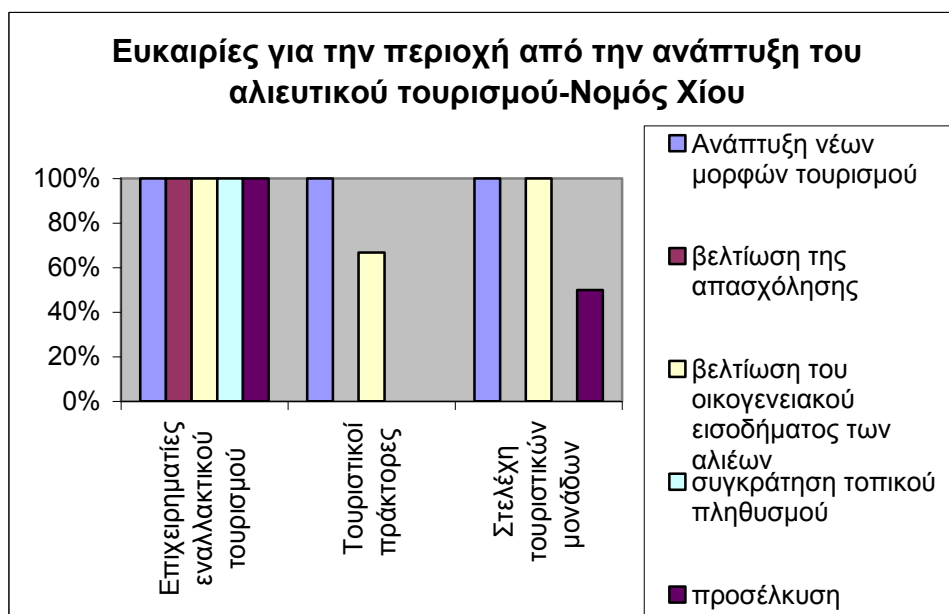
Διάγραμμα 111: Ευκαιρίες για την περιοχή από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου, οι φορείς τουρισμού θεωρούν ότι ο αλιευτικός τουρισμός θα συμβάλλει στην ανάπτυξη των νέων μορφών τουρισμού και θα βελτιώσει κυρίως το οικογενειακό εισόδημα των αλιέων.

Διάγραμμα 112: Ευκαιρίες για την περιοχή από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Τέλος, σύμφωνα με τους φορείς του τουρισμού στο Νομό Χίου εκτός της ανάπτυξης των νέων μορφών τουρισμού, ο αλιευτικός τουρισμός θα συνεισφέρει στη βελτίωση του εισοδήματος των αλιέων.

Διάγραμμα 113: Ευκαιρίες για την περιοχή από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

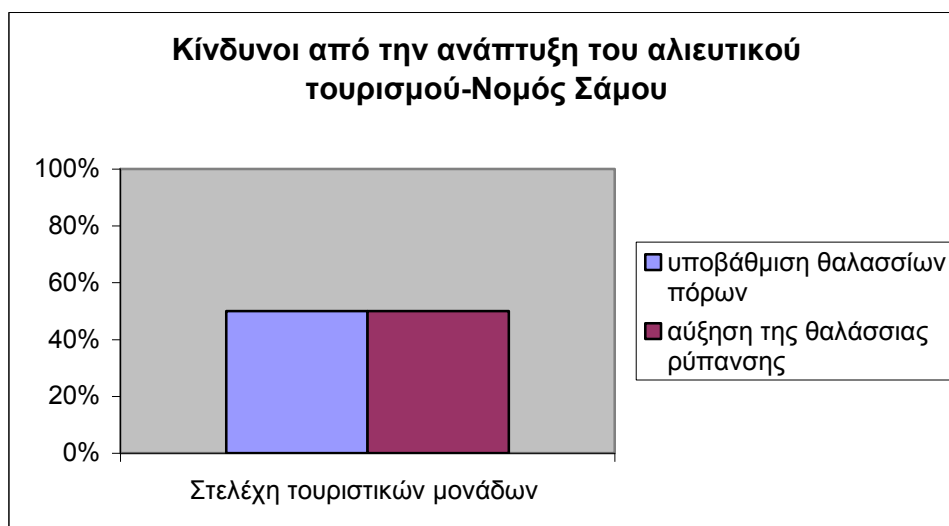
Και οι τρεις φορείς του τουρισμού στο Νομό Λέσβου δηλώνουν ότι ο αλιευτικός τουρισμός ως δραστηριότητα μπορεί κυρίως να υποβαθμίσει τους θαλάσσιους πόρους και να αυξήσει την θαλάσσια ρύπανση.

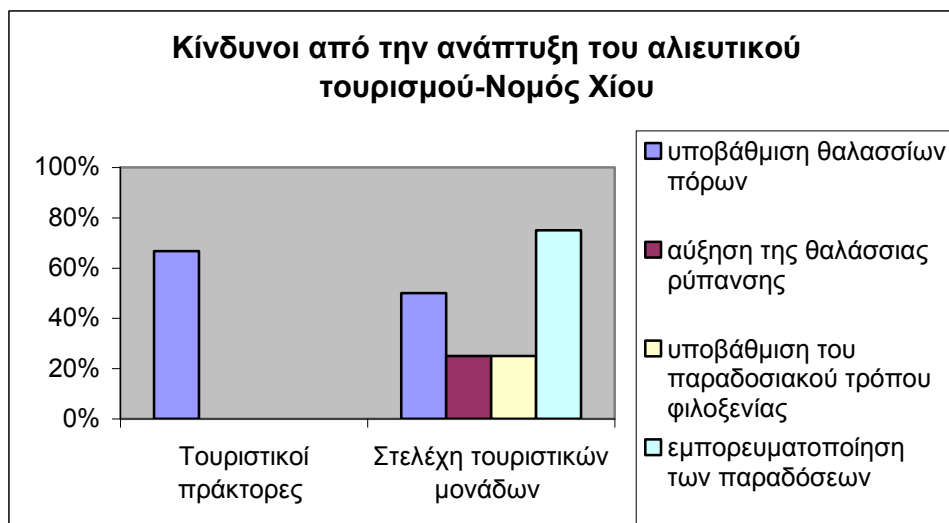
Διάγραμμα 114: Κίνδυνοι από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου μόνο τα στελέχη των τουριστικών επιχειρήσεων απαντούν ότι ο αλιευτικός τουρισμός εγκυμονεί κινδύνους κυρίως μέσω της αύξησης της θαλάσσιας ρύπανσης και της υποβάθμισης των θαλάσσιων πόρων.

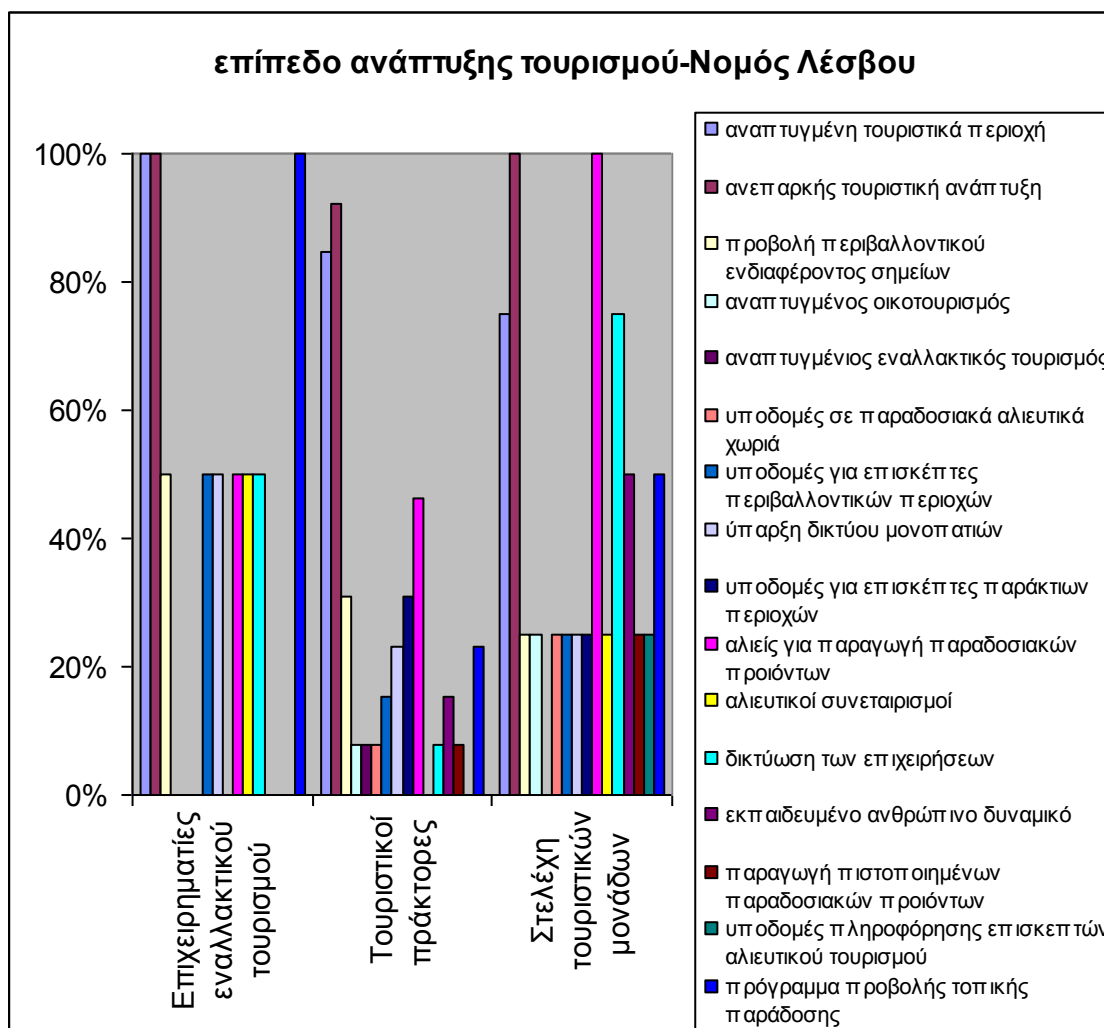
Διάγραμμα 115: Κίνδυνοι από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Τόσο οι τουριστικοί πράκτορες όσο και τα στελέχη των τουριστικών μονάδων στο Νομό Χίου δηλώνουν ως σημαντικότερο κίνδυνο από τον αλιευτικό τουρισμό την υποβάθμιση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και δευτερευόντως την εμπορευματοποίηση των παραδόσεων που πιθανόν να προκύψει.

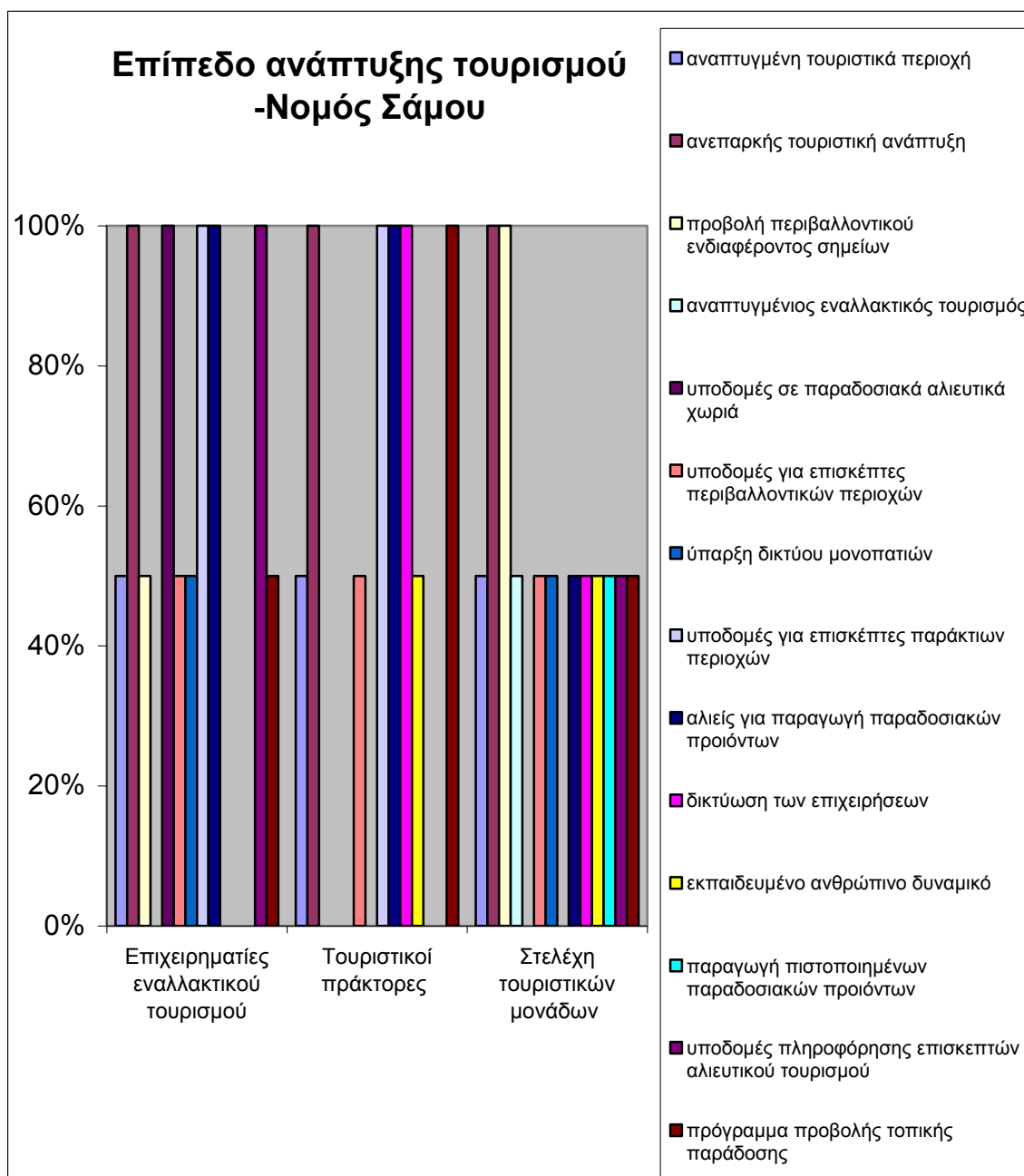
Διάγραμμα 116: Κίνδυνοι από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Σύμφωνα με τους φορείς του τουρισμού στο Νομό Λέσβου η περιοχή παρουσιάζει ανεπαρκή τουριστική ανάπτυξη αν και έχει πλούσιο φυσικό περιβάλλον με υποδομές για τη φιλοξενία των επισκεπτών καθώς και δικτυωμένες επιχειρήσεις όπως και αλιείας που παράγουν παραδοσιακά προϊόντα.

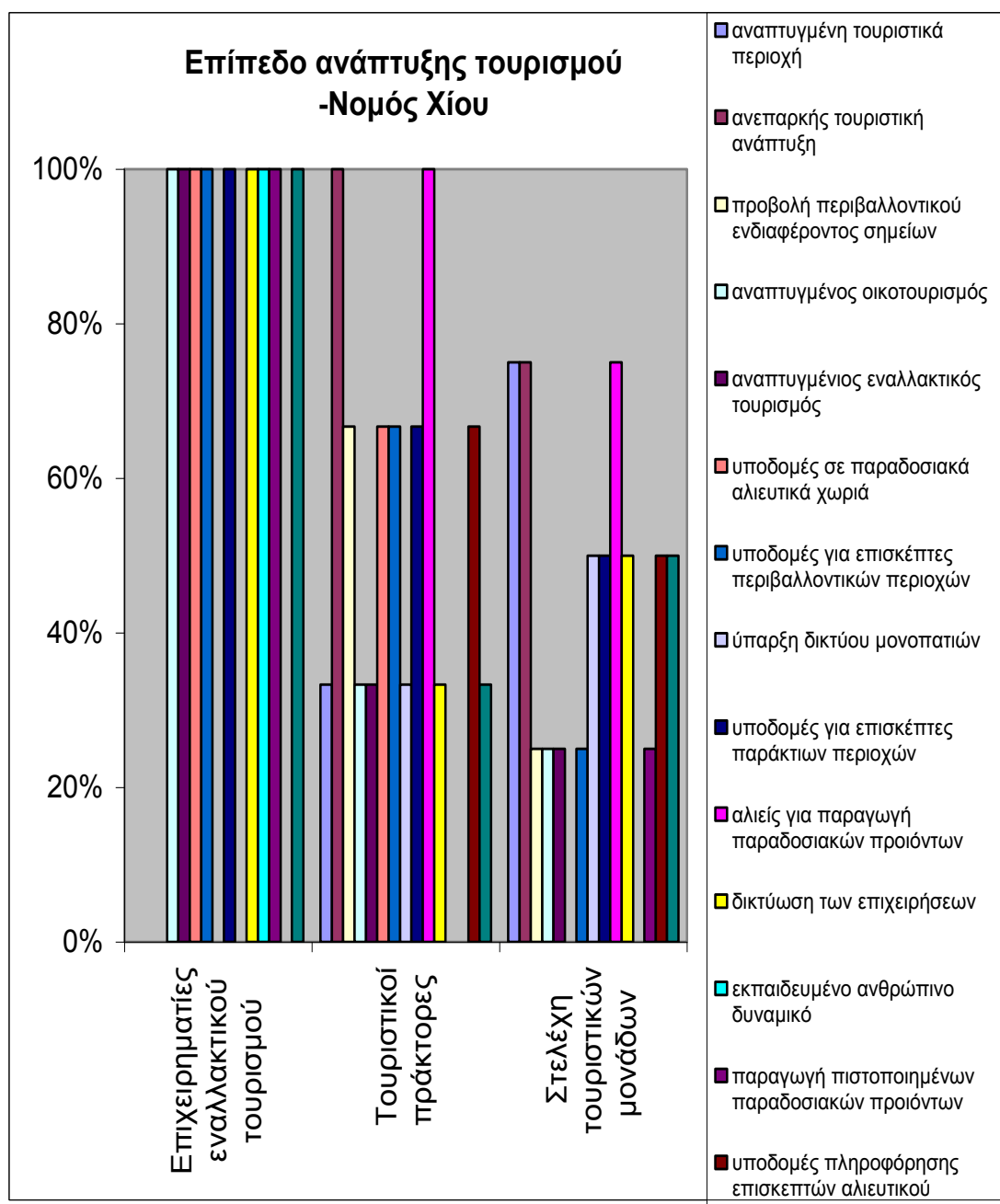
Διάγραμμα 117: Επίπεδο ανάπτυξης τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Ομοίως ο Νομός Σάμου υστερεί σε τουριστική ανάπτυξη αν και διαθέτει τόσο πλούσιο φυσικό περιβάλλον όσο και υποδομές και τοπικά παραδοσιακά προϊόντα, σύμφωνα με τους φορείς τουρισμού.

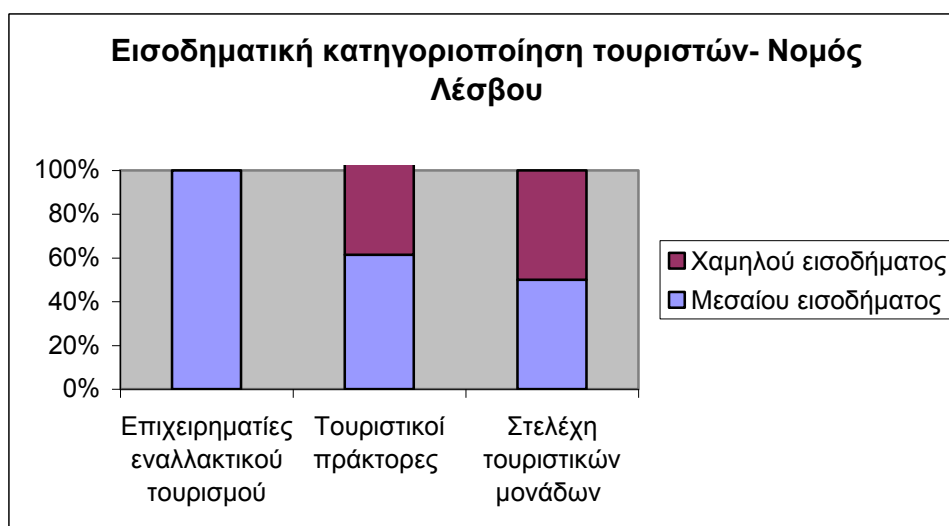
Διάγραμμα 118: Επίπεδο ανάπτυξης τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου αντίθετα οι φορείς του τουρισμού απάντησαν ότι είναι αναπτυγμένες στην περιοχή τους οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού και ειδικότερα ο οικοτουρισμός, υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές για επισκέπτες τόσο στις παράκτιες περιοχές όσο και στην ενδοχώρα ενώ η περιοχή διαθέτει επίσης πρόγραμμα για την προβολή της τοπικής της παράδοσης.

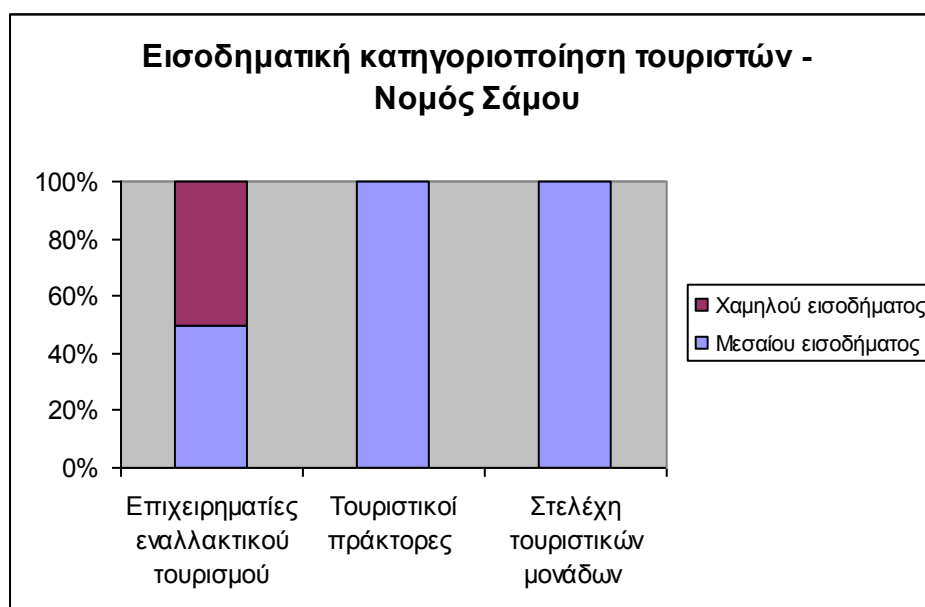

Διάγραμμα 119: Επίπεδο ανάπτυξης τουρισμού στο Νομό Χίου

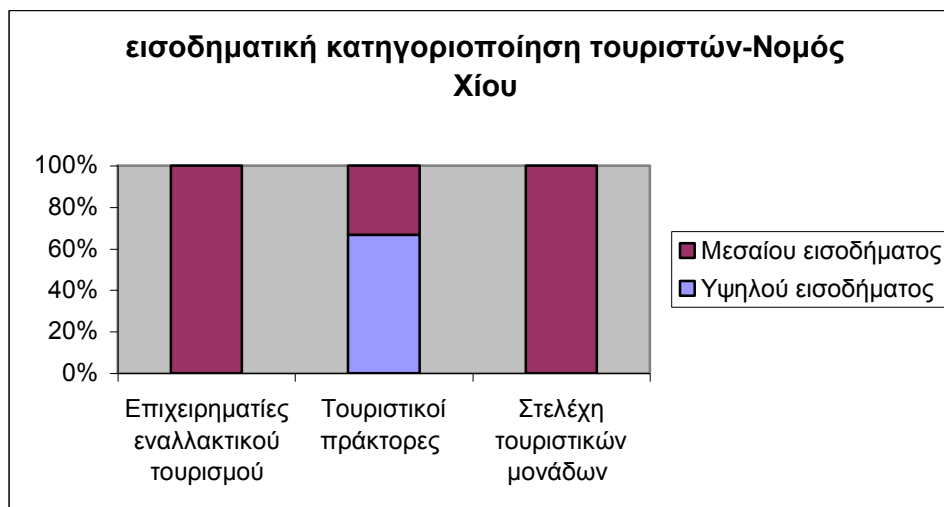
Οι τουρίστες του Νομού Λέσβου όπως και του Νομού Σάμου, σύμφωνα με τις απαντήσεις των φορέων του τουρισμού, είναι κυρίως μεσαίου και χαμηλού εισοδήματος. Αντίθετα οι τουρίστες που επισκέπτονται το Νομό Χίου είναι υψηλού και μεσαίου εισοδήματος.

Διάγραμμα 120: Εισοδηματικές κατηγορίες τουριστών στο Νομό Λέσβου

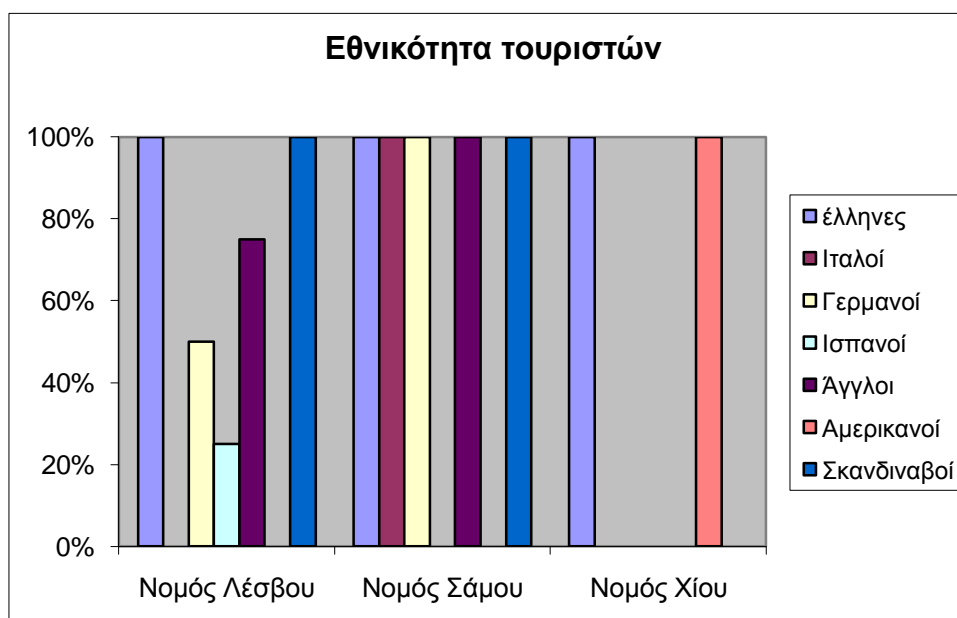

Διάγραμμα 121: Εισοδηματικές κατηγορίες τουριστών στο Νομό Σάμου

Διάγραμμα 122: Εισοδηματικές κατηγορίες

Τέλος όσον αφορά την εθνικότητα των τουριστών που επισκέπτονται τους τρεις Νομούς της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, οι φορείς του τουρισμού απάντησαν ότι στην πλειοψηφία τους και στις τρεις περιοχές είναι Έλληνες και Άγγλοι ενώ επιπλέον το Νομό Σάμου επισκέπτονται πολλοί Γερμανοί, το Νομό Λέσβου Σκανδιναβοί και το Νομό Χίου Αμερικανικής υπηκοότητας τουρίστες (Διάγραμμα 123).

Διάγραμμα 123: Εθνικότητα τουριστών ανά Νομό

2.2.3 Υδατοκαλλιέργητες θαλάσσιων υδάτων

Στον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου το δείγμα περιελάμβανε 5 ερωτηματολόγια από τα οποία κατέστη δυνατόν να πραγματοποιηθεί μόνο ένα, εξαιτίας άρνησης των υπολοίπων ερωτώμενων να μετάσχουν στην διαδικασία και να εκφράσουν την άποψή τους.

Το ερωτηματολόγιο που απαντήθηκε αφορά μονάδα θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας που λειτουργεί στον Νομό Χίου και ειδικότερα στο Δήμο Ομηρούπολης. Ο ερωτώμενος είναι ηλικίας μεγαλύτερης των 45 ετών, απόφοιτος Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και ασχολείται ως δευτερεύουσα απασχόληση με τον κλάδο των κατασκευών. Η ενασχόλησή του με την υδατοκαλλιέργεια, η οποία γίνεται τα τελευταία χρόνια, προέκυψε κατ' επιλογή αφού του άρεσε ως επάγγελμα και του αποδίδει ετήσιο εισόδημα μεγαλύτερο από 21.000 ευρώ. Η μονάδα του απασχολεί 87 άτομα μόνιμο προσωπικό με τους άνδρες να υπερτερούν συντριπτικά. Δηλώνει ότι η υδατοκαλλιέργεια είναι πολύ σημαντική για την περιοχή και ότι είναι αρκετά ικανοποιημένος από εργασιακές παραμέτρους όπως οι χρηματικές απολαβές, η εργασιακή πραγματικότητα και η ασφάλεια. Ως μειονέκτημα αναφέρει μόνο την απόσταση της εργασίας από το σπίτι ενώ τονίζει ότι θέλει να υπάρξει οικογενειακή διαδοχή στην επιχείρηση λόγω της δύσκολης εργασιακής πραγματικότητας. Τα παραγόμενα προϊόντα διατίθενται στην εξωτερική αγορά μέσω της συμμετοχής της επιχείρησης σε εκθέσεις, οργανωμένων διαφημιστικών ενεργειών προώθησης και δικτύωσης με επιχειρηματίες του χώρου. Παρά τη θετική άποψη για το επάγγελμά του αναφέρει ότι βασικό πρόβλημα του κλάδου των υδατοκαλλιεργειών είναι η διάθεση του προϊόντος μέσω χαμηλών τιμών πώλησης και οι υψηλές τιμές αγοράς των απαραίτητων εφοδίων.

Δηλώνει ότι γνωρίζει τις χρηματοδοτικές ευκαιρίες μέσω του ΕΠΑΛ για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 και έχει στο παρελθόν υποβάλει αίτηση για τη χρηματοδότηση του επιχειρησιακού σχεδίου της εταιρίας του. Αναφέρει επίσης ότι μπορεί να συνεργαστεί τόσο με ιδιωτικούς, όπως οι τουριστικοί πράκτορες, όσο και με δημόσιους φορείς, όπως το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης και οι κατά τόπους Δήμοι, για προγράμματα όπως ο αλιευτικός τουρισμός.

Από τα μέτρα άξονα 4 του ΕΠΑΛ 2007-2013 θεωρεί αρκετά έως πολύ σημαντικά αυτά που αφορούν την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του αλιευτικού κλάδου, την αξιοποίηση των

αλιευτικών προϊόντων και την αξιοποίηση δεξιοτήτων μέσω προγραμμάτων κατάρτισης σε τοπικό επίπεδο.

Ο ερωτώμενος έχει παρακολουθήσει επαγγελματικά σεμινάρια επιμόρφωσης και τον ενδιαφέρει να παρακολουθήσει, στα πλαίσια του αλιευτικού τουρισμού εκπαίδευση για την καλή συμπεριφορά του πληρώματος του αλιευτικού.

Απαντά θετικά στον πρόταση για συμμετοχή της μονάδας του σε προγράμματα αλιευτικού τουρισμού, χωρίς όμως να έχει την δυνατότητα φιλοξενίας σε κατάλυμα είτε συνεργασίας με ξενοδοχείο.

Πιστεύει ότι ο αλιευτικός τουρισμός δεν ενδιαφέρει καθόλου τους αλιευτικούς συνεταιρισμούς σε αντίθεση με το μεγάλο ενδιαφέρον για τις επιχειρήσεις εστίασης, τους παραγωγούς τοπικών προϊόντων, τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού.

Σύμφωνα με τον υδατοκαλλιεργητή, ο αλιευτικός τουρισμός θα συμβάλλει αρκετά στην αύξηση των οικονομικών εισροών στην περιοχή εφαρμογής του ενώ μηδενική θα είναι η συμβολή του στην βελτίωση του εισοδήματος των επαγγελματιών αλιέων και στη συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού στην ύπαιθρο.

Η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στην περιοχή υποστηρίζει ότι μπορεί να στηριχθεί στον παραδοσιακό τρόπο αλιείας, στην άσκηση της υδατοκαλλιέργειας, στα ψαροχώρια που έχουν μοναδική αρχιτεκτονική, στην τοπική γαστρονομία καθώς και στους αλιείς της περιοχής που γνωρίζουν παραδοσιακούς τρόπους παραγωγής προϊόντων. Η περιοχή πάσχει από ανεπαρκή στήριξη από τους αρμόδιους φορείς, χαμηλές ιδιωτικές επενδύσεις στον αλιευτικό τομέα, έλλειψη επιχορηγήσεων και δεξιοτήτων από το ανθρώπινο δυναμικό ενώ ο αλιευτικός τουρισμός θα πληγεί από την έλλειψη του σχετικού νομοθετικού πλαισίου.

Η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στην περιοχή θα συμβάλλει στην ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού με συνέπεια την αύξηση της απασχόλησης στην ύπαιθρο και τη βελτίωση του εισοδήματος των αλιέων. Μοναδικό κίνδυνο από τον αλιευτικό τουρισμό θεωρεί την πιθανώς προκαλούμενη αύξηση της θαλάσσιας ρύπανσης.

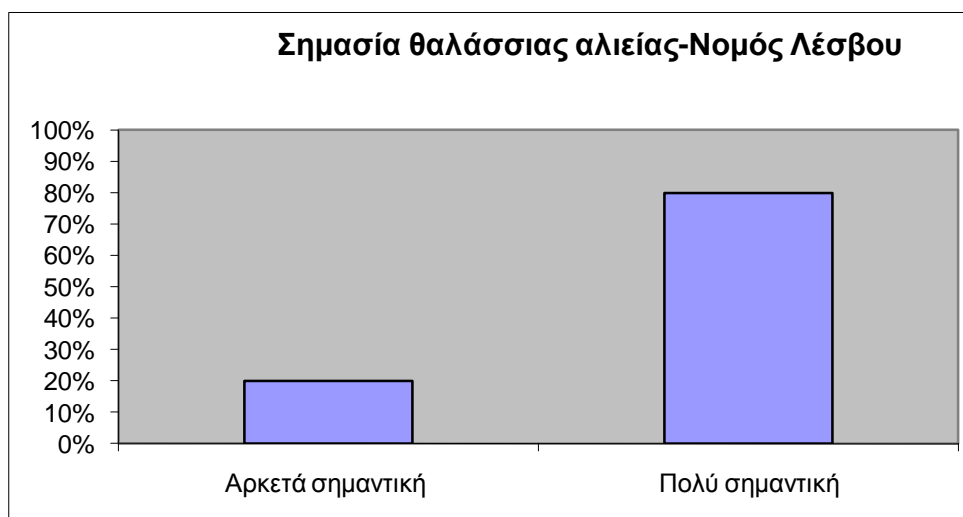
Τέλος, όσον αφορά το επίπεδο τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής του (Χίου), δηλώνει ότι είναι ανεπαρκής ενώ συμφωνεί με την ύπαρξη αλιέων που παράγουν προϊόντα με

παραδοσιακό τρόπο, με την εφαρμογή στην περιοχή επαρκών κανόνων για την παραγωγή πιστοποιημένων παραδοσιακών προϊόντων, ενώ δηλώνει ότι υπάρχουν οι απαραίτητες υποδομές για την πληροφόρηση των επισκεπτών για τον αλιευτικό τουρισμό καθώς και πρόγραμμα για την προβολή της τοπικής παράδοσης.

2.2.4 Τουρίστες

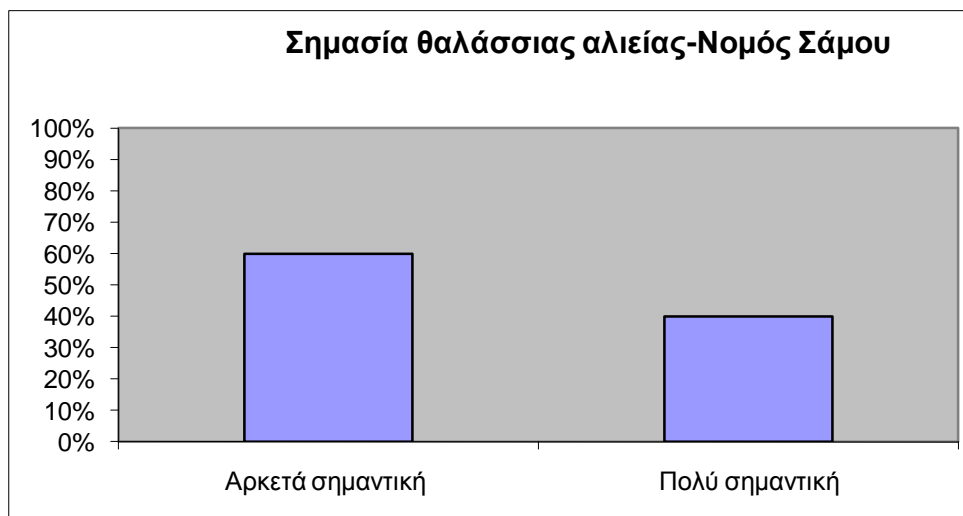
Το δείγμα των ερωτώμενων τουριστών περιελάμβανε 15 άτομα από τα οποία πέντε (5) είχαν ως προορισμό το Νομό Σάμου και ειδικότερα τους Φούρνους και το Καρλόβασι, πέντε είχαν ως προορισμό το Νομό Χίου και πέντε το Νομό Λέσβου και ειδικότερα τη Μυτιλήνη.

Η θαλάσσια αλιεία είναι πολύ σημαντική δραστηριότητα τόσο για τους κατοίκους όσο και για τους επισκέπτες της περιοχής, γεγονός που επιβεβαιώνεται από τις απαντήσεις των τουριστών στο ερώτημα αυτό, όπου δηλώνουν ότι είναι αρκετά ως πολύ σημαντική. Ειδικότερα στον Νομό Λέσβου το υψηλότερο ποσοστό των τουριστών τη χαρακτηρίζει ως πολύ σημαντική.

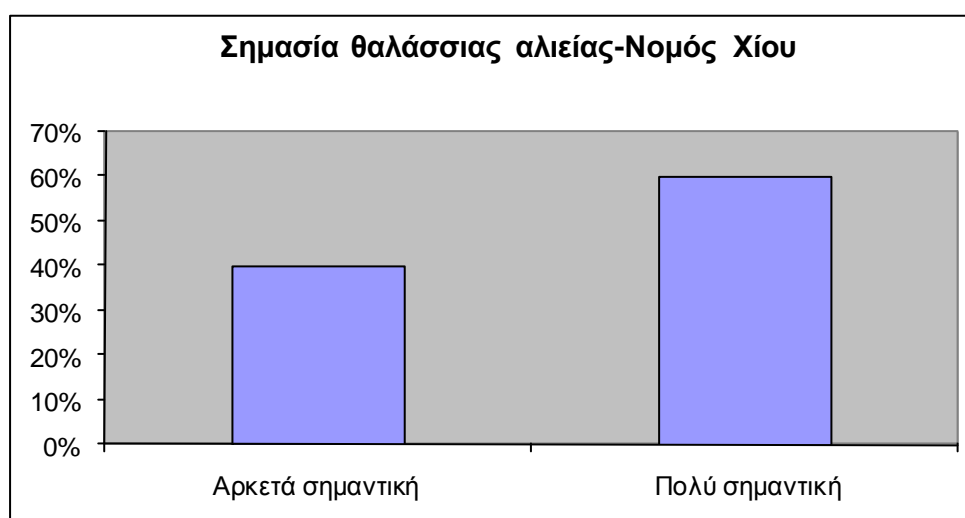

Διάγραμμα 124: Σημασία θαλάσσιας αλιείας στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου αντίθετα οι περισσότεροι τουρίστες δηλώνουν ότι η θαλάσσια αλιεία είναι αρκετά σημαντική δραστηριότητα ενώ στο Νομό Χίου οι τουρίστες την χαρακτηρίζουν στην πλειοψηφία τους ως πολύ σημαντική.

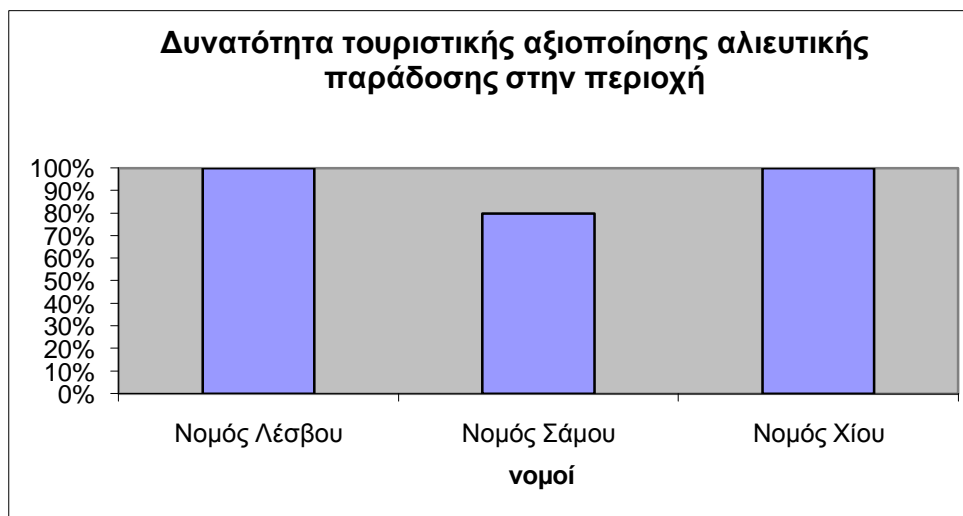

Διάγραμμα 125: Σημασία θαλάσσιας αλιείας στο Νομό Σάμου

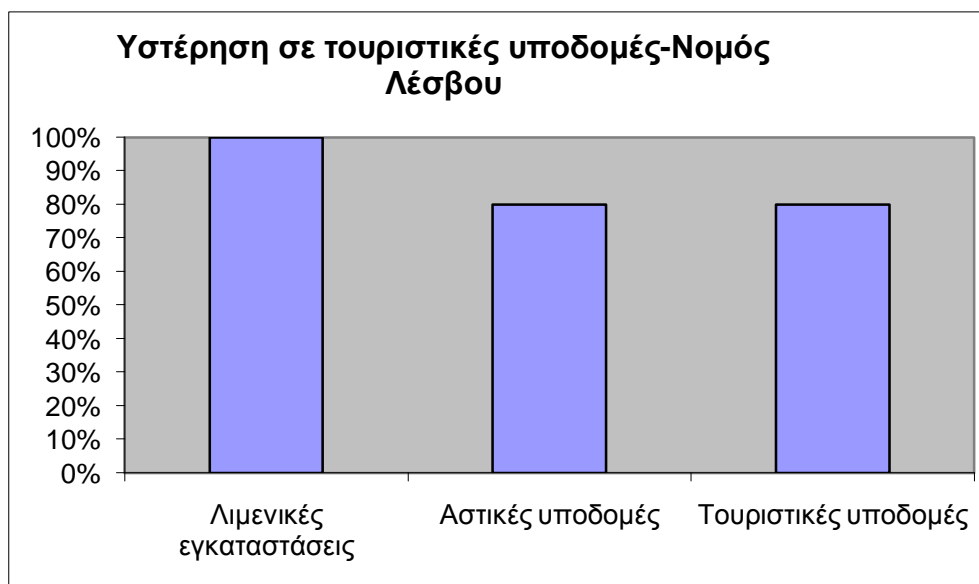
Διάγραμμα 126: Σημασία θαλάσσιας αλιείας στο Νομό Χίου

Σχετικά με το αν η αλιευτική παράδοση της περιοχής μπορεί να αξιοποιηθεί τουριστικά, με προγράμματα όπως ο αλιευτικός τουρισμός προκύπτει ότι όλοι οι ερωτώμενοι τουρίστες στο Νομό Λέσβου και Χίου απαντούν καταφατικά.

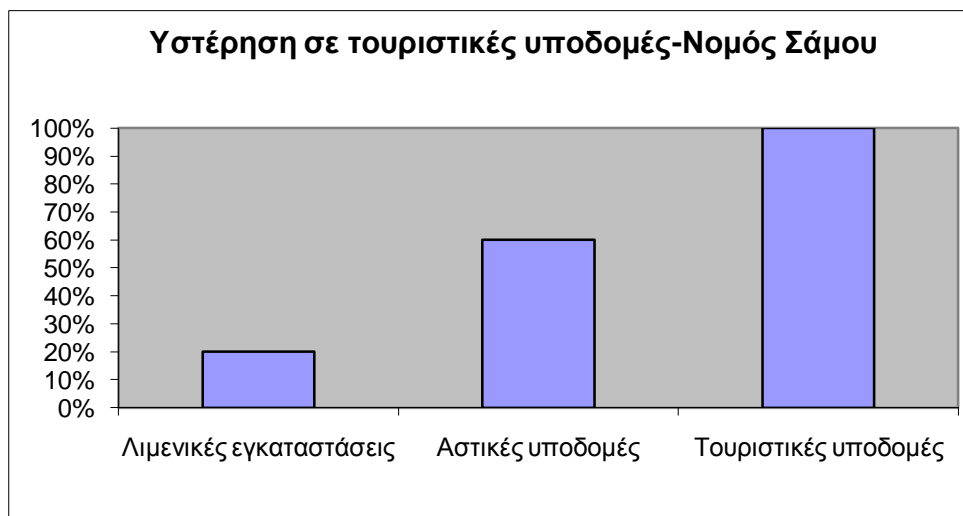

Διάγραμμα 127: Δυνατότητα τουριστικής αξιοποίησης της αλιευτικής παράδοσης ανά Νομό

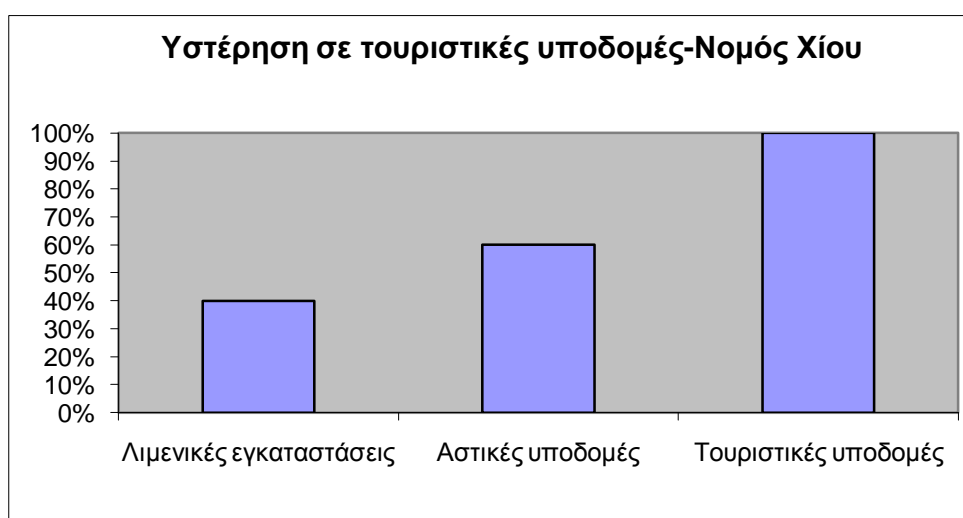
Οι υποδομές τουρισμού που δηλώνεται ότι υστερούν στο μεγαλύτερο βαθμό για το Νομό Λέσβου είναι, σύμφωνα με τα ποσοστά, είναι οι λιμενικές εγκαταστάσεις ενώ στο Νομό Σάμου και στο Νομό Χίου δηλώνεται ότι υπάρχει υστέρηση κυρίως σε τουριστικές υποδομές.

Διάγραμμα 128: Υστέρηση σε τουριστικές υποδομές στο Νομό Λέσβου

Διάγραμμα 129: Υστέρηση σε τουριστικές υποδομές στο Νομό Σάμου

Διάγραμμα 130: Υστέρηση σε τουριστικές υποδομές στο Νομό Χίου

Για την αιεφόρο ανάπτυξη των αλιευτικών περιοχών της περιοχής μελέτης εκτιμάται ότι πρέπει να γίνουν παρεμβάσεις. Στο ερώτημα αυτό οι αναγκαίες παρεμβάσεις είναι για τους τουρίστες που θα επισκεφθούν το Νομό Λέσβου η στήριξη του αλιευτικού επαγγέλματος, η λήψη μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας και οι οικονομικές ενισχύσεις.

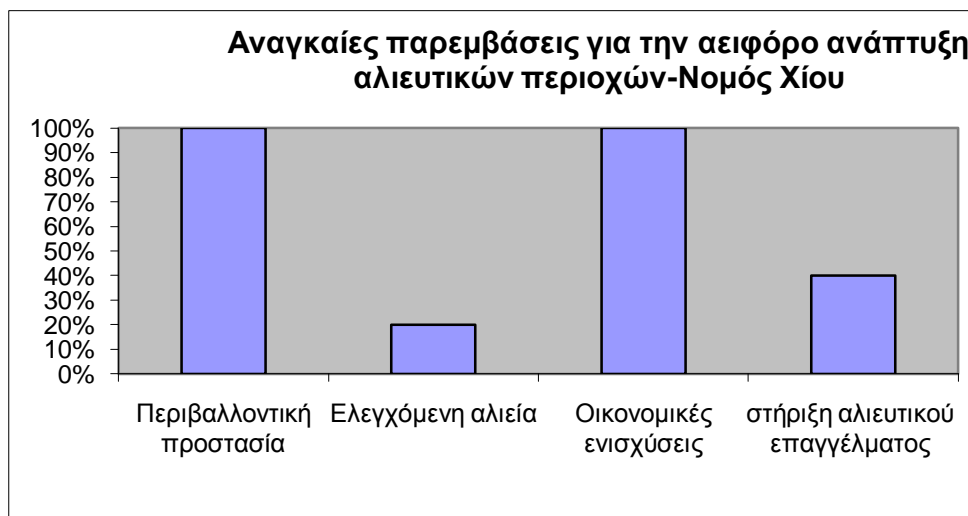

Διάγραμμα 131: Αναγκαίες παρεμβάσεις για την αιφόρο ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών στο Νομό Λέσβου

Αντίθετα για τους τουρίστες – επισκέπτες στο Νομό Σάμου η σημαντικότερη παρέμβαση είναι τα μέτρα περιβαλλοντικής προστασίας ενώ στο Νομό Χίου οι σημαντικότερες αναγκαίες παρεμβάσεις είναι τα μέτρα περιβαλλοντικής προστασίας και οι οικονομικές ενισχύσεις.

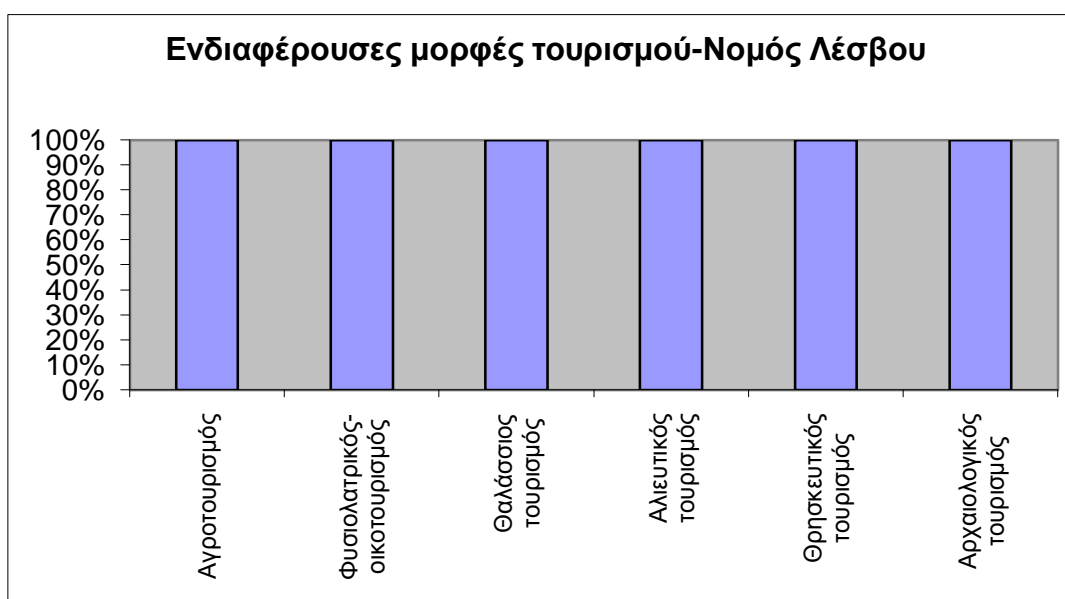

Διάγραμμα 132: Αναγκαίες παρεμβάσεις για την αιφόρο ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών στο Νομό Σάμου

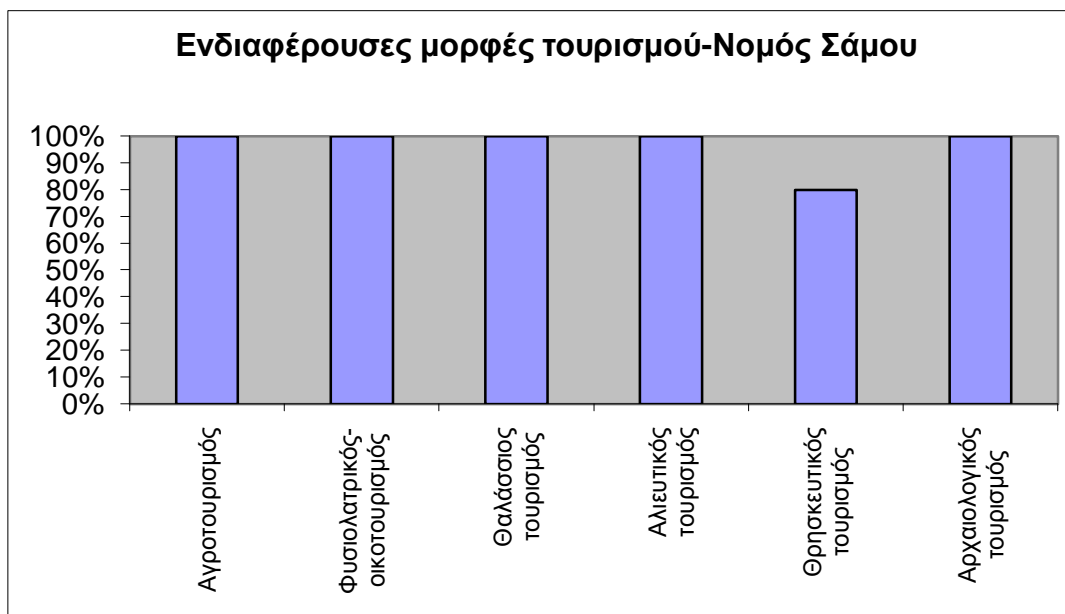

Διάγραμμα 133: Αναγκαίες παρεμβάσεις για την αειφόρο ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών στο Νομό Χίου

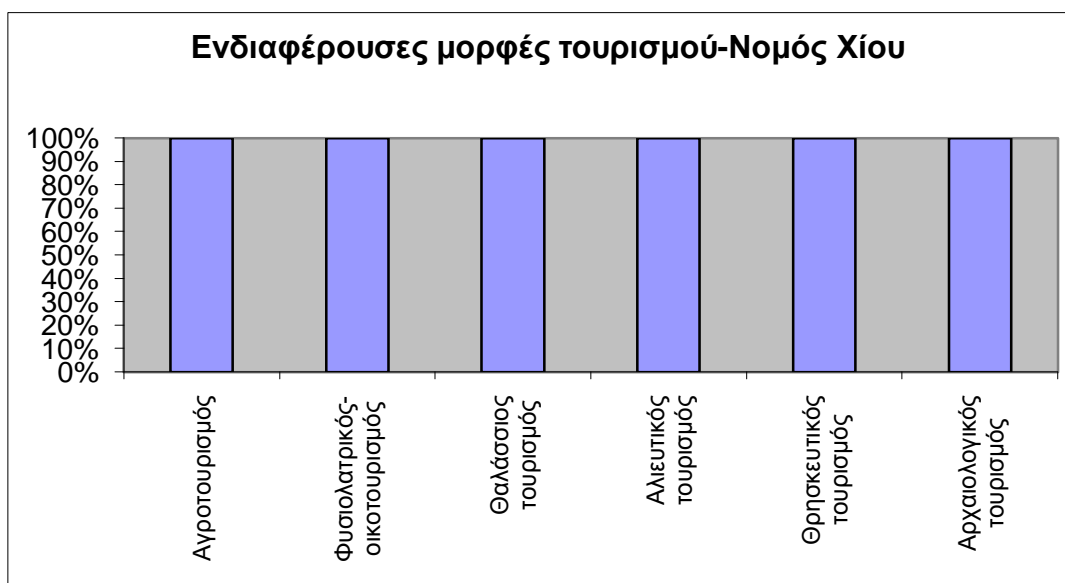
Αναφορικά με το ερώτημα για τις ποιο ενδιαφέρουσες μορφές τουρισμού στην περιοχή στο Νομό Λέσβου όλοι οι τουρίστες απάντησαν ότι είναι ο αγροτουρισμός, ο οικοτουρισμός, ο θαλάσσιος τουρισμός, ο αλιευτικός τουρισμός καθώς και ο αρχαιολογικός τουρισμός, ομοίως με το Νομό Χίου. Λιγότερο ενδιαφέρουσα μορφή τουρισμού είναι ο θρησκευτικός τουρισμός για τους επισκέπτες του Νομού Σάμου.

Διάγραμμα 134: Ενδιαφέρουσες μορφές τουρισμού στο Νομό Λέσβου

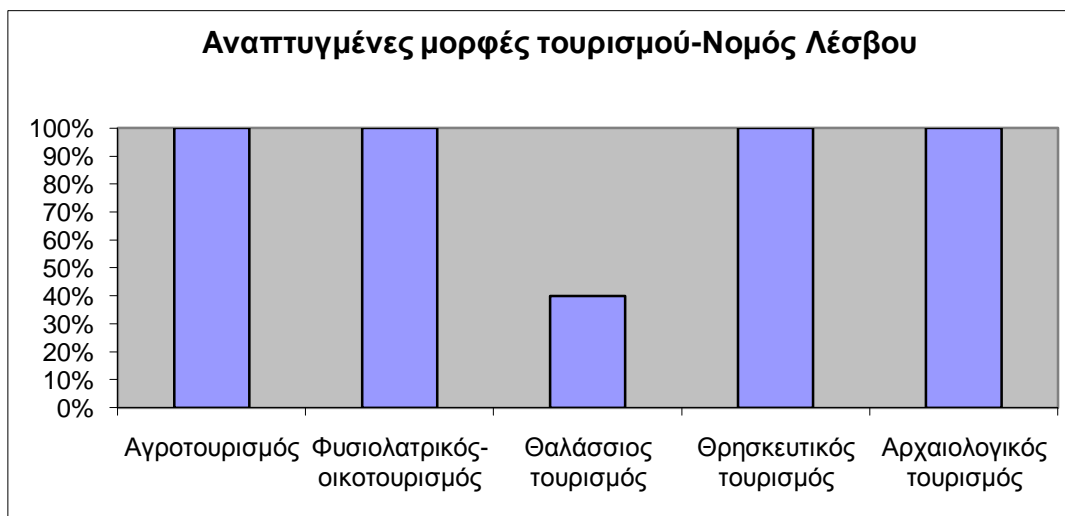
Διάγραμμα 135: Ενδιαφέρουσες μορφές τουρισμού στο Νομό Σάμου

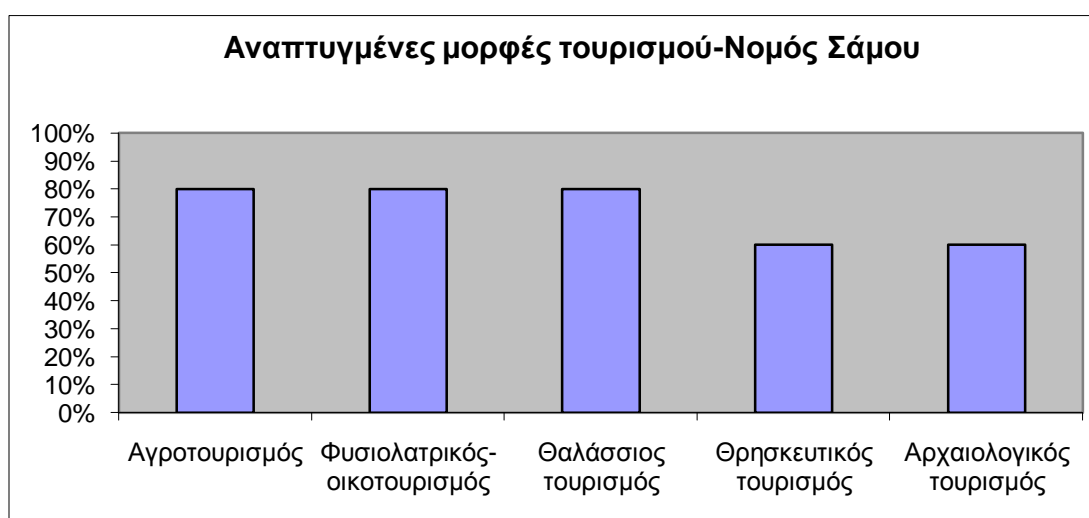
Διάγραμμα 136: Ενδιαφέρουσες μορφές τουρισμού στο Νομό Χίου

Οι μορφές τουρισμού που παρουσιάζουν μέτρια έως πολύ μεγάλη ανάπτυξη στην περιοχή, όπως τις αντιλαμβάνονται οι επισκέπτες-τουρίστες για το Νομό Λέσβου είναι ο αγροτουρισμός, ο οικοτουρισμός, ο θρησκευτικός και ο αρχαιολογικός ενώ στο Νομό Σάμο ιδιαίτερα αναπτυγμένος είναι ο θαλάσσιος τουρισμός σε αντίθεση με το Νομό Χίου όπου υπερτερούν ο θρησκευτικός και ο αρχαιολογικός τουρισμός με μηδενική ανάπτυξη του οικοτουρισμού.

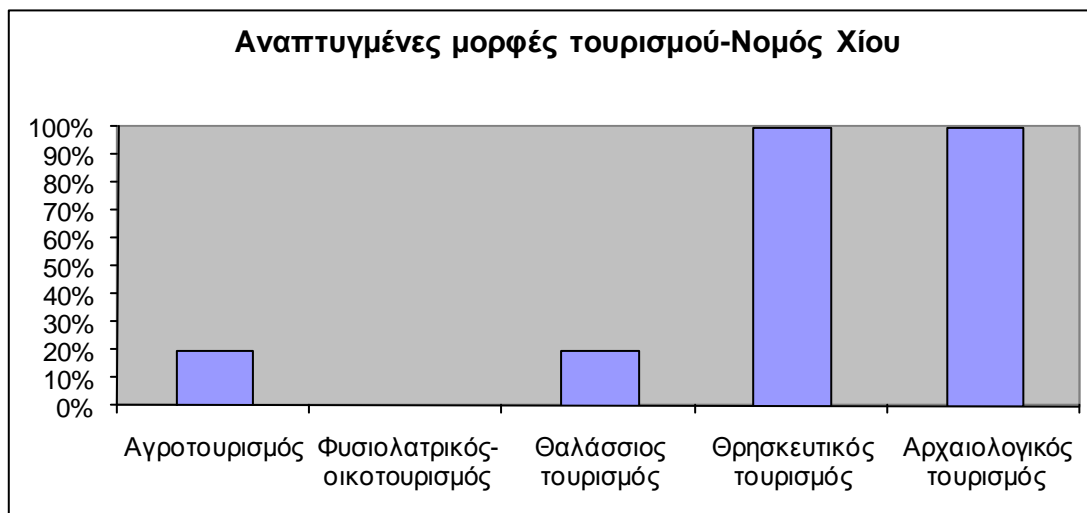

Διάγραμμα 137: Αναπτυγμένες μορφές τουρισμού στο Νομό Λέσβου

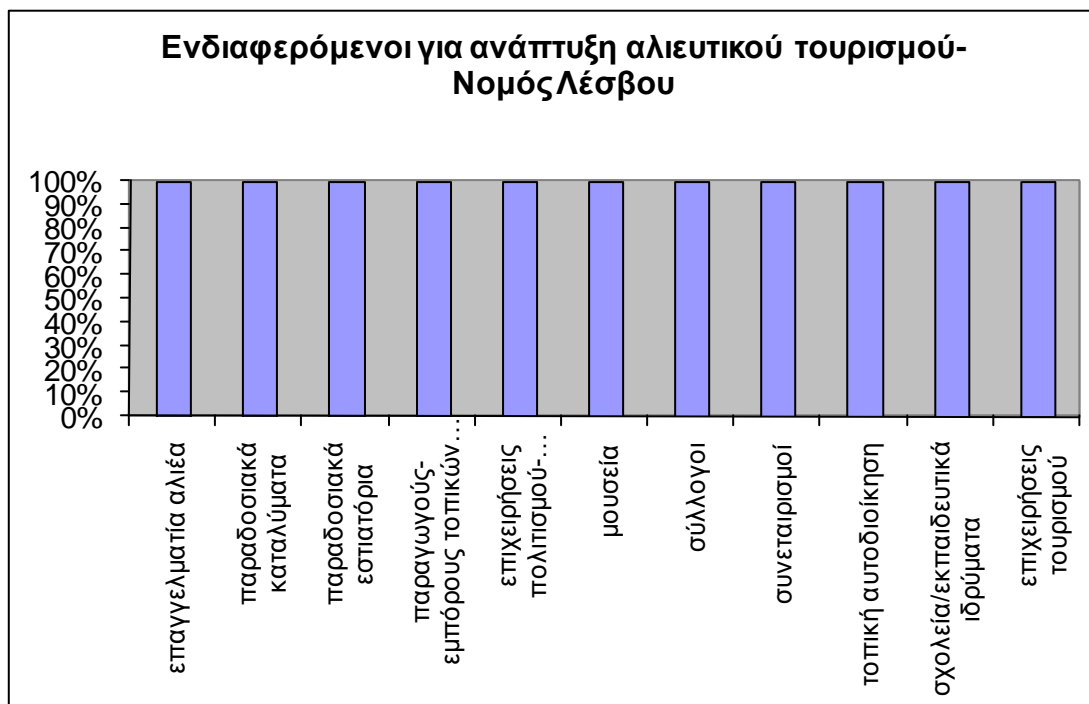

Διάγραμμα 138: Αναπτυγμένες μορφές τουρισμού στο Νομό Σάμου

Διάγραμμα 139: Αναπτυγμένες μορφές τουρισμού στο Νομό Χίου

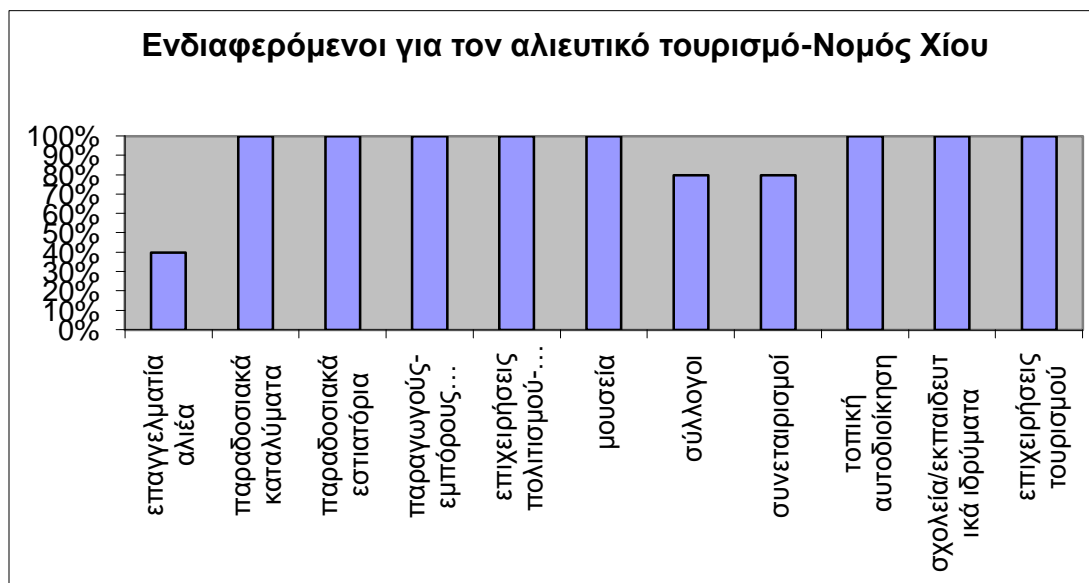
Η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού, ενδιαφέρει από μέτρια έως πολύ, σύμφωνα με τις απαντήσεις των τουριστών-μελών του δείγματος που αποτυπώνονται στα παρακάτω διαγράμματα, στους Νομούς Λέσβου και Σάμου όλους τους ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς δηλ., τους επαγγελματίες αλιείς, τα παραδοσιακά καταλύματα-εστιατόρια, τους παραγωγούς τοπικών παραδοσιακών προϊόντων και φορείς όπως μουσεία, σύλλογοι, συνεταιρισμοί, τοπική αυτοδιοίκηση, σχολεία και επιχειρήσεις. Αντίθετα στο Νομό Χίου ένα ποσοστό 60% θεωρεί ότι ο αλιευτικός τουρισμός παρουσιάζει καθόλου ως μικρό ενδιαφέρον για τους αλιείς. Τέλος, ποσοστό 20% των τουριστών στο Νομό Χίου θεωρεί ότι η συγκεκριμένη μορφή τουρισμού δεν ενδιαφέρει ιδιαίτερα τους τοπικούς συλλόγους και τους συνεταιρισμούς.

Διάγραμμα 140: Ενδιαφερόμενοι για την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

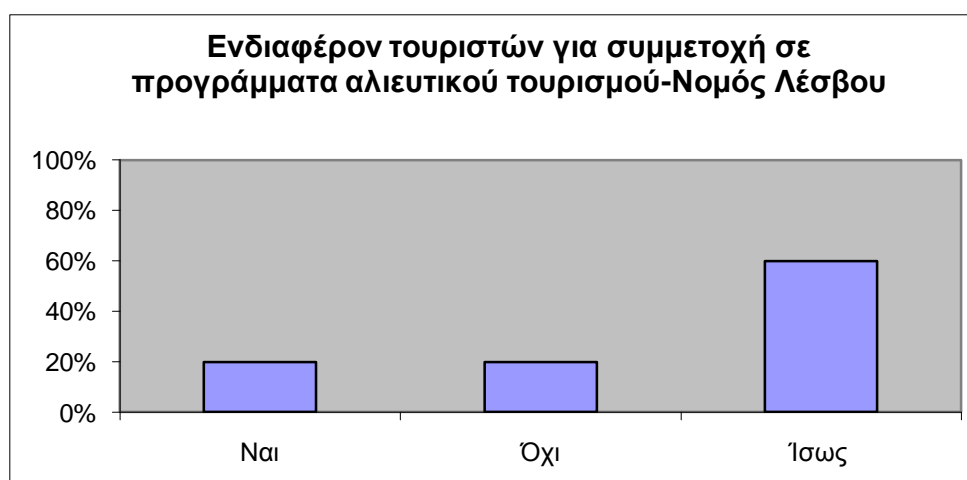

Διάγραμμα 141: Ενδιαφερόμενοι για την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

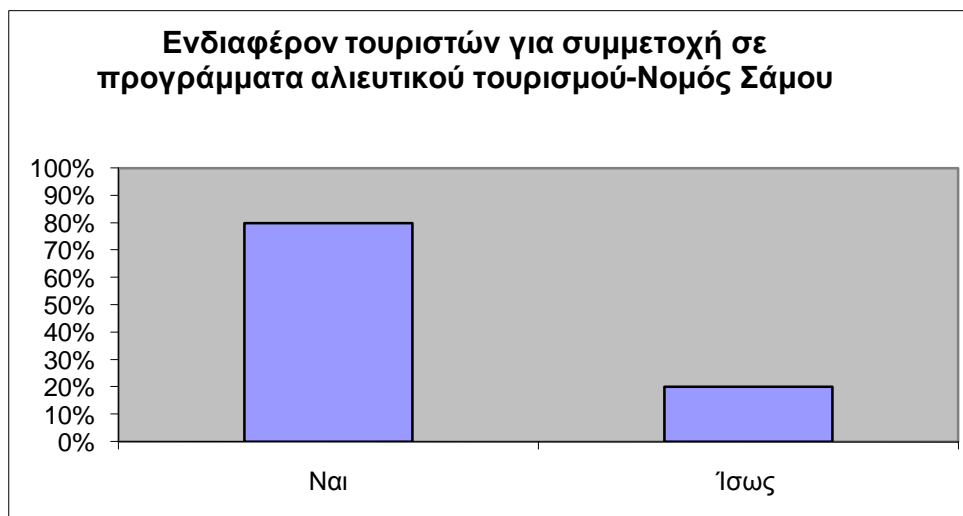

Διάγραμμα 142: Ενδιαφερόμενοι για την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

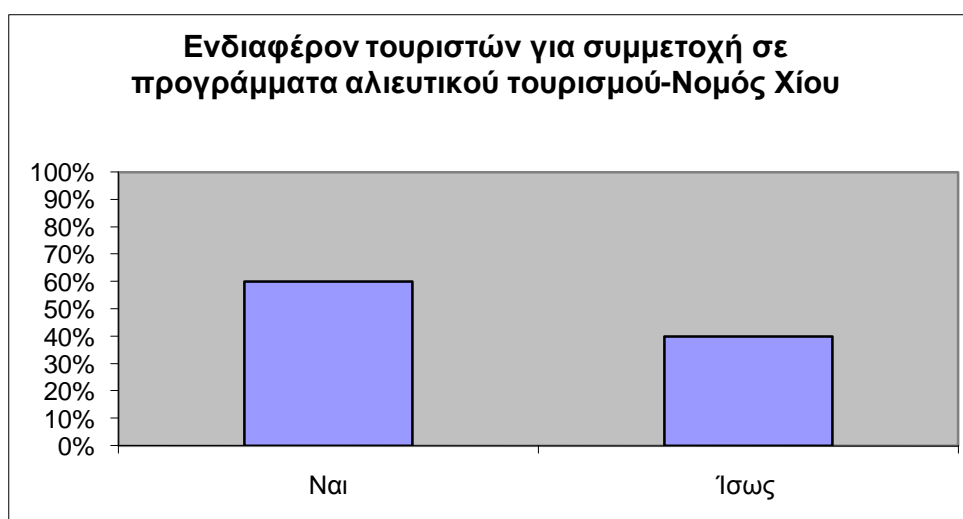
Η θετική αποδοχή του προγράμματος του αλιευτικού τουρισμού στην τοπική κοινωνία αποδεικνύεται και από τις απαντήσεις των τουριστών στο ερώτημα για το αν τους ενδιαφέρει να μετάσχουν σε προγράμματα αλιευτικού τουρισμού. Συγκεκριμένα για το Νομό Λέσβου η πλειοψηφία (60%) απαντά ότι πιθανόν θα την ενδιέφερε, ενώ ένα ποσοστό 20% δηλώνει κατηγορηματικά ότι υπάρχει ενδιαφέρον για συμμετοχή σε προγράμματα αλιευτικού τουρισμού. Στο Νομό Σάμου όπως και στο Νομό Χίου δεν υπάρχει αρνητική απάντηση, και μάλιστα τα ποσοστά κατηγορηματικής εκδήλωσης ενδιαφέροντος είναι 80% και 60% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 143: Ενδιαφέρον τουριστών συμμετοχή σε προγράμματα αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

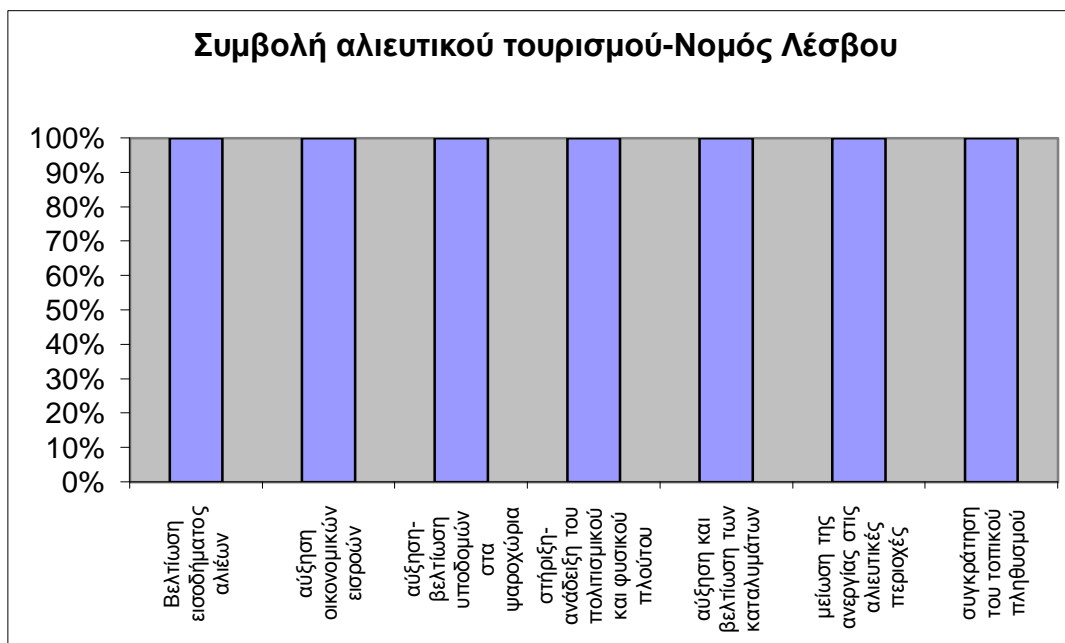

Διάγραμμα 144: Ενδιαφέρον τουριστών για συμμετοχή σε προγράμματα αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

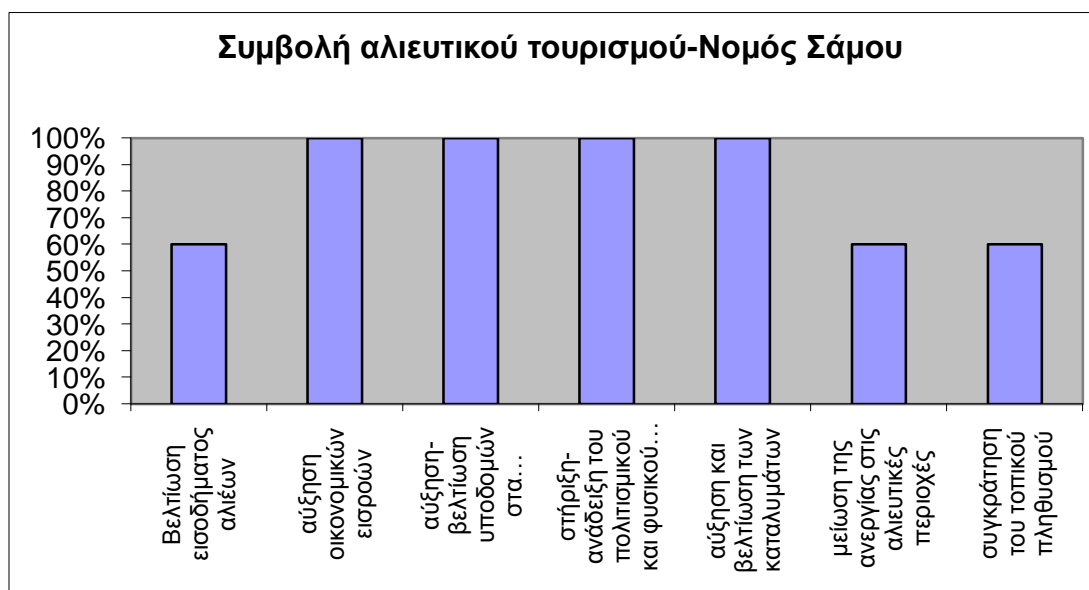
Διάγραμμα 145: Ενδιαφέρον τουριστών συμμετοχή σε προγράμματα αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Στο Νομό Λέσβου όλοι οι τουρίστες- μέλη του δείγματος απαντούν ότι ο αλιευτικός τουρισμός θα έχει πολύ σημαντική συμβολή στη βελτίωση τους εισοδήματος των αλιέων και της τοπικής κοινωνίας, αυξάνοντας και βελτιώνοντας τις υποδομές διαμονής και εστίασης, μειώνοντας την ανεργία και συγκρατώντας τον τοπικό πληθυσμό στις πατρογονικές του εστίες.

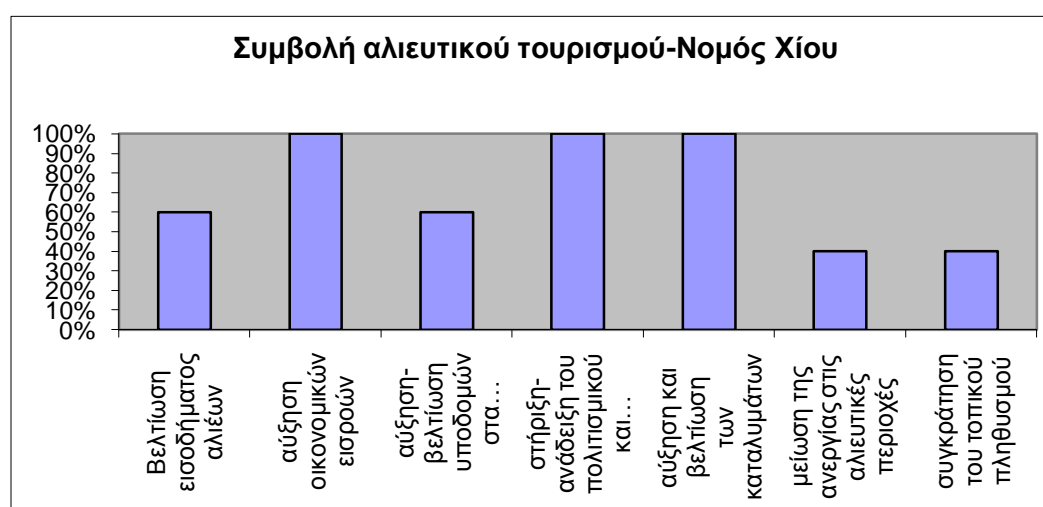
Διάγραμμα 146: Συμβολή του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Αντίθετα στο Νομό Σάμου οι τουρίστες θεωρούν ότι ο αλιευτικός τουρισμός θα συμβάλλει κυρίως στην αύξηση των οικονομικών εισροών στην περιοχή, στην βελτίωση των τουριστικών υποδομών μέσω και της αύξησης των καταλυμάτων καθώς και στην ανάδειξη του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος του νομού.

Διάγραμμα 147: Συμβολή του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Τέλος, στο Νομό Χίου η απόλυτη πλειοψηφία των τουριστών απαντά ότι ο αλιευτικός τουρισμός θα συμβάλλει πολύ στην αύξηση των τοπικών οικονομικών εισροών, στη στήριξη και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της περιοχής και στη βελτίωση των υποδομών διαμονής. Σε ποσοστό 60% θεωρούν επίσης ότι θα υπάρξει συμβολή στη βελτίωση του εισοδήματος των αλιέων και στη βελτίωση των υποδομών, ενώ ένα ποσοστό 40% πιστεύει ότι ο αλιευτικός τουρισμός θα βοηθήσει στη μείωση της ανεργίας στις αλιευτικές περιοχές και στη συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού.

Διάγραμμα 148: Συμβολή του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Τα δυνατά σημεία του Νομού στα οποία μπορεί να στηριχθεί η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού σύμφωνα με τους τουρίστες είναι κυρίως τα παραδοσιακά ψαροχώρια, τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους και η ύπαρξη αλιέων με γνώση στην παραγωγή τοπικών προϊόντων.

Διάγραμμα 149: Δυνατά σημεία της περιοχής στα οποία μπορεί να στηριχτεί η ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου υπερτερούν τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους ακολουθούμενα από την βιοποικιλότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος και τα παραδοσιακά ψαροχώρια.

Διάγραμμα 150: Δυνατά σημεία της περιοχής στα οποία μπορεί να στηριχτεί η ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου, δυνατά σημεία, σύμφωνα με τους τουρίστες αποτελούν επίσης τα τοπία φυσικού κάλους καθώς επίσης τα παραδοσιακά ψαροχώρια και η βιοποικιλότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

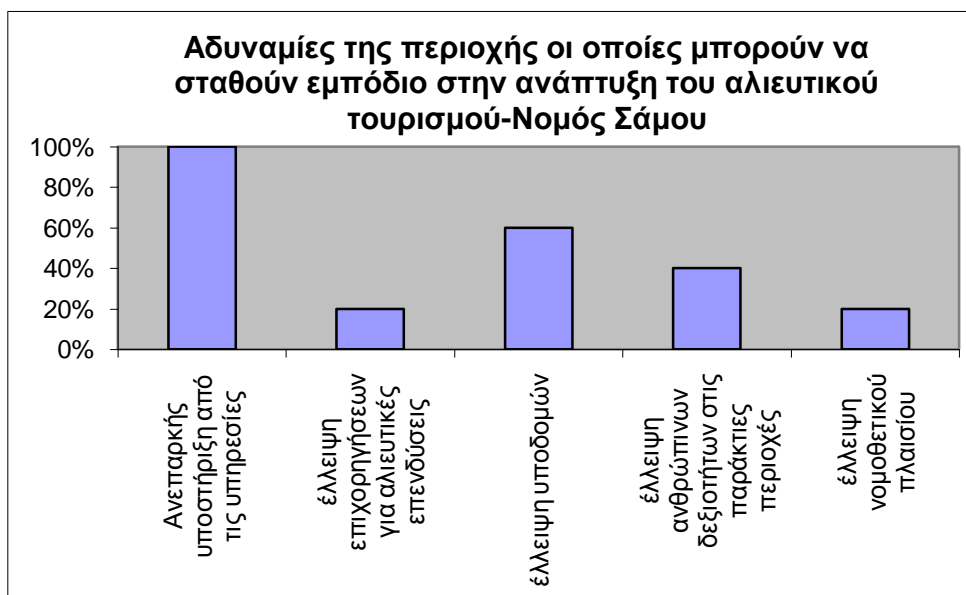
Διάγραμμα 151: Δυνατά σημεία της περιοχής στα οποία μπορεί να στηριχτεί η ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Στην ερώτηση για τις αδυναμίες της περιοχής οι οποίες θα σταθούν εμπόδιο στην ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού, οι τουρίστες στο Νομό Λέσβου απαντούν ότι οι σημαντικότερες είναι η έλλειψη επιχορηγήσεων για αλιευτικές επενδύσεις και η έλλειψη υποδομών όπως τα δίκτυο μεταφορών, η καθαριότητα, οι τηλεπικοινωνίες κλπ.

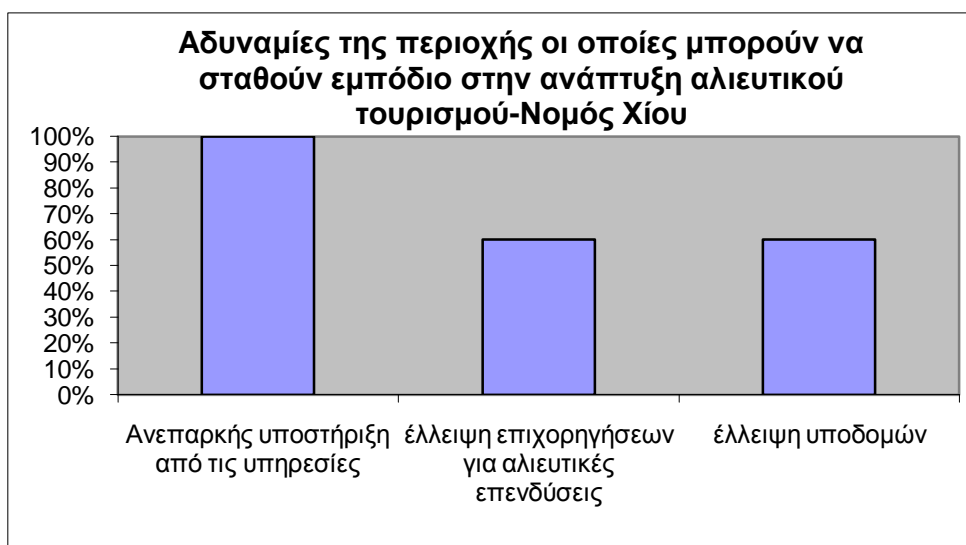
Διάγραμμα 152: Αδυναμίες της περιοχής οι οποίες μπορεί να σταθούν εμπόδιο στην ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου αντίθετα ως αδυναμίες αναφέρονται η ανεπαρκής στήριξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες και η έλλειψη υποδομών.

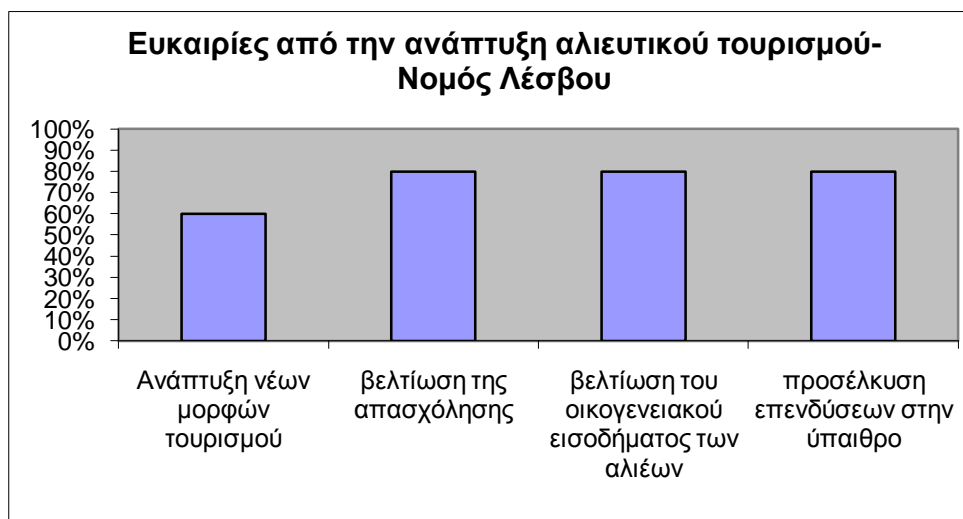
Διάγραμμα 153: Αδυναμίες της περιοχής οι οποίες μπορεί να σταθούν εμπόδιο στην ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου ως κύριες αδυναμίες οι τουρίστες θεωρούν την ανεπαρκή στήριξη από τις υπηρεσίες καθώς και την έλλειψη επιχορηγήσεων για αλιευτικές επενδύσεις και η ανεπάρκεια των υποδομών.

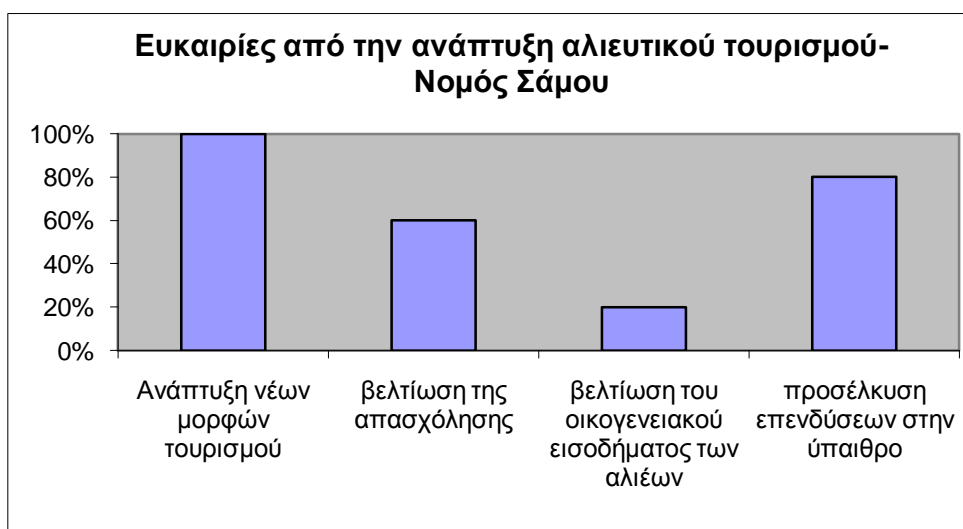
Διάγραμμα 154: Αδυναμίες της περιοχής οι οποίες μπορεί να σταθούν εμπόδιο στην ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Οι ευκαιρίες που διαμορφώνονται από τον αλιευτικό τουρισμό στο Νομό Λέσβου σύμφωνα με τις απαντήσεις των τουριστών είναι κυρίως η αύξηση του εισοδήματος των αλιέων και η δημιουργία θετικού κλίματος ανάπτυξης στην ύπαιθρο που οδηγεί σε προσέλκυση επενδύσεων.

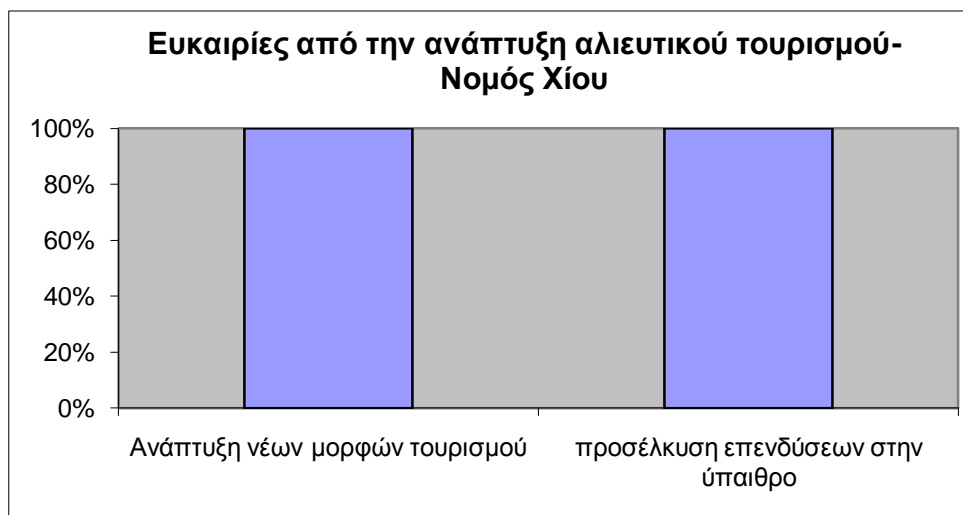
Διάγραμμα 155: Ευκαιρίες από την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου μέσω του αλιευτικού τουρισμού οι τουρίστες θεωρούν ότι θα αναπτυχθούν νέες μορφές τουρισμού και θα αυξηθούν οι επενδύσεις στην ύπαιθρο.

Διάγραμμα 156: Ευκαιρίες από την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

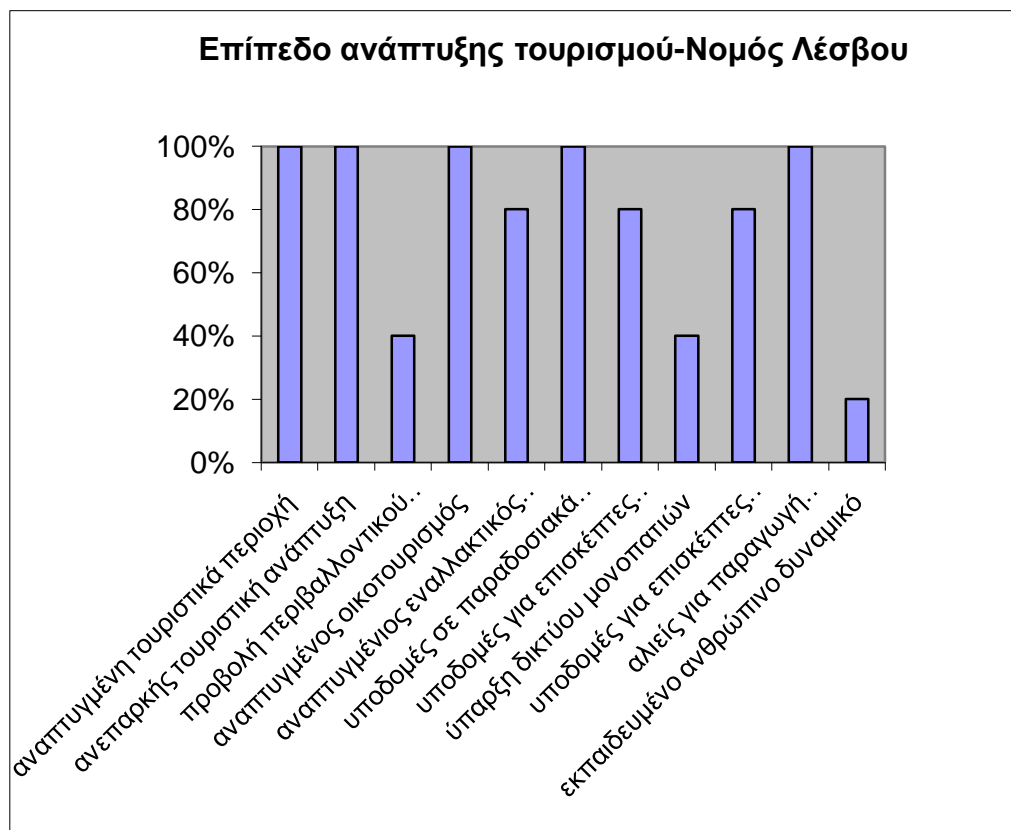
Τέλος, στο Νομό Χίου μέσω του αλιευτικού τουρισμού οι τουρίστες πιστεύουν ότι θα αναπτυχθούν μόνο οι νέες μορφές τουρισμού και θα προσελκυσθούν νέες επενδύσεις στην ύπαιθρο και κυρίως στον τομέα της αλιείας.

Διάγραμμα 157: Ευκαιρίες από την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

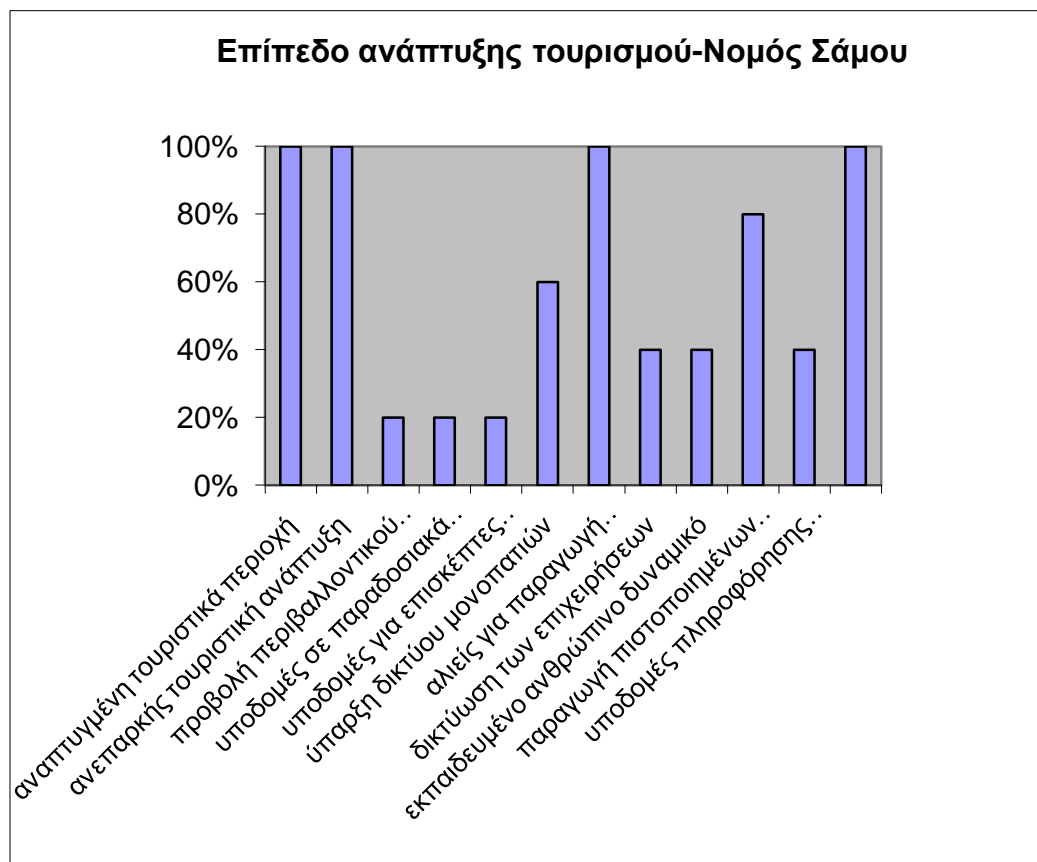
Σχετικά με τους κινδύνους που θα αντιμετωπίσουν οι τρεις Νομοί της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού όλοι οι τουρίστες απαντούν ότι δε θεωρούν ότι μπορεί να υπάρξουν κίνδυνοι, αποδεικνύοντας ότι η ενδεχόμενη ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού τυγχάνει θετικότητας αποδοχής.

Τέλος, όσον αφορά το επίπεδο ανάπτυξης του τουρισμού στην περιοχή, οι τουρίστες στο Νομό Λέσβου απάντησαν ότι η περιοχή αν και είναι τουριστικά αναπτυγμένη υστερεί σημαντικά ως προς το επιθυμητό επίπεδο, έχει αναπτυγμένο τον οικοτουρισμό, παράγει παραδοσιακά πιστοποιημένα τοπικά προϊόντα και έχει παραδοσιακά αλιευτικά χωριά. Σε μικρότερο ποσοστό θεωρούν ότι ο Νομός Λέσβου έχει αναπτυγμένες τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού ενώ διαθέτει υποδομές για τους επισκέπτες των παράκτιων και των περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών.

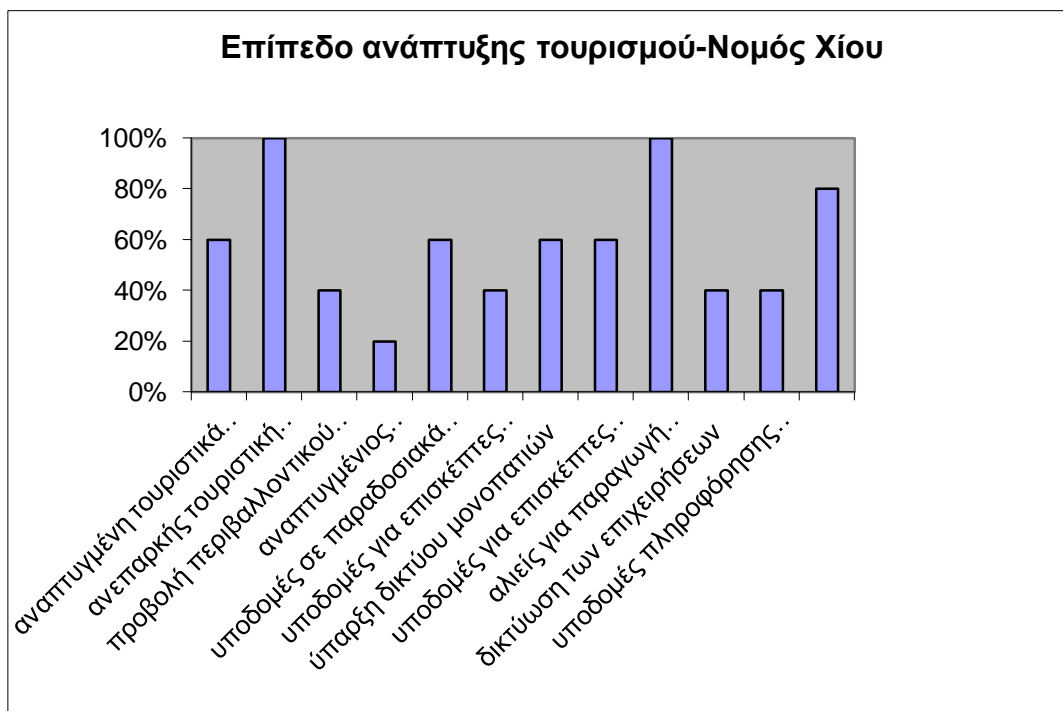
Διάγραμμα 158: Επίπεδο ανάπτυξης τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Ομοίως ο Νομός Σάμου αν και είναι σχετικά αναπτυγμένος τουριστικά υστερεί ως προς το επιθυμητό επίπεδο ανάπτυξης, διαθέτει όμως αλιείς με γνώση της παραδοσιακής παραγωγής προϊόντων καθώς και πρόγραμμα προβολής της τοπικής παράδοσης όπως αυτή παρουσιάζεται μέσω των τοπικών εκδηλώσεων. Σε μικρότερο ποσοστό σύμφωνα με τους τουρίστες ο Νομός διαθέτει δίκτυο μονοπατιών, παράγει πιστοποιημένα τοπικά προϊόντα και έχει δικτυωμένες επιχειρήσεις με κατάλληλα εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

Διάγραμμα 159: Επίπεδο ανάπτυξης τουρισμού στο Νομό Σάμου

Τέλος, οι τουρίστες στο Νομό Χίου απαντούν ότι η περιοχή έχει ανεπαρκή τουριστική ανάπτυξη αν και διαθέτει αλιείς με γνώση της παραδοσιακής παραγωγής προϊόντων ενώ σε μικρότερο ποσοστό απαντούν ότι διαθέτει τις απαραίτητες υποδομές για τους επισκέπτες, έχει δίκτυο μονοπατιών καθώς επίσης και πρόγραμμα προβολής της τοπικής παράδοσης.

Διάγραμμα 160: Επίπεδο ανάπτυξης τουρισμού στο Νομό Λέσβου

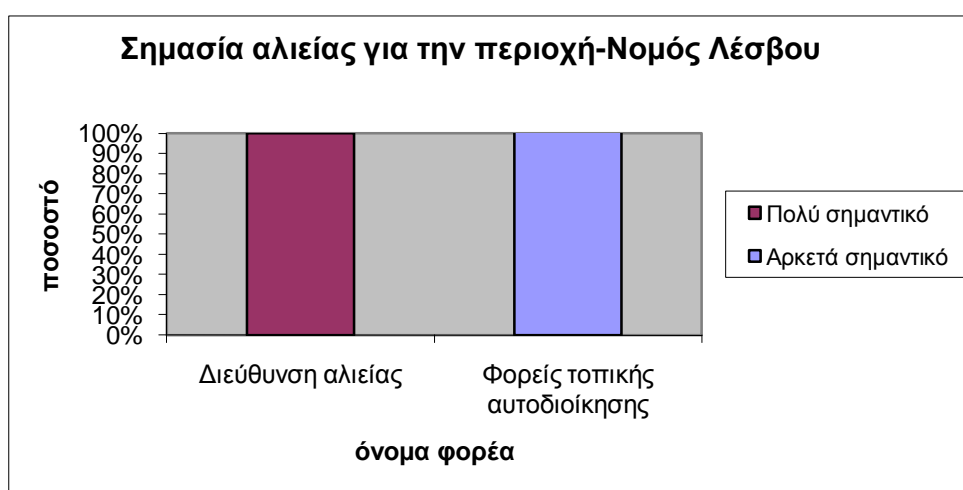
2.2.5 Δημόσιοι Φορείς (Διευθύνσεις Αλιείας – Φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης)

Για τις ανάγκες της μελέτης έγιναν ερωτηματολόγια με υπάλληλους των κατά τόπους Διευθύνσεων Αλιείας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Λέσβου, Σάμου και Χίου αντίστοιχα καθώς και με Δήμους των νησιών αυτών. Ειδικότερα πραγματοποιήθηκαν 10 ερωτηματολόγια δήμων στο Νομό Λέσβου (76,9% του δείγματος), ένα ερωτηματολόγιο στο Νομό Σάμου (7,7% του δείγματος) και 2 ερωτηματολόγια στο Νομό Χίου (15,4% του δείγματος).

Ειδικότερα επιλέχθηκε να γίνουν ερωτηματολόγια στους Δήμους Χίου, Οινουσσών και Μαστιχοχωρίων στο Νομό Χίου, Βαθέων, Πυθαγορείου, Καρλοβασίου, Φούρνων, Αγίου Κηρύκου και Ευδήλου στο Νομό Σάμου καθώς και τους Δήμους Γέρας, Καλλονής, Μύθημνας, Πλωμαρίου, Πολυχνίτου, Μυτιλήνης, Ερεσού, Μούδρου και Μύρινας στο Νομό Λέσβου. Από αυτούς ανταποκρίθηκαν όλοι στο Νομό Λέσβου, το 66% στον Νομό Χίου και το 14% στον Νομό Σάμου με συχνότερη αιτιολογία άρνησης την έλλειψη χρόνου για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Στο ερώτημα σχετικά με τη σπουδαιότητα της θαλάσσιας αλιείας για την περιοχή οι εκπρόσωποι των Διευθύνσεων Αλιείας απαντούν απόλυτα (100%) ότι ως δραστηριότητα είναι πολύ σημαντική για την περιοχή τους ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης που δηλώνουν ότι είναι αρκετά ως πολύ σημαντική διαμορφώνεται στο 92,3%.

Ειδικότερα για το Νομό Λέσβου η Διεύθυνση Αλιείας δηλώνει ότι η αλιεία είναι πολύ σημαντική για την περιοχή. Η σπουδαιότητά της επιβεβαιώνεται και από τις απαντήσεις των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως περιγράφεται και από το παρακάτω διάγραμμα και οι οποίοι τη χαρακτηρίζουν ως αρκετά σημαντική δραστηριότητα για την περιοχή.

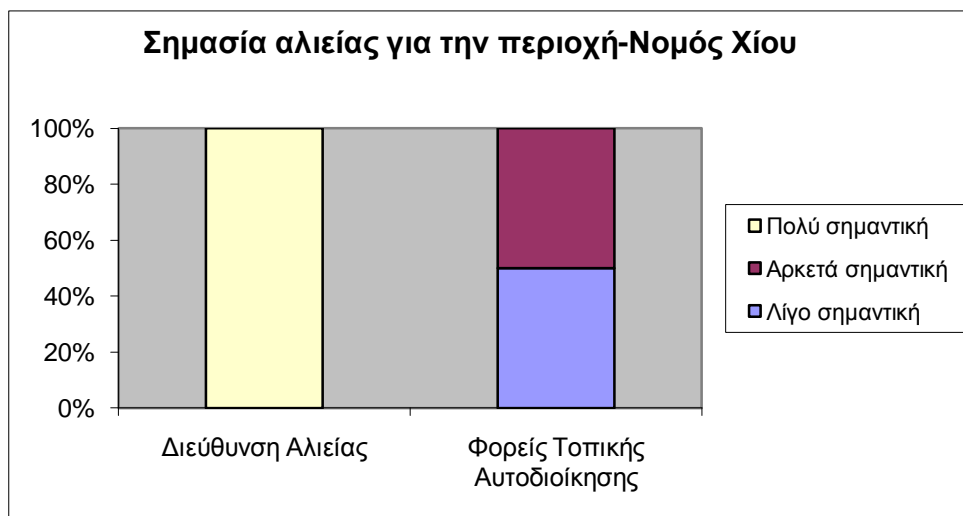

Διάγραμμα 161: Σημασία αλιείας για το Νομό Λέσβου

Για το Νομό Σάμου τόσο ο εκπρόσωπος της Διεύθυνσης Αλιείας όσο και ο εκπρόσωπος του Δήμου δήλωσαν ότι η αλιεία είναι πολύ σημαντική για την περιοχή τους.

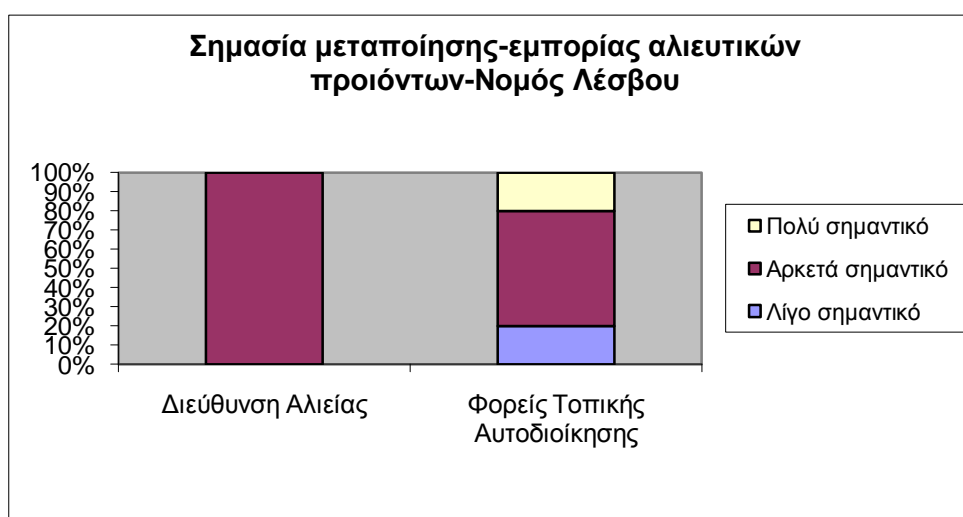
Για το Νομό Χίου όπως φαίνεται και από το διάγραμμα που ακολουθεί η αλιεία κρίνεται ως πολύ σημαντική δραστηριότητα για τη Διεύθυνση Αλιείας αλλά οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης δηλώνουν ότι είναι λίγο έως αρκετά σημαντική δραστηριότητα.

Διάγραμμα 162: Σημασία αλιείας για το Νομό Χίου

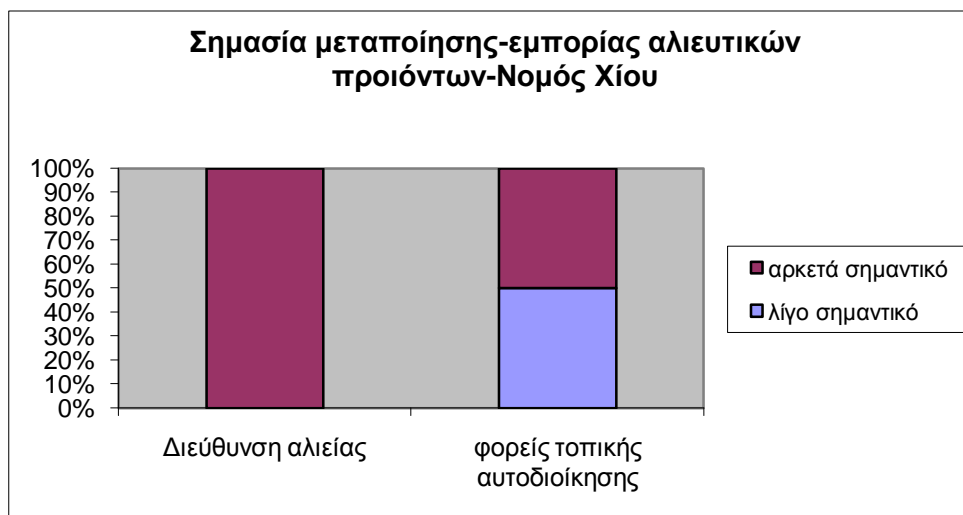
Η ανάπτυξη της αλιείας σε μια περιοχή και η συμβολή της στην τοπική οικονομία επηρεάζεται και από την μεταποίηση και την εμπορία των αλιευτικών προϊόντων. Στο ερώτημα αυτό και οι ομάδες φορέων δηλώνουν ότι η μεταποίηση και η εμπορία είναι αρκετά έως πολύ σημαντικές για την τοπική αλιευτική δραστηριότητα ενώ το 23,1% των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν τις θεωρούν σημαντικές. Ειδικότερα στο Νομό Λέσβου τόσο η Διεύθυνση Αλιείας όσο και οι τοπικοί Δήμοι θεωρούν την μεταποίηση και εμπορία των αλιευτικών προϊόντων ως αρκετά σημαντικές δραστηριότητες.

Διάγραμμα 163: Σημασία μεταποίησης – εμπορίας αλιευτικών προϊόντων στο Νομό Λέσβου

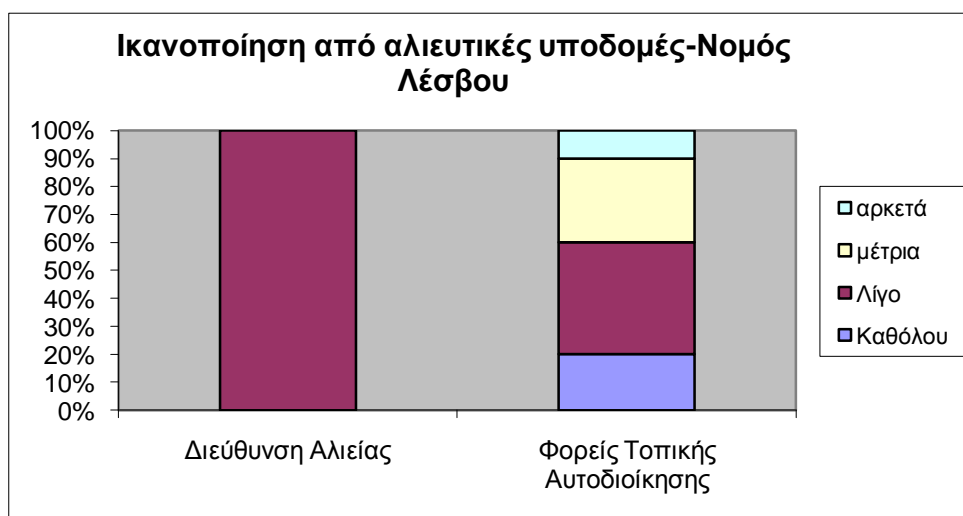
Στο Νομό Σάμου και οι δυο ερωτώμενοι δηλώνουν ότι η μεταποίηση και η εμπορία αλιευτικών προϊόντων είναι αρκετά έως πολύ σημαντικές δραστηριότητες για την

περιοχή τους, ενώ στο Νομό Χίου η Διεύθυνση Αλιείας δηλώνει ότι είναι αρκετά σημαντική. Όσον αφορά τις απόψεις των εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης, αυτές είναι μοιρασμένες μεταξύ του αρκετά σημαντικές και λίγο σημαντικές.

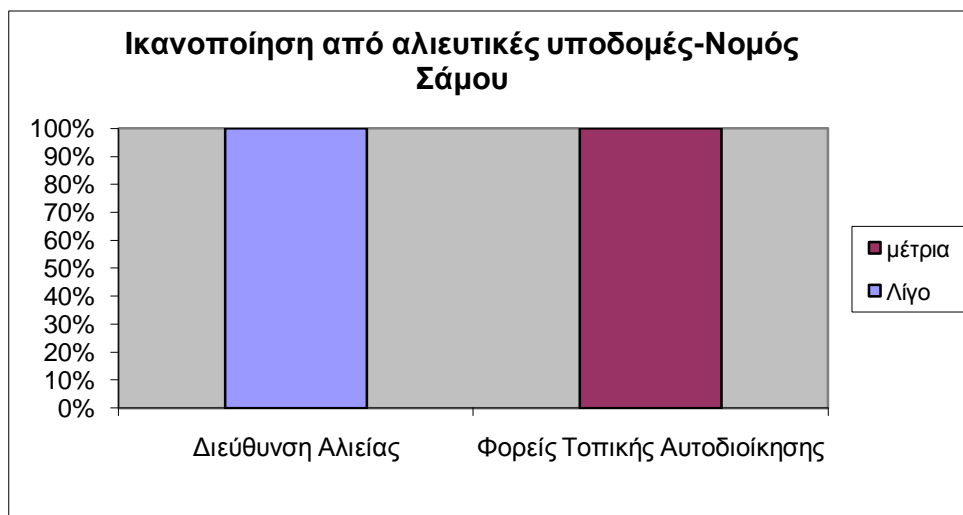
Διάγραμμα 164: Σημασία μεταποίησης – εμπορίας αλιευτικών προϊόντων στο Νομό Χίου

Σχετικά με τον βαθμό ικανοποίησης από τις τοπικές αλιευτικές υποδομές στο Νομό Λέσβου η Διεύθυνση Αλιείας δηλώνει ότι είναι λίγο ικανοποιητικές ενώ οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης δηλώνουν στην πλειοψηφία τους ότι είναι από καθόλου έως μέτρια ικανοποιητικές.

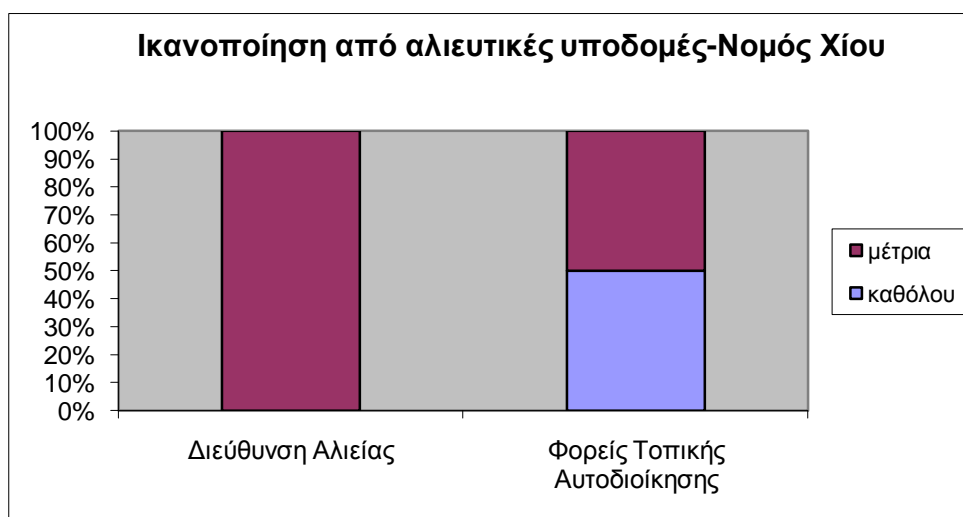
Διάγραμμα 165: Ικανοποίηση από αλιευτικές υποδομές στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου ο εκπρόσωπος της Διεύθυνσης Αλιείας απάντησε ότι οι αλιευτικές υποδομές είναι λίγο ικανοποιητικές ενώ ο φορέας της τοπικής αυτοδιοίκησης μέτρια ικανοποιητικές.

Διάγραμμα 166: Σημασία μεταποίησης – εμπορίας αλιευτικών προϊόντων στο Νομό Σάμου

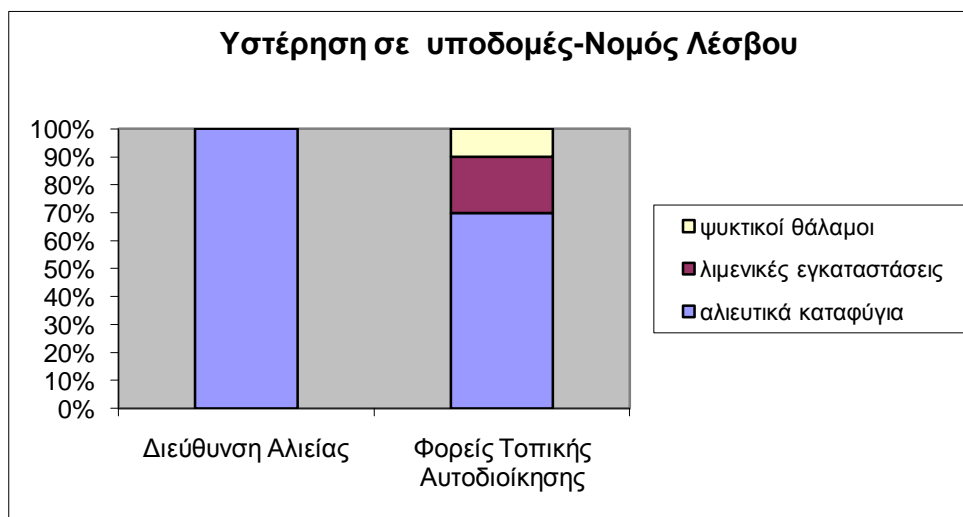
Στο Νομό Χίου οι αλιευτικές υποδομές σύμφωνα με την απάντηση της Διεύθυνσης Αλιείας είναι μέτρια ικανοποιητικές ενώ οι Δήμοι δηλώνουν ότι είναι από καθόλου έως μέτρια ικανοποιητικές.

Διάγραμμα 167: Σημασία μεταποίησης – εμπορίας αλιευτικών προϊόντων στο Νομό Χίου

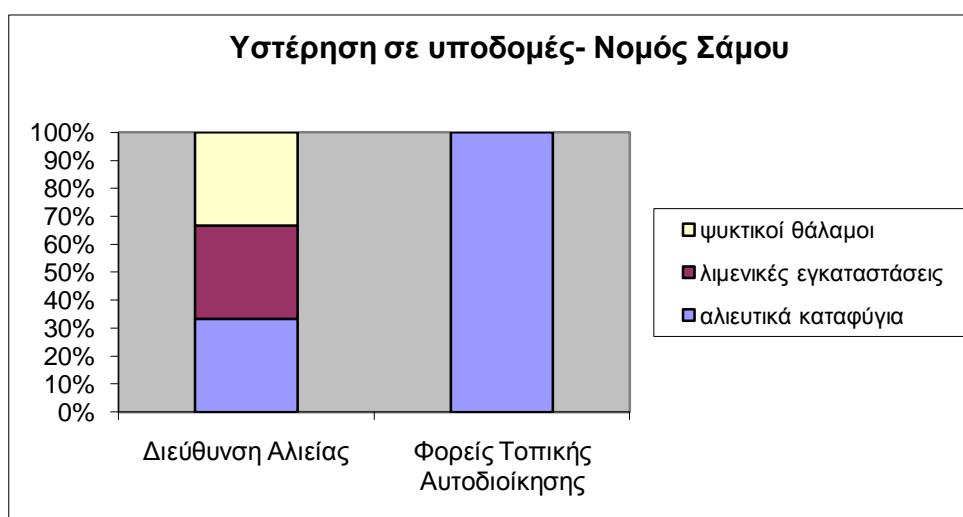
Σημαντικότερη υστέρηση στον τομέα των υποδομών στο Νομό Λέσβου παρουσιάζουν τα αλιευτικά καταφύγια, σύμφωνα με τη Διεύθυνση Αλιείας ενώ οι φορείς της τοπικής

αυτοδιοίκησης στην πλειοψηφία τους αναφέρουν τα αλιευτικά καταφύγια και δευτερευόντως τις λιμενικές εγκαταστάσεις και τους ψυκτικούς θαλάμους.

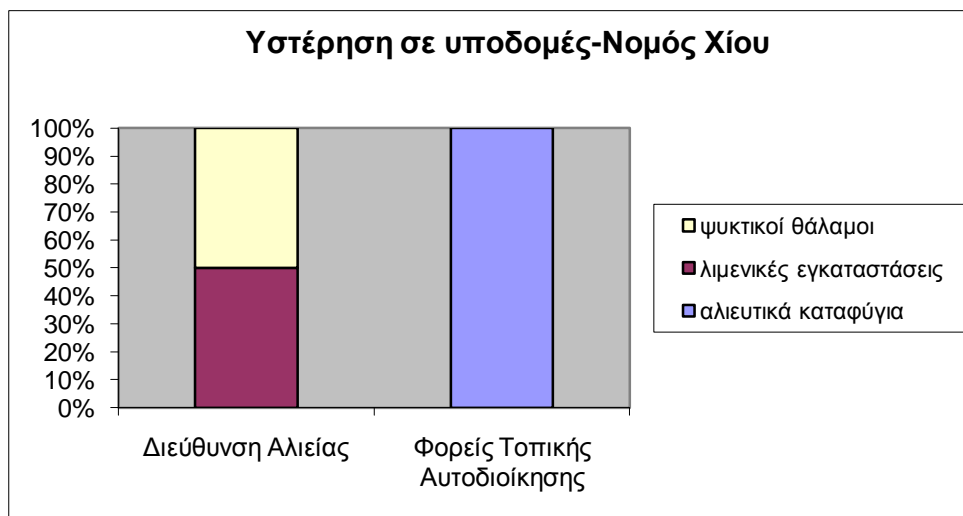
Διάγραμμα 168: Υαστέρηση σε υποδομές στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου, αντίστοιχα, η Διεύθυνση Αλιείας δηλώνει ότι υπάρχει υστέρηση τόσο σε αλιευτικά καταφύγια, όσο σε λιμενικές εγκαταστάσεις και ψυκτικούς θαλάμους ενώ ο τοπικός Δήμος απαντά ότι υπάρχει υστέρηση σε αλιευτικά καταφύγια.

Διάγραμμα 169: Υαστέρηση σε υποδομές στο Νομό Σάμου

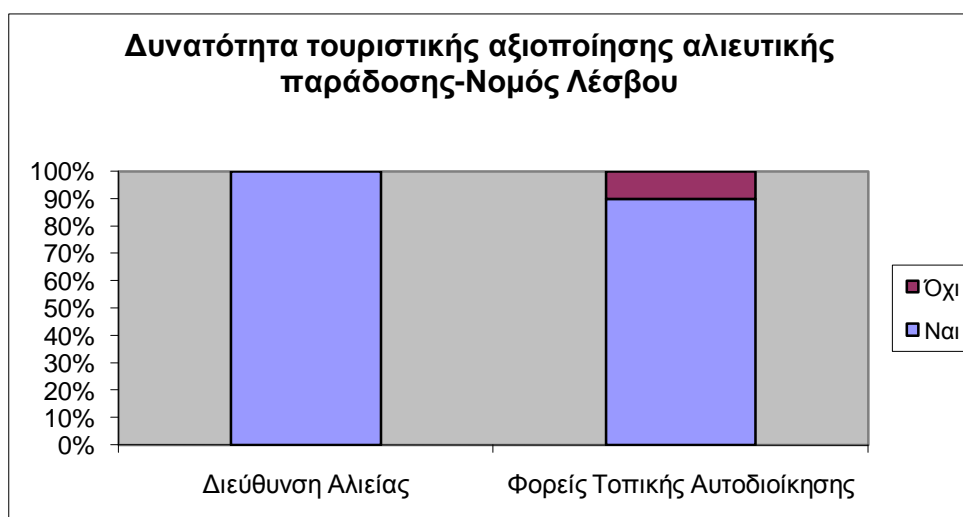
Στο Νομό Χίου τέλος η Διεύθυνση αλιείας δηλώνει ότι υπάρχει υστέρηση σε λιμενικές εγκαταστάσεις και ψυκτικούς θαλάμους ενώ οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης σε αλιευτικά καταφύγια.

Διάγραμμα 170: Υστέρηση σε υποδομές στο Νομό Χίου

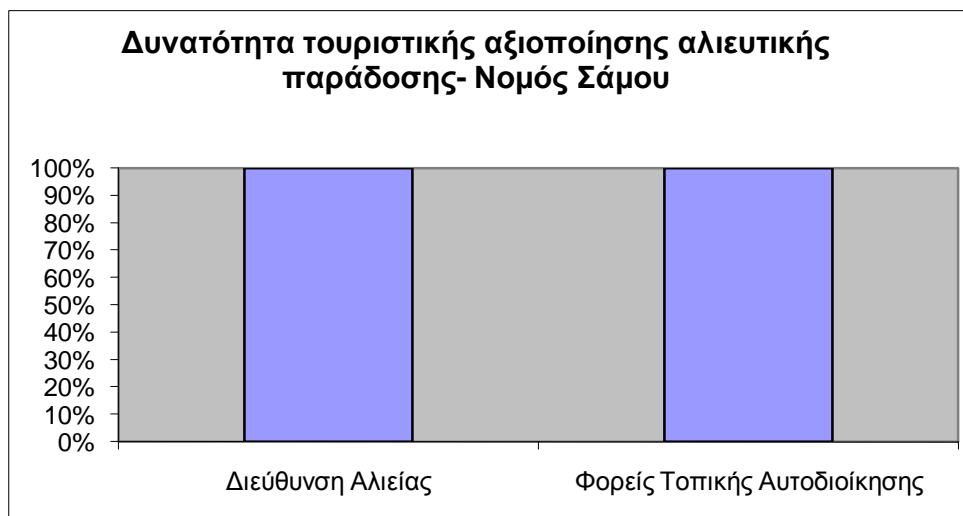
Η αλιευτική παράδοση της ευρύτερης περιοχής της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου μπορεί να αξιοποιηθεί τουριστικά με προγράμματα όπως ο αλιευτικός τουρισμός, δεδομένο που επιβεβαιώνεται από τις απαντήσεις των δημόσιων φορέων.

Συγκεκριμένα στο Νομό Λέσβου τόσο η Διεύθυνση Αλιείας όσο και η συντριπτική πλειοψηφία των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης απαντούν θετικά στην ερώτηση για το αν η αλιευτική παράδοση της περιοχής θα μπορούσε να αξιοποιηθεί τουριστικά.

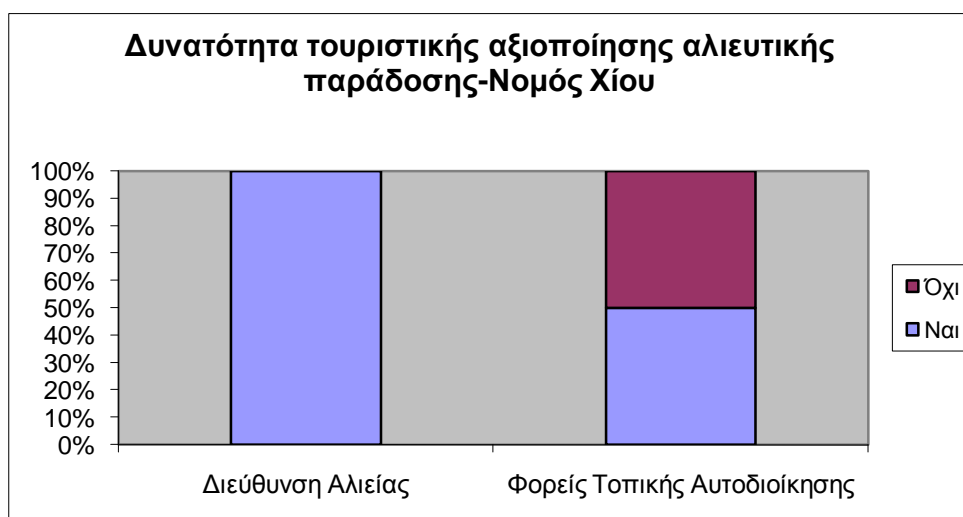
Διάγραμμα 171: Δυνατότητα τουριστικής αξιοποίησης αλιευτικής παράδοσης στο Νομό Λέσβου

Στο αντίστοιχο ερώτημα στο Νομό Σάμου η απάντηση των φορέων είναι απόλυτα θετική.

Διάγραμμα 172: Δυνατότητα τουριστικής αξιοποίησης αλιευτικής παράδοσης στο Νομό Σάμου

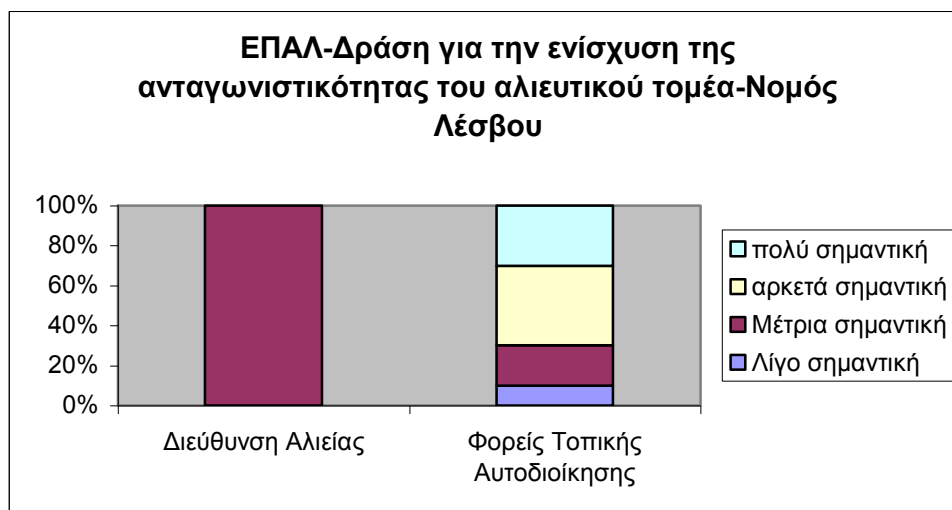
Στο Νομό Χίου η Διεύθυνση Αλιείας απαντά θετικά στο ενδεχόμενο να αξιοποιηθεί η αλιευτική παράδοση της περιοχής για τουριστικούς λόγους, ενώ οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης εκφράζουν άρνηση κατά το ήμισυ.

Διάγραμμα 173: Δυνατότητα τουριστικής αξιοποίησης αλιευτικής παράδοσης στο Νομό Χίου

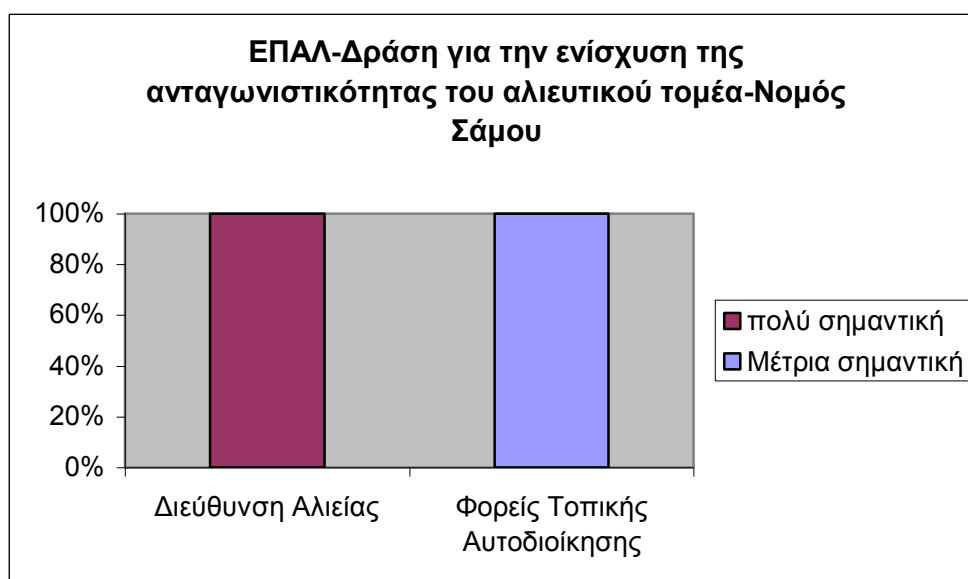
Το ΕΠΑΛ για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 χρηματοδοτεί δράσεις για την ανάπτυξη της αλιείας σε τοπικό επίπεδο. Για το σκοπό αυτό ερωτήθηκαν οι δημόσιοι φορείς κατά πόσο θεωρούν σημαντικές και υλοποιήσιμες συγκεκριμένες δράσεις μέσω χρηματοδότησης από το ΕΠΑΛ.

Ειδικότερα για την δράση που αφορά την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του αλιευτικού τομέα η Διεύθυνση Αλιείας του Νομού Λέσβου τη θεωρεί μέτριας σημαντικότητας ενώ οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης στην πλειοψηφία τους τη θεωρούν αρκετά σημαντική.

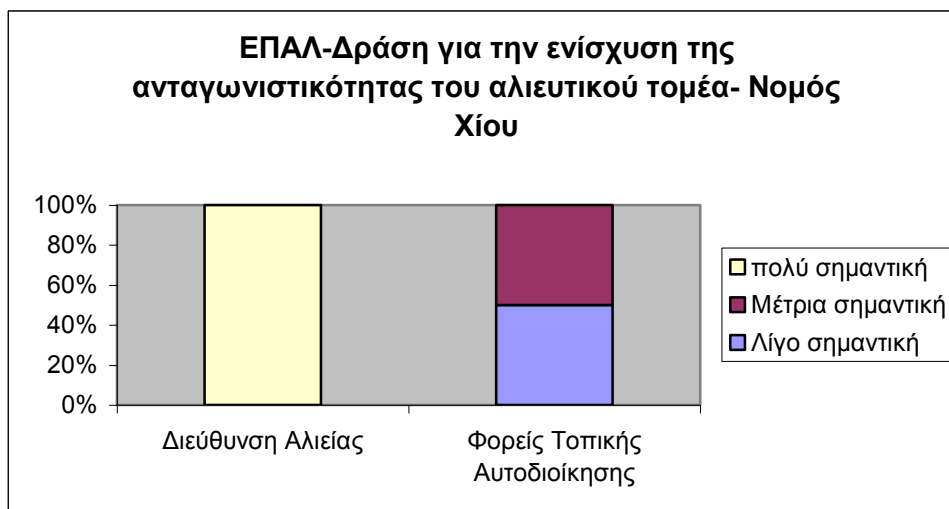
Διάγραμμα 174: Σημαντικότητα δράσης ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του αλιευτικού τομέα στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου η Διεύθυνση Αλιείας χαρακτηρίζει τη συγκεκριμένη δράση πολύ σημαντική ενώ η ερωτώμενη δημοτική αρχή μέτρια σημαντική.

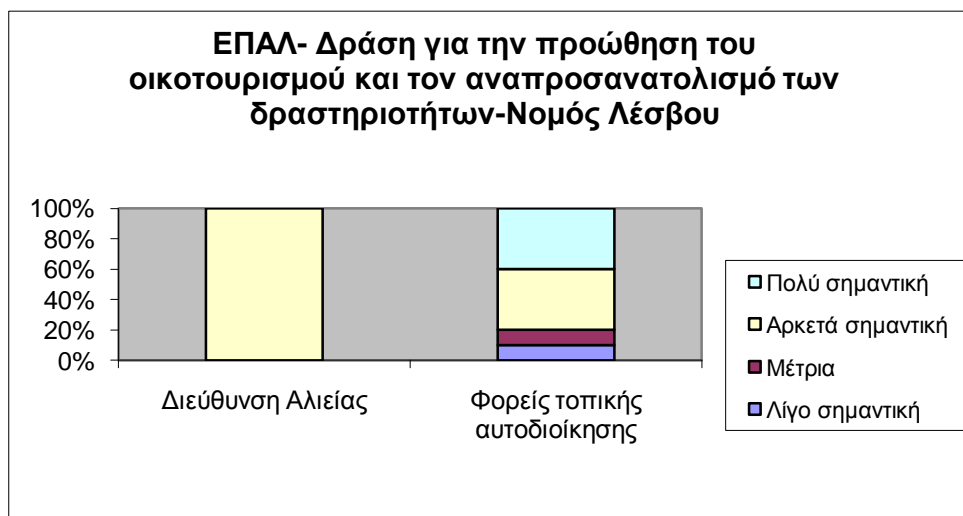
Διάγραμμα 175: Σημαντικότητα δράσης ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του αλιευτικού τομέα στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου η συγκεκριμένη δράση του ΕΠΑΛ χαρακτηρίζεται ως πολύ σημαντική από τη Διεύθυνση Αλιείας και λίγο έως μέτρια σημαντική από τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Διάγραμμα 176: Σημαντικότητα δράσης ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του αλιευτικού τομέα στο Νομό Χίου

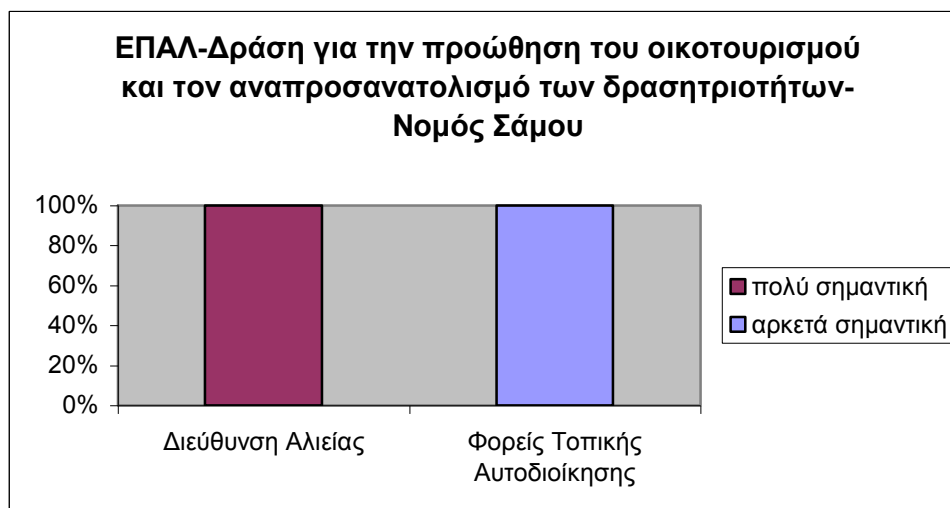
Για τη δυνατότητα χρηματοδότησης δράσεων από το ΕΠΑΛ για την προώθηση του οικοτουρισμού και τον αναπροσανατολισμό των δραστηριοτήτων η Διεύθυνση Αλιείας όσο και οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης στο Νομό Λέσβου δηλώνουν ότι είναι αρκετά έως πολύ σημαντική.

Διάγραμμα 177: Σημαντικότητα δράσης για την προώθηση του οικοτουρισμού και τον αναπροσανατολισμό των δραστηριοτήτων στο Νομό Λέσβου

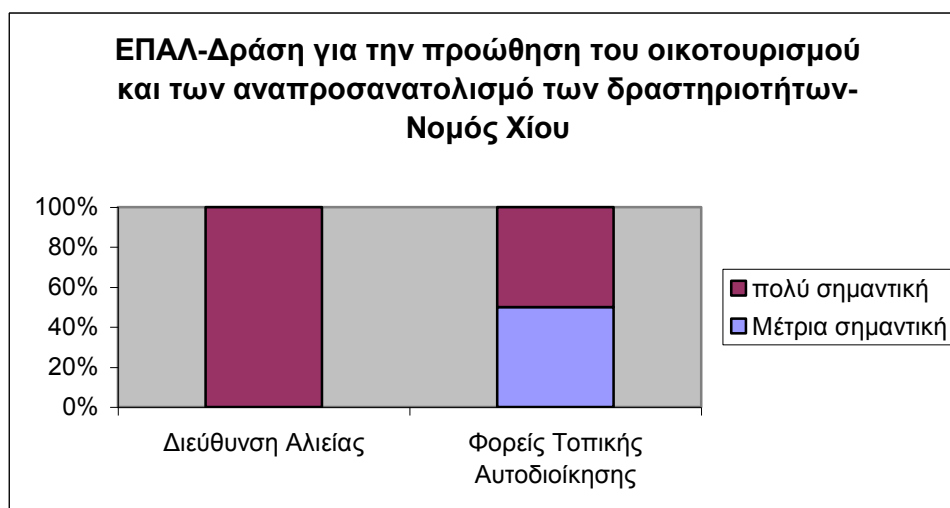

Για το Νομό Σάμου η Διεύθυνση Αλιείας και ο φορέας τοπικής αυτοδιοίκησης θεωρούν τη δράση αρκετά έως πολύ σημαντική.

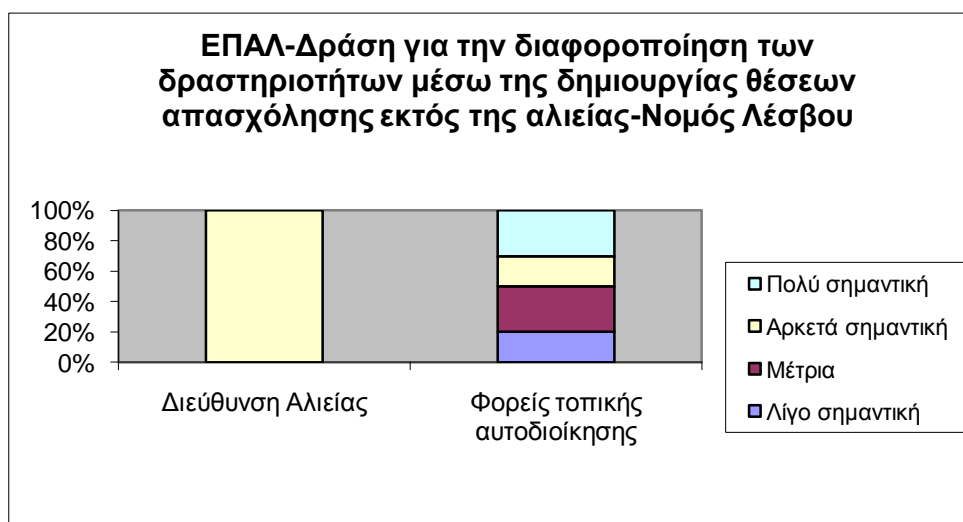
Διάγραμμα 178: Σημαντικότητα δράσης για την προώθηση του οικοτουρισμού και τον αναπροσανατολισμό των δραστηριοτήτων στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου η δράση κρίνεται ως πολύ σημαντική για τον εκπρόσωπο της Διεύθυνσης Αλιείας και μέτρια έως πολύ σημαντική για τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης.

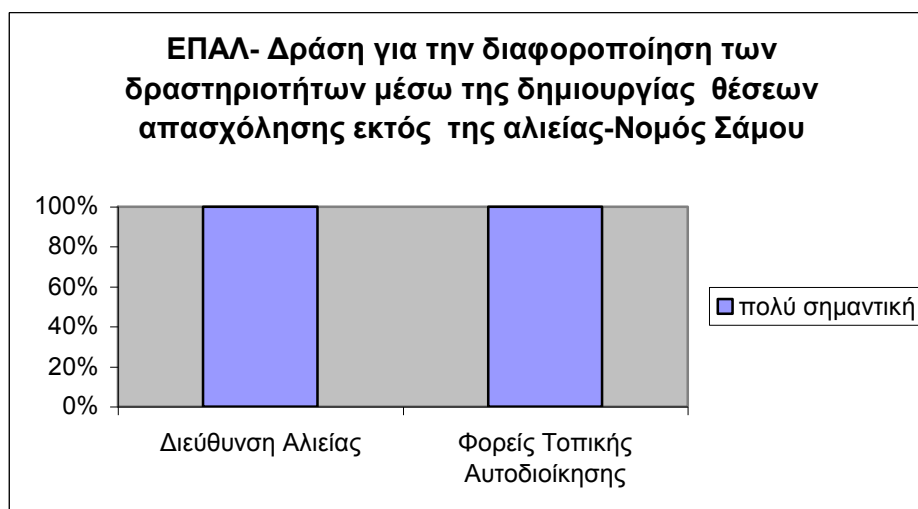
Διάγραμμα 179: Σημαντικότητα δράσης για την προώθηση του οικοτουρισμού και τον αναπροσανατολισμό των δραστηριοτήτων στο Νομό Χίου

Για την χρηματοδότηση της δράσης που αφορά την διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων μέσω της δημιουργίας πρόσθετων θέσεων απασχόλησης εκτός του αλιευτικού κλάδου, με δράσεις όπως ο αλιευτικός τουρισμός, ο εκπρόσωπος της διεύθυνσης αλιείας στο Νομό Λέσβου τη θεωρεί αρκετά σημαντική ενώ οι τοπικοί αυτοδιοικητικοί φορείς λίγο έως πολύ σημαντική.

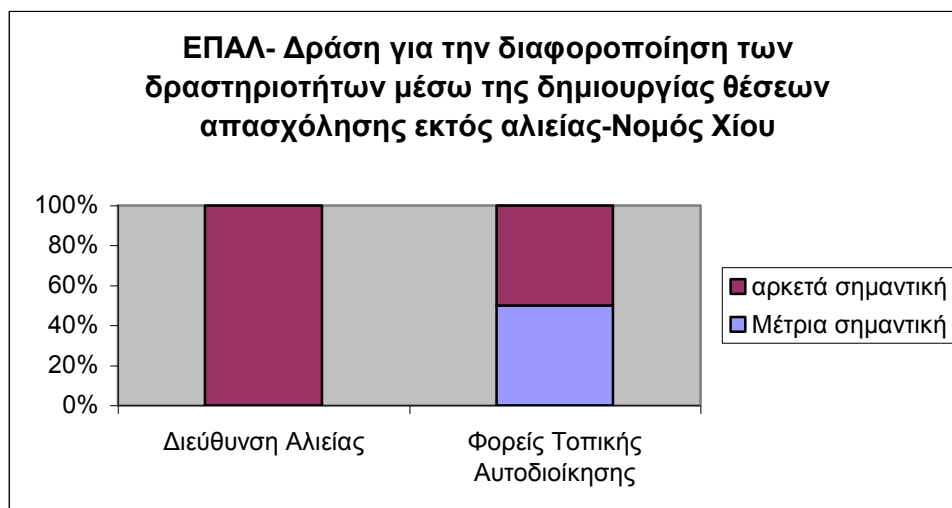
Διάγραμμα 180: Σημαντικότητα δράσης για τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων μέσω δημιουργίας θέσεων απασχόλησης εκτός της αλιείας στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου η δράση αυτή θεωρείται ως πολύ σημαντική από τους δημόσιους φορείς.

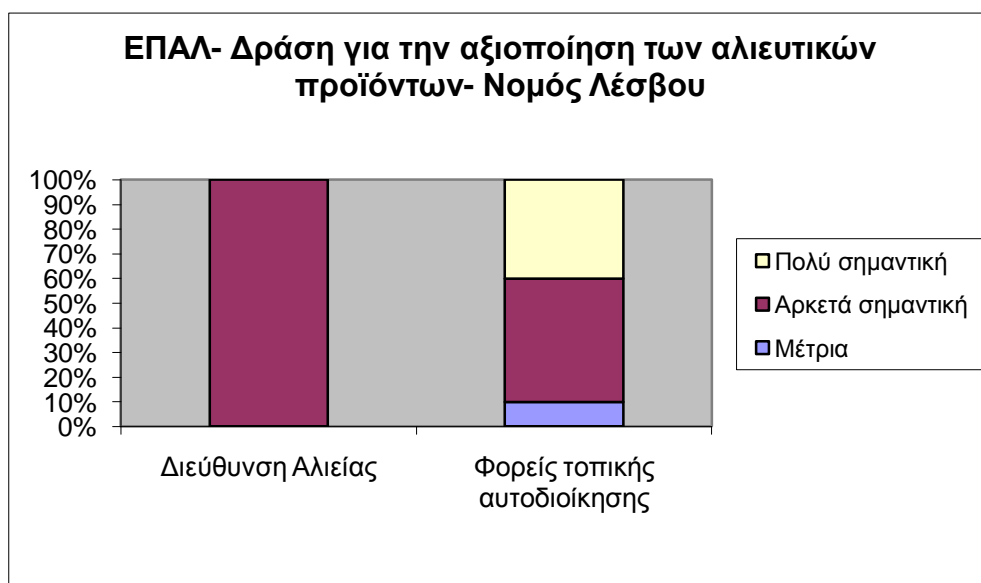
Διάγραμμα 181: Σημαντικότητα δράσης για τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων μέσω δημιουργίας θέσεων απασχόλησης εκτός της αλιείας στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου οι δημόσιοι φορείς απαντούν ότι είναι μέτρια έως αρκετά σημαντική δράση.

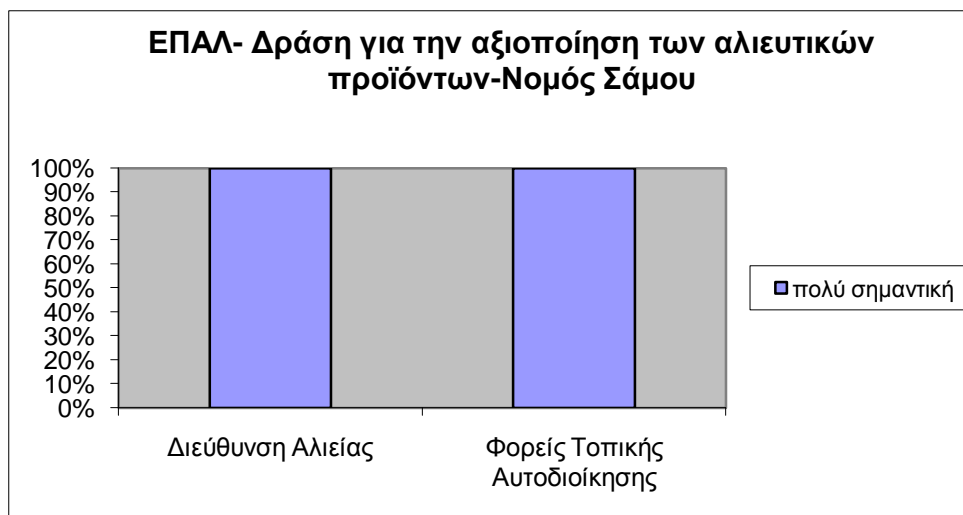
Διάγραμμα 182: Σημαντικότητα δράσης για τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων μέσω δημιουργίας θέσεων απασχόλησης εκτός της αλιείας στο Νομό Χίου

Όσον αφορά την χρηματοδότηση μέσω ΕΠΑΛ της δράσης για την αξιοποίηση των αλιευτικών προϊόντων και οι δυο ομάδες φορέων στο Νομό Λέσβου δηλώνουν ότι είναι αρκετά ως πολύ σημαντική.

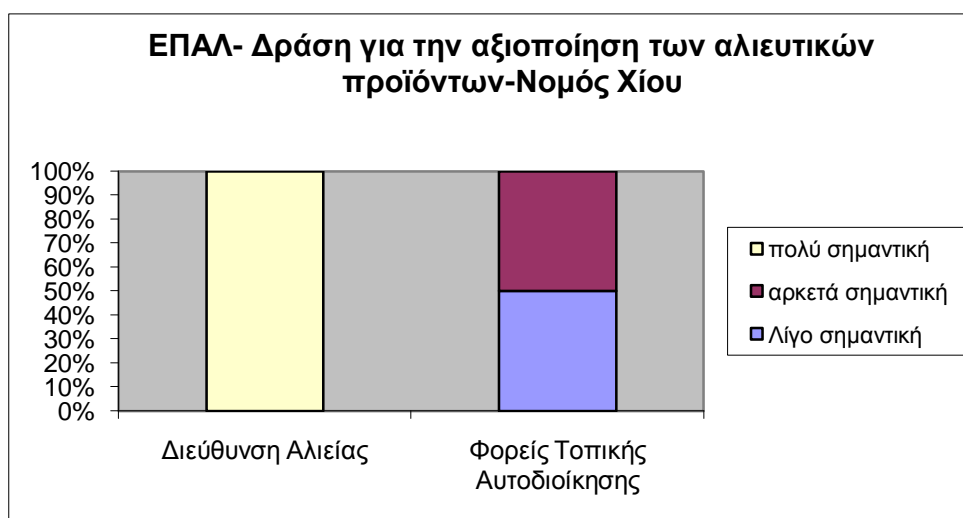
Διάγραμμα 183: Σημαντικότητα δράσης για την αξιοποίηση των αλιευτικών προϊόντων στο Νομό Λέσβου

Η δράση αυτή για τους δημόσιους φορείς του Νομού Σάμου θεωρείται πολύ σημαντική.

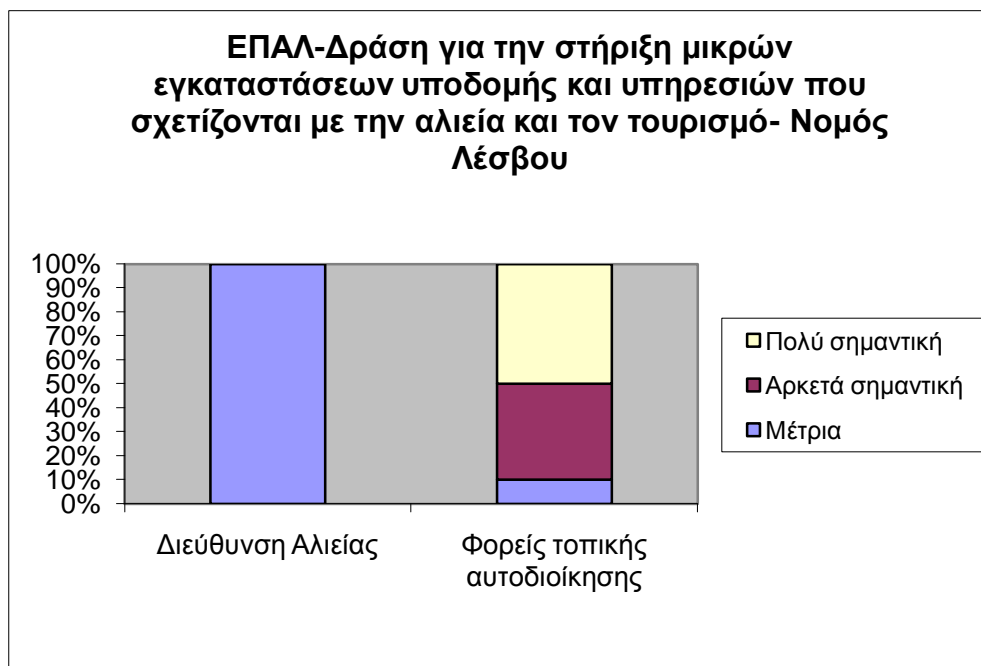
Διάγραμμα 184: Σημαντικότητα δράσης για την αξιοποίηση των αλιευτικών προϊόντων στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου επίσης η Διεύθυνση Αλιείας απαντά ότι η δράση είναι πολύ σημαντική ενώ οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης αρκετά έως λίγο σημαντική.

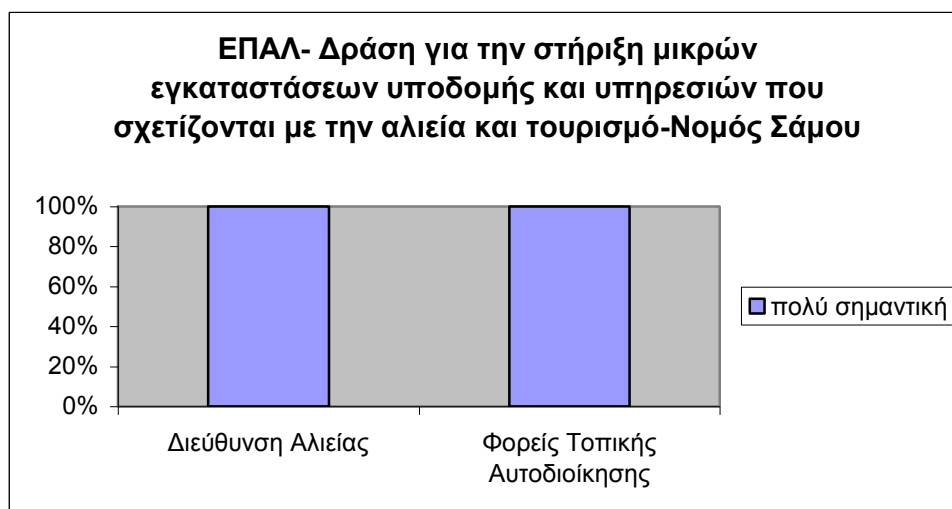
Διάγραμμα 185: Σημαντικότητα δράσης για την αξιοποίηση των αλιευτικών προϊόντων στο Νομό Χίου

Η στήριξη μικρών επιχειρήσεων υποδομής και υπηρεσιών στον τομέα της αλιείας και του τουρισμού μέσω χρηματοδοτήσεων από το ΕΠΑΛ δηλώνεται ως μέτρια σημαντική από τη Διεύθυνση Αλιείας του Νομού Λέσβου και αρκετά έως πολύ σημαντική από την τοπική αυτοδιοίκηση.

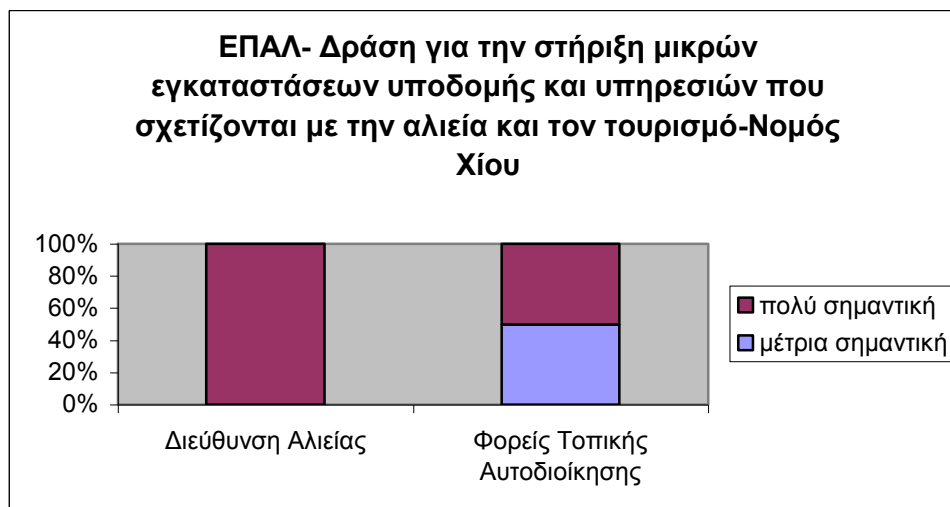
Διάγραμμα 186: Σημαντικότητα δράσης για τη στήριξη μικρών εγκαταστάσεων υποδομής και υπηρεσιών που σχετίζονται με την αλιεία και τον τουρισμό στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου οι δημόσιοι φορείς θεωρούν την δράση ως πολύ σημαντική.

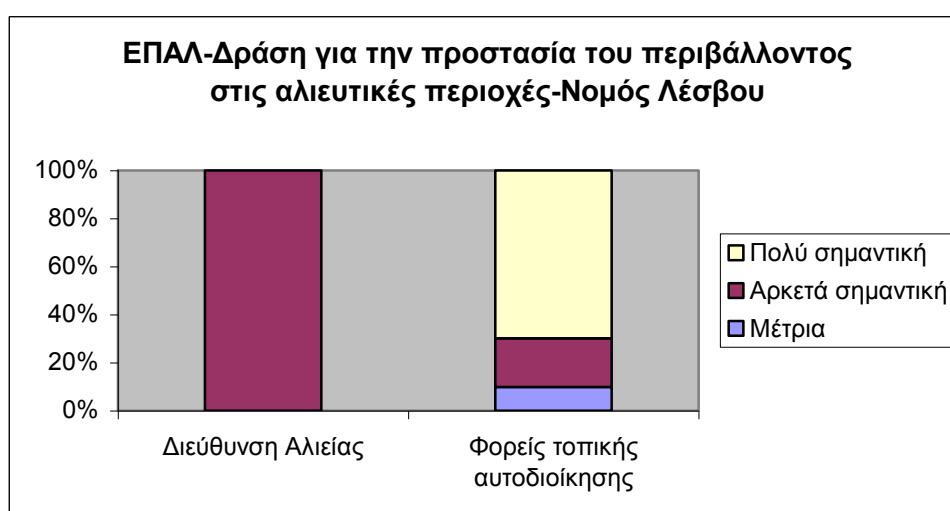
Διάγραμμα 187: Σημαντικότητα δράσης για τη στήριξη μικρών εγκαταστάσεων υποδομής και υπηρεσιών που σχετίζονται με την αλιεία και τον τουρισμό στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου η δράση είναι πολύ σημαντική για την Διεύθυνση αλιείας και μέτρια έως πολύ σημαντική για τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης.

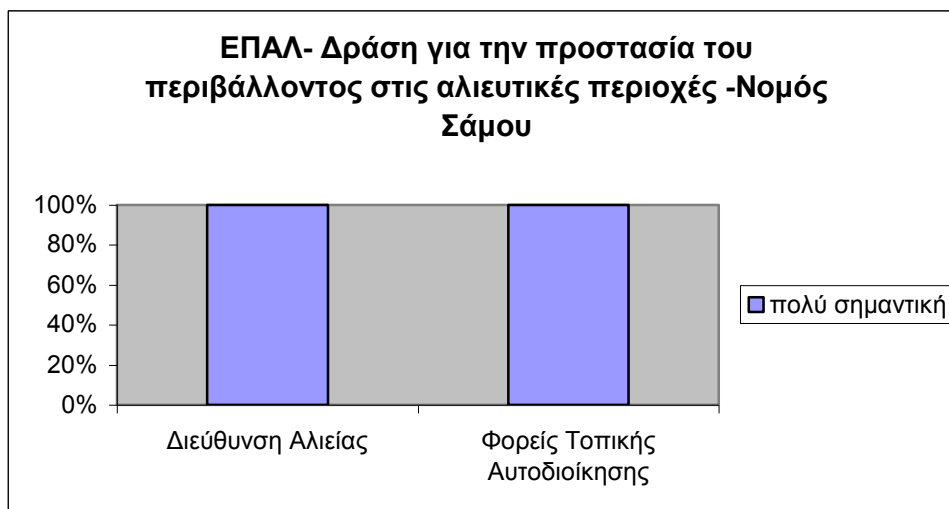
Διάγραμμα 188: Σημαντικότητα δράσης για τη στήριξη μικρών εγκαταστάσεων υποδομής και υπηρεσιών που σχετίζονται με την αλιεία και τον τουρισμό στο Νομό Χίου

Η δράση του ΕΠΑΛ για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 που αφορά την προστασία του περιβάλλοντος στις αλιευτικές περιοχές, με στόχο την διατήρηση της ελκυστικότητάς τους, την αναβίωση και την ανάπτυξη παράκτιων οικισμών και χωριών με αλιευτική δραστηριότητα καθώς και την προστασία και την βελτίωση της φυσικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς χαρακτηρίζεται ως αρκετά σημαντική από τη Διεύθυνση Αλιείας του Νομού Λέσβου και πολύ σημαντική από την πλειοψηφία των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης.

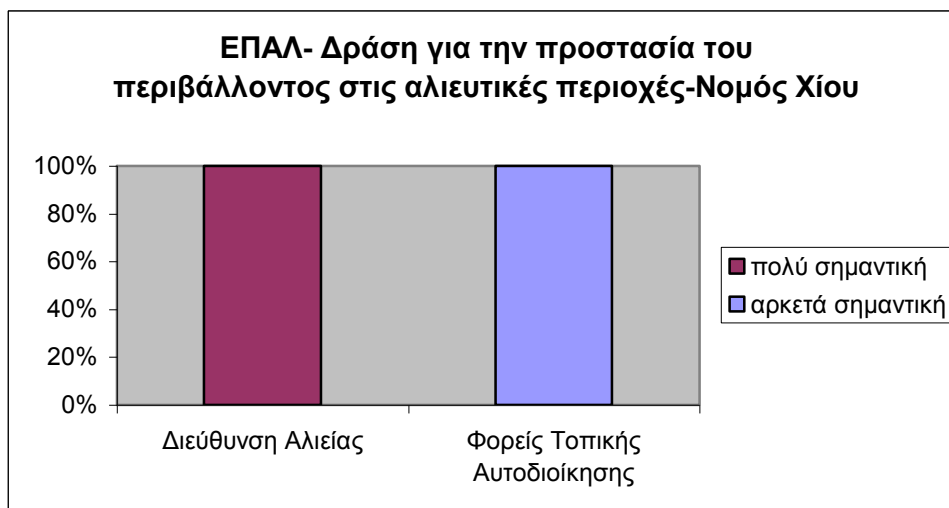
Διάγραμμα 189: Σημαντικότητα δράσης για την προστασία του περιβάλλοντος στις αλιευτικές περιοχές στο Νομό Λέσβου

Για τους δημόσιους φορείς του Νομού Σάμου η δράση είναι πολύ σημαντική.

Διάγραμμα 190: Σημαντικότητα δράσης για την προστασία του περιβάλλοντος στις αλιευτικές περιοχές στο Νομό Σάμου

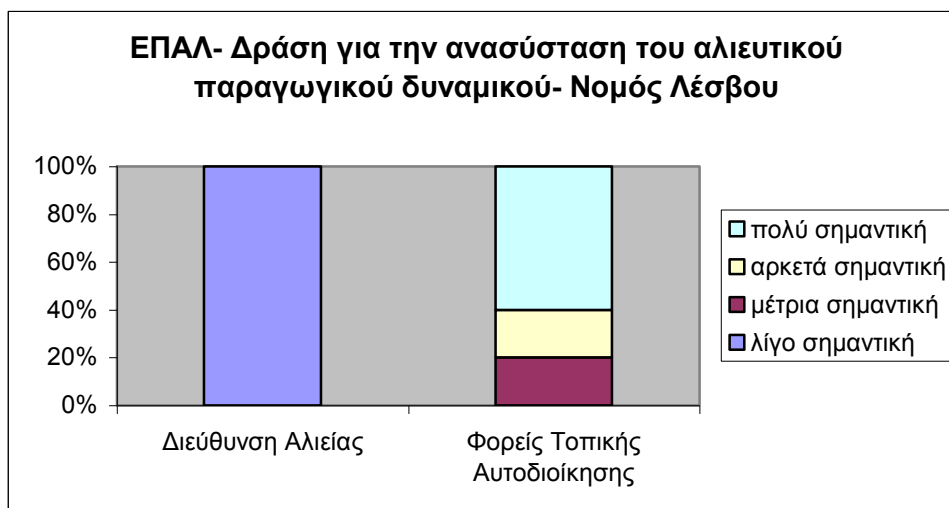
Στο Νομό Χίου στο αντίστοιχο ερώτημα η Διεύθυνση αλιείας απαντά ότι η δράση είναι πολύ σημαντική και οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης αρκετά σημαντική.

Διάγραμμα 191: Σημαντικότητα δράσης για την προστασία του περιβάλλοντος στις αλιευτικές περιοχές στο Νομό Χίου

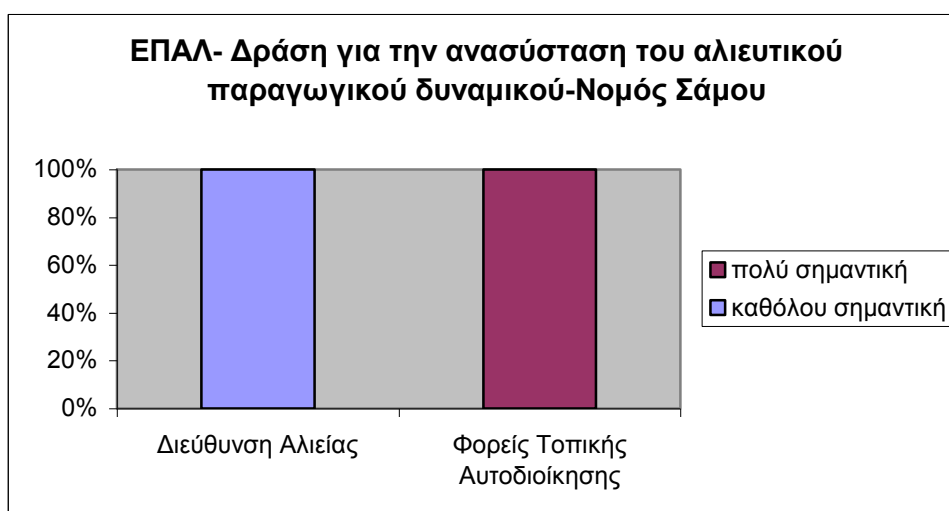
Για την ανασύσταση του παραγωγικού δυναμικού του αλιευτικού κλάδου σε περίπτωση φυσικών ή βιομηχανικών καταστροφών η αντίστοιχη δράση από το ΕΠΑΛ δηλώνεται ως λίγο σημαντική από την Διεύθυνση Αλιείας του Νομού Λέσβου σε αντίθεση με τους

φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης που τη θεωρούν στην πλειοψηφία τους πολύ σημαντική.

Διάγραμμα 192: Σημαντικότητα δράσης για την ανασύσταση του αλιευτικού παραγωγικού δυναμικού στο Νομό Λέσβου

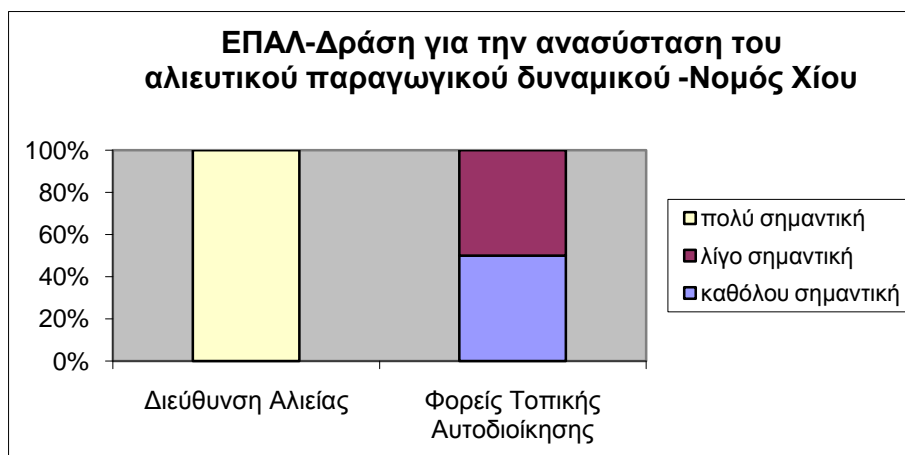
Στο Νομό Σάμου η δράση δεν θεωρείται σημαντική για τη Διεύθυνση αλιείας σε αντίθεση με την τοπική αυτοδιοίκηση που την θεωρεί πολύ σημαντική.

Διάγραμμα 193: Σημαντικότητα δράσης για την ανασύσταση του αλιευτικού παραγωγικού δυναμικού στο Νομό Σάμου

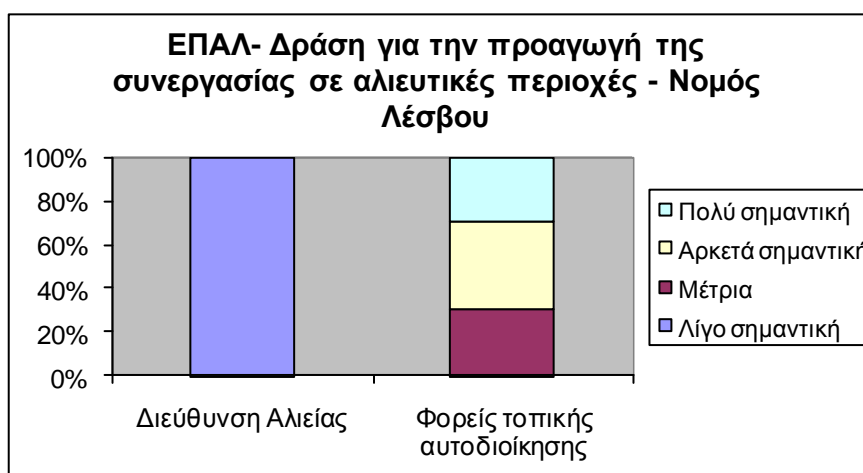

Στο Νομό Χίου η Διεύθυνση Αλιείας απαντά ότι δράσεις για την ανασύσταση του παραγωγικού δυναμικού είναι πολύ σημαντικές ενώ αντίθετα οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης καθόλου έως λίγο σημαντικές.

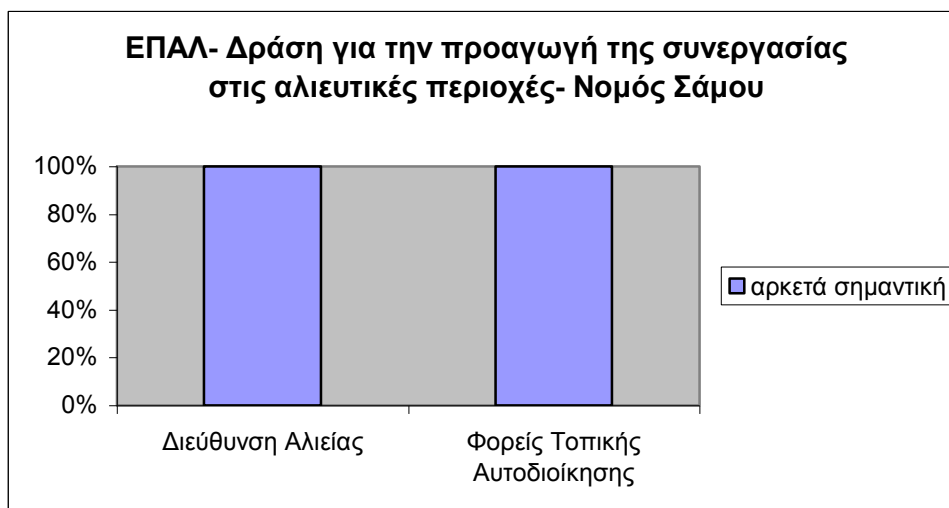
Διάγραμμα 194: Σημαντικότητα δράσης για την ανασύσταση του αλιευτικού παραγωγικού δυναμικού στο Νομό Χίου

Σημαντική παράμετρος για την άσκηση της αλιείας σε μια περιοχή είναι η δικτύωση των τοπικών επιχειρήσεων και η αντίστοιχη δράση του ΕΠΑΛ για την προαγωγή της διαπεριφερειακής και διακρατικής συνεργασίας σε αλιευτικές περιοχές, κυρίως μέσω της δικτύωσης και της διάδοσης των βέλτιστων πρακτικών. Στο Νομό Λέσβου η Διεύθυνση Αλιείας θεωρεί ότι η παραπάνω δράση δεν είναι ιδιαίτερα σημαντική ενώ αντίθετα οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης τη θεωρούν από αρκετά έως πολύ σημαντική, με ένα ποσοστό 30% να δηλώνει ότι τη θεωρεί λίγο σημαντική.

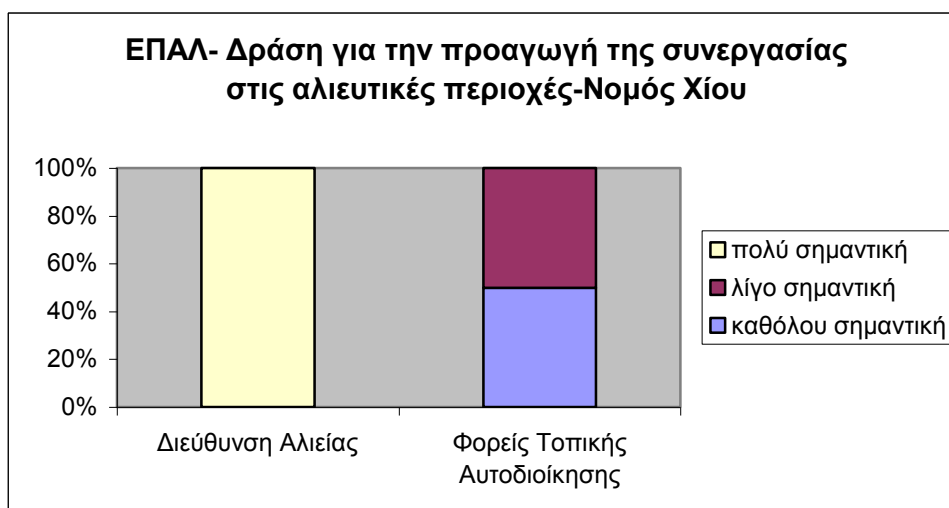
Διάγραμμα 195: Σημαντικότητα δράσης για την προαγωγή της συνεργασίας σε αλιευτικές περιοχές στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου η προαγωγή της συνεργασίας και της δικτύωσης στις αλιευτικές περιοχές θεωρείται αρκετά σημαντική από τους δημόσιους φορείς.

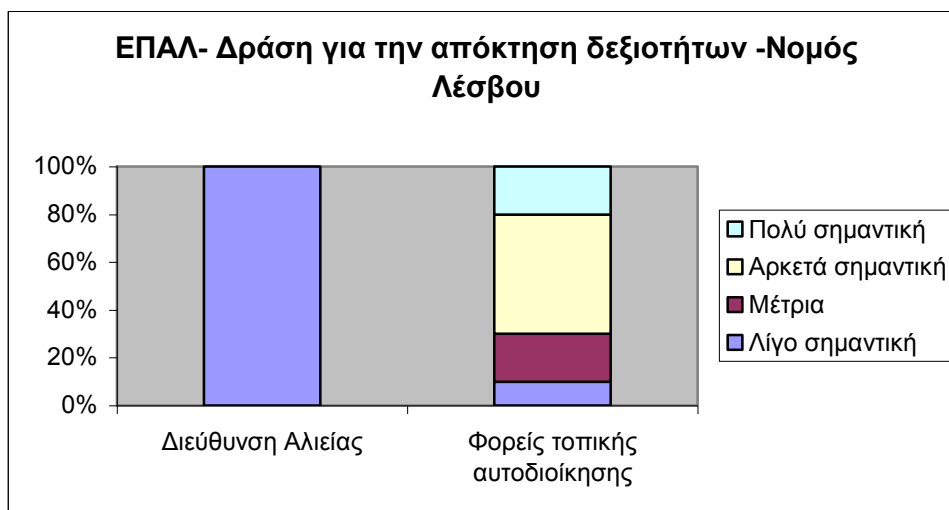
Διάγραμμα 196: Σημαντικότητα δράσης για την προαγωγή της συνεργασίας σε αλιευτικές περιοχές στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου η Διεύθυνση Αλιείας δηλώνει ότι η δράση αυτή είναι πολύ σημαντική σε αντίθεση με τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης που την χαρακτηρίζουν καθόλου έως λίγο σημαντική.

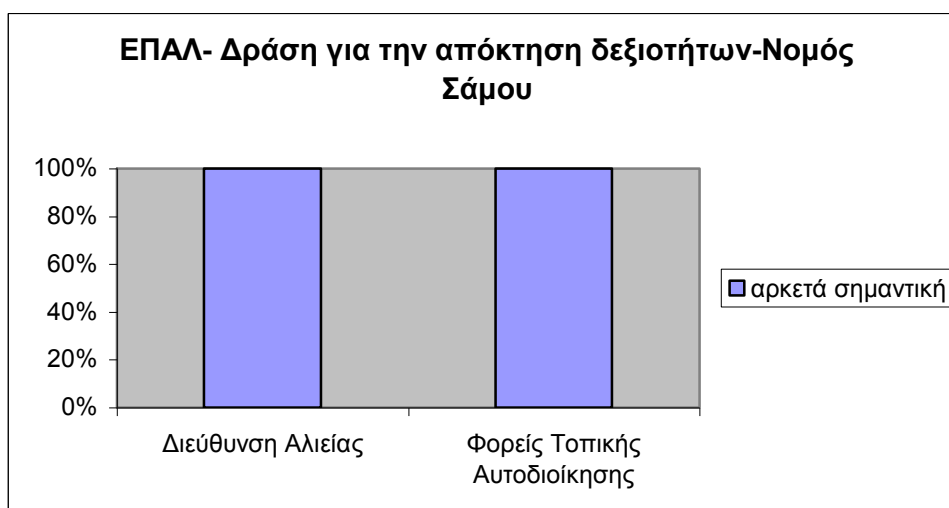
Διάγραμμα 197: Σημαντικότητα δράσης για την προαγωγή της συνεργασίας σε αλιευτικές περιοχές στο Νομό Χίου

Η απόκτηση δεξιοτήτων και η διευκόλυνση της κατάρτισης για την εφαρμογή τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής μέσω χρηματοδότησης από το ΕΠΑΛ θεωρείται ως λίγο σημαντική από τον εκπρόσωπο της Διεύθυνσης Αλιείας στο Νομό Λέσβου σε αντίθεση με τους Δήμους που τη θεωρούν αρκετά σημαντική.

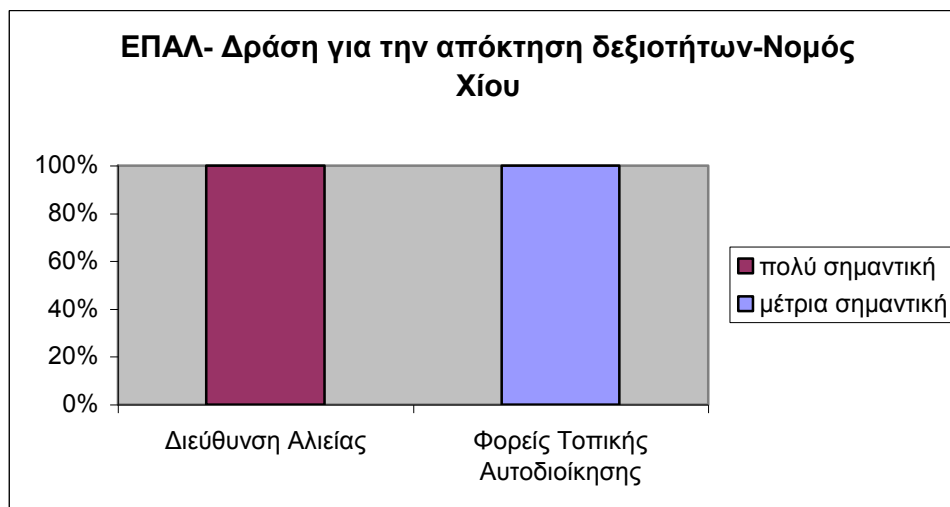
Διάγραμμα 198: Σημαντικότητα δράσης για την απόκτηση δεξιοτήτων στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου η απόκτηση δεξιοτήτων και η κατάρτιση μέσω χρηματοδότησης από το ΕΠΑΛ δηλώνεται ως αρκετά σημαντική από τους δημόσιους φορείς.

Διάγραμμα 199: Σημαντικότητα δράσης για την απόκτηση δεξιοτήτων στο Νομό Σάμου

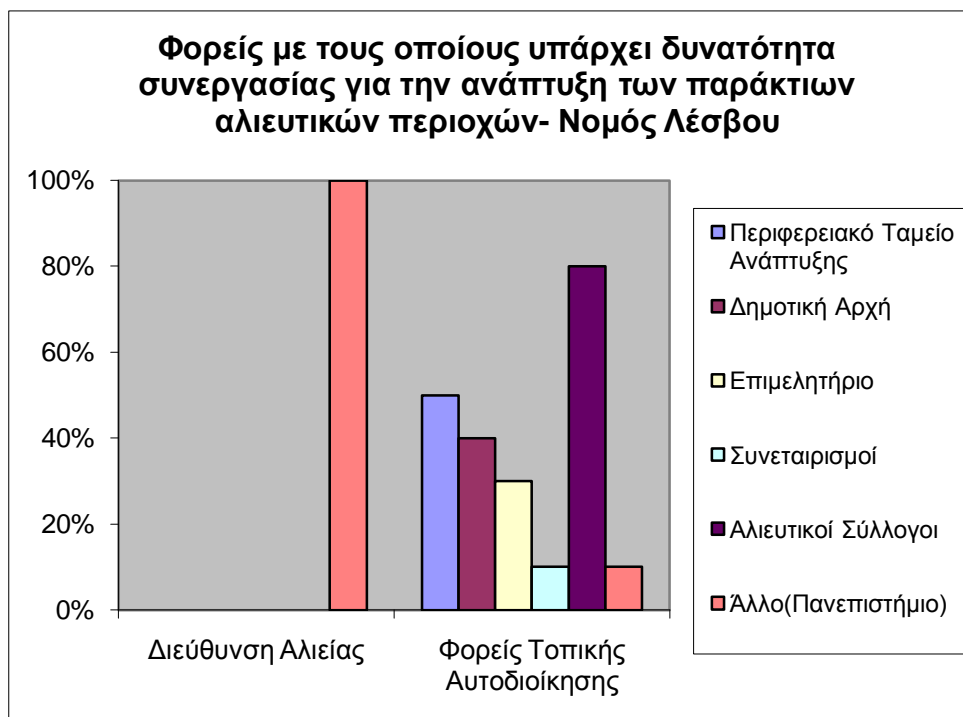
Στο Νομό Χίου η δράση αυτή είναι πολύ σημαντική για τη Διεύθυνση Αλιείας και μέτρια σημαντική για τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Διάγραμμα 200: Σημαντικότητα δράσης για την απόκτηση δεξιοτήτων στο Νομό Χίου

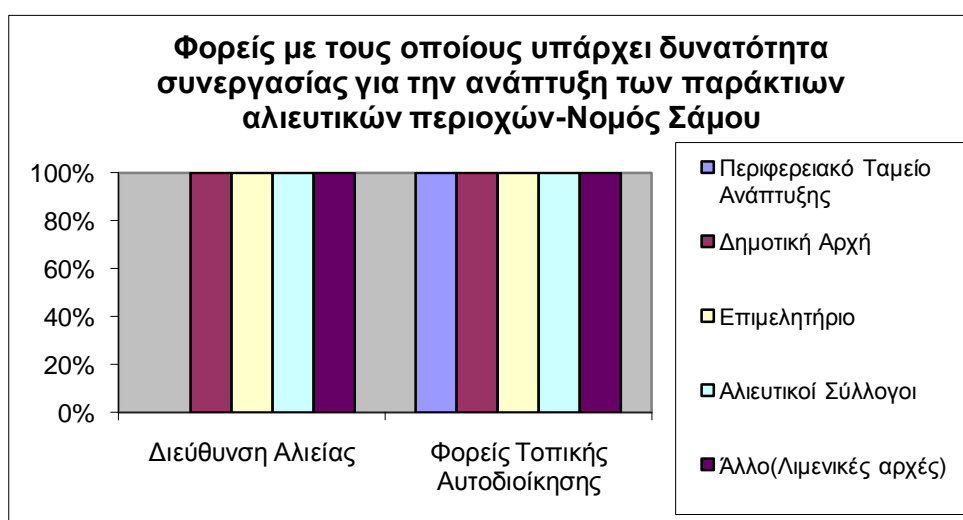
Τέλος, στο ερώτημα που απευθύνθηκε μόνο στις Διευθύνσεις Αλιείας για τη χρηματοδότηση από το ΕΠΑΛ δράσεων που θα συνεισφέρουν στο λειτουργικό κόστος των ομάδων τοπικής δράσης, στο Νομό Λέσβου η απάντηση είναι ότι πρόκειται για μικρής σημασίας δράση, ενώ οι αντίστοιχοι εκπρόσωποι στη Σάμο και τη Χίο τη χαρακτήρισαν ως πολύ σημαντική.

Οι δράσεις για τη στήριξη της αειφόρου ανάπτυξης των παράκτιων αλιευτικών περιοχών μπορεί μελλοντικά να εφαρμόζονται σε μια περιοχή μέσω ομάδας από ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς που συγκροτείται για το σκοπό αυτό. Στο ερώτημα «Με ποιους φορείς της περιοχής σας θα μπορούσατε να συνεργαστείτε προκειμένου να υλοποιήσετε στο μέλλον προγράμματα για την αειφόρο ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις παράκτιες περιοχές όπου δραστηριοποιήστε» η Διεύθυνση Αλιείας στο Νομό Λέσβου απαντά ότι θα μπορούσε να συνεργαστεί με το Πανεπιστήμιο και άλλους ερευνητικούς φορείς ενώ οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης απαντούν σε μεγαλύτερο ποσοστό ότι συνεργασία θα μπορούσε να αναπτυχθεί με το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης, τους αλιευτικούς Συλλόγους και τις Δημοτικές Αρχές.

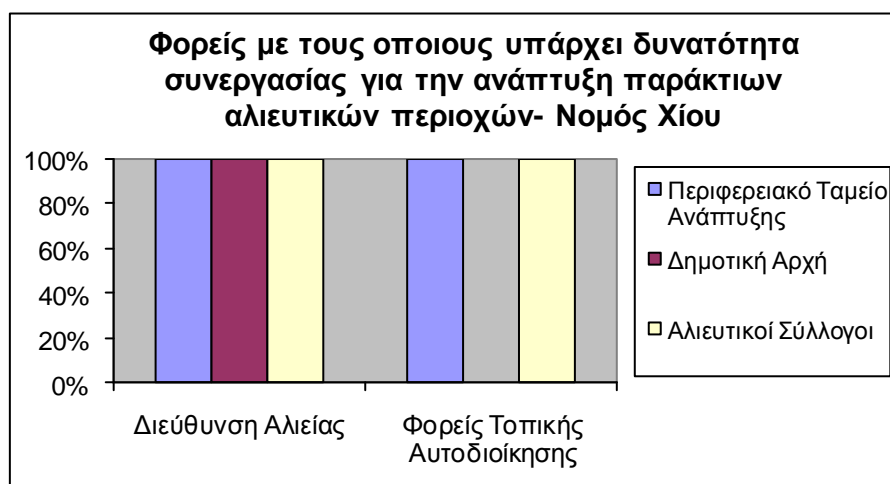
Διάγραμμα 201: Φορείς με τους οποίους υπάρχει δυνατότητα συνεργασίας στο Νομό Λέσβου

Αντίστοιχα στο Νομό Σάμου η Διεύθυνση Αλιείας απαντά ότι θα μπορούσε να συνεργαστεί στα πλαίσια μίας τοπικής ομάδας δράσης με τη Δημοτική Αρχή, το Επιμελητήριο, και τους Αλιευτικούς Συλλόγους και Συνεταιρισμούς. Ο φορέας της τοπικής αυτοδιοίκησης δηλώνει ότι θα συνεργαζόταν, εκτός από τους παραπάνω φορείς και με το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης.

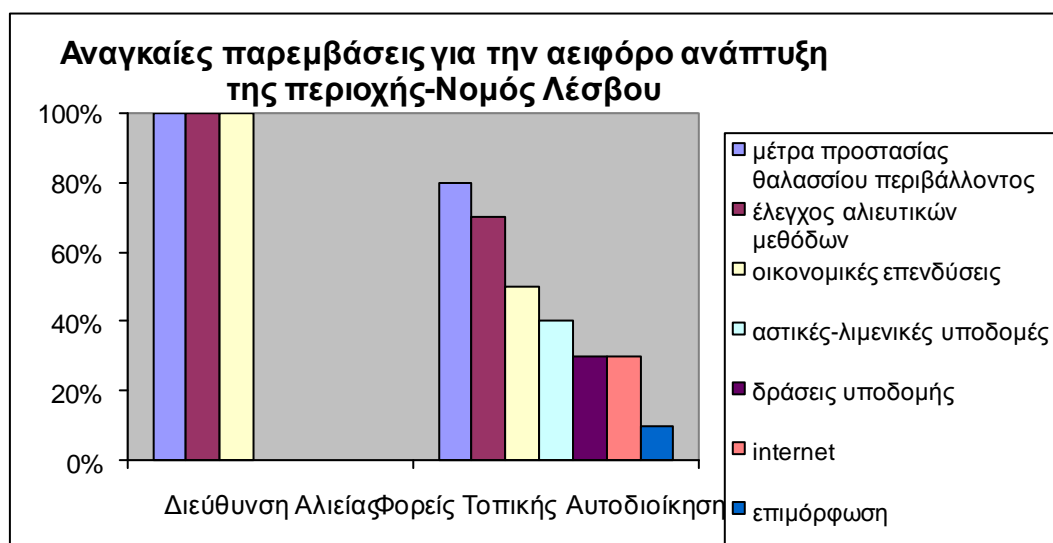
Διάγραμμα 202: Φορείς με τους οποίους υπάρχει δυνατότητα συνεργασίας στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου η Διεύθυνση Αλιείας δηλώνει ότι θα ανέπτυσσε συνεργασία με το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης, τους Δήμους και τους αλιευτικούς συλλόγους ενώ οι δημοτικοί φορείς δηλώνουν πρόθεση συνεργασίας με τους αλιευτικούς συλλόγους και το Περιφερειακό Ταμείο ανάπτυξης.

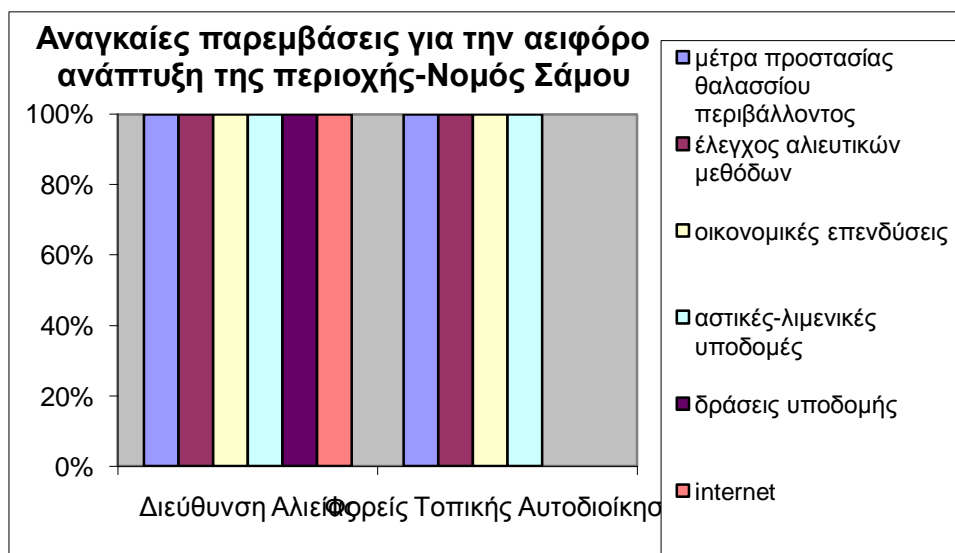
Διάγραμμα 203: Φορείς με τους οποίους υπάρχει δυνατότητα συνεργασίας στο Νομό Χίου

Για την αειφόρο ανάπτυξη των αλιευτικών περιοχών πρέπει να γίνουν αναγκαίες παρεμβάσεις που σύμφωνα με τους δημόσιους φορείς στο Νομό Λέσβου είναι η λήψη μέτρων προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ο έλεγχος των αλιευτικών μεθόδων και οι οικονομικές ενισχύσεις για την δημιουργία επενδύσεων όπως απαντά και η πλειοψηφία των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης.

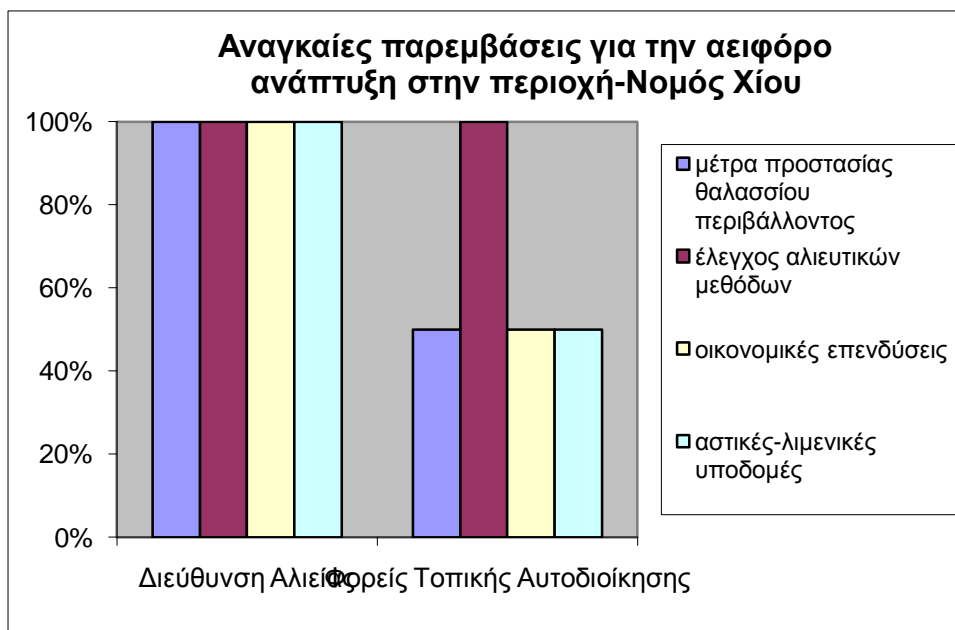
Διάγραμμα 204: Αναγκαίες παρεμβάσεις για την αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου οι αντίστοιχες αναγκαίες παρεμβάσεις σύμφωνα με τους δημόσιους φορείς είναι κυρίως η λήψη μέτρων προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ο έλεγχος των αλιευτικών μεθόδων, οι οικονομικές ενισχύσεις για τη δημιουργία επενδύσεων καθώς και η ενίσχυση των αστικών και των λιμενικών υποδομών.

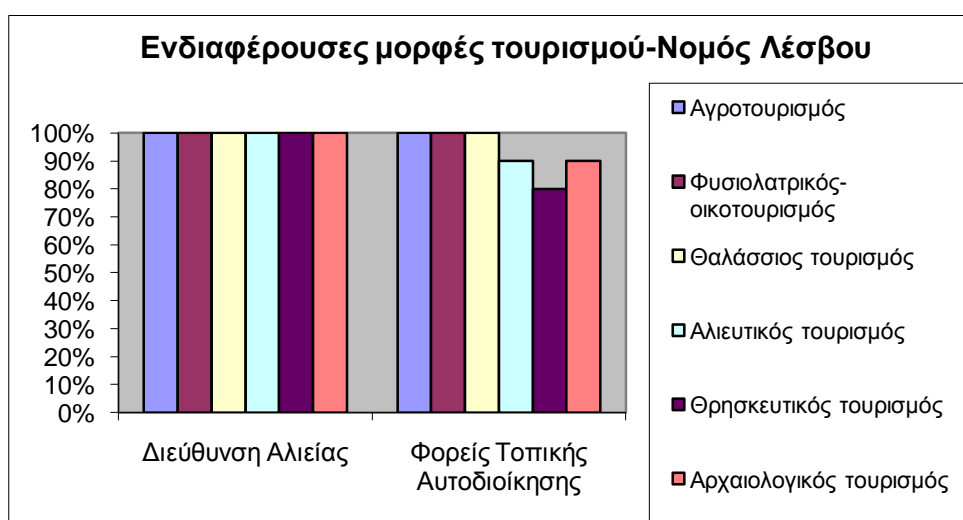
Διάγραμμα 205: Αναγκαίες παρεμβάσεις για την αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής στο Νομό Σάμου

Ομοίως στο Νομό Χίου οι δημόσιοι φορείς απάντησαν ότι οι αναγκαίες παρεμβάσεις για την αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής είναι τα μέτρα προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ο έλεγχος των μεθόδων αλιείας, οι οικονομικές ενισχύσεις για τη δημιουργία επενδύσεων καθώς και η ενίσχυση των αστικών και των λιμενικών υποδομών

Διάγραμμα 206: Αναγκαίες παρεμβάσεις για την αιεφόρο ανάπτυξη της περιοχής στο Νομό Χίου

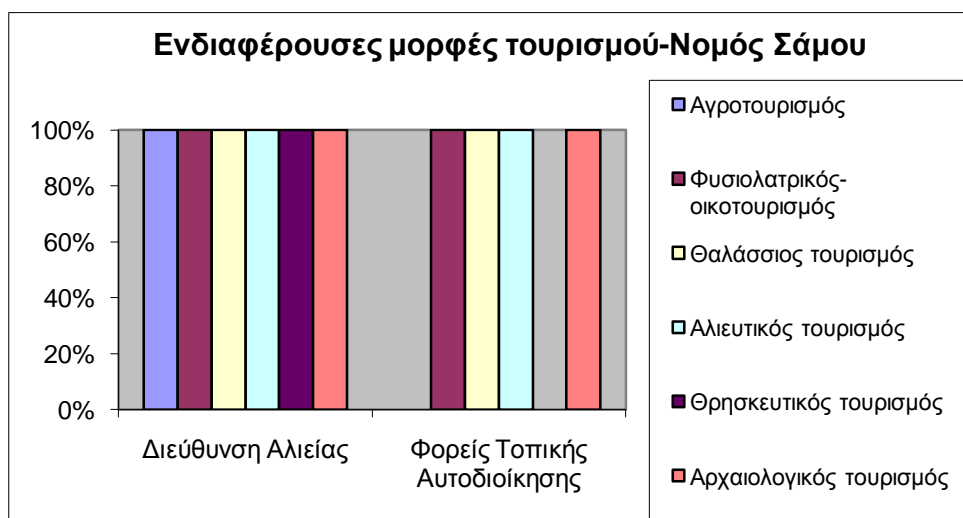
Οι δημόσιοι φορείς αναφέρουν στο Νομό Λέσβου ως πρόσφορες μορφές τουρισμού τον αγροτουρισμό, τον οικοτουρισμό, το θαλάσσιο, τον αλιευτικό, τον θρησκευτικό και τον αρχαιολογικό.

Διάγραμμα 207: Ενδιαφέρουσες μορφές τουρισμού στο Νομό Λέσβου

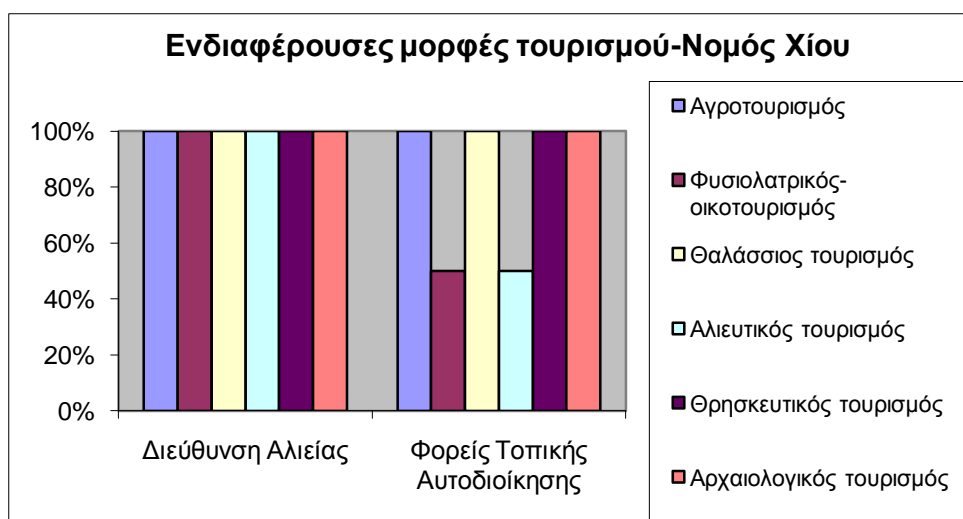
Στο Νομό Σάμου και οι δυο δημόσιοι φορείς αναφέρουν ως ενδιαφέρουσες μορφές τουρισμού τον οικοτουρισμό, το θαλάσσιο τουρισμό, τον αλιευτικό και τον αρχαιολογικό τουρισμό.

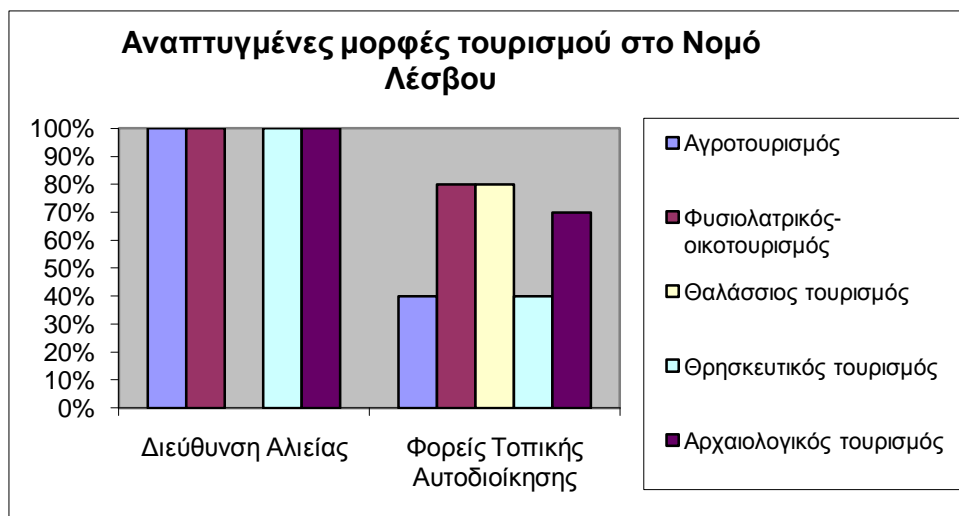
Διάγραμμα 208: Ενδιαφέρουσες μορφές τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου τέλος οι δημόσιοι φορείς συμφωνούν ότι οι προσφορότερες μορφές τουρισμού για την περιοχή τους είναι ο αρχαιολογικός, ο θρησκευτικός, ο θαλάσσιος και ο αγροτουρισμός.

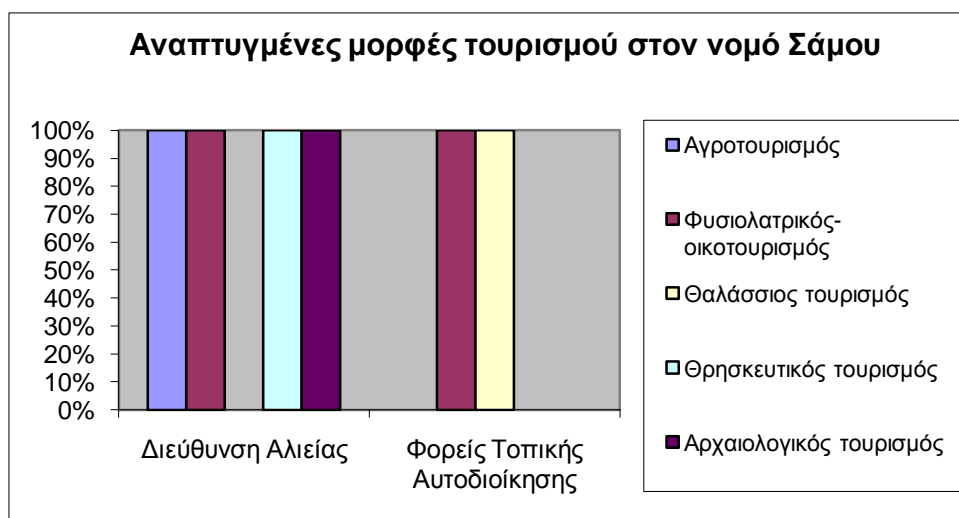
Διάγραμμα 209: Ενδιαφέρουσες μορφές τουρισμού στο Νομό Χίου

Στην παρούσα χρονική στιγμή οι μορφές τουρισμού στο Νομό Λέσβου που έχουν μέτρια έως πολύ μεγάλη ανάπτυξη είναι, σύμφωνα με τις απαντήσεις των δημοσίων φορέων, ο οικοτουρισμός και ο αρχαιολογικός τουρισμός.

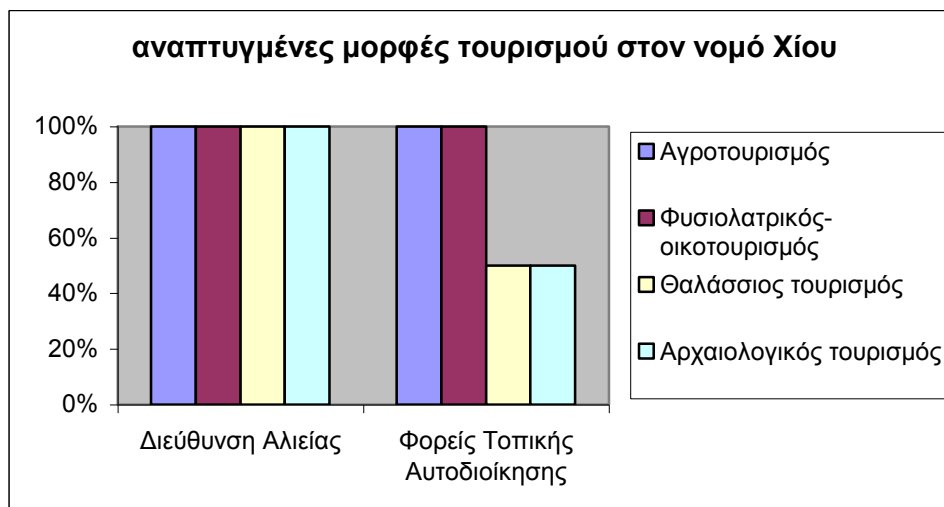
Διάγραμμα 210: Αναπτυγμένες μορφές τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Οι δημόσιοι φορείς του Νομού Σάμου συμφωνούν ότι ο οικοτουρισμός έχει μέτρια έως πολύ μεγάλη ανάπτυξη στην περιοχή τους ακολουθούμενος από τον αγροτουρισμό και το θαλάσσιο τουρισμό.

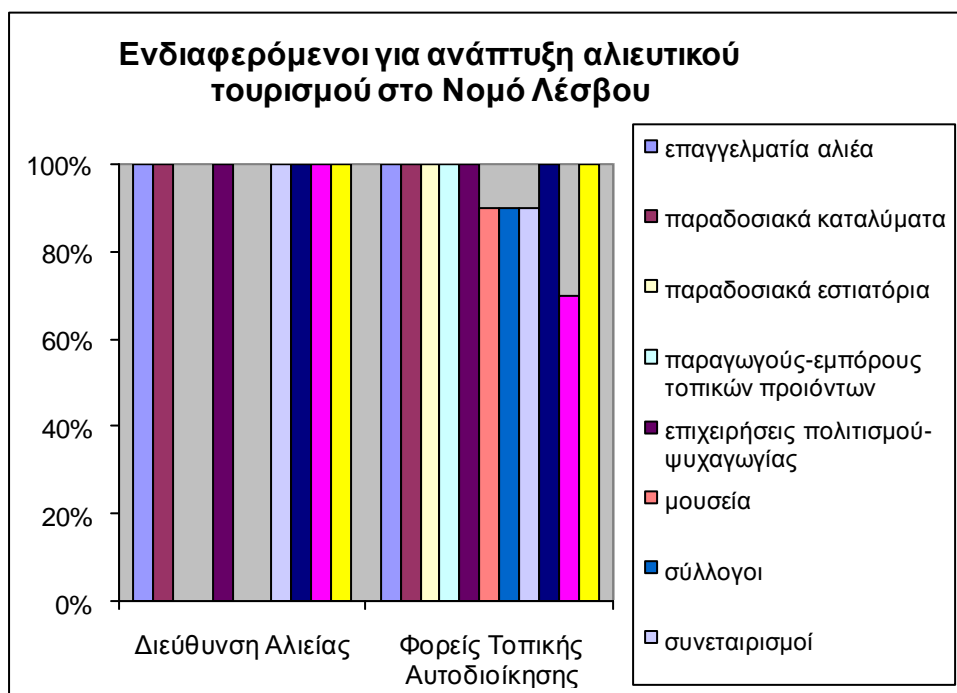
Διάγραμμα 211: Αναπτυγμένες μορφές τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου τέλος οι πιο αναπτυγμένες μορφές τουρισμού σύμφωνα με τους δημόσιους φορείς είναι ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός.

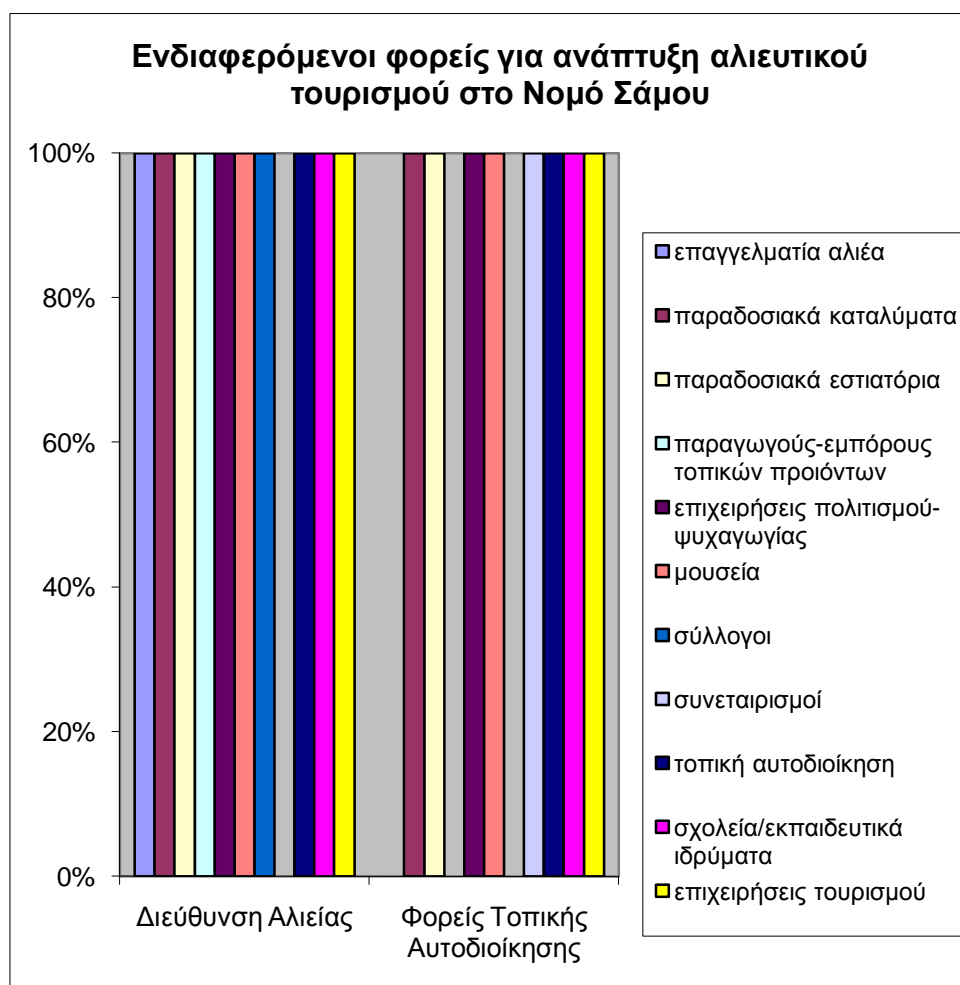
Διάγραμμα 212: Αναπτυγμένες μορφές τουρισμού στο Νομό Χίου

Οι δημόσιοι φορείς στο Νομό Λέσβου συμφωνούν ότι η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού ενδιαφέρει από μέτρια έως πολύ τους επαγγελματίες αλιείς, τα παραδοσιακά καταλύματα, τις επιχειρήσεις πολιτισμού και ψυχαγωγίας, τους τοπικούς συνεταιρισμούς, την τοπική αυτοδιοίκηση, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τις επιχειρήσεις τουρισμού.

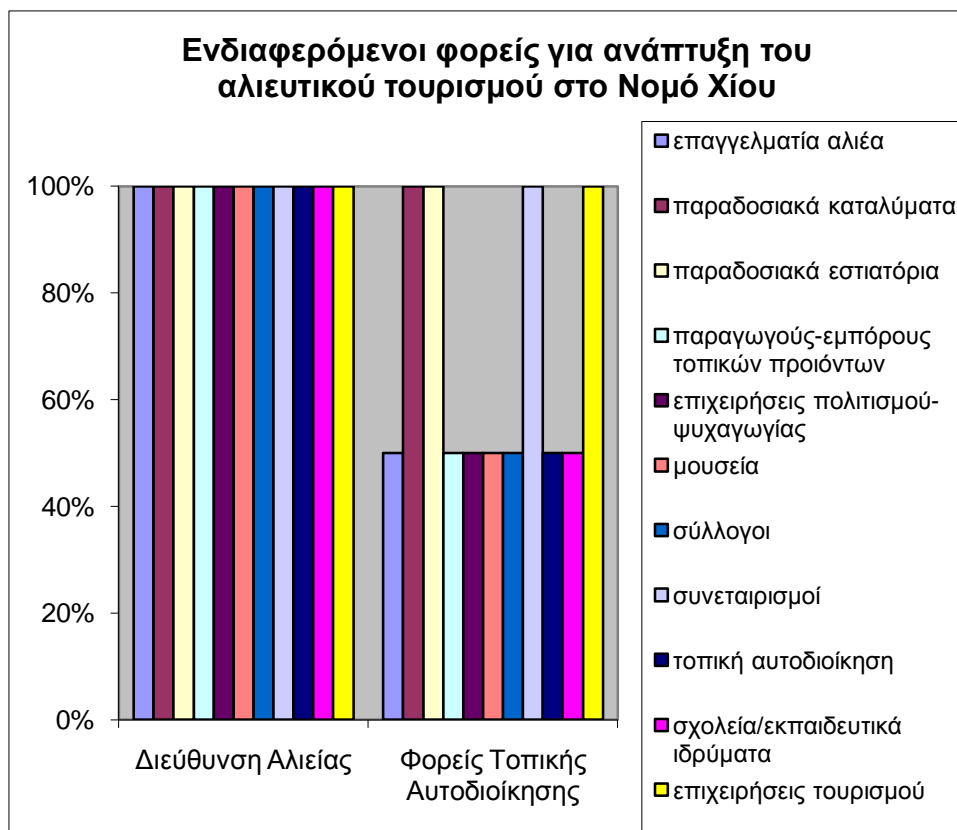
Διάγραμμα 213: Ενδιαφερόμενοι φορείς για την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου οι δημόσιοι φορείς συμφωνούν ότι η ανάπτυξη του αλιευτικού ενδιαφέρει από μέτρια έως πολύ τα παραδοσιακά καταλύματα και εστιατόρια, τις επιχειρήσεις πολιτισμού και ψυχαγωγίας, τα μουσεία, την τοπική αυτοδιοίκηση, τα σχολεία και τις επιχειρήσεις τουρισμού.

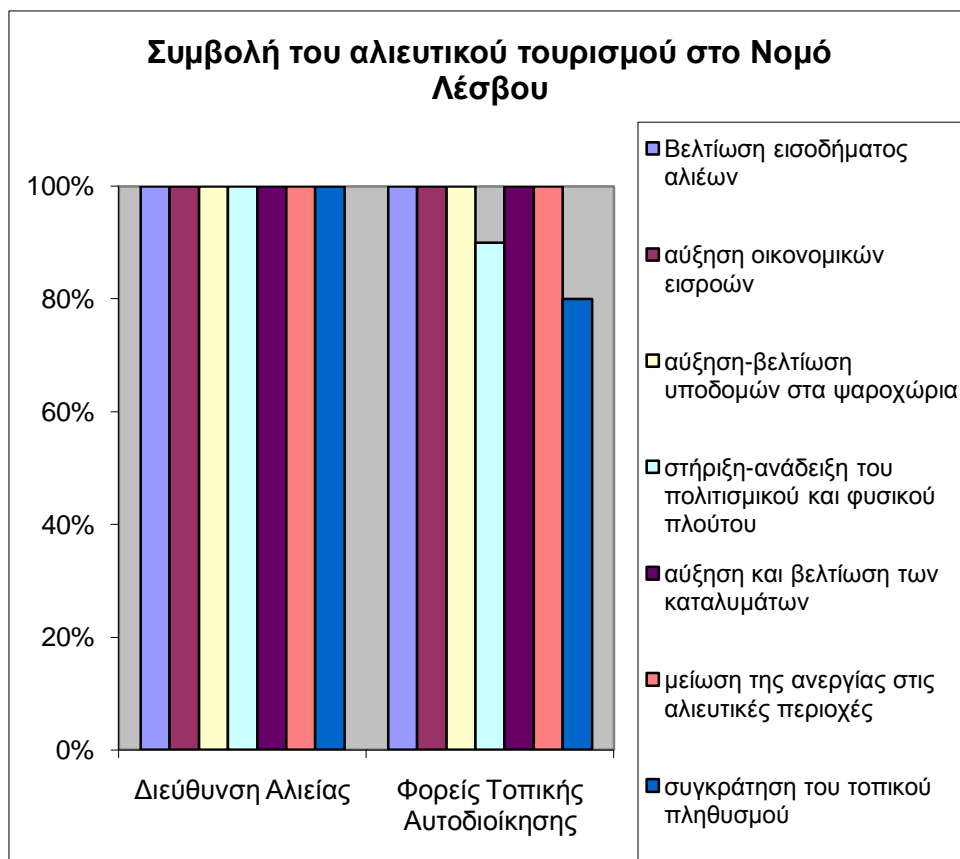
Διάγραμμα 214: Ενδιαφερόμενοι φορείς για την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου οι φορείς που θεωρείται ότι έχουν μέτριο έως μεγάλο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού είναι οι επαγγελματίες αλιείς, τα παραδοσιακά καταλύματα-εστιατόρια, οι παραγωγοί τοπικών προϊόντων, οι επιχειρήσεις πολιτισμού-ψυχαγωγίας-τουρισμού, οι σύλλογοι και οι συνεταιρισμοί, η τοπική αυτοδιοίκηση, τα σχολεία και τα μουσεία.

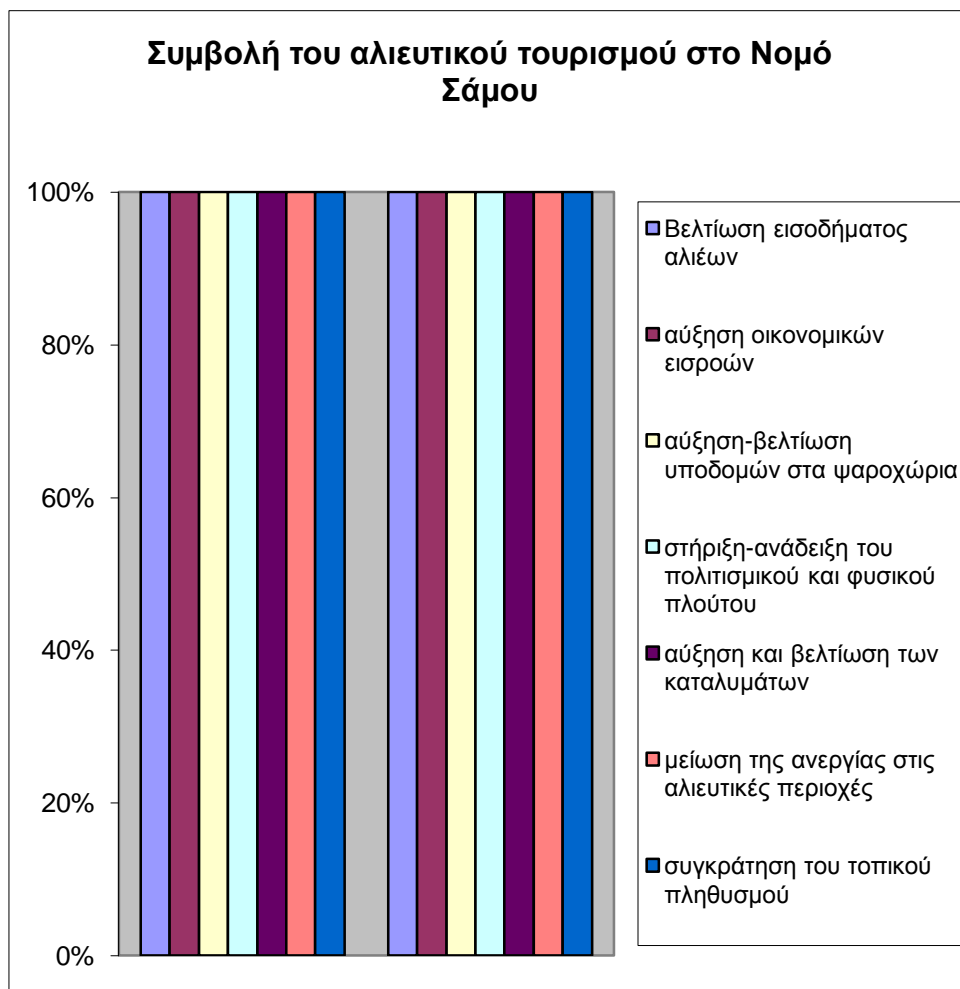
Διάγραμμα 215: Ενδιαφερόμενοι φορείς για την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού θα συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική συνοχή του Νομού Λέσβου μέσω συγκεκριμένων αποτελεσμάτων. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των δημόσιων φορέων ο αλιευτικός τουρισμός αρκετά έως πολύ θα αυξήσει το εισόδημα των επαγγελματιών αλιέων όπως και τις οικονομικές εισροές στην περιοχή, αυξάνοντας και βελτιώνοντας τις υποδομές διαμονής και εστίασης, μειώνοντας την ανεργία μέσω της ανάδειξης του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος με άμεση συνέπεια τη συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο.

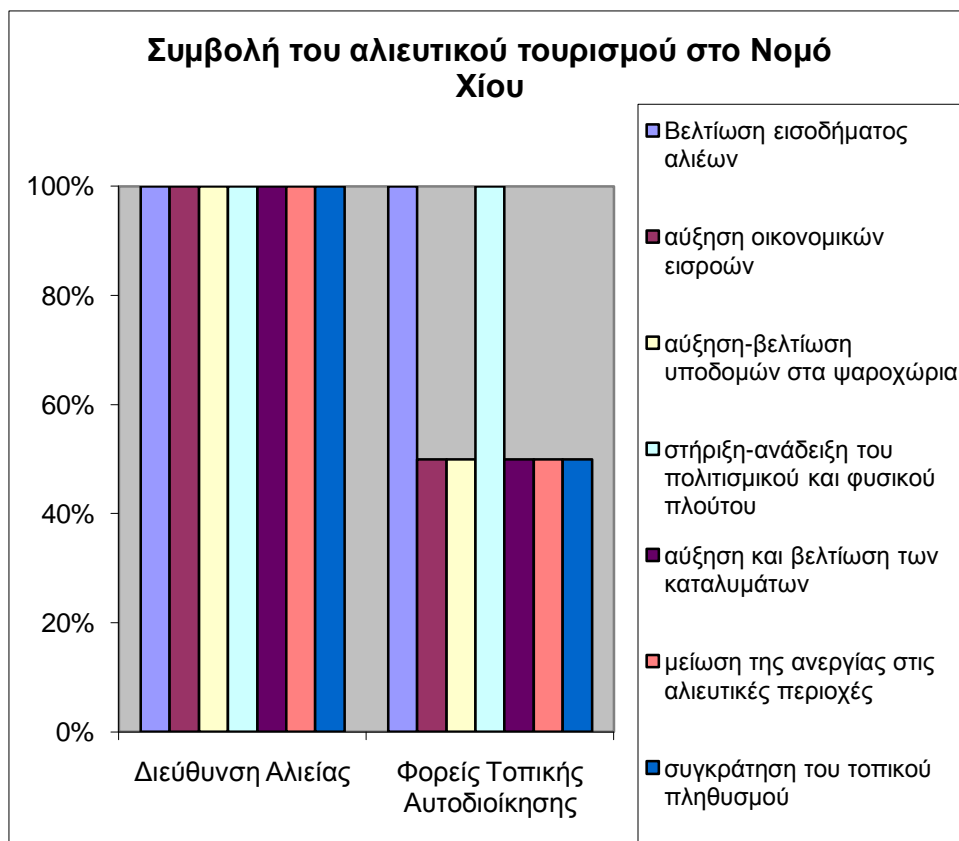
Διάγραμμα 216: Συμβολή του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου οι απαντήσεις των δημόσιων φορέων είναι οι ίδιες σχετικά με τα οφέλη από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στην περιοχή.

Διάγραμμα 217: Συμβολή του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

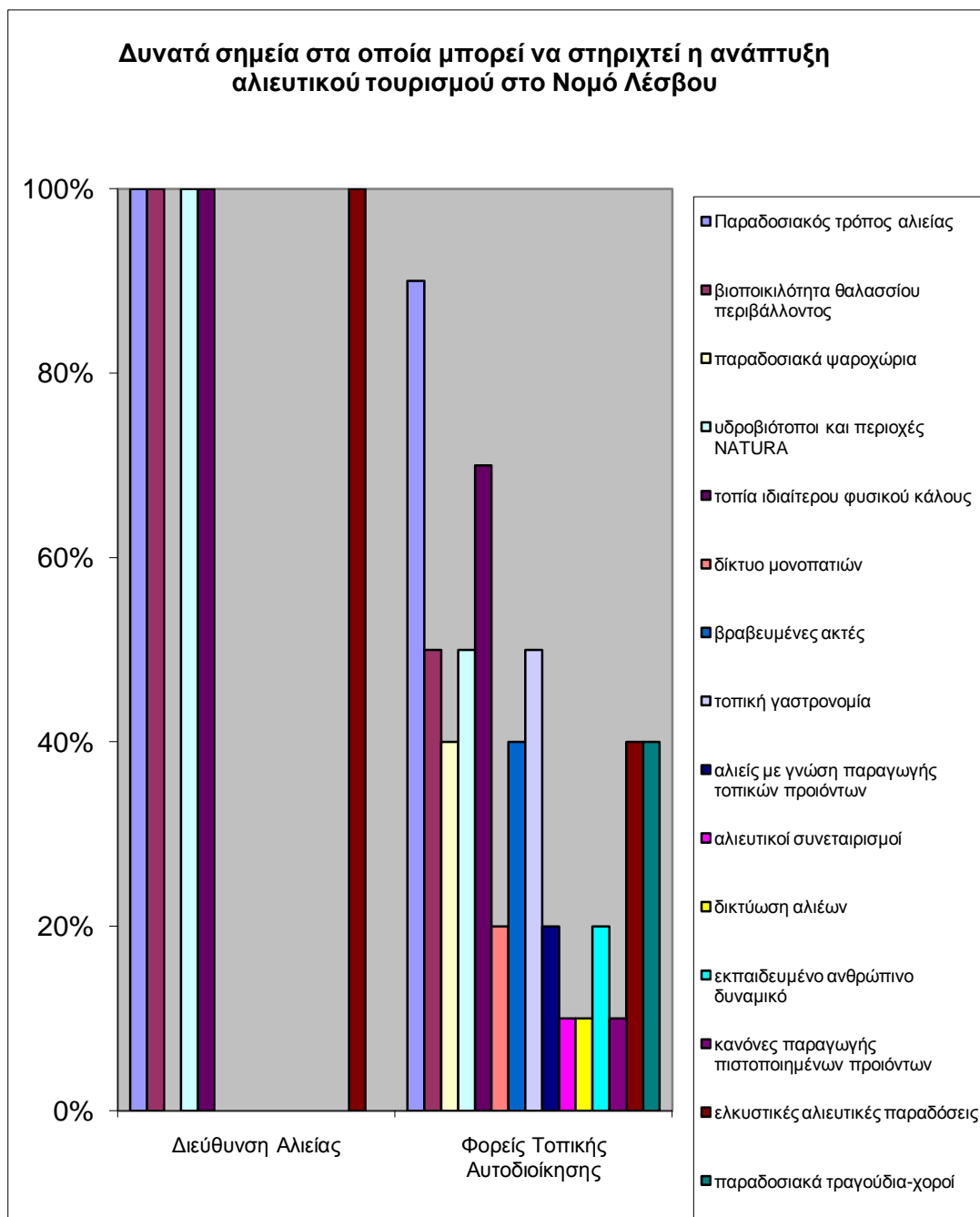
Στο Νομό Χίου ο αλιευτικός τουρισμός θα συμβάλει κυρίως στην αύξηση του εισοδήματος των επαγγελματιών αλιέων και στη στήριξη και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της περιοχής σύμφωνα με τις απόψεις των δημόσιων φορέων που ερωτήθηκαν.

Διάγραμμα 218: Συμβολή του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

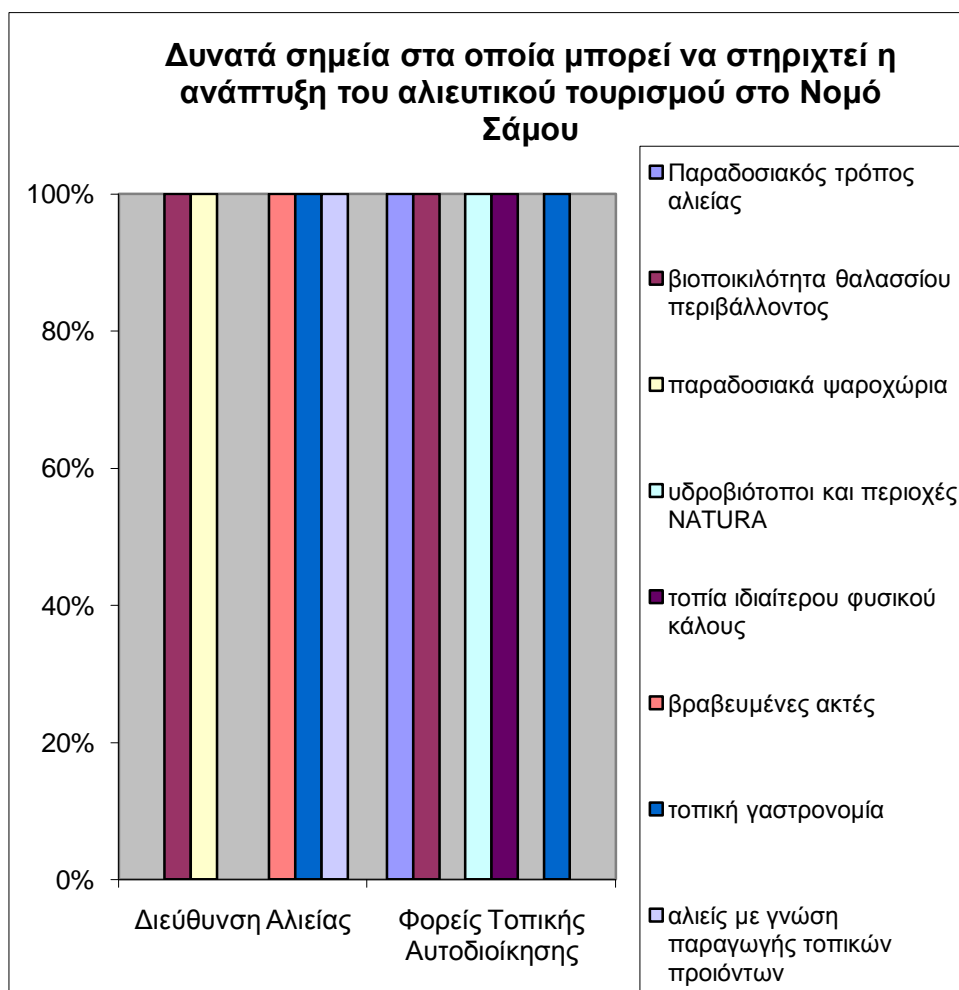
Τα δυνατά σημεία του Νομού Λέσβου στα οποία μπορεί να βασιστεί η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού, σύμφωνα με τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και τη Διεύθυνση Αλιείας, είναι ο παραδοσιακός τρόπος αλιείας, η βιοποικιλότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος, οι υδροβιότοποι και οι περιοχές NATURA που προσελκύουν χιλιάδες επισκέπτες ετησίως καθώς και οι ελκυστικές αλιευτικές παραδόσεις της περιοχής και τα αλιευτικά προϊόντα που είναι πιστοποιημένα και ποιοτικά.

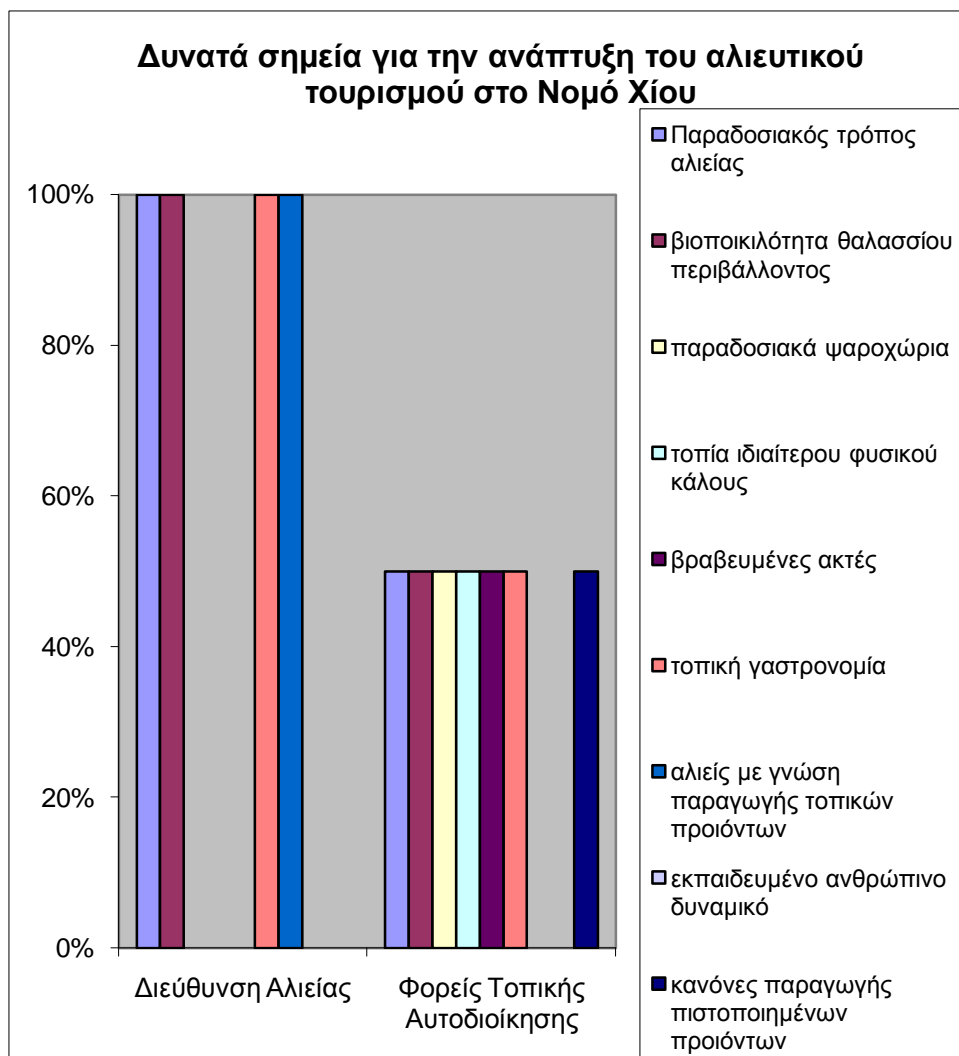
Διάγραμμα 219: Δυνατά σημεία στα οποία πορεί να στηριχτεί η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου ως δυνατά σημεία της περιοχής αναφέρονται από κοινού από τους δημόσιους φορείς η βιοποικιλότητα του θαλασσίου περιβάλλοντος και η τοπική γαστρονομία, ενώ επιπλέον αναφέρονται τα παραδοσιακά ψαροχώρια, οι περιβαλλοντικά προστατευόμενες περιοχές, οι βραβευμένες ακτές και οι αλιείς που έχουν γνώση της παραγωγής τοπικών παραδοσιακών προϊόντων.

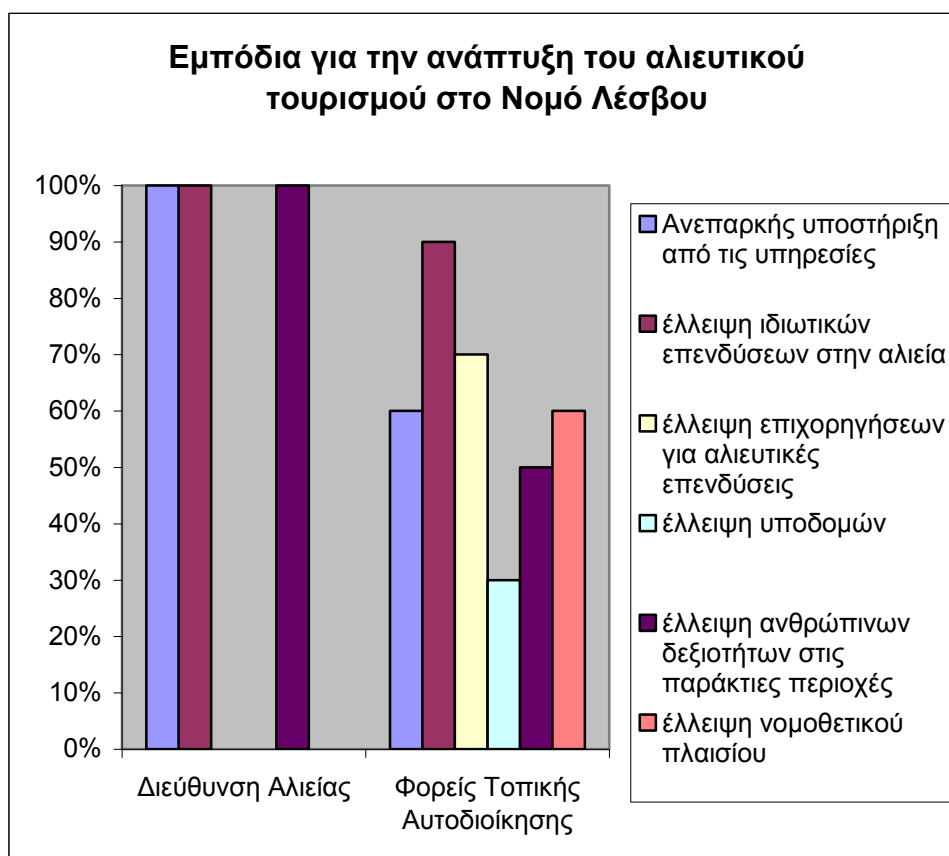
Διάγραμμα 220: Δυνατά σημεία στα οποία μπορεί να στηριχτεί η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου οι δημόσιοι φορείς απάντησαν ότι ο παραδοσιακός τρόπος αλιείας, η βιοποικιλότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος και η τοπική γαστρονομία μπορούν να στηρίξουν την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού. Οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης επιπλέον αναφέρουν ως δυνατά σημεία τα παραδοσιακά ψαροχώρια, τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους και τις βραβευμένες με Γαλάζια Σημαία ακτές.

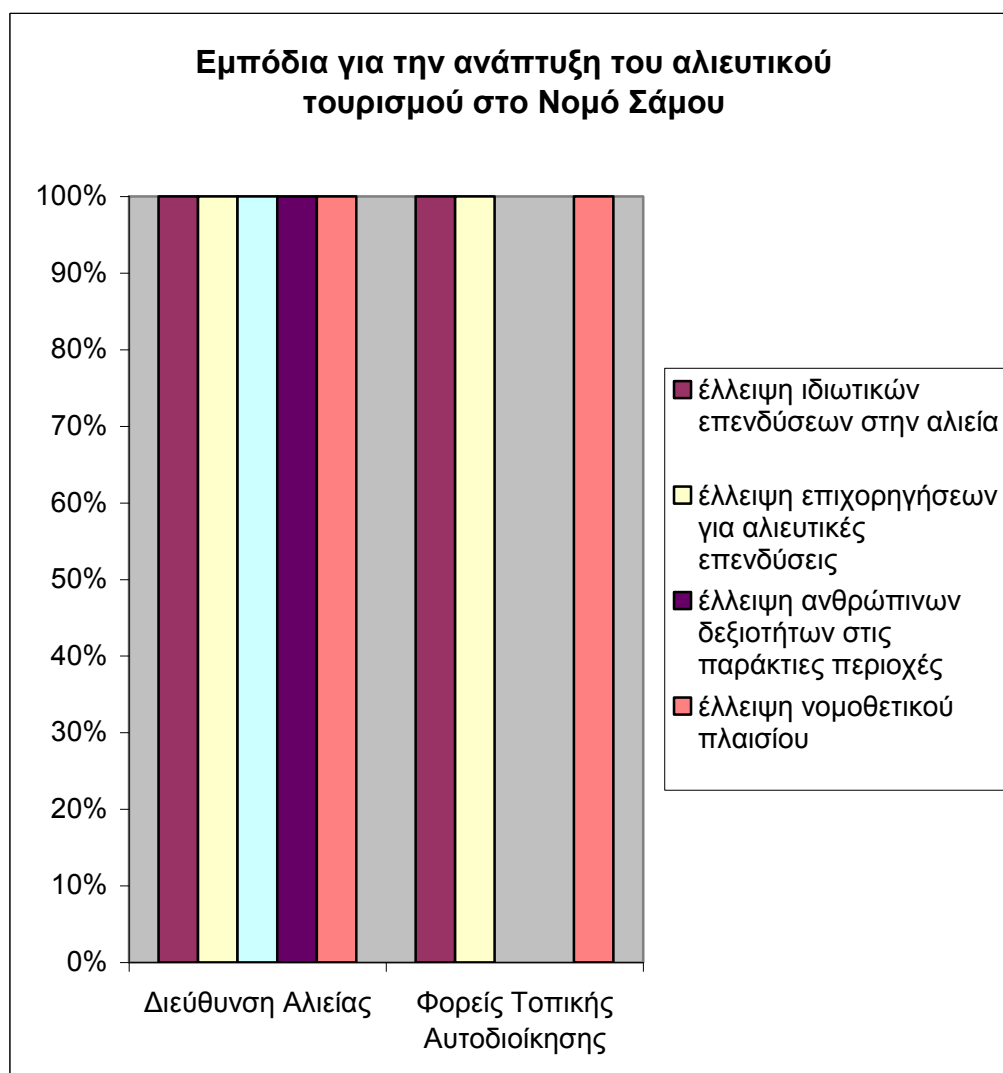
Διάγραμμα 221: Δυνατά σημεία στα οποία πορεί να στηριχτεί η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Στην ερώτηση για το ποια θεωρούν ότι είναι τα εμπόδια για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου οι δημόσιοι φορείς απαντούν από κοινού ότι είναι η ανεπαρκής στήριξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες, ή έλλειψη ιδιωτικών επενδύσεων στον αλιευτικό τομέα καθώς και η έλλειψη δεξιοτήτων των κατοίκων στις παράκτιες περιοχές.

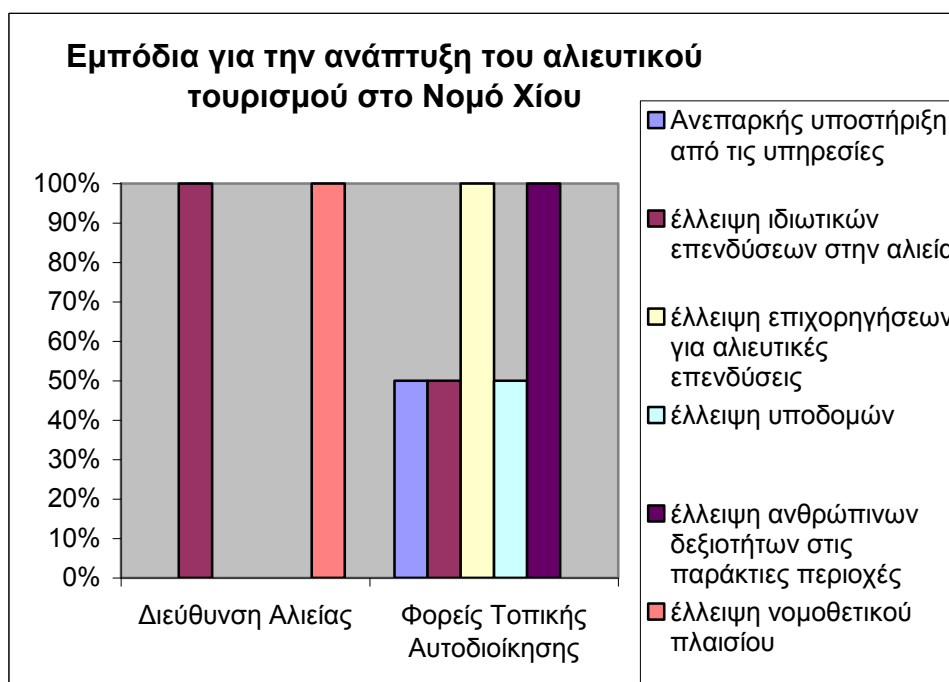
Διάγραμμα 222: Εμπόδια για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Αντίθετα στο Νομό Σάμο οι δημόσιοι φορείς απαντούν ότι τα σημαντικότερα εμπόδια στην ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού είναι η έλλειψη ιδιωτικών επενδύσεων στην αλιεία, η έλλειψη επιχορηγήσεων για επενδύσεων στον αλιευτικό τομέα και η έλλειψη νομοθετικού πλαισίου.

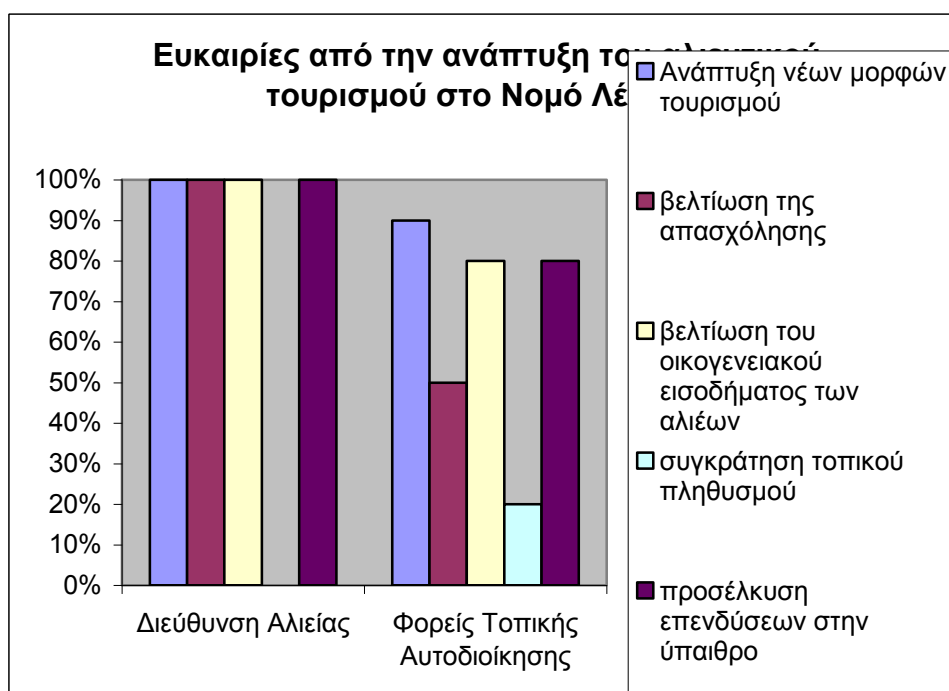
Διάγραμμα 223: Εμπόδια για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Τέλος, στο Νομό Χίου η Διεύθυνση Αλιείας απαντά ότι εμπόδιο για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού είναι η έλλειψη ιδιωτικών επενδύσεων, όπως και οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης και η απουσία νομοθετικού πλαισίου ενώ οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης προσθέτουν την ανεπαρκή υποστήριξη από τις υπηρεσίες, την έλλειψη υποδομών και την έλλειψη επιχορηγήσεων.

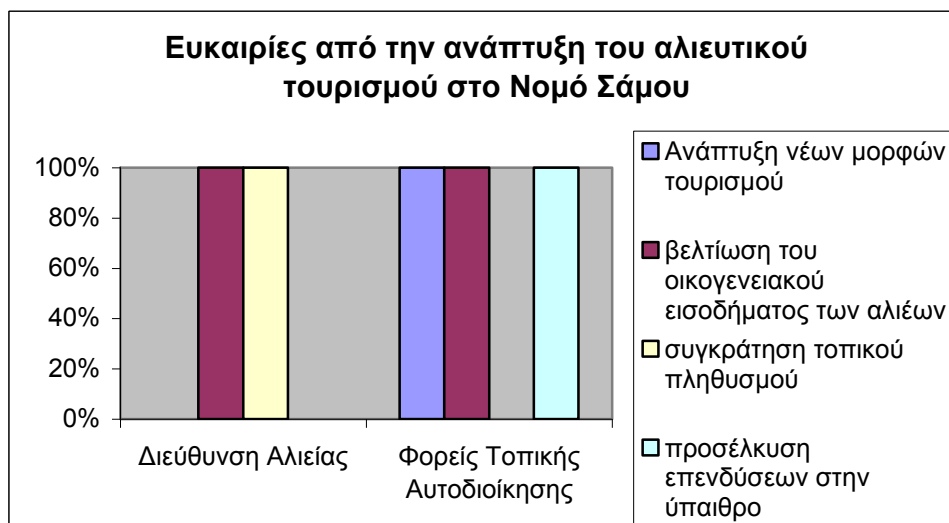
Διάγραμμα 224: Εμπόδια για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

Η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και στο Νομό Λέσβου ειδικότερα θα συμβάλλει, σύμφωνα με τις απαντήσεις των δημοσίων φορέων, στην ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού, στη βελτίωση της απασχόλησης και του αλιευτικού εισοδήματος καθώς και στην προσέλκυση επενδύσεων στην ύπαιθρο.

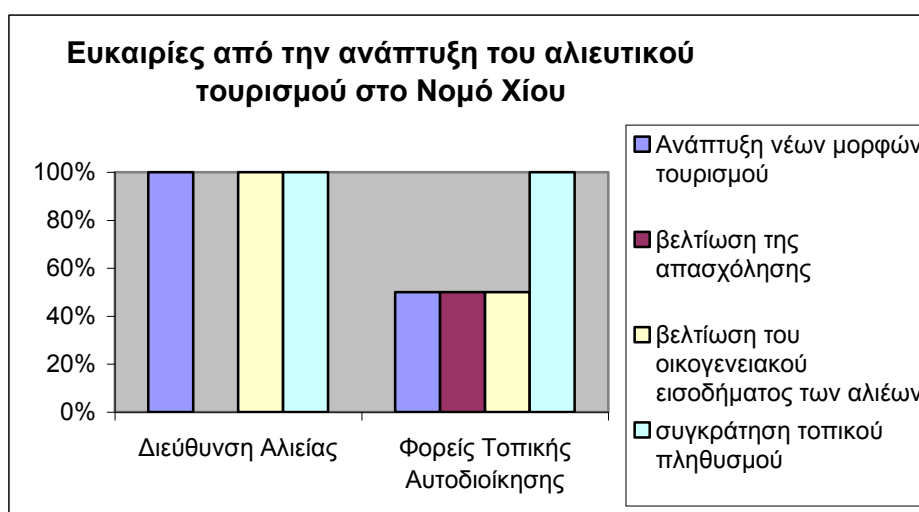
Διάγραμμα 225: Ευκαιρίες από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

Στο Νομό Σάμου οι αντίστοιχες απαντήσεις των δημόσιων φορέων είναι ότι ο αλιευτικός θα συμβάλλει κυρίως στην βελτίωση του οικογενειακού εισοδήματος των αλιέων και δευτερευόντως στην ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού, στην προσέλκυση επενδύσεων και στην συγκράτηση του πληθυσμού.

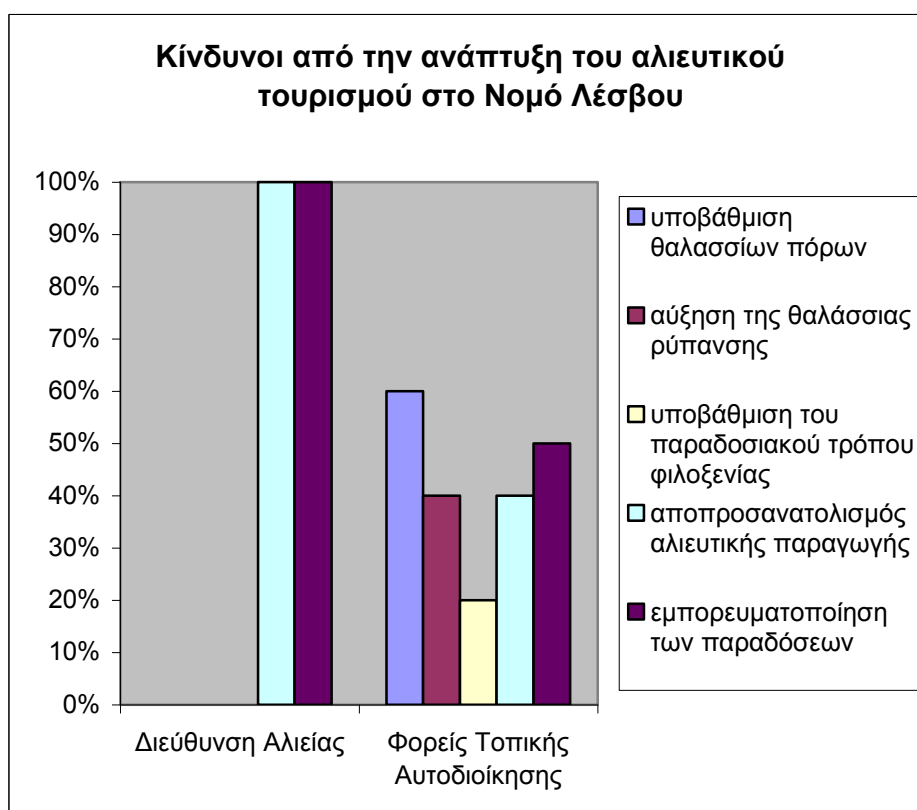
Διάγραμμα 226: Ευκαιρίες από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

Στο Νομό Χίου οι δημόσιοι φορείς απάντησαν ότι ο αλιευτικός τουρισμός θα βοηθήσει κυρίως στη συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού στην ύπαιθρο, στη βελτίωση του οικογενειακού αλιευτικού εισοδήματος και στην ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού.

Διάγραμμα 227: Ευκαιρίες από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

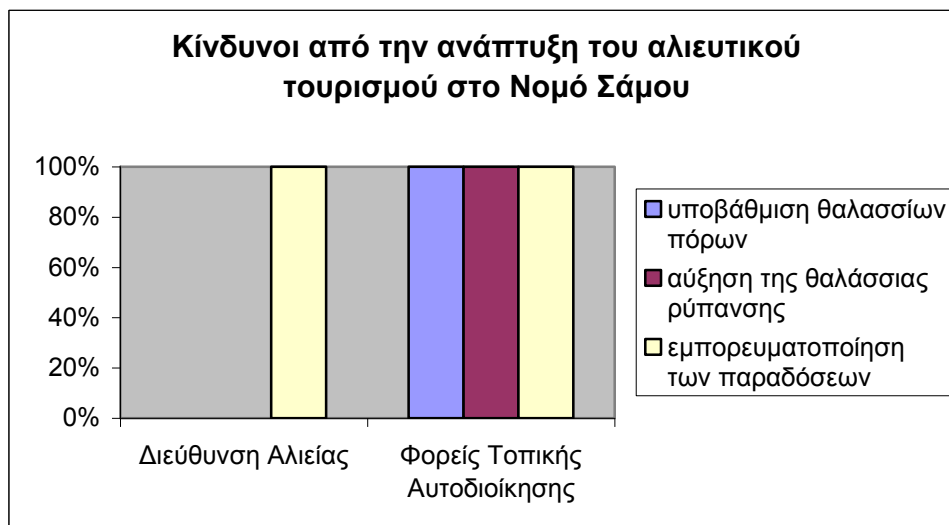
Οι πιθανοί κίνδυνοι που μπορεί να προκύψουν από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου, σύμφωνα με τις απαντήσεις των δημόσιων φορέων είναι κυρίως ο αποπροσανατολισμός της αλιευτικής παραγωγής και η εμπορευματοποίηση των παραδόσεων και δευτερευόντως, σύμφωνα με τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, η υποβάθμιση των θαλασσίων πόρων και η αύξηση της θαλάσσιας ρύπανσης.

Διάγραμμα 228: Κίνδυνοι από την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Λέσβου

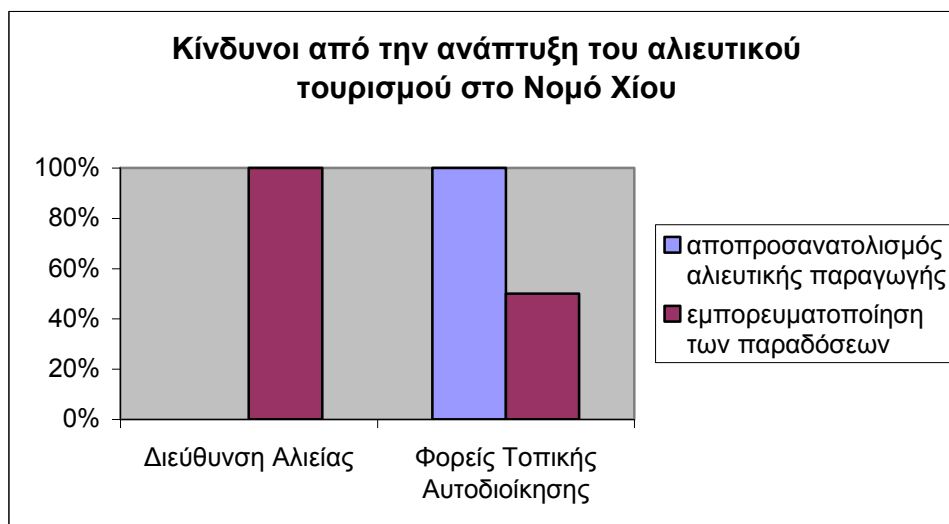
Στο Νομό Σάμου η Διεύθυνση Αλιείας δηλώνει ότι ο μοναδικός πιθανός κίνδυνος προέρχεται από την εμπορευματοποίηση των παραδόσεων ενώ η τοπική αυτοδιοίκηση συμπληρώνει την πιθανή αύξηση της θαλάσσιας ρύπανσης και την υποβάθμιση των θαλάσσιων πόρων.

Διάγραμμα 229: Κίνδυνοι από την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Σάμου

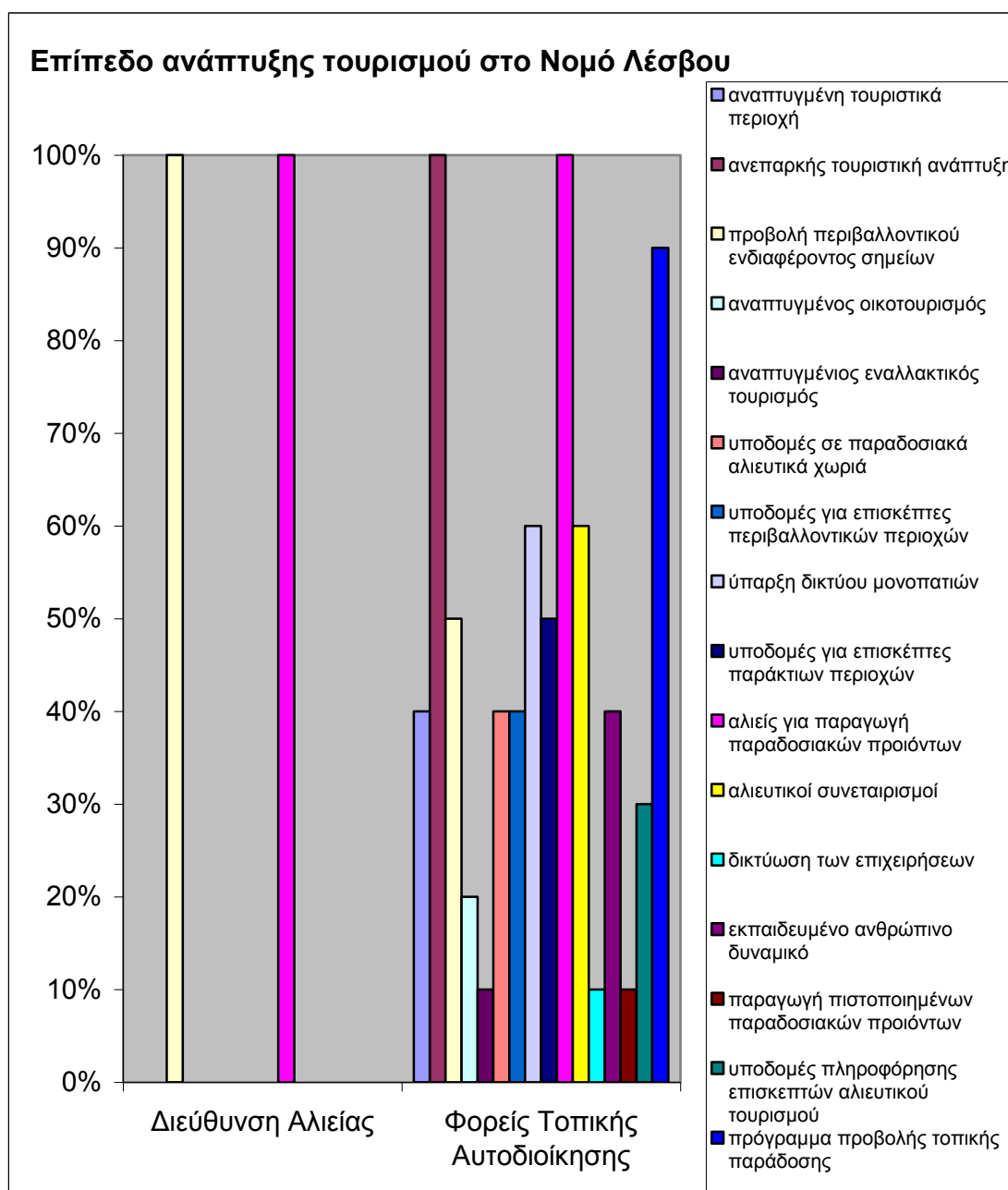
Τέλος, στο Νομό Χίου οι μοναδικοί κίνδυνοι που διαφαίνονται από την ενδεχόμενη ανάπτυξη δραστηριοτήτων αλιευτικού τουρισμού, σύμφωνα με τους δημόσιους φορείς, είναι η εμπορευματοποίηση των παραδόσεων και ο αποπροσανατολισμός της αλιευτικής παραγωγής.

Διάγραμμα 230: Κίνδυνοι από την ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού στο Νομό Χίου

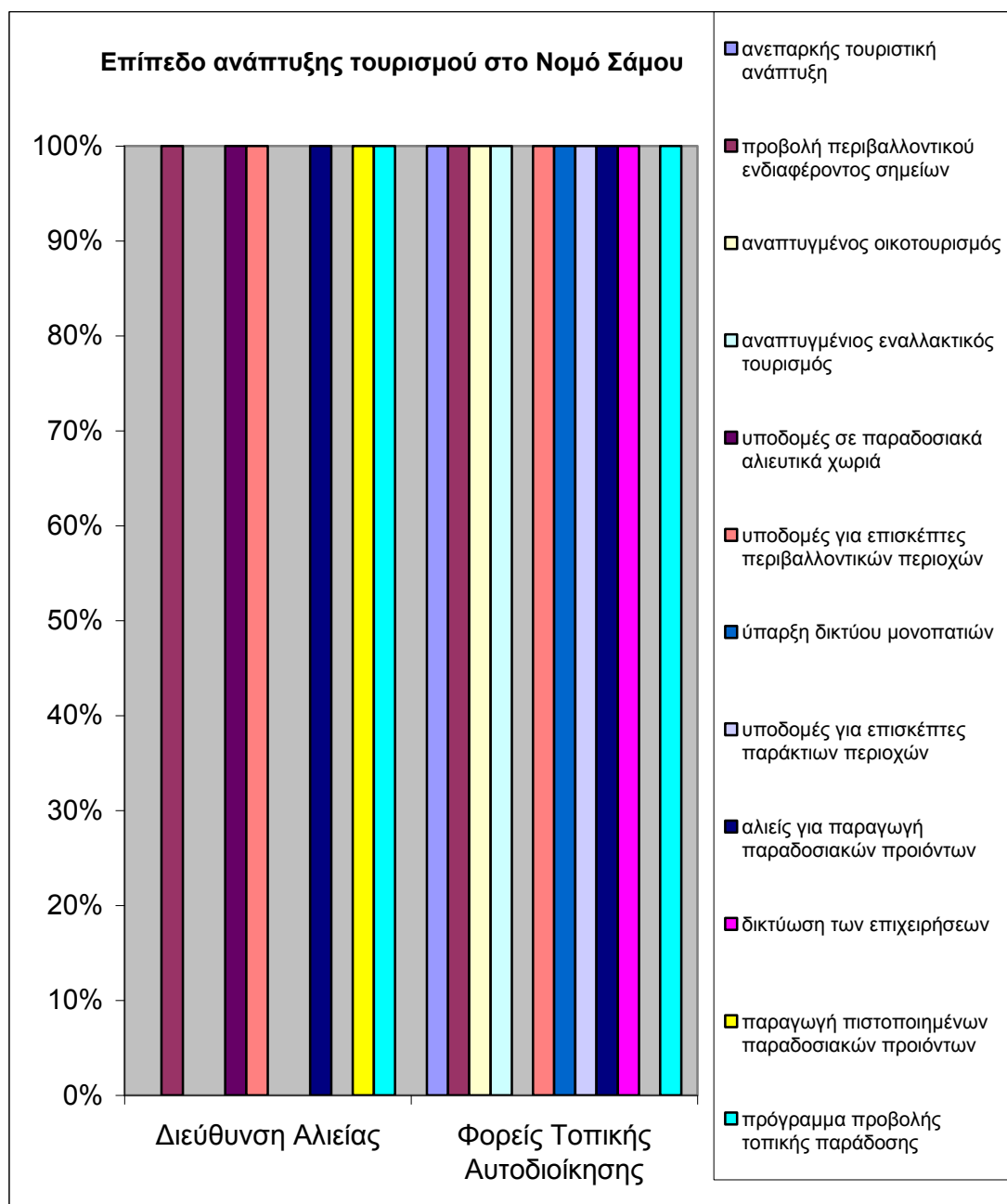
Στο ερώτημα σχετικά με την σημερινή κατάσταση ως προς το επίπεδο ανάπτυξης του τουρισμού στο Νομό Λέσβου, η Διεύθυνση Αλιείας απαντά ότι προβάλλονται τα περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος σημεία του νησιού και υπάρχουν αλιείς με γνώση της παραγωγής παραδοσιακών τοπικών προϊόντων. Επιπρόσθετα σε μεγάλο ποσοστό οι

φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης απαντούν ότι ο Νομός έχει ανεπαρκή τουριστική ανάπτυξη αν και διαθέτει δίκτυο μονοπατιών, αλιευτικούς συνεταιρισμούς και πρόγραμμα για την προβολή της τοπικής παράδοσης που μπορούν να προσελκύσουν περισσότερους επισκέπτες.

Διάγραμμα 231: Επίπεδο ανάπτυξης του τουρισμού στο Νομό Λέσβου

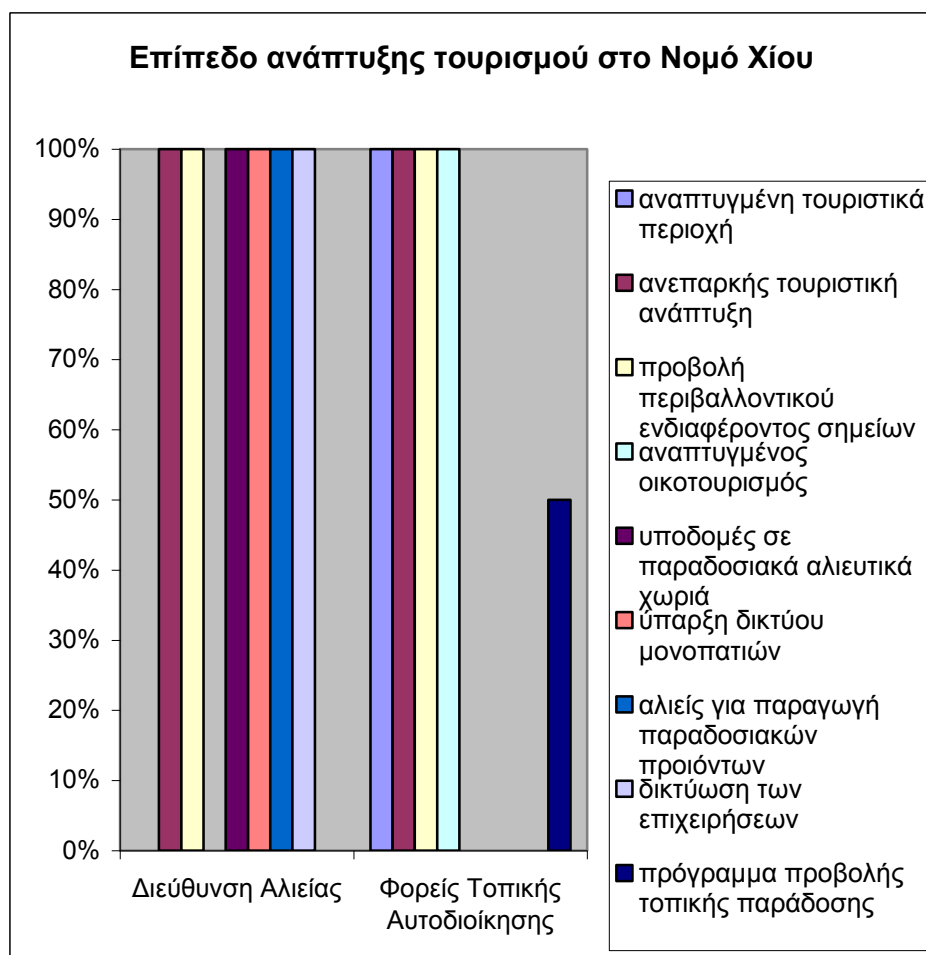
Στο Νομό Σάμου οι δημόσιοι φορείς συμφωνούν ότι προβάλλονται οι περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος περιοχές, υπάρχουν αλιείς με γνώση της παραδοσιακής παραγωγής προϊόντων και η τοπική παράδοση προβάλλεται επαρκώς.

Διάγραμμα 232: Επίπεδο ανάπτυξης του τουρισμού στο Νομό Σάμου

Τέλος, στο Νομό Χίου οι δημόσιοι φορείς συμφωνούν ότι η τουριστική ανάπτυξη του Νομού είναι ανεπαρκής, παρότι προβάλλονται περιοχές περιβαλλοντικού

ενδιαφέροντος και ο νομός διαθέτει τις απαραίτητες υποδομές για την υποδοχή και την φιλοξενία των επισκεπτών.

Διάγραμμα 233: Επίπεδο ανάπτυξης του τουρισμού στο Νομό Χίου

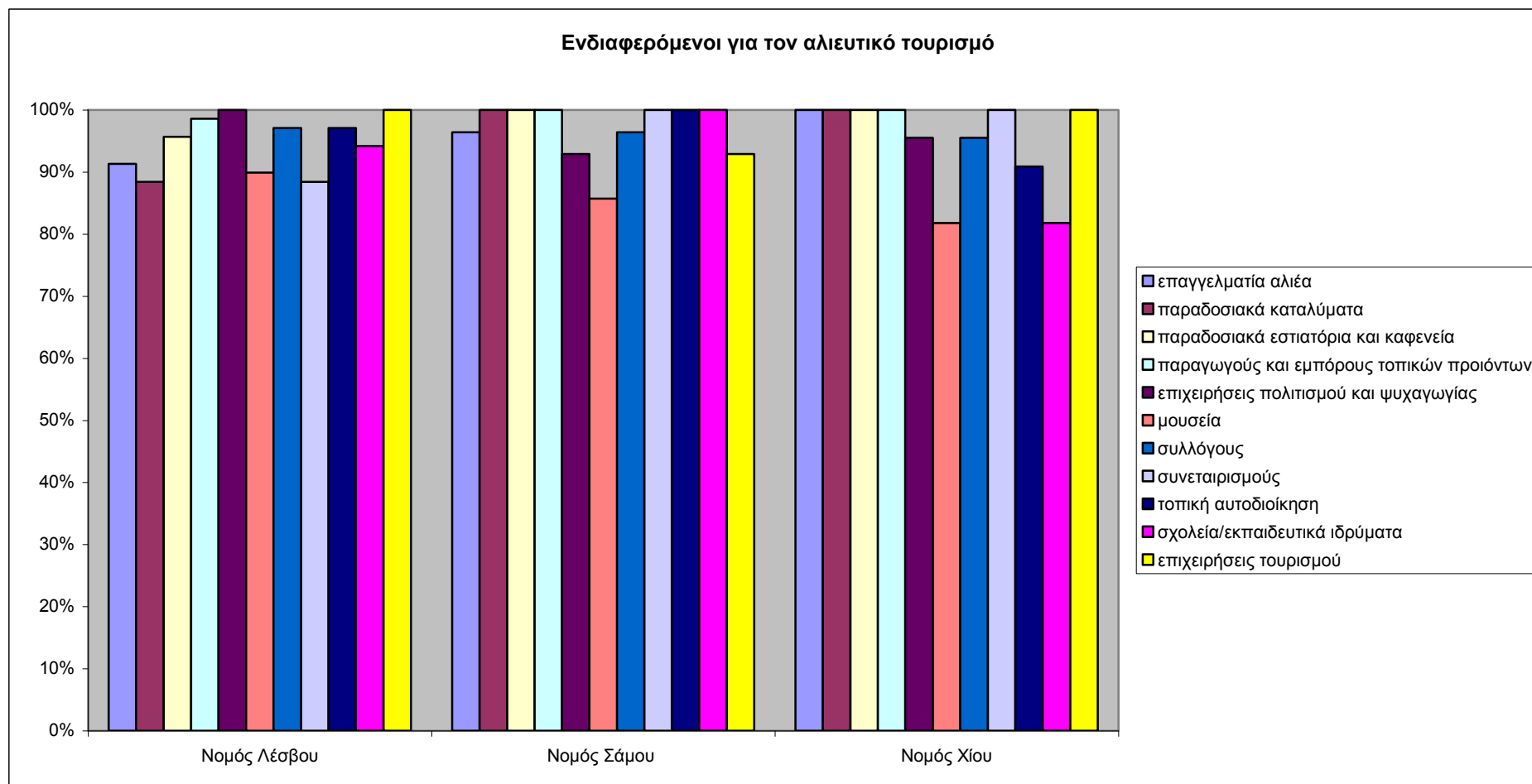
2.2.6 Κοινές ερωτήσεις για όλους τους φορείς

Ο αλιευτικός τουρισμός είναι μια δραστηριότητα που συμβάλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη μιας περιοχής προσφέροντας πολλαπλά θετικά οφέλη για πλήθος φορέων. Στο αντίστοιχο κοινό ερώτημα για το ποιους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς μπορεί να ενδιαφέρει η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού σε επίπεδο Νομών στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου το διάγραμμα αποδεικνύει ότι οι περισσότεροι φορείς σε ποσοστό που υπερβαίνει το 90% ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στην περιοχή τους.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την επεξεργασία των απαντήσεων στο Νομό Λέσβου ο αλιευτικός τουρισμός θεωρείται ότι ενδιαφέρει κατά 100% τις επιχειρήσεις ψυχαγωγίας και πολιτισμού καθώς και τις επιχειρήσεις τουρισμού, ενώ στο ΝΝομό Σάμου τόσο επιχειρήσεις όπως εστιατόρια, καταλύματα, μονάδες μεταποίησης καθώς και φορείς όπως οι συνεταιρισμοί, η τοπική αυτοδιοίκηση και τα σχολεία. Όσον αφορά το Νομό Χίου ενδιαφερόμενοι είναι τόσο φυσικά πρόσωπα όπως οι επαγγελματίες αλιείς και οι επιχειρηματίες καταλυμάτων και μονάδων εστίασης όσο και δημόσιοι φορείς όπως οι συνεταιρισμοί και οι επιχειρήσεις στον τομέα του τουρισμού.

Αναλυτικότερα και σύμφωνα με τους πίνακες που παρουσιάζονται στο παράρτημα, στο Νομό Λέσβου το 67,6% των αλιέων δηλώνουν ότι ο αλιευτικός τουρισμός θα ενδιαφέρει τους επαγγελματίες αλιείς, ομοίως με το ποσοστό στο Νομό Σάμου και 50% στο Νομό Χίου. Δηλώνουν επίσης σε ποσοστό 12,7% ότι δεν θα ενδιαφέρει καθόλου τους καταλυματίες, κατά 10,9% τα μουσεία; κάθε είδους και τους συνεταιρισμούς.

Αντίστοιχα οι τουρίστες του δείγματος στους Νομούς Λέσβου και Σάμου απαντούν ότι ο αλιευτικός τουρισμός θα έχει αρκετό έως πολύ μεγάλο ενδιαφέρον για τους αλιείς έναντι μικρού ενδιαφέροντος στο Νομό Χίου. Επίσης δηλώνουν ότι η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού θα έχει μικρό ενδιαφέρον για τους συλλόγους και τους συνεταιρισμούς της περιοχής.

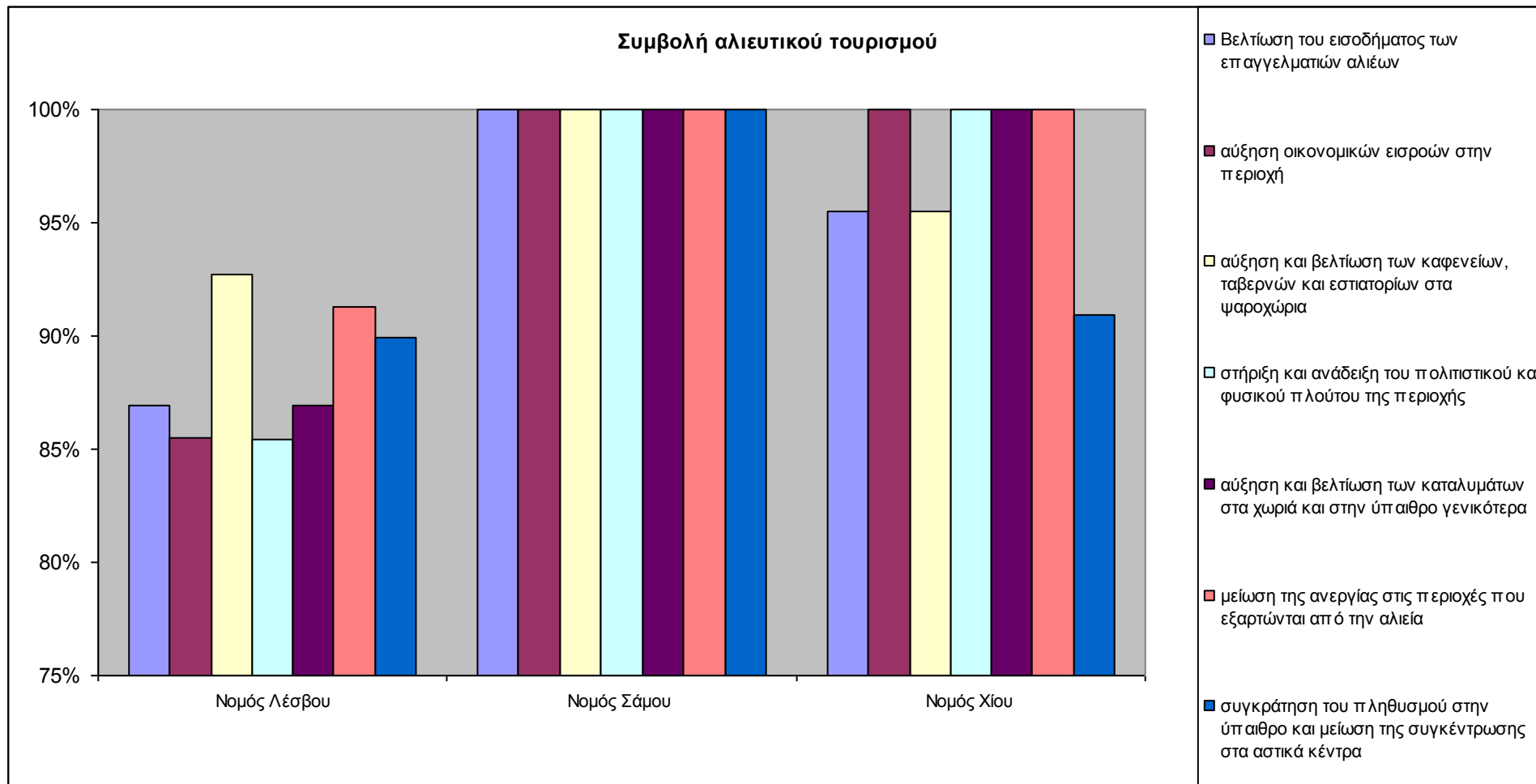
Διάγραμμα 234: Ενδιαφερόμενοι για τον αλιευτικό τουρισμό

Η δραστηριότητα του αλιευτικού τουρισμού όντας συμπληρωματική για τους αλιείς δημιουργεί οφέλη τα οποία διαχέονται στην τοπική κοινωνία και οικονομία. Στο Νομό Λέσβου οι απόψεις των μελών του δείγματος είναι ότι η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού κυρίως θα βελτιώσει τις υποδομές εστίασης στα ψαροχώρια, θα μειώσει την αλιεία στις αλιευτικές περιοχές και θα συγκρατήσει τον πληθυσμό στους οικισμούς συμβάλλοντας στην ανάσχεση του κύματος φυγής προς τα αστικά κέντρα.

Στο Νομό Σάμου τα μέλη του δείγματος δηλ., όλοι οι ερωτώμενοι φορείς απάντησαν ότι ο αλιευτικός τουρισμός εκτός από την βελτίωση του αλιευτικού εισοδήματος, θα μειώσει την ανεργία αυξάνοντας τις τοπικές οικονομικές εισροές και θα βελτιώσει τις υποδομές αναδεικνύοντας τον φυσικό και πολιτιστικό πλούτο της περιοχής.

Τέλος, στο Νομό Χίου ο αλιευτικός τουρισμός, σύμφωνα με την επεξεργασία των αποτελεσμάτων των ερωτηματολογίων, σε απόλυτη αναλογία δηλ. ποσοστό απαντήσεων 100% θεωρείται ότι θα αυξήσει τις οικονομικές εισροές στην περιοχή μέσω της ανάδειξης του περιβάλλοντος και της ιστορίας, βελτιώνοντας τις υποδομές και μειώνοντας την ανεργία.

Σε επίπεδο ερωτώμενων και σύμφωνα με τα αποτελέσματα των πινάκων που υπάρχουν στο παράρτημα ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις των αλιέων στο Νομό Λέσβου οι οποίοι σε ποσοστό 17,6% δηλώνουν ότι ο αλιευτικός τουρισμός δε θα συμβάλλει στη βελτίωση του εισοδήματός τους και γενικότερα του τοπικού εισοδήματος και κατά 14,7% στην βελτίωση των καταλυμάτων.

Διάγραμμα 235: Συμβολή του αλιευτικού τουρισμού

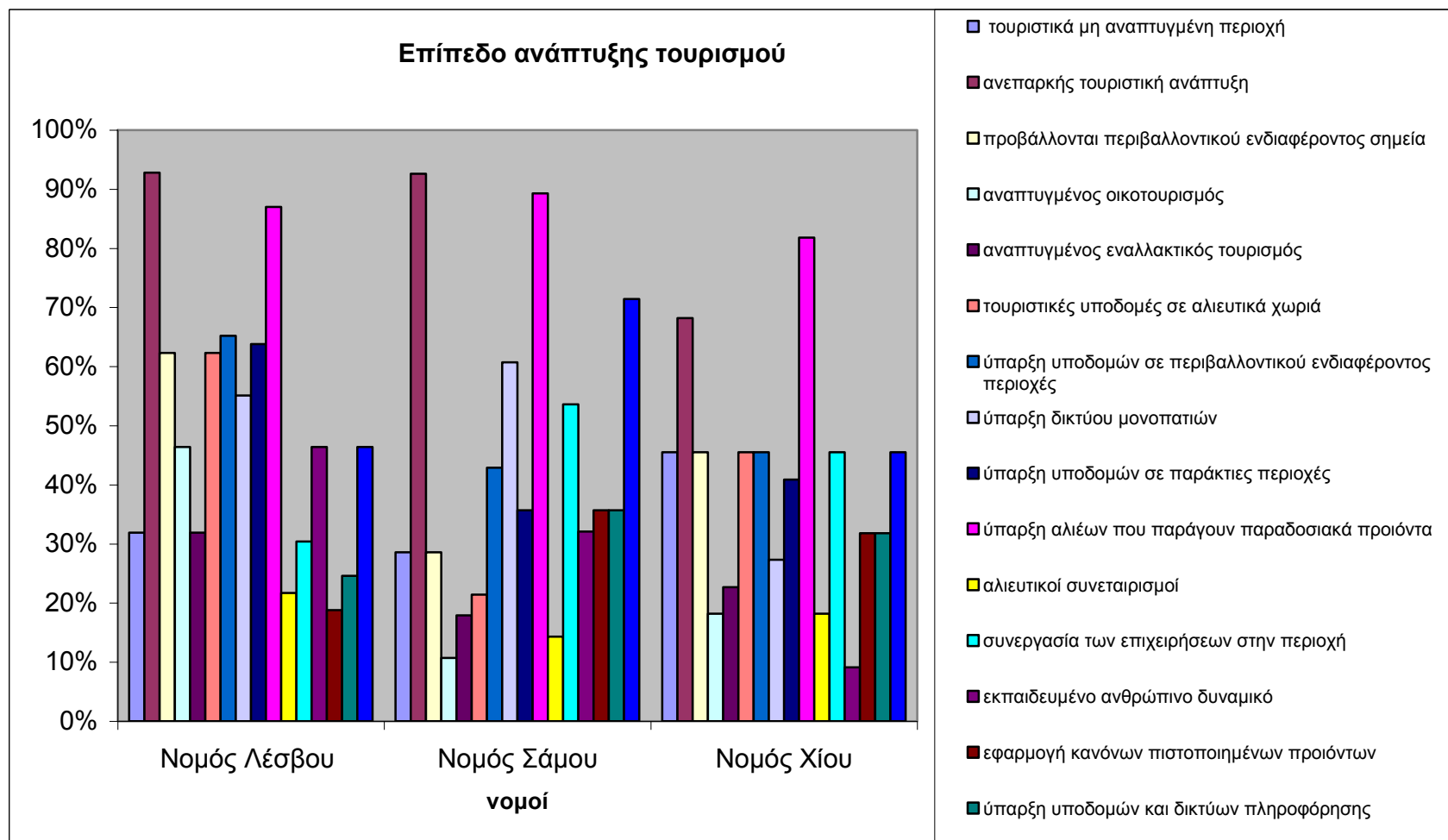
Η φυσιογνωμία του τουρισμού στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου αποτυπώνεται από τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της ΕΣΥΕ όπως αυτά παρουσιάζονται σε προηγούμενο κεφάλαιο της μελέτης. Εκτός όμως από τα στοιχεία αυτά σημαντικές για το τουριστικό προφίλ της περιοχής είναι οι απαντήσεις των ερωτώμενων στα κοινά ερωτήματα που αφορούν το επίπεδο ανάπτυξης του τουρισμού στην περιοχή τους.

Συγκεκριμένα οι ερωτώμενοι και στους τρεις Νομούς της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου απαντούν ότι η περιοχή τους έχει ανεπαρκή τουριστική ανάπτυξη και υστερεί στην λειτουργία οργανωμένων αλιευτικών συνεταιρισμών οι οποίοι θα είναι βασικοί φορείς υλοποίησης του προγράμματος του αλιευτικού τουρισμού.

Επίσης στο Νομό Λέσβου όλοι οι ερωτώμενοι, δηλαδή αλιείς- τουρίστες -δήμοι- διεύθυνση αλιείας-τουριστικοί πράκτορες και στελέχη τουριστικών επιχειρήσεων, απαντούν ότι υπάρχουν αλιείς στην περιοχή που έχουν γνώση της παραδοσιακής παραγωγής αλιευτικών προϊόντων σε ποσοστό 87%, όπως επίσης και υποδομές για φιλοξενία σε περιβαλλοντικά ενδιαφέρουσες και σε παράκτιες περιοχές σε ποσοστό 65%. Αντίθετα σύμφωνα με τις απαντήσεις τους ο Νομός τους υστερεί στην εφαρμογή κανόνων για την παραγωγή πιστοποιημένων αλιευτικών προϊόντων (18%) και στην λειτουργία των αναγκαίων συστημάτων για την πληροφόρηση και την εξυπηρέτηση των επισκεπτών αφού μόνο το 24% απάντησε θετικά.

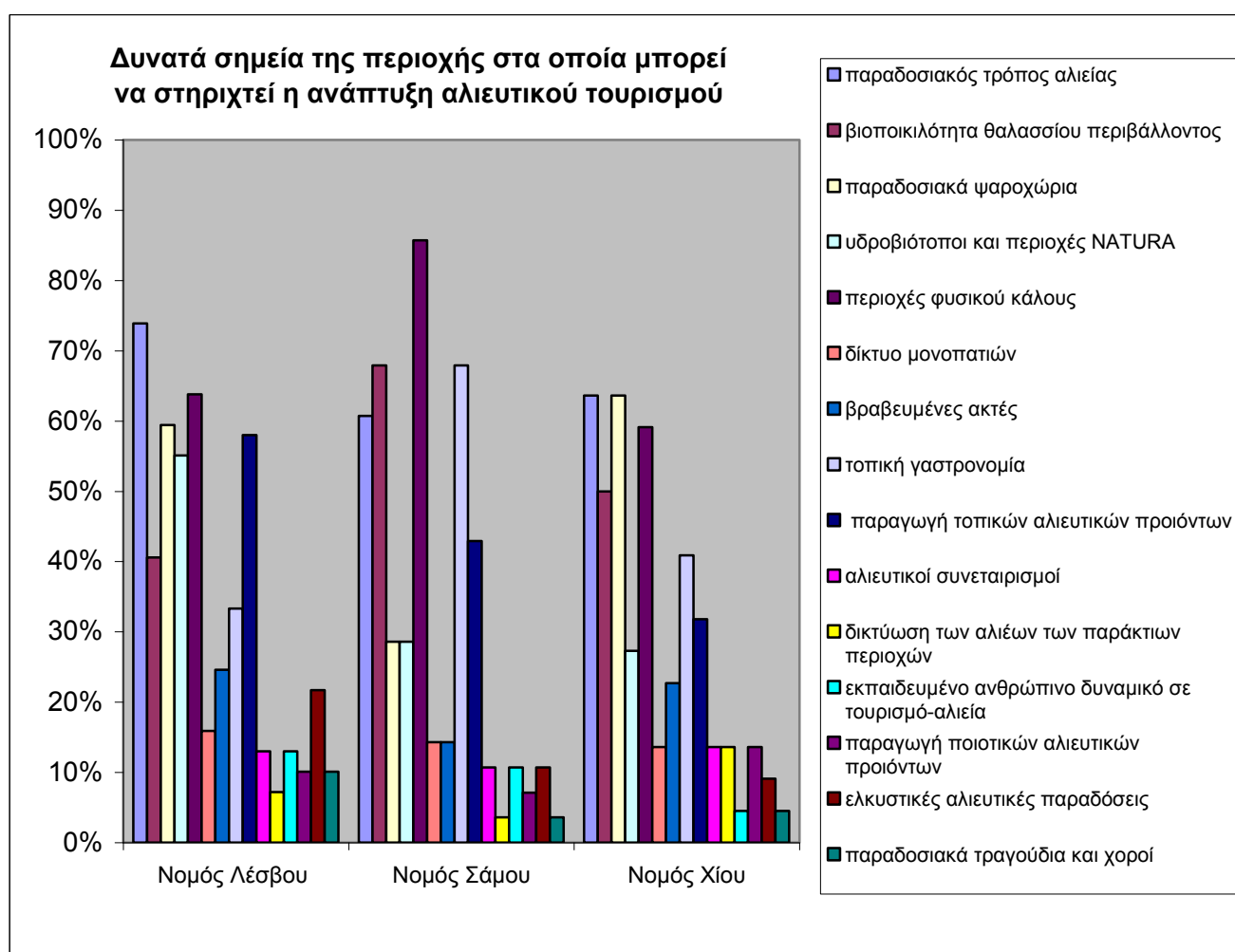
Οι αντίστοιχοι φορείς στο Νομό Σάμου δηλώνουν ως σημαντικότερα στοιχεία για το προφίλ του τουρισμού στην περιοχή τους ότι υπάρχουν αλιείς που παράγουν παραδοσιακά προϊόντα σε ποσοστό 89% και δίκτυο μονοπατιών σε ποσοστό 60% το οποίο μπορεί να γίνει τουριστικός πόλος προσέλκυσης επισκεπτών. Αντίθετα ο Νομός υστερεί όσον αφορά την ανάπτυξη του οικοτουρισμού και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού γενικότερα αφού μόνο το 10% περίπου των φορέων απάντησαν θετικά.

Η ύπαρξη αλιέων που έχουν γνώση της παραδοσιακής παραγωγής προϊόντων σύμφωνα με το 81% των ερωτώμενων χαρακτηρίζει και τη φυσιογνωμία του τουρισμού στο Νομό Χίου αλλά δεν υπάρχει, σύμφωνα με τις απαντήσεις του δείγματος, εκπαιδευμένο προσωπικό για να εξυπηρετήσει τους επισκέπτες του αλιευτικού τουρισμού αφού μόνο το 9% του δείγματος απαντά θετικά.

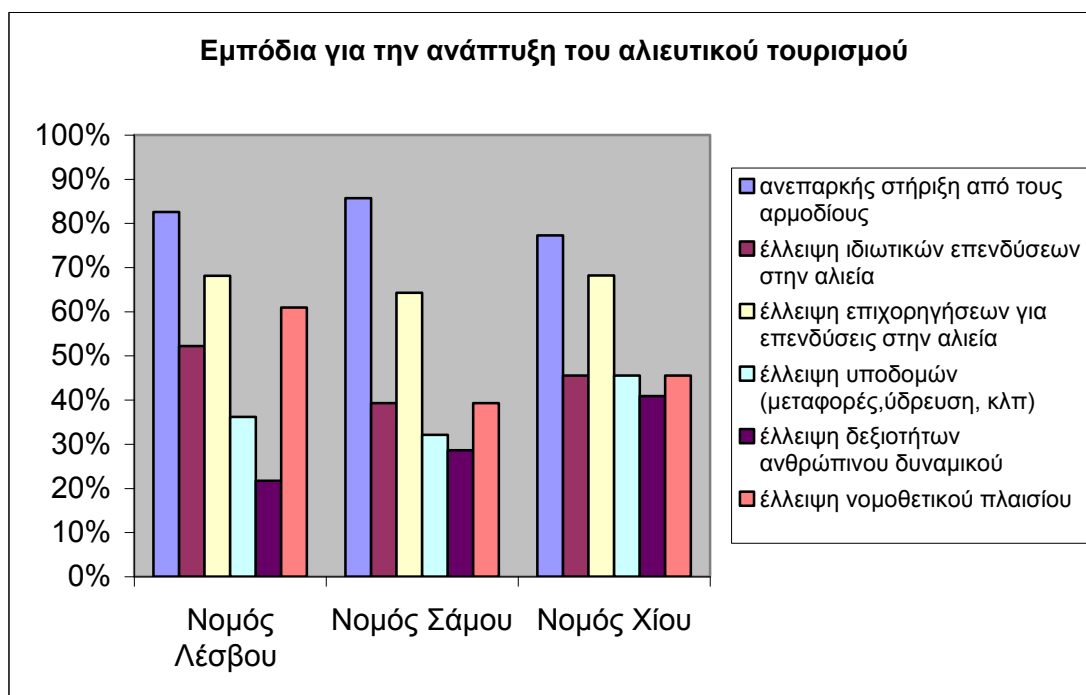
Διάγραμμα 236: Επίπεδο ανάπτυξης τουρισμού

Όσον αφορά στο κοινό ερώτημα για τα δυνατά σημεία της περιοχής μελέτης στα οποία μπορεί να βασιστεί η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού, οι ερωτώμενοι στο Νομό Λέσβου αναφέρουν ότι για την περιοχή τους είναι κυρίως ο παραδοσιακός τρόπος αλιείας, οι περιοχές φυσικού κάλους όπως το απολιθωμένο δάσος στο Σίγρι και οι υδροβιότοποι, η παραγωγή τοπικών αλιευτικών προϊόντων και τα παραδοσιακά ψαροχώρια. Στο Νομό Σάμου το σημαντικότερο στοιχείο για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού θεωρείται ότι είναι οι περιοχές φυσικού κάλους, η βιοποικιλότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος, η τοπική γαστρονομία και ο παραδοσιακός τρόπος αλιείας. Στο Νομό Χίου, τέλος, τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της περιοχής, τα οποία θεωρείται ότι μπορούν να αποτελέσουν δυνατά σημεία για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού είναι ο παραδοσιακός τρόπος αλιείας, τα παραδοσιακά ψαροχώρια, οι περιοχές φυσικού κάλους και η τοπική γαστρονομία.

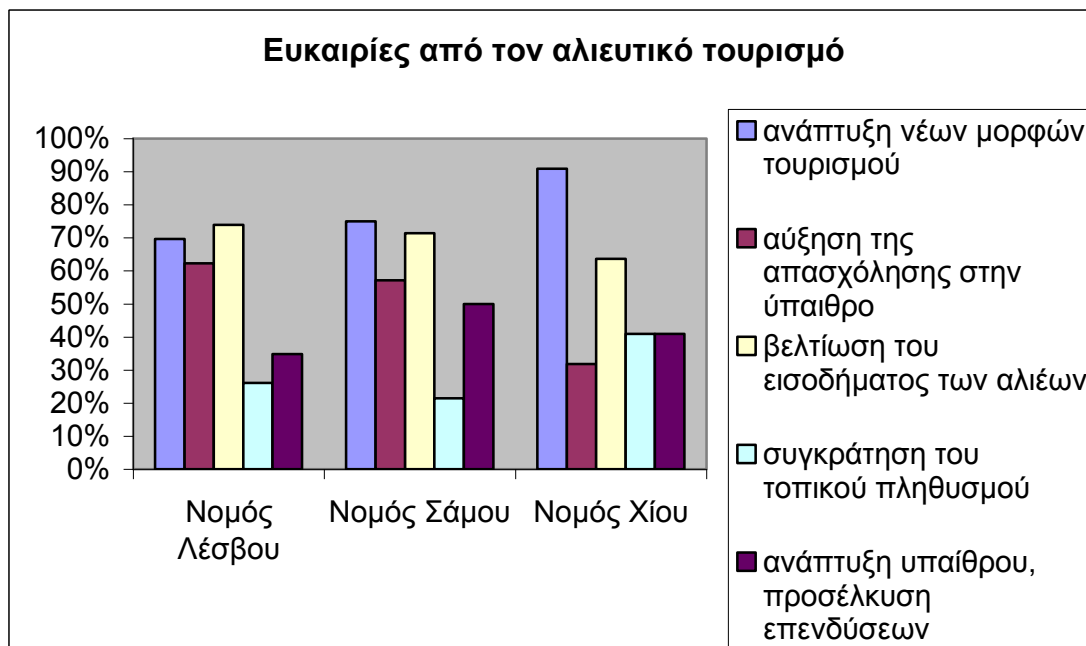
Διάγραμμα 237: Δυνατά σημεία της περιοχής στα οποία μπορεί να στηριχτεί η ανάπτυξη αλιευτικού τουρισμού

Οι αδυναμίες της περιοχής του Βορείου Αιγαίου οι οποίες θα εμποδίσουν την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού σύμφωνα με τις απαντήσεις των μελών του δείγματος στο Νομό Λέσβου είναι η ανεπαρκής στήριξη από τους αρμόδιους φορείς, η έλλειψη επιχορηγήσεων για επενδύσεις στον αλιευτικό τομέα και η έλλειψη νομοθετικού πλαισίου. Ομοίως απαντούν οι ερωτώμενοι και στους Νομούς Σάμου και Χίου.

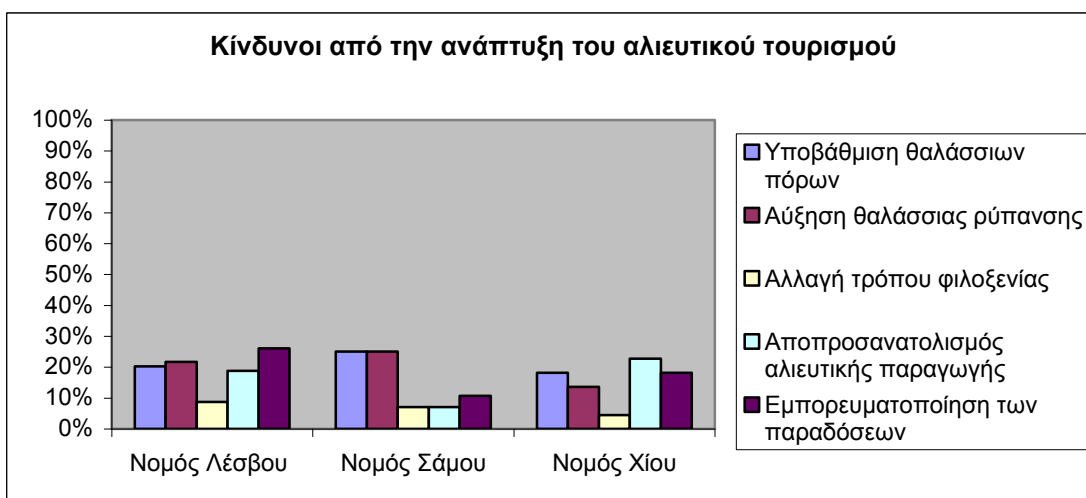
Διάγραμμα 238: Εμπόδια για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού

Η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στο Βόρειο Αιγαίο θα προκαλέσει σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη για την περιοχή, σύμφωνα με το σύνολο των ερωτώμενων. Ειδικότερα, στο Νομό Λέσβου θα συνεισφέρει στην βελτίωση του εισοδήματος των αλιέων όπως απαντά το 73% των ερωτηθέντων, στην ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού, σύμφωνα με το 69% των απαντήσεων καθώς και στην αύξηση της απασχόλησης στην ύπαιθρο σύμφωνα με το 62% των απαντήσεων. Ομοίως και στο Νομό Σάμου ενώ στο Νομό Χίου επιπρόσθετα θα βοηθήσει στη συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού όπως απαντά το 40% των ερωτηθέντων κάτι που δεν ισχύει για τους άλλους δυο Νομούς..

Διάγραμμα 239: Ευκαιρίες που παρουσιάζονται από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού

Όσον αφορά τους πιθανούς κινδύνους από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στους Νομούς του Βορείου Αιγαίου, η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων απαντά ότι δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος. Από όσους απαντούν όμως θετικά στο Νομό Λέσβου δηλώνεται ότι ως μεγαλύτερη απειλή η εμπορευματοποίηση των παραδόσεων από το 26% των ερωτώμενων, στο Νομό Σάμου η υποβάθμιση των θαλάσσιων πόρων και η αύξηση της θαλάσσιας ρύπανσης από το 25% των μελών του δείγματος ενώ στο Νομό Χίου ο αποπροσανατολισμός της αλιευτικής παραγωγής αναφέρεται ως αρνητική επίπτωση από το 22% των ερωτώμενων.

Διάγραμμα 240: Κίνδυνοι από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού

3. ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ, ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ (SWOT ANALYSIS)

Μετά την ανίχνευση της παρούσας κατάστασης και την καταγραφή των σημαντικότερων παραμέτρων που συνθέτουν τον αλιευτικό κλάδο της περιοχής της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, παρουσιάζονται συνθετικά οι διαπιστώσεις των προηγούμενων Κεφαλαίων της Μελέτης ως προς τα δυνατά σημεία, τα αδύναμα σημεία, τις ευκαιρίες και τις απειλές, από την εφαρμογή του αλιευτικού τουρισμού.

Δυνατά Σημεία

- Παραδοσιακός τρόπος αλιείας
- Σημαντικοί φυσικοί πόροι και περιοχές φυσικού κάλους που είναι περιβαλλοντικά προστατευόμενες και διεθνούς εμβέλειας
- Μεγάλη ποικιλία χλωρίδας και πανίδας στις προστατευόμενες περιοχές
- Υποδομές για διαμονή και εστίαση τουριστών στις παράκτιες περιοχές
- Παραγωγή παραδοσιακών αλιευτικών προϊόντων στην περιοχή
- Στην περιοχή υπάρχουν παραδοσιακά ψαροχώρια μοναδικής αρχιτεκτονικής ομορφιάς

Αδύνατα σημεία

- Ανεπαρκής τουριστική ανάπτυξη της περιοχής
- Ελλιπής οργάνωση των αλιευτικών συνεταιρισμών
- Χαμηλή ανάπτυξη του εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- Ανεπαρκής υποστήριξη από τους αρμόδιους φορείς, κυρίως στον τομέα της αλιείας
- Έλλειψη επιχορηγήσεων και οικονομικών κινήτρων για επενδύσεις στον τομέα της αλιείας
- Έλλειψη νομοθετικού πλαισίου για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού

Από την παράθεση των παραπάνω στοιχείων προκύπτει ότι η περιοχή της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου διαθέτει σημαντικούς και τουριστικά αξιοποιήσιμους φυσικούς πόρους που έχουν τις απαραίτητες υποδομές, πολιτιστικά και αρχαιολογικά μνημεία και βεβαίως τον ιδιαίτερο παραδοσιακό αλιευτικό χαρακτήρα που αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα για την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού. Ο τομέας που παρουσιάζει μεγάλες αδυναμίες είναι αυτός της οργάνωσης στον αλιευτικό τομέα σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και κατ' επέκταση η έλλειψη των αναγκαίων οικονομικών κινήτρων και της στήριξης για την προώθηση και προβολή του αλιευτικού προϊόντος.

Ευκαιρίες

- Ο αλιευτικός τουρισμός, θα συμβάλλει στην βελτίωση του οικογενειακού εισοδήματος των αλιέων
- Ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού με αποτέλεσμα την αύξηση των τουριστών στην περιοχή
- Αύξηση της απασχόλησης στην ύπαιθρο

Απειλές

- Εμπορευματοποίηση των παραδόσεων και κυρίως των παραδόσεων στον αλιευτικό τομέα
- Υποβάθμιση θαλάσσιων πόρων

Σημειώνεται ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων αλιέων απάντησαν ότι δεν θα υπάρξουν απειλές από την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού αλλά πολλαπλά οφέλη τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο που θα συμβάλλουν στην δημιουργία ενός εμπλουτισμένου τουριστικού προϊόντος για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 : ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ και ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΡΓΩΝ
ΕΠΑΛ 2000-2006**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 : ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΠΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ SPSS